

Riksdagens protokoll

2004/05:44

Måndagen den 6 december

Kl. 10.00 – 18.47

Protokoll
2004/05:44

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 29 och 30 november.

2 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Susanne Eberstein* (s) avsagt sig uppdraget som suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Per-Olof Svensson* (s) avsagt sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden från och med den 1 januari 2005.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Niclas Lindberg* (s) avsagt sig uppdraget som ersättare för talmannen från och med den 1 januari 2005.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet och EU-nämnden

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Louise Malmström som suppleant i kulturutskottet, Tommy Ternemar som suppleant i kulturutskottet från och med den 1 januari 2005 och Fredrik Olovsson som ledamot i EU-nämnden från och med den 1 januari 2005.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i kulturutskottet
Louise Malmström (s)

Andre vice talmannen förklarade valda från och med den 1 januari 2005 till

suppleant i kulturutskottet
Tommy Ternemar (s)

ledamot i EU-nämnden
Fredrik Olovsson (s)

4 § Anmälan om ersättare för talmannen och för statsråd

Andre vice talmannen anmälde att *Mariam Osman Sherifay* (s) skulle ersätta talmannen Björn von Sydow från och med den 1 januari 2005 tills vidare varigenom hennes uppdrag som ersättare för finansminister Pär Nuder skulle upphöra samt att *Christer Erlandsson* (s) skulle ersätta finansminister Pär Nuder från och med den 1 januari 2005 tills vidare.

5 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att temat vid frågestunden *torsdagen den 9 december kl. 14.00* skulle vara Utvecklad välfärd samt att följande statsråd skulle närvara:

Vice statsminister Bosse Ringholm, statsrådet Ylva Johansson, statsrådet Lena Hallengren och statsrådet Ibrahim Baylan.

6 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet

Andre vice talmannen meddelade att skriftliga frågor som lämnats in efter kl. 10.00 fredagen den 10 december till och med kl. 10.00 fredagen den 7 januari skulle besvaras senast inom fjorton dagar efter det att frågan framställts.

7 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2004/05:48 till näringsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till fredagen den 21 januari 2005.

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Justitiekammarens betänkanden 2004/05:JuU1 och JuU11
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU19
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU3

Prot. 2004/05:44
6 december

9 § Kultur, medier, trossamfund och fritid

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU1
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop.
2004/05:1 delvis).

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 1 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Fru talman! Vi ska nu behandla kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU1. Vi har att ta ställning till 13 reservationer. Utskottet föreslår ett tillkännagivande vad avser pris- och lönekomensation inom kultursektorn. Utan tvivel kommer diskussionen att spänna över en mångfald av frågor som rör kultur.

Kulturutskottet behandlar i betänkandet regeringens samtliga förslag i budgetpropositionen för år 2005 på utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid samt motioner från allmänna motionstiden 2003 och 2004 med anknytning till dessa frågor.

Under ärendets beredning har utskottet inhämtat en mängd information och synpunkter. Betänkandet spänner över en mångfald av frågor som kulturutskottet har att hantera. Vi ska bland annat diskutera scenkonst, film och folkbildning. Det kan tyckas spretigt med så många olika typer av frågor, men jag tycker snarare att det visar på vilken bredd som finns i kulturpolitiken. Den tid då kultur kunde definieras enbart som verksamheten vid några få stora institutioner är sedan länge förbi.

Fru talman! En stor kulturpolitisk fråga rör systemet med pris- och löneomräkningar inom kultursektorn. Som jag nämnt har detta varit en fråga som utskottet funnit anledning att penetrera närmare. I betänkandet finns också förslag om tillkännagivande inom detta område. Det kan enklast sammanfattas i tre punkter.

För det första anser vi att gjorda pris- och löneomräkningar på utgiftsområdet tydligt bör redovisas i propositionen.

För det andra anser vi att effekterna av det nuvarande systemet bör analyseras av regeringen.

För det tredje anser vi att regeringen i samband med denna analys ska se över den nu använda metoden för nivåanpassning av myndigheternas hyreskomensation i syfte att uppnå bättre följsamhet.

Allt detta menar vi att riksdagen bör ge regeringen till känna. Det handlar dels om tydlighet, dels om att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för institutioner, grupper och verksamheter. Med dessa tillkännagivanden anser vi att kraven i de motioner som väckts i frågan är väl tillgodosedda.

Fru talman! Jag nämnde tidigare vilken bredd det är på de frågor som behandlas i detta utskottsbetänkande. Som kulturpolitiker känner jag det

som en otrolig förmån att få fördjupa sig i och ägna sin kraft åt allt detta. Jag ser också fram emot en debatt och en diskussion som rör sig över alla dessa många områden.

Fru talman! Jag har lakoniskt redogjort för innehållet i kulturutskottets betänkande. Med detta vill jag lämna öppet för debatt i dessa frågor.

Anf. 2 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Jag hade tänkt börja mitt anförande den här måndagsmorgonen med att uttrycka uppskattning över att kulturministern är närvarande här, men jag stryker det avsnittet. Vi får väl se om han dyker upp senare.

Vi har under de senaste åren kommit in på att kultur är förebyggande hälsovård. Jag tänker redan här göra ett förebyggande inlägg i detta sammanhang. Vi är ju fyra partier i opposition och kommer att vara fyra olika partier både fram till valet och efter valet. Däremot kommer vi efter valet att ha förhandlat oss fram till ett gemensamt regeringsprogram även på kulturens område. Det intressanta är att ju närmare valet vi kommer tidsmässigt, desto närmare varandra kommer vi också i politiken. Sedan blir det givetvis valresultatet som ger tyngd i förhandlingsläget.

En annan intressant notering från tidigare val är att det beträffande det nuvarande regeringsunderlaget är precis tvärtom. Ju närmare valet vi kommer, desto mer drar ni isär och ska markera alla olikheter, samtidigt som ni kräver av oss att före valet visa upp en gemensam politik. Låt nu bli den här retoriken i dag och låt oss ägna oss åt kulturpolitiken.

Givetvis har ni det lite lättare som ni när det gäller kulturfrågor från socialdemokratiskt håll bara har ett parti att ta hänsyn till. Miljöpartiet har ju markerat sitt totala ointresse för kulturpolitik genom att avstå från ledamotskap i kulturutskottet. Och inte bara det: Miljöpartiet har inte heller väckt någon partikulturmotion och är inte ens företrätt här i dag.

Den här hösten har varit lite tråkig för en kulturpolitiker eftersom vårt arbete i så hög grad har handlat om pensionsfrågor, pris- och löneomräkningar och konsekvenser av systemet för hyressättning. Den ena institutionen efter den andra har stått på vår trappa – också på Rosenbads trappa, gissar jag – för att visa på den katastrofala situation som blivit konsekvensen av regeringens politik. Sedan ska vi inte tala om hur många andra grupper har det, inte minst fria teatergrupper, men det kommer Cecilia Wikström att tala mer om senare i dag.

Efter mycket starka påtryckningar och opinionsbildning, dels från samtliga borgerliga partier, dels från ett enigt Kultur-Sverige, lyckades regeringen samla ihop sig till ett förslag till lösning på pensionsfrågan. Från Folkpartiets sida har vi i vårt budgetförslag faktiskt tagit upp medel redan för 2005. Vi välkomnade givetvis att något blev gjort, och vi kommer att tillstyrka det förslag som lagts fram när vi kommer till vårpropositionen.

Men vi förbehåller oss rätten att avvakta en snabb utvärdering för att se om regeringens förslag räcker, för jag måste tyvärr erkänna att min tilltro till regeringen inte är hundra procentig. Se bara hur ni i budgetpropositionen redovisat varför det blev negativa PLO-tal till några institutioner. Ni måste ju inse att det definitivt inte var möjligt att förstå hur det gick till. Vårt utskottskansli har fått lägga ned mycket möda på att få fram bakgrundsfakta, och sedan har vi fått ytterligare påspädning av våra

kunskaper genom besök från några museer. Nu är det inte bara vi i oppositionen som sett problemen, utan utskottet i sin helhet kommer fram till tre tillkännagivanden i den här frågan, och jag hoppas att vi får se en betydligt tydligare budgetproposition nästa höst.

Vi kan ha och har givetvis olika uppfattningar om prioriteringar och omfattning av budgeten, men det måste vara tydligt vad var och en står för, inte minst från regeringens sida med de resurser som ni har till ert förfogande.

Beträffande hyrorna hade vi en interpellationsdebatt för tre veckor sedan. Jag hoppas givetvis att ministern tog intryck av den, inte minst av utredningen om ändamålsfastigheter, och tillsammans med finansministern anammar de förslag utredningen har lagt fram. Det här är ett komplicerat ämne – det var ju därför vi utredde det hela – men vi måste få se en rimlig lösning snart. Frågan är när.

Beträffande pris- och löneomräkningarna är det ett system som har funnits länge. Jag vet inte hur länge det är möjligt att fortsätta beträffande kulturinstitutionerna. De är ju personalintensiva verksamheter, och de administrativa möjligheterna till rationaliseringar är inte så stora. Mot den bakgrunden har Folkpartiet tagit ställning för att räkna upp anslagen med mer än de ca 1,3 % som regeringen räknat upp med. Regeringen hoppas väl i övrigt på rationaliseringseffekter. Jag brukar illustrera det här med att det inte blir en oktett om bara sju får spela med, men det är ju dit man är på väg genom att ständigt, år efter år, kräva rationaliseringar.

Slutligen, för att avsluta den ekonomiskt övergripande delen: Vad är det för trams att institutionerna inte ska få anslagsspara? En opera, en teater eller ett museum gör givetvis inte lika kostsamma produktioner varje år. Ett år gör man det lite billigare för att nästa år kunna ta till vara ett överskott för att kunna göra det där man drömmer om. Och så kommer regeringen och kräver att eventuellt överskott ska dras in för att rädda en från regeringens sida dåligt planerad ekonomi. Tror kulturministern – välkommen! – att de här institutionerna har så kort planeringstid som ett halvår eller kortare, visar det en fundamental brist i kunnandet. Nu riskerar vi att få ogenomtänkta åtgärder i denna december månad för att man så att säga ska få slut på pengarna, för annars går de ju tillbaka till finansministern. Jag vet inte vilket slags berg som ska minskas, men det är väl ett skuldberg som borde ha blivit mindre vid det här laget.

Jag sade välkommen till kulturminister Leif Pagrotsky. Jag vill säga att jag uppskattar att du är här och deltar i debatten, och jag hoppas att ministern stannar *hela* debatten. Det har börjat bli en tendens till att om och när ansvarig minister deltar så försvinner hon eller han efter sitt inlägg och sina repliker. Men jag kan lova att det kommer fram många väsentligheter även i senare inlägg. Vi som har flera ledamöter i utskottet delar ju upp området, som är rätt stort.

Så här långt, fru talman, har jag varit tvungen att hålla mig till de övergripande ekonomiska frågorna, och det är det jag menar med att det inte har blivit så mycket tid över till de egentliga kulturfrågorna i höst.

En annan fråga av övergripande natur är målfrågorna. Från Folkpartiets sida menar vi att de mål som finns till en del har karaktären av delmål och inte är övergripande. Vi har förslag om tre övergripande mål: frihet, kvalitet och mångfald. Sedan bör dessa brytas ned i mer mätbara delmål. Det är ett bra sätt att följa upp verksamheten. För några år sedan kom

regeringen med en uppföljningsskrivelse som vi uppskattade i hög grad. Den handlade om delaktighet inom kulturen. Jag hoppas att vi snart ser liknande uppföljningar på andra områden. Men vi vill ha till stånd en förändring beträffande kulturens mål, och jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Innan jag ger mig in i enstaka ämnen kan jag inte låta bli att ta upp internationaliseringen av kulturen och nyttan av kulturen i det nya EU, också inför ett ytterligare utökat EU.

EU, detta av många så förkättrade EU, är ändå vår framtid och vår möjlighet. Vi måste ägna större intresse åt det och göra vad vi kan för att vara med och på ett positivt sätt medverka till att utveckla EU. Det sker inte enbart genom att några politiker gör vad de kan, utan vi som svenskar behöver engagera oss.

Jag hörde förra helgen på en konferens ett antal inlägg om med vilken stolthet invånare från de nya EU-länderna känner sig som européer. Jag tycker att det är underligt om man måste ha levt under kommunistiskt förtryck för att uppleva friheten, möjligheterna och entusiasmen. Tänk om vi, som har levt i fred så länge, kunde förstå vad det innebär. Ibland får jag en känsla av att vi inte har förstått att vi inte har allt att lära ut till de övriga länderna utan har väldigt mycket att lära av dem, även av de forna östländerna.

En viktig del att fundera över är språkfrågan. På konferensen i Berlin poängterades vikten av möten mellan människor för att söka Europas själ. Det ligger oerhört mycket i det, men då måste vi kunna kommunicera, kunna prata med varandra. Kulturen gör mycket genom att musiken och konsten inte känner några gränser, men den direkta kommunikationen försvåras genom att vi talar så många olika språk. Det är självklart att vi måste värna vårt svenska språk, liksom andra länder värnar sina språk, men vi måste också komma överens om vilket språk som bör vara andraspråk för att underlätta kommunikationen. För mig är det självklart att det är engelskan som då gäller. Tyvärr verkar det som om Tyskland och Frankrike inte delar den uppfattningen och har svårt att acceptera den, men jag tror att det är enda vägen för att ena Europa.

Några tror att svenskan då blir anglifierad, men det behöver inte bli fallet. Jag har fått redovisat för mig att få, om ens några, kan engelska lika bra som islänningar, och ändå är det de som är mest kända för att bevara och skydda sitt språk.

Sedan behöver jag gissningsvis inte i den här församlingen peka på kulturens vikt för demokratin och det föredöme EU kan vara på fredens område, inte minst nu med tanke på det som händer i Ukraina.

Jag vill kort gå över till de mindre perspektiven.

Jag förstod på någon av våra interpellationsdebatter att även denna kulturminister har lite svårt att lita på sina kulturföreträdare på regional nivå. Kulturpolitiken ska styras så att det ser likadant ut över hela landet. Jag tror inte på det. Jag tror på att varje region får utveckla sin särart, för den finns och kan bli ännu bättre genom det och att regionerna kan samverka med varandra utan större statlig inblandning. Det innebär för oss i Folkpartiet att vi till en början vill skicka ut medel utan pekpinnar, utan piskor och utan morötter i något slags likriktningspatos till regionerna.

Förra veckan träffade jag kulturutskottets ordförande, Monika Griefahn, i Tyskland, och hennes åsikt är att det är en sund och frisk konkur-

rens om de olika regionerna får utveckla sin kultur i den riktning de önskar själva. Hon representerar SPD. För att ytterligare ägna mig åt lite förebyggande verksamhet vill jag säga att jag mer än väl vet att de tyska regionerna kan vara lika stora som hela Sverige befolkningsmässigt, men jag anser ändå att principen kan vara likartad här som där.

Med tanke på tiden, fru talman, tänkte jag stanna här, men avslutar med att yrka bifall till reservationerna 1, 4 och 7.

Anf. 3 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Även jag gläder mig mycket åt att se kulturministern här i dag, och solen skiner dessutom.

Det finns förvisso mycket inom kulturområdet som vi är överens om, oavsett politisk tillhörighet. Men i en budgetdebatt är det inte det som förenar som vi ska koncentrera oss på utan det som skiljer.

Från oppositionens sida är vi milt sagt förvånade över att vänstermajoriteten presenterar förslag om fri entré på statliga museer till en kostnad av närmare 100 miljoner kronor som den största kulturpolitiska reformen under den här perioden. Det finns många, inte minst läns museerna, som inte uppfattar detta på samma sätt. Självfallet kommer därför den här debatten i dag en hel del att handla om detta.

Frågar man museiledningarna eller deras vänföreningar om de tycker att dessa 100 miljoner används på bästa sätt blir svaret knappast ja. Jag vet att det finns ett stort motstånd, många knutna nävar i fickorna, och nu en viss uppgivenhet när man har insett att det är så här som det kommer att bli. Man biter nämligen inte den hand som föder en, även om den handen inte erbjuder något särskilt smakligt godis.

Det talas i regeringens texter om behovet av icke-kommersiella rum. Det skulle vara ett argument för fri entré på vissa museer. Det är väl logiskt, som vi ser det från Moderaternas sida, att en regering som beskattar sina medborgare så högt att de, enligt samma regering, tydligen inte ens har råd att betala museiavgiften själva måste införa fri entré. Då måste det till bidrag. Det är symtomatiskt och också ett sätt att behålla makten och inflytandet över frukten av medborgarnas arbete.

Från moderat håll skulle vi hellre vilja se att människorna själva fick behålla mer av sina intjänade pengar och att det ur den statliga kulturbudgeten i stället skulle gå mer pengar till museipedagogik, till vård av kulturarvet, till idrotten, till de regionala musik-, teater- och dansinstitutionerna och framför allt till de fria grupperna, precis som Lennart Kollmats var inne på tidigare, som står för en mycket stor del av den kultur som erbjuds på marknaden men som lever under mycket knappa villkor.

Vi vill också lägga pengar på en upplysningskampanj om kommunismens brott mot mänskligheten. Att döma av höstens debatt är en sådan nödvändig. Forum för levande historia gör ett mycket bra arbete, och många, inte minst skolelever, har i dag en mycket större kunskap om de brott som begicks på 1900-talet under fascism och nazism. Däremot känner inte ens var tionde gymnasieelev till vad Gulagarkipelagen är och vad slavlägren under Stalin stod för trots att det faktiskt var fler människor som dog i dem. Och det sägs att till och med Hitler fruktade Stalins grymheter.

Det var synd att kulturministern, som är här i dag, inte kunde delta i den forskningsdag som Riksbankens Jubileumsfond arrangerade här i

riksdagen för ett par veckor sedan. Det blev då väldigt tydligt hur relativt lite av forskningsmedlen som faktiskt går till kultur.

På detta seminarium framträdde flera talare som lyfte debatten över det vardagliga gnetandet. Sven Nilsson, författare, kulturdebattör och tidigare bibliotekschef, var en av dem. Han konstaterade bland annat att vi konsumerar kultur 20 miljarder timmar per år. Det är mer än vi lönearbetar. Han påpekade också att 90 % av den statliga kulturbudgeten går till de etablerade institutionerna trots, som han kallade det, en sjunkande verkningsgrad, medan de fria arrangörerna bara får ett par procent av den statliga kulturbudgeten.

Med Sven Nilssons ord i öronen blev den förra kulturministern Marita Ulvskogs vision som hon beskriver den i *Dagordning för kultur 2003–2006* så fattig. Hon skriver: ”Kultur är för viktigt för att vara en angelägenhet för ett fåtal, kultur kan inte tvingas leva på marknadens villkor.”

Hör ni hur det låter? Men större delen av den spännande kulturen skapas faktiskt på den här förhatliga marknaden. Det är mässor, seminarier, festivaler, nätverk och nya mötesplatser.

Sven Nilssons dom var sträng. Han sade: Den kulturpolitiska ideologin har hämmat utvecklingen. Vi befinner oss nu i ett nytt läge, i en tid för global produktion, distribution och kommunikation av kultur.

Jag hoppas verkligen att vi under det kommande året kan få en diskussion även inom kulturutskottet kring de framtida utmaningarna, i stället för att bara, tyvärr, fungera som ett transportkompani för olika skrivningar. Här i kammaren är debatten egentligen rätt onödig. Allt är ju klart och skrivet. Men i utskottet skulle vi möjligen kunna ha större möjligheter att komma överens.

Vi är många som gläds åt den sänkta bokmomsen. Försäljningen har ökat med 20–30 %, men detta har tyvärr inte fått dem som tidigare aldrig öppnade en bok att börja läsa. Det är nämligen inte alltid en fråga om pris och pengar.

Lika lite tror vi att fritt inträde på museer kommer att locka den helt museiovane. Det visar sig tydligt redan på Moderna museet. Dit kommer förvisso de som även tidigare gick på museer med skillnaden att de nu går lite oftare än förr. Och det är väl roligt så. Man kan säga att det är en form av skatteåterbäring för dem som är kulturaktiva. Men med mer pengar i plånboken hade de kanske valt att göra något annat – gå på bio, köpa noter eller kanske en biljett till en bandymatch, vem vet.

Vi moderater inser att statens kaka är begränsad och anser att den också ska vara det. Därför har vi tre prioriteringar i vårt förslag till kulturbudget:

Den första prioriteringen gäller att barn och ungdomar ska få stora möjligheter att uppleva kultur eftersom skillnaderna här är stora, både i landet och i olika familjer. I det här fallet kan samhället stödja hemmet och skolan. Under kommande år kommer vi att återkomma med fler konkreta förslag på just detta område.

Den andra prioriteringen gäller att värna kulturarvet. I detta ligger såväl stöd till forskning som vård av föremål och miljöer. Nu tvingas museerna i många fall säga upp dem som faktiskt har dessa kunskaper.

Den tredje prioriteringen gäller bättre villkor för konstnärer och andra kulturskapare. Detta kommer min kollega Anna Lindgren att ta upp senare.

Vi tycker också att det är dags att avskaffa filmcensuren. Vi säger nej till höjningen av TV-licensen. Vi vill ge ett särskilt stöd till operan i Göteborg och Malmö och önskar en konkret arbetsplan för funktionshindrade, framför allt syn- och hörselskadade, så att de får större möjligheter att ta del av kulturutbudet.

Kulturfrågorna spretar åt alla håll och går ofta in på andra utskottsområden. Skatteutskottet har behandlat reglerna för sponsring, och det är möjligt att det blir generösare tolkningar framöver, men helt klart är det inte.

I Tony Blairs England finns det tydligen inte, har jag hört sägas, längre någon övre gräns för hur mycket pengar en privatperson får dra av i sin privata deklARATION för stöd till vissa kulturella och sociala ändamål. Jag tycker att det vore intressant att studera effekterna av människornas egna val när de så tydligt kommer till uttryck. Vad innebär det för kulturskaparna, för arrangörerna och för publiken? Tänk om vi kunde diskutera sådana frågor.

Kulturministern och jag hade för en tid sedan en diskussion om skattereglerna. Om en murare från Åmål anlitas för jobb i Fjällbacka, som jag vet att ministern känner starkt för, behöver han inte skatta för motsvarande ersättning därför att det räknas som en tjänsteresa, medan däremot en frilansande musiker från Åmål som spelar i Fjällbacka, eller arrangören, tvingas göra det. Man kan fråga sig varför det ska vara så.

En annan statlig besparing är den som Lennart Kollmats var inne på om anslagssparandet. Jag ska därför inte beröra det.

Fru talman! Slutligen: En annan viktig kultur- och tillväxtfråga är situationen för hantverkarna. Vi har tagit upp det här från moderat sida många gånger. Vi anar lite ljus i tunneln, men det är för lite och kanske till och med för sent.

Kulturutskottet besökte Dramaten för en tid sedan. Då berättade teaterns chef Staffan Valdemar Holm att man har 55 olika yrkeskategorier och att det står i regleringsbrevet att man ska värna om de specifika teateryrkena. Men hur ska man göra det? Då måste det också finnas utbildningar, och det gör det inte i dag, inte tillräckligt.

Kanske kan de sammanslagna Kultur- och Utbildningsdepartementen finna nya möjligheter och göra det lättare för dem som värnar hantverksyrkena att finna villiga händer och lyssnande öron för de frågor som är så viktiga om vi ska kunna bevara även kulturarvet.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till reservation nr 3, men jag står givetvis bakom de övriga där Moderaterna ingår.

Anf. 4 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Också jag vill hälsa kulturministern välkommen till budgetdebatten här i kammaren.

Jag kommer i mitt anförande att ge några kommentarer som vi kristdemokrater har med anledning av årets budgetproposition för kulturområdet. Kristdemokraterna har på några områden en annan syn än majoriteten – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – på hur pengarna ska fördelas. Det utvecklar vi också i vårt särskilda yttrande. Vi

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

kristdemokrater tillför i vårt förslag kultursektorn 7 miljoner kronor utöver majoritetens förslag till kulturbudget.

Vi ökar stödet till regional teater, dans och musik, vården av samlingarna på våra museer, de regionala arkiven, kulturmiljövården, de fria grupperna, kulturtidskrifter, stödet till samlingslokaler, verksamhetsstöd till trossamfund, LL-stiftelsen och Sveriges teatermuseum. Jag kommer att kommentera några av de områdena. Sedan kommer min kollega Kenneth Lantz att ta upp ytterligare några.

Fru talman! Först vill jag göra några grundläggande reflexioner. Kulturen finns där människor finns. Den uppstår i mötet mellan människor, och den skapas av oss alla gemensamt. Kulturen är ingenting statistiskt utan något levande som ständigt är i förändring. Kulturen har en självklar plats i den kristdemokratiska ideologin. I vår ideologi hämtar vi de tre grundprinciper som utgör basen för vår syn på kulturen och kulturpolitikens ansvar.

Den första principen är människosynen. Människan kräver tillfredsställelse av mer än sina materiella behov för att leva och må bra. Genom kulturen kan människor finna mening i tillvaron och utvecklas både som individer och i relationer med andra. Att värna kulturen är en grundläggande uppgift för politiken, men det handlar också om ansvar och förvaltarens ansvar.

Den andra principen är att förvalta det som lämnats till oss, att värna jordens materiella tillgångar, men också att bevara det immateriella arvet, tankar, värderingar och idéer som lämnats till oss från tidigare generationer. Bevarandet av kulturarvet är en självklarhet för oss kristdemokrater.

Den tredje princip som jag vill ta upp handlar om maktfördelning. Vi menar att beslut ska fattas så nära den enskilda människan som möjligt. Endast i de fall man kan motivera att det är mest effektivt att besluten fattas på en högre nivå ska besluten ligga där. Grundprincipen är att den högre nivån ska vara ett stöd för den lägre.

Fru talman! Ofta är fokus för kulturens betydelse människans psykiska välbefinnande. Det är glädjande att många undersökningar under senare år har pekat på kulturens betydelse även för den fysiska hälsan. Människor som regelbundet tillägnar sig konstnärliga upplevelser lever längre och mår bättre än de som inte gör det. Att få tillgång till konstnärlig aktivitet kan till och med påskynda tillfrisknandet hos människor. Även om jag vill understryka kulturens betydelse för dess egen skull vill jag ta upp detta faktum. Det är just kulturens egenvärde som skapar denna dynamik.

Fru talman! I museerna runtom i landet vårdas ett unikt kulturarv. Det handlar om miljoner föremål, kläder, smycken, tavlor, böcker, husgeråd, konserverade växter och djur, teaterrekvisita och mycket annat. Det är ett kulturarv som tillhör oss alla och som museerna har fått vårt uppdrag att förvalta. Jag tror att vi alla här i kammaren är överens om att förvaltandet av kulturarvet är en viktig uppgift. Vi vet alla att dessa föremål ska bevaras för framtiden. Men då måste vi också ge museerna rimliga förutsättningar för att klara den uppgift som vi har gett dem. Så är det inte i dag. På massor av museer runtom i landet står samlingar och förfaller. Det handlar om fukt och skadedjur, bristande konservering och felaktig förvaring.

Hur är det möjligt när vi alla här inne är överens om kulturarvets betydelse? Jag menar att vi alla kulturpolitiker har ett gemensamt ansvar för den rådande situationen. Men störst ansvar faller på Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är de partier som gemensamt fastlagt budgeten och politikens inriktning de senaste tio åren. Jag vill mena att socialdemokrater har stirrat lite för ensidigt på besöksiffror, och då har grundbulten i museernas verksamhet, samlingarna, glömts bort. Vad ska museerna visa för besökarna den dag samlingarna inte går att visa längre? Hur intressanta kommer framtidens utställningar att bli när kunskapen om föremålen riskerar att glömmas bort när forskare får sluta i stället för pedagoger? Nu har jag ingenting emot pedagoger, men vi behöver diskutera helheten.

Fri-entré-reformen är ett exempel på Socialdemokraternas populistiska museipolitik. Det är en reform som kostar närmare 100 miljoner kronor. Den har hittills inneburit att samma människor går oftare, inte att nya grupper kommer till museerna. Dessutom kommer den nästan enbart Stockholm till del, eftersom 16 av de 19 statliga museerna som får del av stödet ligger i Stockholm. Självklart ska samlingarna visas. Ingen vill ha samlingar som enbart ligger i magasin och beskådas av några få. Självklart är museipedagogiken avgörande för ett museum, men till vilket pris?

Fru talman! Vi kristdemokrater säger i vårt budgetalternativ nej till fri entré på de statliga museerna. Vi gör det för att i stället möjliggöra satsningar på museernas samlingar. Totalt vill vi satsa 16 miljoner kronor för detta ändamål. Dessutom vill vi införa fritt inträde för barn och ungdomar upp till 19 år på samtliga statliga och regionala museer. Vi tillför alltså pengar för detta. Barn och ungdomar är en prioriterad grupp för oss. Genom en sådan satsning når reformen ut till hela landet. Den möjliggör också för skolorna att utnyttja museerna – jag föredrar här uttrycket ”ta till vara” – i undervisningen oftare än i dag.

Museernas verksamhet består av två viktiga delar, att vårda och visa. Båda delarna är beroende av varandra, och båda delarna måste uppfyllas för att museerna ska fullgöra sin uppgift. Det är vårt ansvar att ge dem förutsättningar att klara detta.

Fru talman! Förutom satsningen på de regionala museerna gör vi också en satsning på de regionala arkiven, som jag ska kommentera. Vi föreslår 1 miljon kronor utöver vad regeringen och samarbetspartierna föreslår. Det är i dag många regionala arkiv som brottas med stora ekonomiska problem. Arkiven förvaltar ett betydande arkivbestånd. Det handlar om att vårda och bevara men lika mycket om att ge tillgång till värdefull historia. Inte minst det ökade intresset för släkt- och hembygdsforskning har gjort att arkiven är mycket viktiga. En skrivelse rörande arkivfrågorna utlovas till i början av nästa år. Vi kristdemokrater har länge efterfrågat vad socialdemokraterna vill med arkiven.

Dans, musik och teater, fru talman, är konstformer som var och en spelar sin unika roll för den skapande människan. Musiken har en särskild nära och gränslös betydelse för människor. Teater är en konstform som ger stora möjligheter till inlevelse och identifikation. Det är någonting som vi alla här kan stryka under. Antalet besökare ökar för varje år. Vi kristdemokrater vill satsa 5 miljoner kronor utöver det regeringen och stödpartierna föreslår på regional teater, dans och musik.

Fru talman! De fria grupperna inom dans och teater står för drygt en tredjedel av antalet föreställningar som framförs varje år. Deras betydelse för svenskt kulturliv är odiskutabelt. Samtidigt är de fria grupperna bland de mest utsatta grupperna av konstnärer. Deras arbetsvillkor är mycket dåliga, och de hamnar ofta utanför samhällets olika trygghetssystem. Det har sagts av många här, det har sagts många gånger tidigare, och jag säger det också i dag. Det är ingen nyhet för någon av oss här.

En fråga som orsakar ständiga problem för de fria grupperna är, som vi alla vet, den bristande pris- och löneuppräknings. Av någon anledning omfattas inte anslaget till de fria grupperna av någon sådan uppräknings, trots att en stor del av anslaget går just till löner. Det gäller även anslaget till Teateralliansen.

Som en följd av den bristande pris- och löneuppräknings urholkas anslagen till de fria grupperna varje år. Kulturrådet har flera gånger konstaterat att färre grupper än tidigare kan ges stöd, eller också får de enbart tillfälliga projektbidrag i stället för längre verksamhetsstöd.

Nu senast har vi alla kunnat ta del av att Kristina Lugn var på väg att lämna Teater Brunnsgratan Fyra som en följd av uteblivet stöd, som hon beskrev det. Hon tyckte att det var mycket olyckligt. Teatern behöver ett mycket mer långsiktigt stöd än vad hon hade möjlighet att få, säger hon. Nu vet vi att Framtidens kultur har gjort en utryckning. Framtidens kulturs roll i dag börjar mest bestå av brandkårsutryckningar. Nu ser det ut som om teatern ska få vara kvar, men det är olyckligt när sådana händelser måste inträffa för att någon form av fortsatt verksamhet ska kunna äga rum. Vi får se hur det går.

I sitt budgetunderlag för 2005 konstaterade Kulturrådet att ett ökat ekonomiskt stöd till de fria grupperna är ett av de områden som är högst prioriterat och där behoven är som störst. Trots det fick de fria grupperna inte något ökat anslag i årets budget.

I en interpellationsdebatt som jag nyligen förde med kulturminister Leif Pagrotsky diskuterade vi situationen för de fria grupperna och varför de inte fått ett ökat ekonomiskt stöd trots Kulturrådets vädjan. I debatten svarade kulturministern att de fria grupperna har fått ett anslag de senaste åren och att det därför var obegripligt för honom att pengarna inte räckte. Han tyckte att det var beklagligt att de fria grupperna inte hade tagit bättre vara på dessa pengar och gjort bättre prioriteringar. Jag skulle vilja säga det här en gång till, men jag gör inte det. Detta är förvånansvärt!

Men om det nu är så obegripligt tycker jag att kulturministern borde prata med sin egen myndighet Kulturrådet, som tydligen gjort en helt annan bedömning än kulturministern. Anslaget till de fria grupperna måste ökas dels för att möjliggöra ökade bidrag, dels för att kompensera för den bristande pris- och löneuppräknings. Därför satsar vi kristdemokrater 10 miljoner kronor för 2005 och på tre år 30 miljoner kronor till de fria grupperna.

Avslutningsvis, fru talman, finns det mycket mer som jag skulle vilja ta upp här. Men tiden medger inte det. Jag deltar inte i beslutet angående majoritetens budget inom utgiftsområde 17 utan hänvisar till mitt särskilda yttrande i betänkandet. Jag står självfallet bakom samtliga reservationer där Kristdemokraterna finns med, själva eller tillsammans med något annat parti. För att spara kammarens tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 2 under punkt 2.

Anf. 5 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Även Vänsterpartiet vill hälsa den nye kulturministern Leif Pagrotsky välkommen in i den kulturpolitiska debatten. I dag ska vi diskutera budgetfrågor.

Som utskottsansvarig för Vänsterpartiet tar jag på mig rollen att vara förstående, stolt och nöjd över vårt betänkande. Tasso Stafilidis kommer att ta upp några kritiska ingångsvinklar, inte minst vad gäller tilldelning av pengar till fria grupper.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet KrU1. Jag kommer att koncentrera mitt anförande på de punkter där Vänsterpartiet i särskilda yttranden har lyft fram några frågor där vi inte är helt nöjda.

Jag tycker att det är mycket trevligt och angenämt på alla sätt att få verka i och jobba med kulturpolitiska frågor, inte minst med tanke på den uppdelning som vi brukar ha. Ända från kommunerna och uppåt finns det hårda och mjuka frågor, och då brukar det vara så att männen ska sitta i finansutskotten och kvinnorna i kulturutskotten. Jag tror att det är bra om man gör ett visst skifte i de riktningarna så att vi får en bättre balans. Det allvarliga med kulturpolitiken är att det oavsett om man tittar på kommunal nivå eller riksnivå är en liten omfattning på kulturpengarna. Det är det som är gemensamt. Jag tror att alla, oavsett parti, som sitter i kulturutskottet skulle önska en större omfattning av pengar som ägnas kulturfrågor. Vi är övertygade om att det skulle få positiva effekter på en rad områden.

När man pratar med människor ute på gatan – som det brukar heta – märker man att de ofta är mycket mer intresserade av vilken pjäs som går på Dramaten eller på deras länsteater eller av vilken rockkonsert folk har varit på än om räntan har gått upp med 0,03 % från den ena timmen till den andra. Men det ägnar vi mycket debatt åt. Jag har lagt märke till att vissa som har varit framme här säger att det är för mycket formalia och för mycket ekonomi men trots det ägnar mycket tid av sina anföranden åt just detta. De kommer ofta in på skattefrågor till exempel.

Jag ska ta upp några punkter som Vänstern har lyft fram. Många har försökt ta åt sig äran av att vi äntligen har kommit en lång bit på väg för att ordna pensionsvillkoren på ett värdigt och bra sätt för dem som är anställda vid våra teatrar och dans- och musikinstitutioner. Jag skulle ödmjukt vilja påstå att motion Kr309 från Vänsterpartiet har haft stor betydelse i det sammanhanget för att få detta till stånd. Vi har gjort en budgetuppgörelse som till viss del har löst de här problemen, men vi har i en motion efter budgetuppgörelsen kommit fram till att vi inte riktigt kunde acceptera de skrivningar som fanns i förslaget till budget. Vi lämnade in motionen, och vi kan bara konstatera att i två avseenden är våra förslag tillgodosedda. I den första punkten säger vi att man ska utreda och redovisa hur frågan om scenkonstinstitutionernas premiepensioner långsiktigt ska lösas. Enligt oss är detta tillgodosett enligt den uppgörelse som är gjord, det regeringsbeslut som har funnits och de skrivningar vi har i utskottet. I punkt 5 sade vi att regeringen noggrant bör följa utvecklingen vid scenkonstinstitutionerna för att vid behov kunna ingripa med akuta åtgärder. Den åtgärden vidtogs snabbt via ett regeringsbeslut som löste den akuta krisen. Nu kan detta komma till en bra lösning.

Det finns vissa frågor som vi vill fortsätta att hålla fingret på. Det gäller den kompletterande tjänstepensionen, den så kallade kåpan, och att

man ska få likvärdiga villkor med andra anställda om man jobbar på en statlig institution med kultur.

Vi har också lyft fram frågan om sångarnas och dansarnas pensioner och deras speciella problem i och med att de går i pension tidigt. Det är viktigt att man hittar lösningar och karriärväxling så att man kan få sysselsättning som på något vis anknyter till ens tidigare arbetsuppgift, till exempel danspedagog i stället för dansare.

Vi har även lyft fram de fria scenkonstnärernas behov av vettiga pensioner. Jag tror att Tasso kommer att komma in och fylla på mer om det.

Frågan om pris- och löneomräkning har lyfts fram av flera här, och även av oss. Vi har markerat detta i ett särskilt yttrande, för vi vill skynda på det. Det hjälper inte att göra ständiga utredningar och analyser; någon gång måste man komma till en punkt där man bestämmer sig för att det är rimligt att fler anslag omfattas av PLO-uppräknigen. Vi tycker att fria grupper är ett sådant anslag. De har många anställda som gör ett viktigt arbete för kulturlivet i Sverige, och det är rimligt att de ska omfattas av samma omräkning som de flesta andra som jobbar på mer traditionella institutioner har.

Vi har också tagit upp frågan om bibliotekslagen. Det är bra att man nu fattar beslut om att man ska samordna biblioteksverksamheten i klamer, men vi vill också lyfta fram att det finns en fara i att man är nöjd med att det finns *ett* folkbibliotek i varje kommun. Det är en klar fördel om det finns fler, och det är bra om det kan finnas biblioteksfilialer. Det gäller inte minst i de kommuner som har långa avstånd. Om det är 30 mil till folkbiblioteket är det inte så jättelätt att komma dit, och det är inte speciellt tillgängligt för de människor som bor i kommunen. Det är lite väl lättvindigt att bara säga att det är upp till kommunen att fixa det. Vi är väl medvetna om att om vi skulle skärpa bibliotekslagen så måste det förstås också tillskjutas medel så att man möjliggör detta. Man får inte bara lasta över en massa krav på kommunerna. Vi vill att man ser över det här noggrant och utvärderar bibliotekslagen på ett mer djupgående sätt. I det sammanhanget har vi också sagt att vi vill lyfta in genusperspektivet även i detta politikområde.

När det gäller mångkulturåret 2006 har vi försökt anlägga ett underifrånperspektiv. Den samordnare som ska tillsättas för mångkulturåret ska ha sin utgångspunkt i de människor som står för mångkulturen i Sverige, nämligen de fria kulturutövarna och de människor som tillhör de minoriteter som vi pratar om. Det gäller de nationella minoriteterna och invandrarminoriteter. De måste få stort inflytande över innehållet i den verksamhet som kommer att ske under 2006 för att den ska få långvariga och viktiga resultat för framtiden. Det får inte bara bli ett kortsiktigt nedslag och en liten satsning som snabbt går över. Det hoppas vi kunna påverka genom det direktiv som skrivs för mångkultursamordnaren.

Jag vill avslutningsvis tacka mina kamrater i kulturutskottet, oavsett parti, för ett gott samarbete. Det gäller inte minst s-gruppen som vi har ett speciellt gott samarbete med i olika frågor.

Jag vill också tacka den tidigare kulturministern Marita Ulvskog och den tidigare statssekreteraren på Kulturdepartementet Gunilla Thorgren för ett viktigt arbete, inte minst vad gäller lösningen av pensionsfrågan.

Sedan kan jag trösta Moderaterna med att vi som jobbar med kulturfrågor i Vänsterpartiet hade en planeringsdag för någon vecka sedan. Vi förlade den planeringsdagen just på Forum för levande historia. Vi hade en mycket givande diskussion med ansvariga för myndigheten. Vi har aldrig sagt att man inte ska studera eller lyfta upp alla ismers brott mot mänskligheten. Det vi tidigare har ifrågasatt är om myndighetsformen är den mest lämpliga för detta. Moderaterna brukar faktiskt ibland tycka att det inte är lämpligt. Jag kan konstatera att Centern fortfarande har samma syn. Man vill inte avsätta de här pengarna.

Det handlar inte om det är bra eller dåligt att lyfta fram de brott mot mänskligheten som har skett i olika ismers namn, utan det handlar snarare om i vilken form det sker.

Men som de demokrater vi är accepterar vi att det finns en stor majoritet i riksdagen för detta. Vi avvaktar och ser med spänning fram emot vad Forum för levande historia kan komma fram till.

Anf. 6 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Det sista Peter Pedersen tog upp var ju spännande och intressant. Jag har funderat lite grann över det. Jag minns att för ett år sedan stod Peter och jag här och hade en, som vanligt, mycket vänskaplig diskussion om Forum för levande historia. Du var till och med vänlig och gav mig en bok som handlade om er uppgörelse med den bakgrund som ni har. Nu verkar det inte som om den boken räckte, efter vad jag har förstått av vad som hände efter det att vi hade vår diskussion här. Det har varit rätt mycket storm i ditt parti om det.

Men jag är ändå intresserad av det du sade sist här om att ni är så demokratiska att ni släpper ett ärende om det finns en stor majoritet i kammaren. Det var så du uttryckte dig. Ni vill inte ta upp frågan om en nedläggning av Forum för levande historia mer eftersom det finns en stor majoritet i kammaren. Det är rätt intressant om det gäller på många områden.

Det andra jag skulle vilja fråga om gäller detta med bibliotekslagen. Hur långt vill ni egentligen gå i lagstiftningshänseende? I ert särskilda yttrande tar ni fram flera kriterier. Ni tar fram invånarantal, geografiskt avstånd och eventuella bristande kommunikationer. Hur petig ska en lagstiftning vara för att tillfredsställa Vänsterpartiet när det gäller det kommunala självstyret?

Anf. 7 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Till att börja med tycker vi i Vänsterpartiet att det är en fördel att man inte likt en papegoja återkommer med samma krav gång på gång och belastar riksdagens arbete. Vi kan mycket väl komma tillbaka till frågan om Forum för levande historia, men vi gör det inte varje år. Nu tycker vi att det är rimligt att Forum för levande historia får verka och bevisa att man inte är en statlig kampanjorganisation utan att man faktiskt på ett objekt sätt försöker belysa olika ismers och andras brott mot mänskligheten. Vi hoppas att man kommer att lyckas.

Vår farhåga grundar sig på alla de motionsyrkanden som kommer fram här i riksdagen där ett parti tycker att man ska lyfta fram islams roll i den här frågan och några tycker att det är kommunismens brott mot mänskligheten som ska lyftas fram och så vidare. Vi tycker inte att det är

lämpligt att vi här i riksdagen ska fatta beslut om vad en myndighet ska ägna sig åt, speciellt inte om man ägnar sig åt olika politiska ideologier eller för den delen religiösa trosuppfattningar och deras påverkan i den här specifika frågan. Det är detta vi har varit kritiska mot. Vi har aldrig varit kritiska mot själva tanken att det är viktigt att dagens ungdomar får lära sig och blir upplysta om vad som har skett i historien och vilka konsekvenser icke-demokratiska regimer och deras ideologier kan leda till i praktiken.

För egen del ser jag nu fram emot Uppdrag granskning granskning av Folkpartiet och vad de kan hitta i era arkiv och lager. Det finns säkert något som ni har sagt under historiens gång som ni inte kommer att vara alldeles stolta över i dag.

Vi vill att man analyserar bibliotekslagen och ser om den verkligen lever upp till sitt syfte. Vitsen kan inte bara vara att vi ska ha ett folkbibliotek. Anledningen till att vi har en bibliotekslag är att detta ska man garantera. Det är ett minimigolv man lägger. Då får man inte, som ni, säga att många har använt detta och lagt det på minimigolvet. Ni vill ju avskaffa bibliotekslagen just med argumentet att man använder den som ett slags alibi för att lägga sig på en nivå. Vi säger att man ska analysera och se om det har fungerat på det sättet. Om så är fallet vill vi skärpa lagen, inte avskaffa den som Folkpartiet och vissa andra vill.

Anf. 8 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi har sagt att många har använt den för att lägga minimigolv. Jag tror att vi har sagt att vi riskerar att det bara blir ett. Det är rätt stor skillnad. Har ni eller har ni inte tilltro till den kommunala självstyrelsen? Det är principiellt oerhört intressant hur detaljerad en lagstiftning ska vara i förhållande till kommunerna eller regionerna. Vi har ju faktiskt inte, så långt jag vet, en lagstiftning om att det ska finnas ett sjukhus i varje landsting, för att ta ett exempel, och ändå är det så. Jag tror att vi är överens om att bibliotek är oerhört viktiga. Det är en jätteviktig mötesplats. De ska självfallet finnas, och det ska vara avgiftsfria lån. Men jag tycker inte att det behövs en lagstiftning, och där har vi en fundamental skillnad.

Uppdrag granskning är naturligtvis välkomna till Folkpartiet. Det kan nog finnas saker som vi inte är stolta över i dag, men jag tror att dimensionerna inte är jämförbara på samma dag i förhållande till de omkränningar som dina företrädare har sysslat med. Men det var inte det vi skulle ta upp här. De är mycket välkomna. Det är jag övertygad om.

Även om Tasso Stafilidis senare ska ta upp detta om pris- och löneomräkning för fria grupper vill jag säga att det känns lite grann som om ni nästan står och hoppar i era särskilda yttranden. Du sade i början att du var förstående, stolt och nöjd, men ni skulle ju ändå ha velat lämna en och annan reservation. Är det inte uppriktigt sagt så att det hade varit bättre att säga ifrån att de fria grupperna ska ha pris- och löneuppräknings på samma sätt som andra institutioner i stället för att tillsätta en skyndsamt utredning?

Anf. 9 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Vi har sagt att om bibliotekslagen skärps utifrån en sådan analys som vi vill ha, måste vi självfallet också skicka med pengar och

inte lägga på nya pålagor. Jag vet ju att de kommuner, inte minst ute i glesbygd, som tvingas fatta olika beslut, till exempel att lägga ned en biblioteksfilial, gör inte det för att de tycker att det är speciellt kul att göra det. Det har ofta ekonomiska orsaker. Då är det rimligt att man även i det här fallet värnar det offentliga rummet. I många kommuner är det nog inte teatersalongen eller museilokalen som är det offentliga rummet, utan det är just biblioteket som är den naturliga träffpunkten där man kan läsa dagstidningar, låna böcker och använda sig av Internet och andra moderna medier som numera finns på biblioteken. Det vill vi gärna att man tittar mycket noga på.

Om Lennart Kollmats har läst den här boken *Lik i garderoben* borde han också veta att det faktiskt fanns två upplagor, vilket jag tror Janne Josefsson missat. Det allra mesta av det som Janne Josefsson tog upp i sitt program står faktiskt att läsa i de böckerna. Det är egentligen inte så mycket nytt. Det finns ingen anledning att ta upp det och försvara det, och det gör jag inte heller. Jag säger bara att vi välkomnar en granskning av alla partier genom historien. Då kommer vi att kunna ha en mycket trevlig diskussion om detta och komma fram till viktiga gemensamma ståndpunkter.

Jag konstaterar att de här påhoppet på Vänsterpartiet ofta sker i talarstolen. Det är väldigt få moderater, kristdemokrater, folkpartister och centerpartister som ägnar sig åt den här typen av debatt ute i foajén. Jag välkomnar den debatten. Jag ser fram emot en sådan debatt vid många tillfällen över en kopp kaffe. Då tror jag att vi kan komma fram till viktiga och kloka ställningstaganden där vi inte demoniserar varandra. Jag tror att det är olyckligt för demokratin om vi försöker att utpeka ett demokratiskt parti, som Vänsterpartiet är, som någonting annat. Jag tror inte att demokratin gynnas av det.

Anf. 10 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Jag instämmer i att det är väldigt trevligt att ministern är här i dag. Jag hoppas att det blir en vana, för det skulle vara uppskattat även när vi har andra betänkanden.

Centerpartiet anser att satsningar på kultur är samhällsekonomiskt lönsamt och ger många positiva bieffekter. Alla människor i landet ska kunna ta del av ett levande kulturliv. Kulturen ska finnas i vardagslivet, i folkrörelserna och föreningslivet, på arbetsplatserna, i bostadsområdena och så vidare. Vår välfärd beror inte bara på tekniska och ekonomiska faktorer. Kulturen utvecklar det civila samhället och håller det demokratiska samtalet levande. Förutom att kulturen har ett värde i sig som inte nog kan betonas är den kreativitet som stimuleras genom kulturen avgörande för samhällets utveckling.

Människorna måste själva få vara med och bestämma hur de vill utforma och ta del av kulturen, anser vi i Centerpartiet. Om människor får större möjligheter att påverka och ta del av kulturutbudet på sin ort kan ett levande kulturliv skapas i hela landet och väldigt bra mötesplatser. För att stärka människornas möjligheter att ge liv åt kulturen och för att få ett levande kulturliv nära människorna behövs ökade satsningar på verksamheter som gynnar det ändamålet.

Fru talman! En levande kultur och demokrati förutsätter många mötesplatser där människor kan träffas, skaffa sig nya kunskaper och erfa-

renheter och utbyta tankar och åsikter. Genom studieförbundens försorg skapas många mötesplatser för det demokratiska samhället, i till exempel studiecirklar, kulturarrangemang och föreläsningar. Av den anledningen vill vi att budgeten för folkbildningen ska ökas. Vi är väl medvetna om att folkbildningen är en fråga som regeringen arbetar med och att man säger sig vilja se utvecklingen av bidragen inom kommuner och landsting innan man beslutar sig om framtida resursbehov.

I dag ser vi redan hur de skär ned runtom i landet. Det har gjorts i mer än tio år nu. Vi vet att i genomsnitt har kommunerna skurit ned med 40 %. Varför vänta då med att visa att vi tycker att folkbildningen är viktig? Jag tror faktiskt att alla vi som sitter i kulturutskottet är väl medvetna om att resurserna har minskat på lokal och regional nivå. Socialdemokraterna säger sig ju vara ett folkrörelseparti som värnar folkbildningen. Visa det då på riksnivå! Då tror jag att det kan påverka politiker ute i kommuner och landsting att inte skära ned så mycket som de gör i dag.

Vi har i vårt budgetförslag 70 miljoner mer än regeringen till anslaget som handhar folkbildning. Det visar vår starka tro på folkbildningens betydelse för människorna. I det anslaget har vi sagt att 50 miljoner ska gå till folkbildning och 20 miljoner till amatörkulturen.

För att all den aktivitet som vi ser som möjlig inom folkbildningen ska kunna utvecklas är det inte bara ökad budget till folkbildningen som behövs utan också tillgång till lokaler. Det är något som jag debatterade med kulturministern för mindre än en månad sedan när vi diskuterade offentliga rum i landet.

Ideella och allmännyttiga organisationer gör många värdefulla insatser i samhället. De har ett stort hot hängande över sin verksamhet som jag vill passa på att påminna om. Det handlar om skattelagstiftningen *Mervärdesskatt i ett EG-rättsligt perspektiv* där man föreslår att ideella föreningar ska momsbeskattas. Om det verkställs innebär det att studieförbunden måste höja deltagaravgifterna med 21 %. Jag hörde i förra veckan en varningens signal om att det tyvärr kanske kommer att bli verklighet. Vi hade hoppats att vi hade motarbetat det i våras, men jag är inte så säker längre.

Folkbildningsförbundet räknar med en merkostnad på närmare 200 miljoner om det här kommer att införas. Det kommer att innebära att människor med låga löner knappast kommer att prioritera att gå en studiecirkel eller på en folkhögskola. Det är de människorna som ofta är i stort behov av folkbildning. Jag hoppas att kulturministern är medveten om det här och är beredd att titta över förslaget i samarbete med finansministern.

Jag nämnde att amatörkulturen bör få ett eget anslag och ges möjlighet att stå på egna ben. Amatörkulturens samrådsgrupp Ax har under ett flertal år försökt få till stånd ett samarbete med studieförbunden för att genomföra en utredning och belysning av amatörkulturutbudet. För några år sedan deltog jag i en debatt här i Stockholm där regeringen var representerad av en tjänsteman, och alla partier fanns med. Alla bedyrade att amatörteatern är väldigt viktig och har en stor betydelse för hela landet. Av den anledningen sade vi allihop att vi bör arbeta för att de får ett eget anslag. Det är ett löfte som vi i Centerpartiet känner oss rätt så ensamma om att driva i dag.

En annan verksamhet som spelar stor roll för att sprida teater, dans och sång är Fria scenkonsten. Om vi inte hade dem skulle antalet scenföreställningar minska med cirka en tredjedel för vuxna och för barn med hälften. De siffrorna talar sitt eget tydliga språk. Därför vill vi höja deras anslag med 25 miljoner. Av de pengarna skulle 10 miljoner gå till dansares och sångares pensionsavgångar.

Deras pensioner har hanterats på ett väldigt dåligt sätt av regeringen. Under hösten har i alla fall regeringen fått kalla fötter och lovat återkomma med pensionslösningar när vårbudgeten läggs fram 2005. Det är bara att hoppas att den räcker, som Lennart Kollmats var inne på. Vi är många som kommer att granska det. Till Peter Pedersen som sade att deras motion hade betytt väldigt mycket för pensionsvillkoren kan jag säga att jag också tror det. Regeringen insåg ju att om inte Vänstern stödde regeringen fanns det inte majoritet för att ligga kvar på den dåliga pensionslösningen. Regeringen visste naturligtvis att alla borgerliga partier ville lyfta upp frågan.

Fru talman! Statens kulturråds budget skulle vi ha velat utöka med 120,5 miljoner. Av det skulle 120 miljoner ha använts för en satsning på unga människors kultur. Det är den satsning som vi kallar KUL-miljoner. Behöver jag tala om vad KUL står för? Repetition är kunskapens moder. KUL står för kultur till unga i hela landet – av unga, med unga, för unga.

Till vår glädje kan vi i budgeten se att regeringen har börjat inse hur bra vår tanke är. Nu har man avsatt 60 miljoner under treårsperioden till just barns och ungdomars kultur. Det är bra jobbat, tycker jag. Men det är en bit kvar till de 120 miljoner som vi har bara i år. På tre år har vi 360 miljoner.

Dessutom vill vi bevara Kulturnät Sverige och har extra pengar till det. Kulturnät Sverige är en webbplats som sprider information från organisationer och enskilda och är en kulturell informationsplats som tusentals svenskar har stor nytta av dagligen. Inte minst ungdomar säger att de tycker att det är ett nätverk som ger bra information. Det fick vi information om i utskottet när vi hade besök av ungdomar tidigare i höst.

Regeringen och majoriteten i utskottet vill lägga ned kulturnätet. Man tycks anse att Kulturnät Sverige bara fungerar som en vanlig söktjänst på nätet. Internationellt bygger man upp liknande kulturnät, och andra länder har tittat på hur man har gjort i Sverige. Varför ska vi då lägga ned det? Jag hoppas att jag får ett svar på det av kulturministern.

Fru talman! Museerna finns det en hel del att säga om när det gäller reformen med fri entré. Men det återkommer Lars-Ivar Ericson till senare under debatten. Ett område inom museer och utställningar vill jag ändå säga några ord om. Det är just Forum för levande historia som några har tagit upp här förut. Centerpartiet har hela tiden sagt att vi inte tycker om förslaget att det skulle startas en egen myndighet. Därför har vi hela tiden konsekvent sagt nej innan man startade det. Anledningen till det är att vi anser att kunskapen om Förintelsen är så viktig att den inte ska isoleras i en myndighet. Den ska finnas i all verksamhet i landet. Det är så lätt att den isoleras i en instans, Forum för levande historia. Man tror att informationen då blir rikstäckande. Men det är långtifrån säkert att det fungerar på det sättet. Därför vill vi skära ned kraftigt på det anslaget. Helst hade vi velat ha 0 kr där, men eftersom verksamheten redan är i gång går det inte att bara skära bort alltihop på en gång.

Fru talman! Att söka sina rötter är en verksamhet som blir mer och mer intressant bland oss människor. Det är antagligen något som flera av oss 40-talister – jag ska inte säga vad vi kallas – kommer att ägna oss åt när vi pensioneras eller slutar i riksdagen. Den dagen hoppas jag att arkivverksamheten fungerar tillfredsställande och att SVAR, som till största delen är lokaliserat till Ramsele, fortfarande finns kvar så att jag kan åka dit, för det är ganska nära från där jag bor.

Verksamheten bekostas i dag till stor del av arbetsmarknadsmedel och regionalpolitiska medel samt av EU:s strukturfonder. Men hur kommer det att bli i fortsättningen? De här medlen ska ju centraliseras från att tidigare ha legat ute på länsnivå. Det är en fråga som den före detta näringsministern borde kunna svara på, eller hur?

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 10 under hemställanspunkt 23, men jag står givetvis bakom alla våra reservationer och särskilda yttranden, som bland annat belyser vårt budgetförslag, och har därför inte tagit ställning till budgetförslaget under punkt 4.

Anf. 11 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Vi vänsterpartister brukar ofta få svara på varför vi inte har drivit den eller den frågan. Faktum är att Vänsterpartiet driver en massa frågor, även inom ramen för kulturarbetet. Det ingår dock som ett slags hederssak, tycker jag, när man sluter en uppgörelse att man försöker sluta upp bakom denna även om man inte tycker att den är till hundra procent perfekt.

Med den budgetordning vi har funkar det inte så att vi kan bryta ut någon liten grej och säga att här tycker vi något helt annat. Man köper ett paket. Vi tycker att paketet är acceptabelt, och därför har vi också ställt oss bakom det, både vad gäller kulturbudgeten och hela budgeten.

Ni som opposition har ju en helt annan möjlighet att markera olika ställningstaganden, inte bara där ni är eniga. Ni har en otrolig massa synpunkter, reservationer och så vidare, men det är intressant att konstatera att det inte är speciellt ofta som alla borgerliga partier står bakom. Ni skiljer er åt.

Ta till exempel folkbildningen, som Centern här framme pratar sig varma för – och det tycker vi är bra, för vi tycker att folkbildningen är mycket viktig. När man läser vad ni skrivit kan man konstatera att Folkpartiet och Centern vill öka anslaget till folkbildningen, folkhögskolor och studieförbund medan Moderaterna vill minska det kraftigt. Nu ska inte jag ta till sådana billiga knep som att säga att Moderaterna vill minska med mer än vad man vill, men 300 miljoner är mycket pengar. Man vill föra över till ett annat utgiftsområde, och det är en sak, men samtidigt som man ska ta bort 1,2 miljarder säger man att 300 miljoner av detta ska sparas. Man tror inte att de behövs inom studieförbunden.

I min värld, i Degerfors där jag bor, kan jag konstatera att studieförbunden har en oerhört viktig roll inte minst när det gäller ungdomars kultur. Centern brukar ju ta upp och prata om KUL-pengar. Vad blir det för KUL-pengar om man ger med ena handen, enligt Centrerns modell, och sedan drar bort samma pengar med Moderaternas modell? Vilken politik gäller på folkbildningens område om ni nu skulle bilda en regering? Är det en ökning eller en minskning på detta anslag vi kan förvänta oss?

Anf. 12 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Om Peter lyssnade till vad Lennart Kollmats sade inledningsvis hörde han att vi var inställda på att detta var precis vad som skulle hända i debatten och att vi också försökte avdramatisera det. Vi har ju faktiskt några år kvar till valet. Vi håller nu på med ett alliansarbete. Vi kommer att hitta lösningar. Sedan ska vi komma ihåg att vi är fyra partier som har olika profiler. Det är aldrig någon som kastar lika mycket skit på regeringen och samarbetspartierna som vi får som står i begrepp att ta över.

Sedan ska inte jag svara för Moderaterna och deras budget, men det är viktigt att komma ihåg att de har lagt över pengar till utbildningsutskottet. Det är ju en av delarna i det hela.

Jag är trygg och fast i min tro att vi kommer att ha ett mycket bra samarbete. Vi kommer också, precis som Peter Pedersen sade, att behöva acceptera att bryta en del löften och slipa dem mot varandra tills vi hittar en acceptabel gemensam lösning.

Anf. 13 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Nu tyckte inte jag att jag ägnade mig åt att kasta skit på den så kallade alliansen. Jag ställde en konkret fråga på just folkbildningens område, men jag fick väl inget svar. Det var lite grann på slutet om att även ni kommer att bli tvingade att bryta era löften. Det känns ju tryggt att veta. Det ingår i samarbetets kultur och struktur att det måste vara så.

Ni ägnar er väldigt mycket åt att försöka slå in kilar, få oss att avslöja vad vi har sagt och gjort i förhandlingarna och fråga varför vi inte lyfter de och de frågorna fast ni mycket väl vet internt, via debattartiklar och annat, att vi driver vissa frågor hårt. Då tycker jag att man också ska vara ärlig och säga det. Budgetarbetet funkar inte så att vi i vissa frågor kan hoppa över och stödja borgerliga förslag, även om de är utmärkta. Den helhet som borgerligheten står för är nämligen för oss vänsterpartister förskräckande. Därför har valet att stödja den majoritet som i dag finns aldrig varit speciellt svårt för oss. Dessutom underlättas det av att vi i kulturutskottet har ett samarbete mellan s och två vänsterpartister. Det är alltså bara två parter att komma överens mellan, vilket ju gör det ännu lättare som vi ser det.

Anf. 14 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det är ett dugg svårare för oss. Peter Pedersen lyfter fram att Moderaterna ser lite annorlunda på folkbildningen, men vi är tre partier som är oerhört överens när det gäller folkbildningen.

Peter Pedersen måste ha misstolkat mig, eller också uttryckte jag mig fel, när jag talade om att bryta löften. Det är ingen som vet i dag hur vi kommer att förhandla fram vårt regeringssamarbete. Det vi vet är att det här kommer att fungera. Vänta och se! Lev lugnt! Det här klarar vi av på ett utmärkt sätt.

Anf. 15 ANNIKA NILSSON (s):

Fru talman! Vi behandlar i dag budgeten för utgiftsområde 17. I den fördelar vi nästan 9 miljarder kronor. Det är med hjälp av de resurserna vi kan ha en levande kultur i hela vårt avlånga land.

Det händer titt som tätt att jag får frågan: Varför ska vi satsa alla de här pengarna? Varför är det viktigt för oss att avsätta pengar i den statliga budgeten? Mitt självklara svar, som också är grunden för den socialdemokratiska kulturpolitiken, är att du ska kunna möta ett rikt kulturliv i hela landet och att det ska vara en möjlighet för samtliga medborgare.

Kulturen ska också vara utmanande. Den ska våga ställa frågor och lyfta upp aspekter som får oss alla att fundera och reagera. För detta krävs att vi värnar om yttrandefrihet och konstnärlig frihet. Vi menar att det behövs ett gemensamt ansvarstagande för att hålla kulturen levande. Vi vill inte överlåta åt marknaden att avgöra vilken kultur som ska finnas tillgänglig och vilken som inte ska det.

Vi tror att en kulturpolitik offensivt måste möta en ny tid och nya utmaningar. Även om det gjorts mycket bra under de senaste tio åren, och det har det, kan vi aldrig stanna upp. Att bedriva kulturpolitik är nämligen som att cykla: Om det inte går framåt ramlar man.

Jag ska i korthet försöka sammanfatta huvuddragen i den socialdemokratiska kulturpolitiken.

Vi vill att kulturen ska vara en angelägenhet för de många, inte bara för ett fåtal. Vi vet att det fortfarande är stora skillnader när det gäller vilka som kommer i kontakt med kultur, både som åskådare och som utövare. Det går en klar skiljelinje som kan ses i både utbildningsnivå och socialgruppsnivå. Trots att vi länge har pratat om att kulturen ska nå fler kan vi här bara se små tendenser till förändring.

Därför har vi gjort den satsning vi nu gör när det gäller barnkultur. Vi tror att om barn får möta kulturen och få kulturen som en naturlig del i livet kan vi nå människor – för genom barnen når vi även deras föräldrar – som inte vanligtvis är i kontakt med kulturen. Det är genom de här satsningarna som vi kanske kan förändra den bild som vi faktiskt har av vilka som är i kontakt med och möter kultur. Det är genom både Aktionsgruppen för barnkultur och de pengar som nu satsas från Allmänna arvsfonden som barnkulturen får ett rejält stöd.

Det är med utgångspunkten att vidga deltagandet, att göra kulturen till en angelägenhet för fler, som vi har lagt fram förslaget om fri entré på statliga museer. Genom att ta bort det ekonomiska hindret gör vi de statliga museerna till mer öppna mötesplatser, vilket är viktigt med tanke på att dessa platser blir allt färre.

Jag har svårt att ta den kritik på allvar som en del framför när det gäller en eventuell succé för denna reform, därför att vi har kunnat se i utvärderingen från Historiska museet att det faktiskt är fler som kommer och att man når nya grupper. Jag har själv kunnat se vilket otroligt lyft Östasiatiska museet har fått bara på de få månaderna under hösten. Där kan man redan nu säga att det är fler unga som kommer till museet än tidigare.

En annan satsning i linje med att vidga deltagandet är den vi nu gör på att fortsätta den pedagogiska utmaningen på våra regionala museer. Detta har varit oerhört uppskattat på våra regionala museer, och vi ger dem mer pengar till det. Den bild jag har är att det är oerhört positivt.

Det är också med blicken mot att öka tillgängligheten i kulturen som vi socialdemokrater motsätter oss nedskärningar i stödet till folkbildningen. Det är just folkbildningen som mycket av kulturen på lokal nivå

kretsar runt. Det är också i folkbildningen som mycket av det egna skapandet finns. Därför är stödet så otroligt viktigt.

Utgångspunkterna i den socialdemokratiska kulturpolitiken kan sammanfattas i bredd, tillgänglighet, gemensamt ansvarstagande och framtidstro.

Fru talman! Då kommer vi naturligtvis till det som är kärnan i politiken. Och det jag tycker är intressant är att se vad det är för skillnad mellan den politik som den socialdemokratiska regeringen tillsammans med samarbetspartierna driver och de motioner som väckts av de borgerliga partierna och deras högerallians.

Visst skiljer det sig. Visst är det lätt för alla att tycka bra saker om kulturpolitiken. Vem vill inte ha mer kultur, bättre förutsättningar för kulturarbetare, att fler ska ta del av kulturen och bättre regional spridning? Den socialdemokratiska visionen, att kulturen ska vara en angelägenhet för de många och inte bara för ett privilegierat fåtal, har vunnit så starkt gehör att man i dag nästan kan säga att den faktiskt även verkar omfatta Moderaterna.

Men kulturpolitik handlar inte bara om att tycka. Det handlar om att göra. Ska man bedöma ett partis kulturpolitik handlar det inte om vem som har de "flådigaste" formuleringarna. Det handlar om siffror i budgeten, verkliga anslag och trovärdighet.

Låt mig belysa det med ett exempel. Situationen med scenkonstinstitutionernas pensionsbomb har varit en fråga som diskuterats livligt, inte minst i den här kammaren och i vårt utskott. Nu vet vi alla att den socialdemokratiska regeringen har tagit initiativ till att desarmera denna bomb. För detta har den också tackats av berörda aktörer och även av borgerliga ledamöter här i kammaren. Det var ett överhängande och stort problem som hotade den svenska scenkonsten. Då agerade socialdemokratin tillsammans med samarbetspartierna för en långsiktigt hållbar lösning.

Nu har de borgerliga partierna i ord också velat lösa detta problem. Vi kan läsa i reservation nr 3 att man ondgör sig högljutt över regeringens agerande i frågan. Då kunde man kanske vänta sig att i de budgetmotioner som kommer från de borgerliga partierna skulle de också ha bidragit med resurser för att lösa detta. Men så är inte fallet. Folkpartiet är det enda parti som har avsatt pengar till detta i sin budgetmotion. De andra tre borgerliga partierna har inte gjort det.

Jag tycker faktiskt att det är märkligt att man tar till så stora ord som man gör i sin reservation när man själv inte i sina budgetdiskussioner inom partierna har lyckats framförhandla en enda krona till det här. Det visar att det inte handlar om ord. Det handlar om handling. Hade det varit så att det hade varit de borgerliga motionerna som hade gått igenom hade Operan inte klarat sig undan kontrollbalansräkning. Hade det varit Moderaternas budgetmotion som gått igenom hade Helsingborgs stad fått skjuta till ett par miljoner till institutionerna för att klara det här. Det räcker inte med ord; det krävs handling också.

Lennart Kollmats lyfter i sitt inledningsanförande fram att vi inte ska diskutera de olika alternativen. Jag tycker att det är lite tråkigt. Jag tycker nämligen att det är det roliga i kulturpolitiken och i all politik. Jag tycker att det är intressant att se att de borgerliga partierna har kunnat enas om två motioner i samband med den här budgeten. Den ena rör spelbolagens

sociala redovisningar, och den andra rör konstnärernas villkor. I övrigt vet vi faktiskt inte vilken kulturpolitik det skulle bli med en borgerlig regering.

Då funderade jag över om det kanske är som Birgitta Sellén säger att man försöker utmejsla ett borgerligt alternativ. Därför gick jag till de direktiv som den borgerliga alliansen har gjort en väldigt stor grej av. Man har tillsatt arbetsgrupper. De direktiven är på 17 sidor. Att kulturen inte har fått en egen arbetsgrupp är väl okej. Men kulturen nämns inte med ett enda ord i direktiven. Kultur finns inte i era direktiv. Den existerar inte.

Jag betvivlar inte ert engagemang. Jag betvivlar inte att ni faktiskt vill väldigt mycket på kulturområdet. Men det kräver faktiskt, som jag sade, att ni visar vad det är ni vill gemensamt så att vi vet vad det är som blir resultatet av en borgerlig regering. Med tanke på direktiven känner jag ingen förhoppning om att vi ska få de beskedet före valet.

Vi socialdemokrater har tillsammans med våra samarbetspartier visat att vi menar allvar när det gäller satsningen på och prioriteringen av kulturen. Under åren 2000–2004 har kulturbudgeten ökat med 1,2 miljarder kronor. Då är inte bokmomssänkningen medräknad.

Fru talman! Jag vill avsluta – för jag utgår från att vi får debatt i replikskiftena – med att tacka samarbetspartierna, både Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som jag tycker att vi har ett gott samarbete med. Jag vill också rikta ett stort tack till kulturutskottets kansli för ett oerhört gott arbete och för att alltid finnas där när vi behöver det och alltid ta reda på alla de krångliga frågor som vi har.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i dess helhet i kulturutskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 16 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag begärde replik på en fråga som jag avser att komma till. Men jag kan inte låta bli att kommentera Annika Nilssons väldigt engagerade inlägg. Det uppskattar jag, för vi ska ha debatt.

Annika Nilsson hänvisade till att ordet kultur inte fanns i direktiven. Det tycker jag att vi ska förändra. Jag vill bara säga det. Det ska bli bättre. Så är det. Vi är i början av det arbetet. Vi har precis kommit i gång.

Jag tyckte att det var bekymmersamt att jag förra året när riksmötet öppnade på hösten tvingades höra att statsministern, som ändå har varit länge i maktens korridorer, inte nämnde ordet kultur när han läste upp regeringsförklaringen för oss. Det var väl någonting som Annika Nilsson också var minst lika upprörd över, måste jag utgå från, även om jag inte hörde det på samma sätt som i dag. Men det var ju det egna partiet. Så är det i politiken.

Fru talman! Jag begärde ordet för att jag skulle vilja höra hur Socialdemokraterna och Annika Nilsson ser på behovet av att ta till vara det kulturarv som finns på våra museer. När jag kom till riksdagen 1998 var min första bild av Annika Nilsson när jag hörde hennes inlägg att hon var engagerad i museerna.

Hur ser Annika Nilsson på de samlingar som finns i dag på museerna där det inte finns resurser för att vårda och ta hand om dem, som ska visas för de förväntade större besöksgrupperna?

Anf. 17 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Vi har visat i alla våra budgetar att vi satsar ordentligt på kultur. Kulturen har trots besvärliga tider under våra tio år vid regeringsmakten alltid fått pengar och ökade resurser. Det visar att vi faktiskt tar kulturen på allvar. Jag kan minnas att vi nästan varje år har lyft fram de prioriteringarna på kulturen i regeringsförklaringarna.

Sedan var det frågan om museerna. Jag har ett oerhört stort engagemang för museerna. De är fantastiska. Jag är oerhört glad för vår fri entré-reform. När jag går på museer kan jag känna en *wow*-upplevelse. Jag får se, möta och lära mig saker. Jag hoppas att det är fler som får ta del av detta. Det ger fri entré-reformen en möjlighet.

När det gäller vård av samlingarna satsade den socialdemokratiska regeringen i slutet av 1990-talet stora summor i att digitalisera. Det handlar om att se vilka samlingar som finns på museerna. Vi har gett institutionerna mer pengar under åren som gått. Jag hoppas att institutionerna prioriterar vård av samlingar.

Jag har suttit i två styrelser på museiområdet, Naturhistoriska riksmuseet och Statens museer för världskultur. Det är en viktig och prioriterad fråga för museerna. Jag hoppas att det så kan vara även i fortsättningen. Det var satsningen som började i mitten av 1990-talet som lade grunden för den prioriteringen.

Anf. 18 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Annika Nilsson säger att hon hoppas att museerna prioriterar. Jag hade önskat att Annika Nilsson hade sagt: Vi kristdemokrater vill hjälpa till och ge stöd så att museerna kan prioritera. Det är vad det handlar om.

För inte över hela problemet i knäet på museerna. Det är inte dem värdigt. Museerna har tydligt pekat på att de inte har resurser att klara av att vårda och ta hand om det de är satta att vårda.

Vad ska museerna visa för alla besökarna den dag samlingarna är förstörda? Vad ska museerna visa för alla de grupper som Annika Nilsson lyriskt beskriver ska besöka museerna i samband med fri entré-reformen?

Annika Nilsson konstaterar att Socialdemokraterna har stöttat kulturen och så vidare. Men varje år har vi från flera partier stått här och visat på kulturens betydelse och ökat anslaget till kulturen. Men när vi ska rösta i kammaren röstar Socialdemokraterna ned vårt förslag till ökade resurser till kulturen.

Anf. 19 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle nog aldrig säga ”vi kristdemokrater” men naturligtvis ”vi socialdemokrater”.

Vi har visat att vi har satsat på vård av samlingarna. Bland annat är det inte många år sedan vi gav extra särskilda pengar till Naturhistoriska riksmuseet när det gäller Linnésamlingarna. Det ligger i museernas totala uppdrag att ta hand om sina samlingar och vårda dem. Jag hoppas att man gör den prioriteringen. Min bedömning är att man har de möjligheterna.

Sedan var det frågan om att det är några partier som ska satsa mer på kulturens betydelse. Jag kan konstatera att Kristdemokraterna skjuter till 7 miljoner kronor mer på 9 miljarder. Kristdemokraterna ligger i det

fallet närmare mig som socialdemokrat än ni ligger Moderaterna som ni vill regera med.

Anf. 20 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Med det senaste inlägget får man funderingar om det är fler inviter på gång i räkneexemplens tid.

Jag tog i början upp retoriken från socialdemokratin. Man ställer krav på oss fyra borgerliga partier att komma med ett gemensamt förslag. Jag vill gärna diskutera kulturpolitiken och jag vill gärna diskutera vad vi gör olika – det sade jag också. Vi går fram var och en för sig i ett val med olika uppfattningar, med olika inriktningar, och vi står självfallet för dem.

Sedan beror det på valresultatet hur tunga respektive argument är. Jag trodde att det alltid var så i en förhandling, och jag trodde att ni i hög grad upplevde det. 30 % är mer än de 5 % Miljöpartiet har. Jag tror att det blir större tyngd i Socialdemokraternas argument än i Miljöpartiets argument i förhandlingarna. Rätta mig om jag har fel. Det är det som är det viktiga.

Vi hade två gemensamma motioner, som du mycket riktigt uppmärksammat. Det är två mer än tidigare. Det är en oändlig ökning – om vi fortsätter med matematiken. Det tar sig för den som har eld i håret! Vi kommer säkerligen att hitta ytterligare områden där vi blir eniga. Men vi kommer inte att bli eniga på hela kulturområdet. Det ska vi inte bli. Vi är fyra olika partier, och det var det jag begärde respekt för. Ni samarbetar med dem som är uttalade kommunister. Det går tydligen det också – vilket i sig kan förundra mig – för er som jag ändå högaktar för den demokratiska inställning ni alltid har haft.

Vad argumenterar du emot när du säger att kultur är för de många och inte för ett fåtal? Du argumenterade ett tag för det, men sedan kom du nog på att det är fler som har den inställningen, inte minst har vi liberaler den inställningen. Vi har jobbat för bildning och kultur från folkskolan fram till i dag.

Anf. 21 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag argumenterar inte emot. Jag talar om vad som är grunderna och utgångspunkterna för den socialdemokratiska kulturpolitiken. Våra förslag vilar på de grunderna. Eftersom vi har fått höra mycket om hur dåligt förslaget om fri entré är vill jag nämna att vår bas är att vidga deltagandet, att se till att deltagandet når så många som möjligt, att kulturarvet är gemensamt. I det ligger satsningen på fri entré. Det är vår utgångspunkt, vår maggropskänsla, för kulturen.

Jag vet att ni är olika partier, men ni har gjort en stor grej av att ni har tillsatt arbetsgrupper för att plocka fram ett gemensamt valmanifest. Jag har tolkat det så att syftet är att faktiskt göra det. Då är det klart att jag som brinner för kulturpolitiken blir förskräckt när jag inte ens kan hitta ordet kultur. Jag får hoppas, precis som Gunilla Tjernberg, att det nog ska rättas till. Varför nämns inte kulturen?

Lennart Kollmats och Folkpartiet lyfter upp regionerna. Det ska inte ges riktlinjer till regionerna och det ska visas fullt förtroende för regionerna – vi socialdemokrater visar inte det. Men i er motion om pengar till de regionala museerna ger ni en pekpinne till dem och talar om att peng-

arna ska gå till vård av samlingar. Är det på det området inte möjligt att ha fullt förtroende enligt den linje Folkpartiet har haft i de andra frågorna?

Anf. 22 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Det var en bra fråga, och den ska jag ta med mig till nästa motion.

Man faller, dessvärre, in i era tankegångar ibland. De påförs så ofta. Det är alldeles riktigt. Vi kan ha en övergripande fundering om att samlingarna behöver vårdas, men det borde vi inte tala om för respektive museum eftersom de fattar det själva. Det är alldeles rätt. Kom gärna med fler smådetaljer, så kan vi göra vår motion ännu bättre.

I fråga om arbetsgrupper och sådant gick vi så långt i vårt borgerliga kultursamarbete att vi direkt skrev ihop oss om två motioner. Jag tycker att det var att gå ännu längre än att bilda en arbetsgrupp för att komma med framtida direktiv. Vi hittade direkt samarbetsmöjligheter. Vi får väl se framöver, nästa höst, när vi förhoppningsvis hittar ännu fler.

Jag hinner ta upp en mer konkret sak, och det gäller konstnärsersättningen. Regeringen vill ta pengar från konstnärsersättningen och ge till Konstnärsnämnden för att de ska jobba administrativt. Man vill flytta 2 miljoner för att det är så krångliga regler.

Jag måste säga att det på ett sätt förefaller orimligt att klara ut kunskapen om trygghetssystemets utformning och tillämpning med fyra fem anställda, som 2 miljoner borde motsvara. Vi har ställt upp på det, eftersom vi har så krångliga både trygghetssystem och skattebestämmelser, med den majoritet och den regering vi har. Men vi lägger på 2 miljoner ytterligare för konstnärsersättningar. Vi tycker inte att det är rimligt att ta pengarna från ersättningar och lägga dem på administration för att det ska vara lättare för dem att förstå det som ni har satt i gång med.

Anf. 23 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det är väl bra att vi lär oss av varandra. Jag kan läsa motionen fler gånger, så kanske jag hittar andra synpunkter. Men jag tror inte att jag i grunden delar er uppfattning.

Jag tycker inte att samarbete är att gå väldigt långt när man enas om två motioner och den ena rör social redovisning av spelbolag och den andra konstnärernas villkor, där det skiljer åtskilliga miljoner mellan era budgetförslag.

Det handlar inte bara om ord, som jag sade, utan också om handling. Moderaterna vill skära ned 50 miljoner på stödet till konstnärer. Det vill inte ni. Det ska bli intressant för alla konstnärer att få veta: Är det er politik eller Moderaternas politik som gäller? Det får vi uppenbarligen inte veta förrän efter valet, när vi kan se hur stort respektive parti är. Men min erfarenhet säger mig att det inte ens är säkert då.

Anf. 24 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! När det gäller det som Annika Nilsson var inne på sist, om konstnärernas villkor, kommer Anna Lindgren att beröra det sedan.

Jag är fortfarande fascinerad över den rädsla för marknaden som finns inom vänsteralliansen. Men marknaden är kommers, handel och affärer – någonting som jag trodde att Socialdemokraterna var för, någonting som

var positivt, någonting som bidrog till välfärden, inte någonting som är fult och ska stämpas, snudd på stigmatiseras. Jag kan inte se det så, och säkert inte heller alla de kulturskapare som är verksamma på den så kallade marknaden. Vi vet ju – vi har pratat om det förr – att runt 75 % av det som kulturen erbjuder totalt sett betalar vi ur egen ficka, och det är våra egna, fria val.

Jag tycker att det är bra att höra att vi är överens om barn och ungdom. Vi återkommer till detta, som jag sade i min inledning.

Vi kan väl klara av en del av frågan om folkbildningen, eftersom den ständigt återkommer. Ja, det är en prioritering vi gör. Vi vill flytta över ansvaret för folkhögskolorna till utbildningsområdet. Vi tror att det gagnar dem bäst.

Vi vill spara på studieförbunden. Ska vi se på det vi har tagit del av i medierna den senaste tiden om försyndelser inte minst inom ABF, som står Annika Nilssons parti nära, finns det uppenbarligen en hel del att göra. Det finns tydligen ingen gräns för vad man ska kunna göra i studie-cirkelform. Vi tycker inte att det är rätt.

Vi tycker däremot inte att man ska lägga ned folkbildningen – det handlar inte om det. Men det finns skäl att se över vad folkbildningen gör och vad man vill med den. Det finns också en kartläggning, visserligen på 350 sidor men inte med så många pigga förslag, mer än en del kritik mot hur det är i dag. Det kan vi bara instämma i.

Anf. 25 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det jag försökte beskriva i mitt anförande var inte en rädsla. Däremot menar jag att marknaden inte kan ta hand om all kultur. Det är min mycket bestämda uppfattning att kulturen ska våga vara utmanande, ska våga ifrågasätta. För det krävs ett samhälleligt engagemang, både på kommunal, på regional och på statlig nivå. Jag tror inte att en utställning på ett museum, som verkligen är samhällskritisk eller kritisk mot någon företeelse i vårt land, skulle kunna finansieras helt och hållet med stöd från den så kallade marknaden eller utanför det samhälleliga.

Genom det statliga stödet kan vi värna en kultur som värnar yttrandefriheten och står för en konstnärlig frihet. Vi går inte in och säger att ”de här utställningarna ska ni göra” eller ”de här teaterföreställningarna ska ni spela och visa”. Det är det som är skillnaden. Därför är det så viktigt för den konstnärliga yttrandefriheten att vi har ett samhälleligt stöd. Det är möjligt att det skiljer oss åt.

När det gäller fortbildningen säger vi inte att allt fungerar perfekt i dag. Det var därför utredningen tillsattes. Däremot är den viktig, därför att folkbildningen bygger upp mycket av kulturen runtom i landet.

Jag måste fråga Lena Adelson Liljeroth, som i sitt anförande sade att den spännande kulturen fanns utanför det som fick statligt stöd: Menar Lena Adelson Liljeroth att det inte görs spännande kultur på våra institutioner?

Anf. 26 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Konstnärlig yttrandefrihet, talade Annika Nilsson om. Jag är ganska säker på att den här konstnärliga yttrandefriheten på kulturskaparnas villkor finns på andra håll än inom det som är stött av institut-

ionerna. Det är väl riktigt, vilket många också kritiserar, att det har stelnat inom institutionerna. Visst händer det väldigt mycket intressant där, men det är stelnat, och väldigt mycket av det som är nytt händer utanför. Flera har varit inne på det när det handlar om de fria grupperna.

Marknaden kan inte ta hand om all kultur, säger Annika Nilsson. Nej, och det är därför som vi har en kulturpolitik – självklart. Om detta råder inget tvivel. Vi är i alla partier här överens om att det krävs ett stöd för att infrastrukturen ska kunna förvaltas.

Jag kan ta ett exempel, som Annika Nilsson var inne på, nämligen museerna. Nationalmuseum har ett uppdrag att värna och vårda en kultur. Det är mycket tydligt beskrivet i regleringsbrevet. Men medlen räcker inte. Hälften av Nationalmuseums budget är privata pengar. Det är sponsormedel, även om sponssorreglerna är stränga. Det är donationer och avkastning från fonder. När man tidigare har sagt att man inte har pengar så att det räcker till verksamheterna har svaret från Kulturdepartementet – nota bene den förra ministern – varit att de får höja entréavgiften. Nu har man tagit ifrån dem det instrumentet. De har inte längre råd att vårda sina samlingar.

Vi är flera stycken som har varit hos Solfrid Söderlind på Nationalmuseum, och jag rekommenderar Annika Nilsson: Träffa henne igen och be henne berätta hur verkligheten ser ut för det museet och för många andra! Jag lovar att de 18 miljoner som de där får i ersättning för fri entré hade de gärna velat använda annorlunda – och också för att använda entrén som ett dragplåster.

Anf. 27 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det är en oerhörd skillnad mellan Lena Adelson Lilje-roths och min uppfattning om vad syftet med fri entré är. Som jag sade i mitt anförande är grunden att man ska nå fler grupper. Vi kan se att man har gjort det, enligt den utvärdering som gjordes på Historiska museet. Det är med den utgångspunkten som vi satsar på fri entré.

Det jag försökte beskriva när det handlade om marknaden var att jag inte ens tror att Nationalmuseum hade önskat att vi inte gav ett statligt stöd. Jag tror att det är basen för deras verksamhet. Det är precis det här: För att kunna satsa på en bas inom Kultur-Sverige behöver vi ett samhällsligt stöd. Det är det vi värnar.

Jag har alltid i denna kammare sagt att jag inte har någonting emot att man hittar andra intäkter, men det ska vara kompletterande intäkter. Det får inte innebära att man ställer krav på institutionerna så att man från-händer sig den grund som man har fått statligt stöd för. Det är min inställning när det gäller statligt stöd och kompletterande intäkter.

Anf. 28 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Ja, Annika Nilsson, jag kan inte heller låta bli att kommentera det här med kulturen och alliansen.

Kultur ska ingå i all verksamhet, som jag sade i mitt anförande. Jag gav exempel på folkrörelser, föreningsliv, arbetsmarknad, bostadsområden och så vidare. Och även jag har noterat det här med Perssons rege-ringsförklaringar. I fjol var det inte ett ord. I år tror jag att det var en eller högst två meningar, och då var det just det här med barn och anslag som lyftes fram.

Annika sade inledningsvis att kultur är en angelägenhet för många. Det gäller att nå fler, men man ser bara små förändringar. Och så kom då Annika Nilsson in på anslaget till barn. De får ett rejält stöd, skrev Annika Nilsson, 30 miljoner. Det är 100 000 kr per kommun på tre år, alltså ungefär 30 000 per år. I mina ögon är det inte riktigt stora belopp.

Sedan måste jag faktiskt också tillrättavisa Annika Nilsson när det gäller pengar till pensioner. Då måste jag läsa ur vår utgiftsområdesmotion där det står så här: Centerpartiet anser med anledning av vad vi ovan anfört – det handlar om den fria scenkonsten – att den fria scenkonstens anslag ska höjas med totalt 25 miljoner kronor varav 10 miljoner ska gå till dansares och sångares pensionsavgångar.

Jag är stolt över att vi har detta. Jag är definitivt inte nöjd, men vi har ändå pengar. Nu vill jag ha mer förklarat varför Annika Nilsson beskyller oss för att inte ha pengar. Sedan undrar jag också över barnanslaget. Är det verkligen en så stor satsning?

Anf. 29 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig först ta den delen som gäller satsningen på barn. Ja, jag menar att det faktiskt är en rejäl satsning. För ett antal år sedan var jag väldigt involverad i idrottsfrågor. Jag jobbade som politiskt sakkunnig och hade ansvar för idrottsfrågorna. Då avsattes det, tror jag, 20 miljoner kronor under tre år, och det var fantastisk verksamhet som man kunde ha på lokal nivå. Det blomstrade, och för varje del som man kunde satsa från Allmänna arvsfonden kunde man hitta andra finansieringskällor på lokal nivå. Det hände jättemycket bra saker. Jag hoppas verkligen att de här pengarna kan vara just den lilla del som gör att man kan hitta oerhört många bra projekt på lokal nivå. Det är det som är vitsen med Allmänna arvsfonden. Den riktar sig till den lokala nivån, och den riktar sig till föreningslivet. Den riktar sig inte till kommunala instanser. Den riktar sig till människor som arbetar ideellt med kultur för barn och unga. Jag tror att det här, när man utvärderar, kommer att visa sig oerhört betydelsefullt.

När det gäller den andra frågan om pensionspengarna är det precis som Birgitta Sellén sade. Det var 10 miljoner för att lösa den fria scenkonstens pensionsfrågor. Men de 10 miljonerna hade inte löst Operans kontrollbalansräkning. De 10 miljonerna hade inte löst frågorna för Helsingborgs stadsteater eller operan i Göteborg. Vad jag pratar om är scenkonstinstitutionernas pensionspengar, och för detta avsatte Birgitta Sellén 0 kr.

Anf. 30 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag sade att jag var stolt över att vi hade lite pengar men inte nöjd. Det är svårt att få pengarna att räcka till allt, som Annika Nilsson vet.

En annan fråga som jag vill passa på att lyfta fram är kulturens betydelse för folkhälsan. Vi hade en väldigt intressant seminariedag i våras. Och jag fick en bok av kulturministern när vi hade en debatt för ett tag sedan där man kan läsa om just de här försöken med kulturen och hälsan. Där står det – och då repeterar jag det som alla vet: Det visar sig att de som regelbundet deltar i kulturaktiviteter – det kan vara att gå på bio,

teater eller konserter, det vill säga att man deltar i någonting kulturellt – har en större chans att leva lite längre.

Detta är något som jag vet att vi alla i utskottet ställer upp på till hundra procent. Jag skulle vilja veta hur Annika Nilsson vill jobba vidare med det. Jag ser ju också andra möjligheter. Vi har pratat om folkbildningen ganska mycket i dag, och jag ser gärna att läkare kommer att skriva ut recept på att man ska gå i studiecirkel om man behöver rehabiliteras, som ett alternativ. Jag skulle vilja höra hur Annika ser på det här.

Vi vet också att tidig kulturell stimulans ger ett rikt känsloliv. Därför hoppas jag att det lilla som växer i Annikas mage får mycket sång så att det blir en bra stimulans. Här kommer naturligtvis de här pengarna, de 30 miljonerna, som Annika Nilsson säger att kunna spela en viss roll. Det handlar ju om satsningar på barn, men det är också oerhört viktigt att vi fortsätter att satsa vidare på musiken i högre grad i förskola, skola och så vidare. Den musikindustri som vi vet att kulturministern har pratat så mycket om har ju oerhört stor betydelse, och den har nog mycket av sina rötter just i skolans värld.

Anf. 31 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Birgitta Sellén! Jag vill avsluta det här med pensionspengarna. Birgitta Sellén säger att det är svårt att få pengarna att räcka till. Ja, det är det, och det är då prioriteringarna visar sig. Det är då man visar hur man lyckas prioritera. Jag kan bara konstatera att Centerpartiet tillsammans med de andra borgerliga partierna har skrivit en reservation där de tar i så att det knakar i kritiken mot regeringen för hanteringen av scenkonstinstitutionernas premiepensioner. De pratar om att man inte är riktigt handlingskraftig och att man sent omsider insåg det här problemet. Men den socialdemokratiska regeringen tillsammans med samarbetspartierna har lyckats prioritera. Det skiljer oss från Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna.

När det gäller kultur och hälsa tror jag att det engagemanget och det intresset är gemensamt för oss allihopa. Jag tror precis som Birgitta Sellén att man mår mycket bättre av att möta kultur och av att vara aktiv även i eget skapande. Jag tror att man, om man får möta teater, musik och dans och får måla och annat, hittar andra sidor hos sig själv. Jag tycker att det är väldigt viktigt framför allt när det gäller barn och unga.

Sedan kan jag inte låta bli att säga en sak. Birgitta Sellén säger att hon skulle vilja se att läkare kan skriva ut recept på att man ska gå i studiecirkel. Jag undrar om det inryms i den synpunkt som Lena Adelson Liljeroth och Moderaterna hade, att man inte ska kunna gå i studiecirkel om vadsomhelst. Det är dem ni ska regera med.

Anf. 32 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det har nu gått en hel månad sedan den dagen när jag blev kultur- och utbildningsminister. Under den här tiden har jag varit här och debatterat i kammaren bland annat om de fria teatergruppernas situation, om kulturens offentliga rum, om pris- och löneomräkningens effekt på kulturinstitutionernas hyror och om kulturens positiva verkningar på äldres hälsa – det är det som den här boken handlar om. Det har varit intensiva och lärorika veckor för mig.

Socialdemokratin och den socialdemokratiska regeringen har under de senaste åren prioriterat kulturpolitiken. För den som till äventyrs tvivlar på detta räcker det att titta på siffrorna. De talar ett mycket tydligt språk. Med de förslag som regeringen redovisat i årets budgetproposition har anslaget till kultur- och mediepolitiken ökat från 5 044 miljoner kronor år 2000 till 6 210 miljoner kronor år 2005. Det är en ökning med 23 % eller ca 1,2 miljarder på fem år. Dessutom har mervärdesskatten på böcker och tidskrifter sänkts med drygt 1 miljard kronor. Sammantaget är det alltså en ökning från 5 miljarder kronor till en bra bit över 7 miljarder på fem år.

I en tid som annars präglats av en stram budgetpolitik har detta inneburit en extraordinär utveckling av kulturpolitikens ekonomiska förutsättningar.

Sedan vet vi alla att behoven på kulturpolitikens område alltid är större än de befintliga resurserna. Det har att göra med den starka utvecklingskraften inom kulturen, hos alla engagerade individer, organisationer, föreningar och grupper. Att det sedan alltid finns idéer och ambitioner att göra ännu mer än vad som ryms inom dagens ramar tolkar jag för min del som ett friskhetstecken, ett tecken på vitalitet och kreativitet.

Det finns, menar jag, några nyckelord för framtidens kulturpolitik som inte får glömmas. Vi kan börja med orden tillgänglighet och kvalitet. På dessa båda områden kommer det att ställas höga krav på den framtida kulturen. På dessa båda områden kan kulturpolitiken spela en avgörande roll. Här har staten ett särskilt ansvar.

Kultur gör människors liv rikare, ger människor chans att upptäcka egna okända möjligheter. Det finns ingen annan kraft i samhället som bär upp detta som kulturen. Kulturpolitiken ska inte styra kulturens innehåll, men den ska skapa vägar för den och utveckla kvalitet och skapa vägar för att göra kulturen tillgänglig.

Men jag skulle vilja lägga till ett par nyckelord: kommunikation och föränderlighet. Utan tydlig kommunikation förlorar vi mycket av kulturens inneboende kraft. Det räcker inte alltid med tillgänglighet. Vi måste också som kulturpolitiker, kulturproducenter, kulturarbetare och kulturkonsumenter bli ännu mer aktiva, stimulera till samtal, debatt, upplevelser och delaktighet.

Den demokratiska förankringen är naturligtvis utgångspunkten. Denna måste innebära, tycker jag, att alla medborgares erfarenheter, kunskaper och värderingar ska speglas och tas till vara för att berika och påverka kulturens olika uttryck och därmed kunna ifrågasätta tillstånd och företeelser i samhället. Denna utgångspunkt måste gälla oavsett kön, ålder, bakgrund, var man bor eller etniskt ursprung.

Dagens debatt handlar om årets budgetproposition för utgiftsområde 17, en budgetproposition som jag skulle vilja beteckna som både visionär och ansvarstagande, för vad kan vara mer visionärt än att göra våra statliga museer till en del av det offentliga rummet?

I årets budgetproposition går vi vidare med den fri entré-reform för ökad tillgänglighet och öppenhet som inleddes 2004. I grunden är detta en reform som utgår från synsättet att medborgarna ska ha en så fri tillgång som möjligt till de samlingar vi gemensamt förvärvat och till de hus som hyser samlingarna. Det är inte utan skäl som vi har angett folkbiblioteken som en förebild för reformen. Folkbiblioteken är det viktiga offent-

liga rummet för en kunskapande allmänhet. De ska vara öppna och tillgängliga i alla delar av landet.

Uppgifter från Moderna museet, som infört fri entré redan i år, talar sitt tydliga språk om reformens genomslagskraft. Besöksutvecklingen är formidabel med nästan tre gånger så många besökare under första halvåret.

Våra centralmuseer är institutioner i hela landets tjänst, viktiga resurser och förebilder för mindre institutioner över hela landet. I dem förvaras och visas samlingar som vi tillmäter ett särskilt stort värde för vårt samhälles kunskapsutveckling. Det finns, som jag ser det, inget starkt skäl för att basutställningarna på museerna skulle vara mindre tillgängliga än böckerna i folkbiblioteken.

I årets budgetproposition har regeringen också föreslagit en fortsatt satsning på museipedagogiken för de regionala museerna. Satsningen innebär att anslaget från och med 2005 ökar med 10 %. Det är en lika stor ökning av de regionala museernas anslag som den uppräkningsökning som har gjorts för att kompensera centralmuseernas intäktsbortfall genom införandet av fri entré.

Jag tycker att det vore utmärkt om vi fick en rikstäckande debatt om fri entré som kunde locka till exempel kommunala och regionala museer att följa efter. Så sent som i fredags kunde vi läsa i pressen att det framgångsrika och dynamiska Akvarellmuseet i Bohuslän ska prova fri entré i vinter.

Jag har nu hört här att det redan har diskuterats om det finns en allians eller inte på kulturområdet, om den är på väg att bildas eller om den redan är bildad, och det ska nu utredas vad den ska innehålla, så jag ska inte förlänga den diskussionen. Men bland de förslag som de borgerliga partierna redan har lagt fram kan jag bara finna en enda och tydlig gemensam önskan så här långt. Jag kan ha letat dåligt, men så här långt är detta vad jag kunnat hitta. Det är just detta att göra det dyrare för folket att ta del av museernas utbud, att försvåra tillgängligheten. Jag tyckte mig till och med höra Moderaternas ledande talesman i kulturfrågor, Lena Adelsohn Liljeroth, uttrycka det som att det var ett problem att det hade blivit för många besökare på Moderna museet, att det var ett problem som man skulle göra någonting åt så att människor i stället skulle välja att gå på bandy. Jag tycker att bandy är väldigt bra, men jag blev litet förvånad över att höra detta i den kulturpolitiska debatten. Möjligen brast jag i koncentration – jag måste medge att den risken finns – och ser fram emot ett klarläggande om en liten stund.

Det är också viktigt att regeringen genom sin kulturpolitik tar ansvar för och följer upp tidigare satsningar. En central fråga för hela scenkonstområdet, som har väckt stor oro och som också har debatterats i dag, har handlat om effekterna av pensionssystemet. Därför har regeringen i årets budgetproposition föreslagit förstärkningar för pensionsändamål. Bland annat har ett införande av en kompletterande ålderspension för de anställda vid statligt stödda institutioner möjliggjorts.

Vidare har regeringen nyligen, den 28 oktober, presenterat ytterligare åtgärder för att lösa problemen med ökade pensionskostnader för institutionerna. Vi vet alla att den föreslagna lösningen har varit starkt efterlängtat av branschen. Samtidigt har regeringen meddelat sin avsikt att fort-

sätta arbetet för att möjliggöra tryggare pensionsförhållanden för främst sångare och dansare med lägre pensionsålder än den gängse.

I få länder visar publiken en så stor uppskattning av inhemskt producerade filmer som i Sverige. En viktig grund för denna framgång är det filmavtal som upprättats mellan staten och film- och TV-branscherna. Avtalstiden närmar sig nu sitt slut, och i Kulturdepartementet går arbetet vidare med att få till stånd ett nytt filmavtal.

Jag talade inledningsvis om tillgänglighet, kvalitet, kommunikation och föränderlighet som viktiga nyckelord för kulturpolitiken. Det är utifrån den vinkeln jag vill se på det utredningsarbete som nu pågår inom Kulturdepartementet.

Vi ser för närvarande över hur barnens rätt till kulturupplevelser och eget skapande kan stärkas. Vi tittar på något så kraftfullt som hur jämställdhets- och genusperspektivet ska bli en obestridd och påverkande kraft inom scenkonstområdet. Med mångkulturåret 2006 och dess förberedelser ställer vi krav på att våra institutioner också speglar det nya Sverige. Vi ska inte bara leverera nyckelord. Vi ska också leva upp till dem.

Vi vill lyfta fram det internationella perspektivet. Ett levande och aktivt utbyte av kultur över gränser syresätter hela samhället. Vi ska skapa förutsättningar som är öppna för nödvändig utväxling av nya impulser, idéer och samarbeten – förutsättningar för att låta kulturen vara med och definiera Sverige i världen. Genom att samtidigt utveckla det egna landet och föra en engagerad dialog med omvärlden tror jag att vi tillsammans kan skapa en hållbar framtida kulturpolitik.

Som det starkaste uttrycket för det mänskliga i all sin rikedom och i all sin motsägelsefullhet får kulturen inte retirera till bekväma positioner som fjärrar kulturen från människorna eller från de mest brännande frågorna i vår tid. Precis som med demokratin måste kulturen erövrats i generation efter generation, liksom den måste vidareutvecklas och anpassas för att fungera i sin tid. Det kommer att vara min strävan i arbetet med kulturpolitiken.

Anf. 33 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att ta 30 sekunder eller något åt att kommentera en sak. Jag hörde Annika Nilssons inlägg om det fantastiska arbete som man hade gjort när man hade kommit överens om pensionsmedel och hur man ska lösa detta med de framtida pensionspengarna till sceninstitutionerna. Det lät som om det låg väldigt mycket pengar i den uppgörelsen. Faktum är ju att inga pengar fanns med där, utan man lovade att återkomma i vårpropositionen. Det är vad som sades. Jag tycker att man ska säga som det är och inte måla en bild som inte riktigt överensstämmer med det som vi har tagit del av. Det var bra att man satte sig ned och gjorde det, men låt det inte låta som att pengarna låg med i det löftet. Dem har vi inte sett än. Den kraftiga reservation som finns i utskottet är helt nödvändig, menar jag.

Nu ställer jag min fråga till kulturministern. Jag måste få ta upp frågan om de fria teatergruppernas villkor. Vi har ju diskuterat den tidigare, och jag vill gärna ta möjligheten att göra det igen. Den här gången hoppas jag att jag inte får höra från Socialdemokraterna, inte ministern men det har kommit från företrädaren Annika Nilsson, att inte ord och hand-

ling följs åt. Kristdemokraterna har pengar till de fria gruppernas pensioner – bland annat.

Då måste jag fråga en sak. När vi diskuterade det här senast, när jag och kulturministern hade en interpellationsdebatt, sade kulturministern att det var obegripligt för honom att inte pengarna som de hade fått räckte. Han var förvånad över hur man hade prioriterat inom de fria grupperna – och Kulturrådet måste det väl också vara.

Då är min fråga: Har kulturministern varit i kontakt med Kulturrådet? Har han förvissat sig om att det som jag sade inte stämde och att Kulturrådet har ändrat sig i sin uppfattning? Eller har kulturministern tagit del av hur det verkligen ser ut och vad Kulturrådet har anfört i den här frågan?

Anf. 34 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Innan jag släpper in statsrådet får jag bara erinra om att repliken avsåg statsrådet. Vi kan inte ta upp en särskild debatt med en annan talare i salen.

Anf. 35 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Tack för den tillrättalaggningsen. Jag som är gäst här i kammaren tycker att det var välgörande att få lära mig hur replikskiften definieras.

Gunilla Tjernberg har återkommit till en interpellationsdebatt som var här för ett tag sedan då vi diskuterade de fria teatergrupperna. Hon valde att nu citera lösryckta sammanhang ur denna på ett underligt sätt. Vad jag har sagt, och vad jag gärna säger igen i dag, är att när jag försökte lära mig den här frågan kom jag som utomstående och skulle börja från början. Jag ställde frågan: Hur kommer det sig att pensionskostnaderna har stigit? Jag fick svaret: Jo, arbetsgivarna har skrivit på ett avtal som innebär rimligare och generösare regler. Det kostar pengar. Jag frågade: Har de pengar till detta då? Varför har de inga pengar? Då får jag svaret: Anslaget har fördubblats ungefär.

Själva har de som får det här anslaget som inkomst i en löneförhandling valt att skriva på något som kostar pengar. Då gör jag den stilla reflexionen: Vad har de gjort för prioriteringar? Jag förstår att man i dag inte har råd med det man själv har valt att skriva på. Men det beror inte på att anslaget har krympt, för anslaget har ju ökat enormt kraftigt under tiden. Det beror på att man själv har valt att skriva på ett avtal som man inte har satt av pengar för. Jag förstår att man har väldigt mycket viktiga saker att spendera sina pengar på, men jag tycker också att man bör ta ansvar för sin namnunderskrift på ett löneförhandlingsresultat.

De problem som har uppstått är svåra, och vi vill hjälpa till att lösa dem. Människorna som arbetar i de här teatergrupperna har rätt till rejäla, ordentliga pensionsvillkor. De teatergrupper det handlar om ska ha en stabil ekonomi. Men det är en rejäl anslagsökning, och det är deras egna beslut som har kostat när det gäller pensionerna, inte regeringens.

Anf. 36 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Jag ska hålla mig till kulturministern i min andra replik. Det är ju ingen nyhet att det är ett bekymmer att de fria grupperna inte

omfattas av pris- och löneomräkningarna. Jag uppskattade nu en lite, får jag säga, ödmjukare hållning i frågan än när vi hade interpellationsdebatten. Nu sade kulturministern: Jag är ny och jag har börjat lära mig och se hur det ser ut och hur det slår. Ändå vidhöll kulturministern att man hade gjort en prioritering som han tyckte bäddade för att man fick skylla sig själv.

Jag har en annan uppfattning, och jag hoppas att kulturministern verkligen ska borra i den här frågan. Utskottet har gjort det. Betänkandet talar om det. Vi är flera partier som har lyft fram den här frågan år efter år. Jag gör det inte för Kristdemokraternas egen skull utan för de fria teatergrupperna så att de ska få rimliga villkor att arbeta under. Min förhoppning är fortfarande att kulturministern kommer att sätta sig in i frågan ännu mer och beskriva detta på ett något annorlunda sätt framöver så att de får det stöd och de resurser som de behöver.

Anf. 37 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Gunilla Tjernberg för att hon i sin replik till mig också vände sig till mig.

Jag uppfattade ingen annan historieskrivning i Gunilla Tjernbergs inlägg än min. Trots att Gunilla Tjernberg tycks missnöjd med mitt sätt att beskriva det redovisar hon ingen annan bild. Hon redovisar inte på vad sätt det jag säger är fel, utan hon bara allmänt tycker att det här är okänsligt, olämpligt eller vad det är hon menar.

Det viktiga för mig är att de här problemen nu blir lösta, att vi får en lösning som håller, som inte bara är ord och munväder utan som står sig stabilt över tiden. Det är också viktigt att vi får en ordning i budgetsystemen som innebär att de anställda inte behöver leva med oro över sin pension och sin framtid. De som arbetar i de fria teatergrupperna ska ha samma rätt till social trygghet, samma rätt till pensioner, som människor som jobbar med andra saker i Sverige.

Anf. 38 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Det här med kultur är ju mycket en fråga om möten och samtal mellan människor. Låt mig säga till kulturministern: Stora delar av det som du tog upp i ditt inlägg tycker jag var väldigt bra. Du nämnde tillgänglighet, kvalitet, kommunikation, föränderlighet och kulturens betydelse för demokratin. Jag ställer fullständigt upp bakom de orden. Hur det sedan tillämpas, och hur vi når de här målen, har vi olika uppfattningar om. Men jag tyckte att det var väldigt bra att jag ändå fick höra den delen.

Sedan går jag över till den ekonomiska sidan och det här påfundet med anslagssparande. Där ska nu de kulturinstitutioner som till äventyrs har överskott vid årsskiftet lämna tillbaka en del pengar. Är det inte helt enkelt att sno kulturen på pengar? De har fått ett anslag för 2004. En del planerar man att använda 2005, men det dras tillbaka. Jag tycker att det är att sno kulturen på pengar.

Det andra jag vill ta upp är det här med pris- och löneomräkningen, där man inte får kompensation fullt ut för prishöjningar och lönehöjningar. Det förutsätts att det också ska ske en rationalisering. Hur länge kan man hålla på och rationalisera inom en kulturinstitution? Det här har

pågått en tid. Jag bara undrar: När inträffar läget att det inte längre är möjligt att rationalisera mer om man inte vill skära i verksamheten? Då tycker jag att man ska vara ärlig nog från dem som ställer krav att tala om var det ska skäras. Finns det någon gräns för rationaliseringarna inom kulturinstitutionerna?

Anf. 39 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag välkomnar att Folkpartiet är överens med mig i det jag säger om kulturpolitikens grunder och inriktning och att skillnaderna begränsas till frågor om ekonomisk så kallad *management* om indexteknik och anslagsteknik.

Folkpartiet och jag har ju diskuterat det här några gånger förut under den månad som jag varit kultur- och utbildningsminister – närmare bestämt tre gånger. En gång gällde det ett område där det fanns en pris- och löneomräkning, men det tyckte man inte om utan ville ha bort den. En annan gång gällde det ett område där det inte fanns en pris- och löneomräkning, men det tyckte man var diskriminering och man ville i stället ha den införd. En tredje gång gällde det ett område där det fanns en pris- och löneomräkning, men man tyckte att det var orättvist och ansåg att man blev drabbad av detta.

Jag vill med dessa exempel ge lite perspektiv på att detta med index är svårt. Politiker har ibland tron att om man bara hittar en statistisk formel kan man lösa alla svåra avvägningsproblem, och sedan har man – simsalabim – klarat av det hela.

En gång i tiden krävde Folkpartiet indexreglerade skatteskalor som lösningen på Sveriges alla ekonomiska problem. Nu handlar det i stället om PLO.

I år räknas anslagen upp med 1,2 %. Inflationen är 0,7 eller kanske 0,8 %. En del andra kostnader ökar mera, en del ökar mindre. Det system som vi nu har utarbetades av Anne Wibble under den tid som Folkpartiet hade ansvaret för dessa frågor, och jag har inte sett något yrkande från Folkpartiet om att pris- och löneomräkningssystemet ska göras om.

Vad gäller anslagssparandet är det ytterligare ett sätt att hålla disciplin i statsfinanserna. Jag såg en moderat beräkning över Folkpartiets budgetalternativ. Nu kommer jag inte ihåg om det handlade om 17 eller 19 miljarder i felräknade, ofinansierade utgifter. Om man har så mycket pengar då kan man kosta på sig att strunta i något så enkelt som index, anslagssparande och utgiftstak.

Anf. 40 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Jag vill än en gång fråga kulturministern om han tror att det är rimligt, med den planeringssituation som råder och det jobb som kulturinstitutioner gör – då talar vi i huvudsak om de stora statliga institutionerna – att med så kort planeringstid kunna vända på kuttingen i sista stund, när de kanske hade räknat med ett överskott. Finns det inte stora risker med det?

Jag var på 70-talet personalchef vid sjukhuset i Halmstad. Då hade vi också ett sådant här system. Det innebar att man i december tittade på budgeten, och vid eventuellt utfall sade: Herregud, här är några kronor

över; dem måste vi göra av med. Det resulterade i oplanerade inköp och liknande. Det blir ingen bra verksamhet om man jobbar på det sättet.

Beträffande Anne Wibble var det ju rätt länge sedan. En av fördelarna med Anne var att hon kunde ändra sig om det visade sig att en åtgärd på sikt fick orimliga konsekvenser. Jag är övertygad om att ifall hon fått fortsätta som finansminister hade hon för flera år sedan förstått att det som var sant vid en tidpunkt inte var helt realistiskt vid en annan tidpunkt. Det är vad jag som chefsutvecklare kallar situationsanpassat ledarskap. Det borde finnas en situationsanpassad ekonomi också.

Det är lite marigt att ta upp en situation som gällde för snart 15 år sedan och hävda att den i alla sammanhang också måste gälla i dag. Att behandla alla lika är väldigt ojämnt, enligt mitt sätt att se.

Anf. 41 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara påpeka att de folkpartister som har ansvar för budgetsystemet i riksdagen inte, såvitt jag kunnat få reda på, föreslagit att det ska ändras. Jag har gjort mitt bästa för att lära mig detta efter de diskussioner som Lennart Kollmats och jag haft. Folkpartisterna i finansutskottet har inte föreslagit att systemet ska göras om, utan det är enskilda folkpartister på enskilda ställen som tycker att det inte ska drabba just deras område. Det tror jag att alla sektorspolitiker tycker.

Jag kan trösta Lennart Kollmats med att säga att även jag hade glatt mig om vi hade haft större uppräkningsar av de anslag som gäller på mitt område. Men detta är ett system som gäller statsbudgeten som helhet, som utformats av Lennart Kollmats partikamrat och som Lennart Kollmats nuvarande partikamrater inte föreslagit ska ändras.

Det låter som en billig poäng att säga till Sveriges kulturarbetare och Sveriges kulturinstitutioner att vi har en formel, en statistisk mekanism, som gör att alla får mer pengar, och som simsalabim gör att man slipper svåra avvägningar. Verkligheten är tyvärr inte så enkelt beskaffad.

Vad gäller anslagssparandet måste vi komma ihåg att detta handlar om pengar som man inte kommer att spendera i år, och som därför blir ett överskott. Nu drar man in dessa pengar och sedan får man eventuellt tillbaka dem så att de kan spenderas en annan gång – man får då förhandla på nytt eller skjuta på pengarna till en annan gång. Detta är inte jätteroligt, men det är inte heller en stor katastrof. Det är inte så att pengar som man använder till löner försvinner och man måste avskeda folk, utan det handlar om pengar som man inte spenderat och inte heller har planer på att spendera under den del av året som återstår. Det hade varit roligt att slippa detta, men när man som kulturpolitiker är så beroende av stabila statsfinanser som vi ju är måste vi ställa upp också för den grundläggande statsfinansiella sundhetsprincipen.

Anf. 42 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i det som Lennart Kollmats sade om att alla partier nog kommer att kunna närma sig varandra när det gäller kulturen. Det gäller inte minst med tanke på det jag läste i min lokala tidning, Sundsvalls Tidning, i går. Kulturbranschen består av småföretag, stod det att läsa med en stor bild på vår kulturminister. Jag vill passa på att säga att när vi i utskottet diskuterar kultur finner vi, alltså alla partier,

väldigt många gånger varandra, vilket jag verkligen uppskattar. Det är en elege även till socialdemokraterna i utskottet.

I den artikel jag nämnde sägs bland annat att vi måste inse att kulturbranschen består av småföretag och jobba aktivt för att förbättra villkoren för dem. Det är mycket bra att få läsa detta eftersom – vilket jag sagt många gånger – det finns så mycket möjligheter till småföretagande inom just kulturen. Därför hoppas jag att det kan komma enklare lösningar för just företagare.

I förra veckan fick vi regeringens handlingsprogram för minskad administration för företagen. Jag skummade lite grann i det och funderade på om jag kunde se några tendenser. Jag tänkte att jag inte kan begära att ministern redan varit inne på kulturområdet och hunnit göra någonting och därför kastade jag ett öga på det som stod under Näringsdepartementet. Jag kunde inte se några stora förändringar där, men jag hoppas att det beror på att jag inte hunnit lusläsa texten. Det borde vara så att ministern i sitt förra departement tänkt på dessa frågor.

I mitt huvudanförande ställde jag några frågor till ministern. De handlade om moms på ideella och allmännyttiga organisationer, om varför man vill lägga ned Kulturnät Sverige, och inte minst om arbetsmarknadspengar som centraliseras. Jag undrar om det finns möjlighet att få svar på de frågorna.

Anf. 43 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Även jag vill uttrycka min uppskattning för den enighet som trots allt råder mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna i många frågor på kulturpolitikens område och kanske något beklaga det som är sakens natur i en sådan här debatt, nämligen att man uppehåller sig vid det som skiljer och inte vid det som förenar. Det får inte dölja det faktum att det finns mycket som är gemensamt.

De frågor som Birgitta Sellén ställde till mig handlar i hög grad om skatter. Vi har ju en särskild minister för de frågorna, som vill ha sitt jobb kvar, och jag tänker inte ge mig in på hans domäner och föra den debatten i hans ställe. Sådant kan, som bekant, straffa sig, och det tänker jag akta mig för. Jag får i stället sköta de diskussionerna med honom på kammaren så att säga, och sedan får han föra diskussionerna i riksdagen.

Birgitta Sellén ställde också en fråga om en besparing som vi gjort på IT-området. Det är en utgift som vi haft några år men där man nu gör bedömningen att pengarna kan användas bättre någon annanstans. Jag tycker att det är välgörande när man kan effektivisera på det sättet. Jag har själv inte deltagit i de närmare avvägningarna. Det skedde före min tid, men den information jag fått om de överväganden som gjorts gav mig intrycket att det var mycket välbetänkt.

Birgitta Sellén tog i sin korta replik inte upp en av de frågor som skiljer oss åt, nämligen den om varför vi har hamnat på olika åsikter beträffande tillträdet till våra museer. Normalt har vi samma syn på att det är väldigt prioriterat att bredda tillträdet till kulturen, till exempel till biblioteken. Men frågorna om varför biblioteken och museerna ska ha olika behandling och om de breda gruppernas intresse av att utan onödiga trösklar kunna få del av de samlingar och de spännande upplevelser som ändå finns på våra museer skulle jag gärna vilja höra lite mer om.

Anf. 44 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! De frågorna kommer kulturministern om en liten stund alldeles säkert att få svar på. Jag kan inte ta alla frågor för Centerns del, utan vi försöker dela på frågorna. Lars-Ivar Ericson kommer senare i debatten att prata om museerna. Därför svarar jag inte nu på de frågorna. För övrigt har jag mer som jag undrar över.

Det är bra att ministern är redo att på kammaren sköta samtalet med finansministern bland annat om momsens. Vad jag sade var just att jag önskade att det skulle ske ett samarbete. Jag är nämligen fullt medveten om att det är finansministerns ansvarsområde.

Vad gäller de arbetsmarknadspengar som centraliseras hade jag hoppats på att få ett svar eftersom jag tycker att det är ett område som ministern jobbat med i samband med sitt tidigare ministeruppdrag.

Sedan gäller det en annan sak i den, måste jag faktiskt säga, mycket trevliga artikeln som ingav mig väldigt mycket hopp – inte minst att, som ministern säger, sponsring kommer att få en allt större roll i framtiden. Det är en fråga som vi har lyft fram otroligt många gånger i utskottet. Vi har sagt att det måste kunna jämföras, att kultursponsring ska ha samma möjligheter som man har när det sponsras inom idrotten och så vidare. Vi ser alltså fram emot att det händer mycket där.

Jag har en liten undran till. Jag vet ju att ministern är intresserad av design. Nästa år är det designår. Design och form är väldigt viktiga. Men för att också behålla kunskapen inom designen handlar det även om att värna de olika hantverk som finns, som Lena Adelsohn Liljeroth var inne på i sitt anförande. Det gäller då inte bara inom kulturen, utan det gäller hantverk som behövs inom alla områden. Jag skulle vilja veta hur regeringen tänker ta till vara de kunskaper som finns och fortsätta att utveckla dem så att de inte försvinner.

Anf. 45 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag tror faktiskt att detta kan vara ett område där en sammanslagning av Kultur- och Utbildningsdepartementen kan innebära att det blir lite lättare att få förståelse för kulturlivets behov och önskemål inom utbildningspolitikens område. Många av de utbildningar som vi nu diskuterar styrs helt lokalt och är i rätt stor utsträckning efterfrågestyrda. Vi har även en långtgående marknadsanpassning av högskolorna i så måtto. Här kan det mycket väl komma att bli lättare att få uppmärksamhet och att få gehör för den typen av behov.

Även jag är naturligtvis starkt intresserad av att de mycket viktiga men väldigt smala yrken som krävs för att kunna upprätthålla såg en levande operatradition också för kommande generationer inte bara handlar om de yrkeskategorier som man som publik, åskådare, ser på scenen, utan det handlar om mycket vidare och mycket bredare krav för att det här ska vara möjligt. Det tror jag att var och en som tänker på detta inser. Det är inte fråga om vilken som helst arbetskraft som, bara man blåser i sin visselpipa, står utanför dörren och sedan utbildas på en timme. I stället är det fråga om ytterst kvalificerade och mycket specialiserade yrkesmänniskor som kulturlivet och kulturarvet har ett starkt behov av.

Anf. 46 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Det var en hel del saker som är glädjande som kom fram här.

Dels handlar det om det hantverk som jag pratat om. 300 hantverksyrken finns det i Sverige, men 30–40 av dem är utrotningshotade. Här kan ministern göra väldigt mycket.

Dels fanns det halva löften om sponsring och kanske också på sikt om avdragsrätt för gåvor – alldeles utmärkt och mycket glädjande! Det var också ett lite positivt benämning när det gäller begreppet ”marknad”, vilket vi här särskilt uppskattar.

När det gäller hur man lyssnar vill jag säga att jag tror att ministern trots allt lyssnat lite selektivt på mitt resonemang om museerna och bandyn. Hal is, skulle man där kunna tala om, ministern. Jag tycker de facto att det är upp till vuxna människor att själva välja. Vill man gå på Moderna museet och betala inträdesavgift för det, eller vill man gå på bandymatch? Det valet ska vuxna människor kunna göra. Jag tycker därför att pengarna i stället ska läggas på stöd till barn och ungdom.

Det är de facto så – också här är vi nog överens; ministern talar ju gärna om det vi är överens om – att barn som får uppleva mycket kultur också kan värdesätta kultur. De vet när det är till exempel ett bra musiktäcke, bra teater eller bra konst. På samma sätt är det med bandyn. Man måste se mycket bandy för att lära sig vad som är en bra bandymatch.

Sedan har vi detta med det kommersiella rummet, som jag tycker är lite hyckleri. Det sägs ju överallt att för att museerna ska klara av det här när de nu inte kan räkna med intäkter på andra sätt – entréavgiften har ändå varit ”ett dragspel” – måste de satsa mycket på museibutikerna och på restauranger, en pigg marknadsföring och mycket annat. Museerna kommer då att bli alldeles otroligt kommersiella i sin strävan att dra in mer pengar. Var det detta som var syftet?

Och så har vi detta med visioner. Jag tycker att det blir smått märkligt om man som vuxen inte ska kunna betala en summa för att gå in på ett museum. Och det ska vara att försvåra tillgängligheten – nej, det tycker jag verkligen inte.

Anf. 47 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Får jag börja med att grumla glädjen en smula. Jag vill än en gång dementera alla uppgifter om att jag har gett några löften på skatteområdet. Det har jag inte gjort vare sig om sponsring eller moms eller om någonting annat.

Lena Adelson LiljerOTH säger, som jag uppfattar det, fundamentala ideologiska saker om hur man ska prissätta och om hur man ska påverka människors val mellan olika sätt att konsumera, att använda sin tid och att använda sina pengar. Vill vuxna människor välja att gå på en bandymatch eller på Moderna museet är det deras val. Det ska vi inte lägga oss i eller styra. Såvitt jag förstår – jag kan inte få ihop det på något annat sätt – är det ett argument mot att stödja det här över huvud taget.

Vad ska det kosta att gå på Operan? Om det bara ska kosta 500 kr har vi gripit in i den enskildes val. Kanske ska det kosta en tusenlapp, eller vad det nu kan bli, om man inte har några statliga bidrag. Det är ju inneböörden i synen här. Jag tycker att det är bra om det är billigt, och jag

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

tycker att kulturen är ett område som inte ska prissättas på det viset. För mig har det i stället ett starkt egenvärde ju billigare det kan bli.

Jag är väldigt glad, och för mig blir det också en framgång, varje gång tröskeln för att komma in och ta del av kulturen kan sänkas och varje gång målgruppen kan vidgas och attraktionskraften stärkas. Men att säga att allting som gör att den enskilde som väljer inte ser den exakta kostnaden för att producera en teaterpjäs, operaföreställning eller balett-föreställning och att politikerna har gripit in och omyndigförklarat vuxna människors fria val strider fundamentalt mot min syn på vilken roll kulturen ska ha i vårt samhälle.

Anf. 48 LENA ADELSONH LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Nu talar vi inte om Operan. Vi har heller inget förslag i det sammanhanget. Jag är inte någon fanatisk marknadsliberal, om nu ministern tror det. Men jag tycker att vi ska ta en större hänsyn till marknaden än vi faktiskt tar.

När det gäller den så kallade reformen vill jag säga att jag inte tycker att det är en reform. Jag tycker nämligen inte att problemet ligger i att det är svårtillgängligt vad gäller museerna. Däremot ser jag gärna att man satsar mer på museipedagogik – alltså precis som ministerns parti. Från moderat håll skulle vi till och med ha lagt mer pengar på detta om vi hade haft den möjligheten. Oftast är hindret svårtillgänglighet på annat sätt, och det kan man komma åt med pedagogik – inte med pengar.

De här 100 miljonerna tycker vi kan användas till väldigt mycket annat. Flera pekar på behov som finns inom museisektorn. Jag såg i tidningen i helgen att Statens ljud- och bildarkiv uppskattar behovet till 900 miljoner för att rädda det moderna kulturarv vi har i form av radio- och TV-inspelningar. Det är inte så att det saknas håll. Då tycker vi att prioriteringen är fel. Det här kommer vi förmodligen att återkomma till.

Jag skulle gärna vilja ha ett svar på en annan fråga. Jag hörde nämligen ryktas, eller snarare har andra hört det, att det kommer ett förslag i vårpropositionen om att alla kulturinstitutioner ska spara 0,6 %. Jag vill gärna veta: Är det sant?

Anf. 49 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik:

Herr talman! Jag uppfattade Lena Adelsohn Liljeroths argument som fundamentalt principiellt. Vill man gå på bandymatch eller på Moderna museet är något som vi politiker inte ska lägga oss i. Det valet kan vuxna människor ta ansvar för själva. Det valet lägger man sig i om man subventionerar priset till exempel i form av statsbidrag. Detsamma gäller för Operan och för Moderna museet, men med en viktig skillnad. På Moderna museet är marginalkostnaden för att ta emot ytterligare en besökare 0. Det ekonomiskt adekvata priset, om man ska fullfölja Lena Adelsohn Liljeroths argument, är 0. Men på Operan är marginalkostnaden exceptionellt hög. Priset blir av en sådan art att det inte blir någon opera. Väldigt många människor kommer att tycka, i det val som Lena Adelsohn Liljeroth tycker att de ska göra oskruvat, att man får väldigt många bandymatcher för en balettföreställning. Väldigt få människor kommer att välja balettföreställningen, och sådana kommer att upphöra. Det tycker jag vore fel. Varför ska vi subventionera för att behålla yrkesgrupper som

behövs för att klara operabalett? Men så säger man att biljetterna inte ska subventioneras. Ja, då slutar människor att gå på opera. Och då människor inte vill gå ska vi lägga ned det.

Det här leder in i absurdum, och det visar det fundamentala, att kulturen inte kan värderas på det marknadsmässiga sättet. Den måste få kosta, och den måste få vara olönsam. Den måste få finansieras med skattemedel. Det kräver en stark statsmakt, och det kräver en stark statsbudget och en ordnad budgetpolitik. Det kommer vi att ta ansvar för också framöver. Hur det ansvarstagandet kommer att se ut i vårpropositionen får vi se då.

Anf. 50 ANNA LINDGREN (m):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 3. Jag står naturligtvis bakom alla övriga reservationer där vi moderater finns med.

Årets kulturbudget är en budget som till stor del handlar om att regeringen utreder. Alla de utredningar som jag nu kommer att räkna upp nämner regeringen i sin proposition. Det är möjligt att jag har missat någon. Det är Kulturföremålsutredningen, Folkkrörelseutredningen, Ändamålsfastighetsutredningen, Mål i mun, om svenska språkets ställning, Genus inom scenkonsten, Museipedagogik, Orkesterutredningen, Rådet för design och arkitektur har fått ett uppdrag, Bebyggelseutredningen, Uppdragsarkeologi, Mångkulturellt centrum har fått ett uppdrag, Aktionsgrupp för barnkultur – det hör inte till denna budget för det är Allmänna arvsfondens pengar – Radio- och TV-utredningen, Konstnärerna och trygghetssystemen, Bokpriskommissionen, Internationella kulturutredningen, Arkiv för alla – nu och i framtiden, Stödet till de fria grupperna, Översyn av scenkonstens dokumentation och Jämställdhet inom scenkonstområdet.

Det är 20 utredningar. Jag hoppas att det kommer fram något av dessa. En del betänkanden har redan avlämnats till regeringen, andra utredningar pågår och kommer så att göra under en lång tid framöver.

Regeringen begraver viktiga kulturpolitiska frågor i utredningsbyråkratin, tycker jag. Det är lätt att gömma sig bakom stora och utdragna utredningar. Det vore idé för den nye kulturministern att snabba på arbetet i alla dessa utredningar. Det om detta.

Herr talman! Den lokala historien och kulturarvet i den egna hembygden – det är det jag ska prata om här – är den första kontakt varje människa får med det som vi kallar kulturarv. Det lokala kulturarvet brukar också skapa det största intresset och engagemanget. Vad det ytterst handlar om är att de flesta människor förr eller senare får en längtan efter att söka sina rötter. Man vill veta vem man är och bevara fragment av allt det som har format den egna generationen. Det skapar trygghet i nutiden och hjälper till att ge perspektiv på världen runtomkring.

Inget kan ersätta det folkliga och frivilliga engagemanget. Statens ansvar bör vara att säkra de ekonomiska förutsättningarna. Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och läns museerna har att verka för att statens medel används på rätt sätt. Vi vet att behovet av resurser för detta arbete är mycket stort. Därför är det anmärkningsvärt att regeringen till och med föreslår minskningar av anslaget till kulturmiljövård för 2005.

Vi moderater anser, mot bakgrund av vad jag sagt tidigare, att dagens stöd bör ökas med totalt 54 miljoner de kommande tre åren.

Vi anser att Riksdagsrevisorernas rapport *Arkeologi på uppdrag* är en bra utgångspunkt för en genomgripande utredning om hur den arkeologiska verksamheten ska organiseras och finansieras. Vi ser fram emot den proposition som nu snart ska komma. Utredningen lägger ju fram sitt förslag den 30 april nästa år.

Vi tycker att Riksantikvarieämbetets roll ska renodlas till att vara en central sektorsmyndighet utan egna genomföranderesurser. Riksantikvarieämbetet ska inte ägna sig åt arkeologiska undersökningar i egen regi. Lagen om offentlig upphandling ska tillämpas vid upphandling av arkeologiska undersökningar. Privata initiativ och alternativ som kan bidra till metodutveckling och rationaliseringar ska uppmuntras, förenat med starka krav på vetenskaplighet.

De 21 läns museerna ska stå för den kompetens som krävs för att de ska kunna fylla sin uppgift som regional resurs och som kunskapscentrum för kulturarvsområdet. För att kunna fullgöra sitt uppdrag förutsätts läns museer ha en bred kompetens inom en mängd specialistområden. De ska stå för dokumentation, vård och bevarande av kulturarvet. Det har talats mycket om det i dag. De ska också vara pedagogiska och i intressanta former berätta och förmedla kunskap om historia och kulturarv. Det kräver såväl specialistkunskap om kulturhistoria som kunskap om hur man samlar, vårdar, presenterar och informerar. Barn och ungdomar ska ha goda möjligheter att på sitt läns museum få en god kännedom om sin lokala och regionala historia.

Vi vill anslå ytterligare 45 miljoner de närmaste tre åren till de regionala museerna.

I dag präglas museiverksamheten av stor ekonomisk osäkerhet, vilket i hög grad påverkar vården av föremålen. Stora delar av personalresurserna är dessutom beroende av arbetsmarknadsmedel inom enskilda projekt som startas av arbetsmarknadspolitiska skäl. SESAM-projektet, Kulturarvs-IT samt Skog och historia har vi talat om tidigare. Dessa projekt är tidsbestämda och är direkt kopplade till arbetsmarknadspolitiken. Verksamheten upphör ofta innan själva projekten till sitt innehåll är avslutade. Det lämnar museerna väldigt ofta i en prekär situation. Det är också slöseri med både mänskliga resurser och arbetsmarknadspolitiska medel att handskas med dem på det viset.

Moderaterna har därför i arbetsmarknadsutskottet föreslagit ytterligare 100 miljoner kronor för insatser inom kulturområdet för arbetshandikappade, vilka ofta är de som utför ett utmärkt arbete ute på våra museer.

Herr talman! Det har blivit alltmer uppenbart att varken Göteborgsoperan eller Malmöoperan klarar sig ekonomiskt. Särskilt akut har situationen varit för Malmöoperan. Det är väsentligt att de båda scenerna får goda ekonomiska förutsättningar redan nu.

Därför föreslår vi att Göteborgsoperan får ett ökat stöd med 12 miljoner kronor per år under perioden 2005–2007 och Malmöoperan under samma period 8 miljoner kronor mer per år.

Länsmusiken är en av stommarna i den nationella politiken, som riksdagen enligt beslutat ska täcka hela landet. Till den vill vi anslå ytterligare 8 miljoner kronor.

I det tidiga 1900-talet tillkom genom lokala initiativ symfoniorkestrar i Norrköping, Gävle och Helsingborg. De är en viktig del av den nationella musikpolitiken, men de får inte den uppmärksamhet som man skulle kunna förvänta sig. Det är faktiskt skandal att Orkesterutredningen inte har kommit i gång tidigare. Den hörde jag talas om när jag invaldes här för denna mandatperiod. Det är viktigt att musikalivet också utanför Stockholm får drägliga arbetsförhållanden och ekonomisk trygghet.

Jag vill också nämna den svenska visan, som är en viktig del av vårt kulturarv. Vi har tidigare tillsammans motionerat om och reserverat oss för uppbyggnad av ett kunskapscentrum för visan, som det finns goda förutsättningar för i Västervik. Viss utbildning skulle kunna koncentreras dit, samtidigt som kunskapsinsamling och forskning skulle kunna bedrivas där.

Herr talman! Många av landets kulturskapare lever under mycket knappa och ofta oberäkneliga förhållanden, som här många gånger kommit fram. Vi vill understryka vikten av att landets kulturskapare får så goda förutsättningar som som möjligt att försörja sig på sitt konstnärskap. Moderaterna har ett heltäckande förslag för en politik som gynnar kulturskaparna och deras ekonomiska situation.

Skattetrycket måste sänkas och bidragen måste omprövas. Reglerna inom socialförsäkringssystemet bör också anpassas på sådant sätt att de tar hänsyn till det faktum att många konstnärer har en mycket ojämn och ibland sporadisk inkomst. Möjlighet till avdrag för inköp av konst skulle öka marknaden för konstnärer att kunna leva på sin konst och slippa bidragsberoende.

Jag vill slutligen knyta ihop allt detta med alla de utredningar som inledningsvis nämndes. Pensionsfrågan har diskuterats mycket här. Regeringen har i budgeten aviserat en översyn av PISA-förordningen och av relationen mellan bidrag och projektbidrag. Vi får väl hoppas att det inte tar lika lång tid att lösa den frågan som att få fram något slags lösning på pensionsfrågorna. Vi har från alla de borgerliga partierna ställt frågor och motionerat om dessa frågor åtminstone så länge som jag har suttit här i riksdagen.

Anf. 51 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! En gång sade Olov Hartman, som var författare, präst och direktor för Sigtunastiftelsen: Kultur är att retas med djävulen i väntrummet. Kanske är det detta som vi håller på med just här och just nu. Men Olov Hartman sade det under brinnande krig, när humanistiska värden verkligen i grunden var hotade och satta ur spel. Tyvärr hotas också i dag dessa värden. Ensamhet och utanförskap växer, inte minst i storstädernas förorter. Ungdomar hyser liten tilltro till framtiden. Segregation och arbetslöshet växer.

Också bland scenkonstens utövare växer arbetslösheten. Skådespelare och dansare arbetar i korta projektanställningar varvade med arbetslöshet. Man repeterar på a-kassa, men ingen talar klarspråk om detta. Jag tycker att det vore klädsamt om kulturministern lyssnade. Institutionsteatrarna har nu under loppet av tio år minskat sina fasta ensembler från 700 till 300 personer. Skådespelarna har betalat priset för teatrarernas påtvingade besparingskrav, för de arbetar nu på mycket korta visstidskontrakt och inte längre som fast anställda.

Teateralliansen, som skulle erbjuda säkra och värdiga arbetsvillkor för skådespelare, är i dag en urholkad spillra och inte den tillgång och trygghet som den var tänkt att vara. I dag finns det en djup oro hos många skådespelare, hos dansare och regissörer, en oro som gäller försörjning, karriärutveckling, sjukpenning och inte minst pensionsvillkor. Detta har flera talare varit väldigt engagerade i och pratat mycket om tidigare.

Kulturrådet, departementets förlängda arm i Kultur-Sverige, ansåg redan 2002 att 400 personer borde anställas inom Teateralliansen. I år är detta inte ens tillgodosett till hälften. Antalet är mindre än 200. Antalet arbetslösa är större än någonsin förr.

Herr talman! Detta får mig att tänka på en känd dialog i Matteusevangeliets 20:e kapitel. Där säger Jesus så här: Varför står ni här hela dagen utan att arbeta? De svarade: Därför att ingen har lejt oss. Då sade Jesus: Gå bort till vingården ni också.

I dag finns det ingen vingård att gå till för arbetslösa, dansare och skådespelare, för teatern är nedlagd eller hotas av nedläggning. Brunns-gatan Fyra är ett sådant exempel, Teaterstudio Lederman ett annat. Eller så är ensemblen enligt en hårt pressad teaterledning redan fulltalig, och rationaliseringskraven gör att den får minska ännu mer. Några ska för-tidspensioneras och andra bli arbetslösa. De som redan har ett jobb ska arbeta mer, ofta utan att kunna påverka sin situation.

Detta är verkligheten, herr talman, och med detta yrkar jag bifall till reservation nr 3 i betänkandet och uppmanar också till en fördjupad studie av Folkpartiets särskilda yttrande i betänkandet.

Kulturens olika uttryck skapar frizoner i samhället, där vi alla erbjuds att växa som människor. Kulturarvet visar oss vägen till det djupt mänskliga, som vi alla är delaktiga av, och ger oss också ett perspektiv på människans eviga villkor. När vi tar del av kulturarvet stärks vi att själva påverka och bjuda motstånd mot det i samhället som förråar och förhär-dar människan, och precis det har människor alltid gjort när livsvillkoren har tagits ifrån dem och livet hotats.

För en tid sedan var jag i Auschwitz tillsammans med en gymnasie-klass från Uppsala, och det bestående minnet därifrån är just det att det enda motstånd man hade tillgång till i destruktionens och förintelsens läger var kultur och andlighet.

Därför vill jag, herr talman, i dag passa på att lyfta fram Forum för levande historia som en ytterst viktig institution när det gäller att informera och undervisa om det ohyggliga folkmord som kostade 6 miljoner människor livet i Förintelsen. Jag noterar med en stor sorg att Centerpartiet i år som enda riksdagsparti radikalt vill skära ned anslaget till Forum för levande historia med hälften, 22 miljoner kronor, vilket kommer att innebära att man tvingas stänga verksamheten den 1 juli 2005, detta i ett tidevarv när det pågår minst ett folkmord i världen. Jag tänker på Darfur.

För mig väcker detta anstöt när uppdraget att synliggöra Förintelsens offer tycks angelägnare nu än någonsin. Vad som i stället skulle behövas är ett utvidgat uppdrag att synliggöra det ohyggliga folkmord som ägt rum i kommunismens namn och tecken, då kommunismen har skördat mer än 100 miljoner människors liv i Sovjet och i Kommunistkina.

Herr talman! Kulturellt skapande är en mänsklig frihetsprotest. Det är en sorts andens seger över materien. Det vajar en frihetsflagga över varje kulturbärare, varje kulturarbetare och varje kulturinstitution. I dag måste vi samfällt lyfta fram museernas stora uppgift i mötet med besökaren. Ett äkta möte betyder att man är sedd och bekräftad. Det ger möjlighet att växa. Sådana möten är det som museerna sysslar med hela tiden. Då är också kulturen tillgänglig. Det handlar mer om kvalitet än om kvantitet.

Reformen om fri entré kommer att utmana den kvalitet som många av museerna har byggt upp. Den här reformen kommer att slå hårt mot de museer som inte omfattas av reformen, som läns museer och stiftelse-drivna museer, vars framtida ekonomi ter sig dystert nu när reformen införs. Besökare som går in på statliga museer funderar kanske väldigt mycket innan de betalar avgift till ett museum som kanske till och med ligger i samma kvarter. Lena Adelson Liljeroth har på ett förtjänstfullt sätt tagit upp detta tidigare här i debatten.

Kulturarvets styrka ger livskraft och hopp inför framtiden. Den lokala kulturen får egna uttryck och ges egen klädedräkt. Men kulturarvet tillhandahåller också miljöer för utveckling och nya tankar. I tryggheten och förankringen i det som är det egna kan nyfikenheten för det främmande och okända växa. Därför är det viktigt att vi värnar vårt kulturarv och vårdar våra kulturmiljöer. Folkpartiet har sammantaget 6 miljoner kronor till arkiven, vilket jag tror är den högsta siffra som någon kan ståta med här inne. Det är oacceptabelt att arkivens anslag inte på långa vägar räcker till för att vårda arkivalier, som nu bokstavligen, herr talman, vittrar ned framför våra ögon. Arkeologi, arkiven och historisk forskning är stora tillgångar i vårt gemensamma och individuella sökande efter rötter och tillhörighet. När kulturen marginaliseras och arkivalierna och kulturarvet inte längre vårdas vittnar det, herr talman, om ett samhälle stätt i förfall.

Men kulturpolitiken är, som jag tidigare antytt, satt på undantag i dag i vårt land. Vi talar om bristen på ekonomiska resurser, och vi upprepar mantrat om vård, skola och omsorg. Nu har man visserligen också lagt till kriminalvård, när svängdörrarna på fängelserna tycks snurra allt snabbare, men kring kulturen är det knäpptyst. Kulturen har kommit i strykclass, och de ekonomiska resurserna står och stampar på samma oanständigt låga nivå år efter år. Institutionerna får ju numera inte ens kompensation för pris- och löneomräkningar, och Fastighetsverket tar ut höjda hyror. I dag föreslår utskottet att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om detta, vilket är mycket bra, men i själva verket krymper resurserna. De fria gruppernas situation är stadd under all kritik. De har inte kompenserats de senaste åren alls, och så här kan vi inte fortsätta. Folkpartiet har åtta friska miljoner till de fria grupperna, så vi friskriver oss när det gäller detta.

Jag tror att det är kortsiktigt att spara på kulturen. Sådana besparingar blir dyra för samhället i längden. Jag vill i sammanhanget framhålla att Folkpartiet har 93 miljoner kronor mer än regeringen till utgiftsområde 17 – men pengar är inte allt. Vi har också ägnat en betydande tanke åt vad kulturpolitik egentligen är och skulle kunna vara.

Vi som har fått förtroendet att arbeta med kultur tjänar gemensamt ett syfte som är mycket högre och har en viktigare uppgift än vi kanske själva är medvetna om. Ansvar är att lyfta fram kulturens oanade kraft och de djupast mänskliga värden som kulturen ger uttryck för.

T.S. Eliot skriver:

Det vi kallar början är ofta slutet och att avsluta något är att göra början.

Ett folk utan historia blir inte återlöst från tiden, ty tiden är ett mönster av tidlösa ögonblick.

Anf. 52 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag ska kommentera en sak i det som Cecilia Wikström tar upp, och det handlar om Forum för levande historia. Hon konstaterar att nu är det bara Centern som inte så att säga accepterar den här myndigheten och att man vill dra bort pengar, och indirekt antyder hon att Vänstern har bytt åsikt. Jag sade i ett tidigare meningsutbyte att det är rimligt att den här myndigheten får verka och att man gör en utvärdering.

Jag kan också konstatera att efter den debatt som var förra året tycker jag att det på ett antal punkter har varit en klarläggande debatt. Inte minst om man läser i majoritetstexten i vårt utskottsbetänkande – och lägg då märke till den mycket viktiga bisatsen! – framgår det tydligt på s. 73 att ”det uppdrag som Forum för levande historia tilldelats är så vidsträckt att myndigheten mycket väl – om den finner det lämpligt – kan ägna sig åt frågor av det slag som Moderata samlingspartiet tar upp i sin motion”. Moderaterna anser att myndigheten ska ägna sig åt en särskild upplysningskampanj om nationalsocialismens, kommunismens och fascismens brott mot mänskligheten.

Det är alltså just begreppet ”kampanj” vi ogillar. Vi tror inte på statliga kampanjer. Däremot: Utifrån de besök och den diskussion vi har haft är det uppenbarligen så att man redan i olika lärarutbildningar har tagit upp kommunismens brott mot mänskligheten. Vi förstår inte varför Folkpartiet liberalerna, nu även i den här debatten tillsammans med Moderaterna som säger detta i sin motion, vill ge pekpinna från denna riksdagens kammare så att vi ska fatta beslut om exakt vad en myndighet ska ägna sig åt, när ni i alla andra fall pratar om att vi inte ska lägga oss i en massa detaljer. Det står att arbetet ska ha sin utgångspunkt i Förintelsen. Det står alltså inte att man ska rota i och ägna sig åt *bara* Förintelsen utan alla de mänskliga beteenden som innebär förtryck och förföljelse av människor, av homosexuella, zigenare, kommunister och andra som så att säga på något vis anses avvika från en totalitär regim. Det är fullt möjligt med det uppdrag som Forum för levande historia har att ägna sig åt detta, och det gör man också. Det är lite att slå in öppna dörrar att kräva den här kampanjen mot kommunismen.

Anf. 53 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Med anledning av den höst som vi alla har genomlevt och den debatt som har förevarit torde det vara ställt bortom varje tvivel att det behövs inte bara *en* informationskampanj utan kanske flera om både nazismens och kommunismens offer och om allt det fasansfulla

som har skett i Sovjet, i Kommunistkina och på andra håll. Man kan lägga till mycket.

Men vad jag vände mig emot var faktiskt för en gångs skull inte Peter Pedersen och hans parti. Jag tycker det är viktigt att framhålla att det finns en stor enighet i riksdagen om att myndigheten Forum för levande historia ska stärkas och att vi i den tid då vi lever behöver alla de här insatserna. Forum för levande historia är *en* sådan möjlig väg att undervisa, utbilda och skapa opinion. Alla möjliga kanaler behövs. Denna myndighet är en, men den kanalen är så viktig att vi är sex partier, såvitt jag kan förstå, som är beredda att stötta den. Det var absolut ingen känga till Vänsterpartiet.

Anf. 54 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Problemet gällde ordet ”kampanj”. Alla kampanjer, framför allt om de kommer från stater, ger i de flesta fall förskräckande exempel. Man har en viss åsikt som man tycker att alla ska ha, och så kampanjar man. Jag tror faktiskt att vi borde lära oss av historien att det handlar om samtal, dialog, respekt för andra människors uppfattningar och att vi kan ha totalt olika uppfattning om hur vi vill att samhället ska gestalta sig på kulturområdet, men även vad gäller ekonomisk politik eller vad det kan vara. Det vi ska vara helt överens om är däremot att vi måste ha en folklig majoritet bakom oss för att kunna förverkliga politiken. Det tycker jag att vi kan vara överens om.

Sedan tror jag inte på kampanjer vad gäller vare sig kommunism eller nazism. Det handlar faktiskt om att klargöra de ideologierna, vad de står för och vad de har lett till för resultat. Där tror jag också, tillsammans med Centern, att skolorna har en väldigt stor uppgift. Forskarsamhället har en stor uppgift. Men ingen av dem ska ha exakta pekpinnar av oss riksdagspolitiker om vad de ska göra den ena veckan eller den andra. Det är förödande, och det kommer att bli Forum för levande historias död, faktiskt, om vi här i riksdagen varje år ska behöva sitta och ta beslut om och tala om i detalj vad man ska syssla med. Hittills har vi lyckats avslå allt i den vägen. Det är en total katastrofutveckling man har framför sig, och vad jag förstod av vårt besök vill man inte ha den typen av pekpinnar. Man tycker att man har ett ganska fritt uppdrag. Man ägnar sig inte åt forskning – det tycker vi inte att man ska göra – men man kan lägga fram forskningsresultat på området. Det finns ingenting som säger att det bara handlar om nazism, utan i verkligheten visar man att man även tar andra exempel. Till exempel de folkmord som Cecilia tog upp jobbar man med i dag. Vi behöver alltså inte efterfråga eller bestämma att man ska göra det, vilket alltså framför allt Moderaterna gör, men vilket nu även folkpartisterna ställer sig bakom via Cecilia Wikström.

Anf. 55 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag känner mycket väl till det regleringsbrev som reglerar vilken verksamhet som Forum för levande historia ska ägna sig åt, och jag känner till hur uppdraget är definierat. Jag är också väl förtrogen med den verksamhet som de facto bedrivs där, så det behöver jag ingen upplysning om. Jag tycker bara att det vi samfällt behöver tala om högt här är att alla kanaler behövs. Det finns en stor okunskap, framför allt hos ungdomar, om vad kommunismen har ställt till med. Gulag är ett okänt

Prot. 2004/05:44
6 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

begrepp för många ungdomar i dag, vilket är en tragedi. Vi måste kunna vår historia för att kunna orientera oss mot framtiden. Om detta tror jag att Peter Pedersen och jag är överens.

Kom ihåg att Forum för levande historia tillkommit genom ett initiativ från regeringen Persson – ett mycket bra sådant initiativ – och man bedriver ett såväl kvantitativt som kvalitativt fint arbete där. Jag vill i sammanhanget framhålla att det är viktigt att man får fortsätta så att det inte blir så som Centerpartiet säger, att anslaget dras ned med hälften. Det kan vi inte ställa upp på.

Och nu väntar jag bara på frågan: Vad ska ni göra om det blir en borgerlig regering?

Jag ska svara på den frågan innan någon hinner ställa den. Vi i de fyra borgerliga partierna – demokratiska partier – ska givetvis komma väl överens om sossarna har klarat av att komma överens med kommunister, vänsterpartister och miljöpartister. Det ska gå utmärkt bra. Jag tror att vi kommer att få Centern med oss på vagnen när det gäller detta.

Anf. 56 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Jag ska tala om tre ämnen – idrott, folkbildning och ideella arbetsinsatser.

Det är inte mer än några dagar sedan jag såg på TV-sporten från en basketbollmatch, inte bandymatch. Den innehöll exakt det som har engagerat mig till att vara ordförande för Helsingborgs basket. Det var en match mellan killar och tjejer, unga och medelålders i samma lag. Det som förenade dem var att alla hade någon form av förståndshandikapp.

Elitverksamhet i sig är delvis finansierad av oss sportintresserade i egenskap av publik, en publik som i sig också förenas och bör skapa trygghet, styrka och gemenskap i stället för slagsmål och skadegörelse.

Elitverksamheten behöver vi inte orda så mycket om här och nu, men den ska inte förringas som en sporre för vårt uppväxande släkte. Jag vill emellertid påstå att kravet på drogfrihet och god etik måste bli en självklar arbetsmodell.

Däremot vill jag uppehålla mig vid barn- och ungdomsidrotten som är oerhört viktig för vår debatt i dag. Även om Kristdemokraterna inte anslår mer pengar än regeringen, kan jag inte låta bli att lyfta fram behovet av ett stöd till barn- och ungdomsidrotten.

Visst har alla sorters barn- och ungdomsföreningar behov av pengar. Det är sant, och vi ska vara noga med att inte göra alltför kraftiga styrningar i fråga om vart stödet ska gå. Men idrottsrörelsen är en tillgång för det uppväxande släktet. Därför är Handslaget en god investering. Men jag oroas över hur regeringen tänker handlägga detta betydelsefulla stöd i framtiden. Och jag skulle gärna vilja ställa en fråga till ministern: Hur kommer Handslaget att fortleva efter de tre första åren? Kommer vi fortsättningsvis att få del av ett ekonomiskt stöd till våra barn och ungdomar på detta område?

Idrottsrörelsen är till stor glädje i vårt arbete för ökad integration och jämställdhet. Det är helt uppenbart. Denna målsättning får aldrig glömmas bort eller förringas på något sätt. Idrottsrörelsen och Riksidrottsförbundet tillsammans med SISU och Idrottsbildarna är betydelsefulla i att förmedla etik och värderingar. Kampen mot dopning måste således fortgå kraftfullt.

Herr talman! Det besvärar mig mycket att vi inte har anammat trafikens målsättning om nolltolerans när det gäller självmord bland ungdomar. Många av våra ungdomar lever ett hårt liv och saknar erkännandet. Och det är med sorg i mitt inre som jag konstaterar att vi i Skåne under förra veckan har upplevt ännu ett självmord av en 15-årig människa som inte orkade leva längre. Vårt ansvar som föräldrar och vuxna är stort. Därför krävs det goda insatser för att skapa och leda ungdomar till en trygg tillvaro. Jag tror att kultur- och idrottsområdet är en viktig del i detta.

Idrotten engagerar mig mycket. Speciellt breddidrotten är oerhört viktig, så även spontanidrotten, och här bör Riksdagens idrottsklubb omnämnas som ett gott exempel i ett hälsoperspektiv. Vardagsmotionen är betydelsefull i detta sammanhang, och jag vill lovordera idrottsrörelsen och uppmuntra till fortsatta osjälviska insatser.

Herr talman! Som folkbildare, tidigare sådan, är det inte svårt att tala om behovet av stöd till den här verksamheten som gång på gång lyfter fram enskilda individer till ett större välbefinnande. Den kommunala skolan är suverän på att ge utbildning. Det kan vi inse och konstatera. Men det inskränker sig till praktiska och teoretiska ämnen. Man skulle kunna uttrycka det på följande sätt: Gymnasieskolan ger färdighet, och folkbildningen ger värdighet.

Detta är inte oviktigt. Erkännandet att vara en person i ett socialt sammanhang är så oerhört värdefullt. Därför kan vi inte nonchalera behovet av folkbildning. Många människor i vår tid hinner inte med i det uppjagade tempo som vi lever i. Då behövs folkbildning och närhet till medmänniskor.

Riksrevisionen har bland annat kritiserat trögheten i resurstilldelningssystemet som innebär att det dröjer ganska länge innan ett studieförbund som växer får del av ett ökat ekonomiskt stöd.

Kristdemokraterna anser att det statliga stödet till folkbildningen är viktigt och speciellt när de ekonomiska bidragen från kommunerna minskar.

Herr talman! I reservation 21 tas stöd till sjukhuskyrkan upp. Den borde ha fått ett bättre mottagande än vad utskottsmajoriteten har visat. Många människor får varje vecka stöd och professionell hjälp att bearbeta sorg och smärta genom just sjukhuskyrkan. Bidrag från fristående kyrkor är grunden i just denna verksamhet. Men den lever tyvärr under ekonomiskt ganska små medel. Staten borde därför erkänna denna verksamhet genom ett större anslag till trossamfundens verksamhet. Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, SST, fördelar pengar till de 19 trossamfund och 2 samarbetsorgan som är bidragsberättigade. Största delen av stödet går till lokaler, projektbidrag och annan verksamhet.

Kristdemokraterna vill därför anslå 5 miljoner kronor mer än regeringen för bland annat stöd till trossamfundet. Detta är effektivt och väl använda pengar och en ytterst liten insats i hela stadsbudgeten, men det ger ett väldigt stort utfall. Det är få bidrag som har en så god effekt. Jag yrkar bifall till reservation 21.

Avslutningsvis några ord om den ideella sektorn. Inom kultursektorn och idrotts- och folkbildningsvärlden finns många goda exempel på ideellt arbete. Människor engagerar sig i och för olika ändamål och gör stora insatser, och detta är bra. Debatten i dag handlar självklart inte om större

anslag till ideellt arbete i sig. Men ett erkännande och stöd i någon form är eftersträfvansvärt. För egen del har jag ett lysande exempel som tyvärr efter drygt tio års bra verksamhet i Helsingborg nu tvingas läggas ned. Jag tänker på Stiftelsen Varvet som startade tack vare ett stöd från dåvarande civilministern Inger Davidson för just arbetslösa ungdomar och människor som var på glid från det normala umgänget. Nu läggs denna verksamhet ned. Det fanns flera goda exempel som dock finns kvar. Av egen erfarenhet vet jag att det finns behov av ideella arbetsinsatser av detta slag även i framtiden.

Genom folkrörelserna, de ideella organisationerna, idrottsföreningar och andra föreningar och i synnerhet folkbildningen kan människor få möjlighet att möta andra med liknande intressen och tillsammans skapa en verksamhet som är utvecklande både för samhället och för individen.

Avslutningsvis: Gymnasieskolan ger färdighet, men folkbildningen ger värdighet.

Anf. 57 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Som alla säkert redan känner till är det teater- och dansfrågor som är mitt ansvarsområde och som jag kommer att tala om. Jag kommer att ägna mitt anförande åt framför allt den fria scenkonsten och därtill lite pensionsfrågor.

Först och främst vill jag svara på en fråga som Lennart Kollmats ställde till Peter Pedersen om pris- och löneomräkningspengar till den fria scenkonsten. Vi i Vänsterpartiet har flera gånger tidigare från den här talarstolen talat om och i våra motioner och krav visat att vi vill att det ska finnas en pris- och löneomräkning inom den fria scenkonsten. Majoriteten i utskottet har också kommit överens om att frågan ska ses över.

Därefter vill jag vända mig till vår nya kulturminister. Det är inte bara Gunilla Tjernberg som har reagerat på det interpellationssvar som kulturministern gav utan många andra, inte minst jag själv, men också många inom teater- och dansområdet. Kulturministern har inte varit kulturminister så väldigt länge, dessutom är han också utbildningsminister. Det som många av oss har jobbat med under sex år eller ännu längre har kulturministern haft väldigt kort tid på sig för att läsa in.

Jag ska försöka använda min talartid till att förklara vad det är som ligger bakom och hur det ser ut i den fria scenkonsten vad gäller avtalade pensioner och anslagstilldelningen. Man kan först titta lite på hur verkligheten ser ut med de siffror som finns. Det handlar om de anslag som fördelas till den fria scenkonsten. Vi kan här se, kulturministern, att nationalscenerna och institutionerna, inklusive numera Cirkus Cirkör enligt budgeten för 2005, i budgeten får sammanlagt 1 604 000 000 kr. Den fria scenkonsten inklusive verksamheter av nationellt intresse såsom Drottningholms Slottsteater, Dalhalla, Orienteatern, etcetera, får inte mer än 139 000 000 kr. Bara där ser vi skillnaden. Nationalscenerna och institutionerna har 1 604 000 000 kr och den fria scenkonsten 139 000 000 kr. I det ligger en massa annat.

Vi kan titta på Kulturrådets fördelning för år 2005. Jag vill upplysa kulturutskottet om det som kulturutskottet redan förra året tillkännagav för regeringen, nämligen att man skulle se över frågan om relationen mellan verksamhets- och projektbidrag för fria grupper. Verksamhets- och projektbidragsindelningen finns inte längre. Kulturrådet använder sig

numera av treåriga produktionsbidrag, ettåriga produktionsbidrag och enstaka produktionsbidrag. Verksamhetsbidrag och projektbidrag finns inte längre. Jag hoppas att regeringen inte tittat på det som inte finns utan på den relation som nu är verklighet, eftersom vi i skrivningen i vårt betänkande använde det gamla systemet som Kulturrådet använde sig av.

Vi måste jämföra detta. Av ungefär 1,6 miljarder till institutionerna och 139 miljoner till scenkonsten har 48 miljoner fördelats till fria teatergrupper och 13 miljoner fördelats till dansgrupper. Det är dansgrupper som egentligen inte existerar. Det finns några danskompanier i Sverige. Annars är det enskilda koreografer som söker anslag för särskilda produktioner som de sätter upp. Det finns en fast anställd dansare inom den fria scenkonsten i Sverige, en enda fast anställd dansare i Sverige inom området för den fria scenkonsten.

Det är här problematiken ligger. Det är vad som gör kulturministerns svar så missvisande. Det handlar inte om en ovilja och att man fördelar pengarna på ett annat sätt än vad man skulle ha önskat. Av teatergrupperna är det 132 grupper som har sökt pengar i form av produktionsbidrag från Kulturrådet för år 2005. Av dem fick 15 treåriga produktionsbidrag, 21 ettåriga bidrag och 24 enstaka bidrag, resten fick ingenting. Inom dansen var det 77 som sökte pengar för år 2005. Fem av dem fick treåriga produktionsbidrag, tio får ettåriga bidrag och tjugo får enstaka bidrag. Det handlar alltså om bidrag på 80 000 kr för vissa av grupperna.

Mot den bakgrunden kan vi se att det när det gäller de pengar som fördelas inte handlar om att man strikt väljer att ge pengar till det absolut bästa och mest konstnärliga. Kulturrådet är tvunget att göra en prioritering utifrån den pengapåse det har. Utifrån den pengapåsen gör det kvalitetsanalyserna och kommer fram till att vissa ska ha och andra inte ska ha. Det är just mångfalden som vi i Vänsterpartiet ofta har frågat efter i den här talarstolen. Det ska inte vara så att bristen på pengar gör att vi skär ned på mångfalden och att vissa grupper som får lite mer slår ut andra helt och hållet.

Man kan tro att fördubblingen, den ökning som skedde för några år sedan, med påhejning från många partier och från oss i Vänsterpartiet, där området för fri scenkonst fick ytterligare 20 miljoner, har lett till en fördubbling för den fria scenkonsten. Men tittar man per grupp är det i praktiken inte så att varje grupp har fått en fördubbling av anslaget. Där har vi problemet.

De kollektivavtal som har slutits mellan Teatercentrum respektive Danscentrum tillsammans med Svensk Scenkonst och Teaterförbundet har varit det enda möjliga. Enskilda avtal skulle bli så pass mycket mer kostsamma för de enskilda grupperna. De avtalen innebär att alla de som anställs i en fri grupp eller av en koreograf får ett pensionskydd och en försäkring. Den försäkringen och den pensionen, kulturministern, är inte på samma sätt som till exempel enligt PISA-förordningen. De fria dansarna går aldrig i pension såsom PISA-förordningen har gett institutionsdansarna möjlighet att gå i pension vid 44 års ålder. Något sådant skydd har aldrig funnits för de fria utövarna. De har fått fortsätta tills kroppen helt enkelt inte har klarat av det längre.

Man brukar ofta få höra om situationen för många av utövarna av fri scenkonst som varit aktiva sedan 70-talet. En av de konstnärliga ledarna och skådespelarna för Fria teatern i Högdalen har varit yrkesverksam i 30

år och fick ett pensionsbesked där det stod 0 kr. Det är det stora problemet. Trots att vi har lagt till så pass mycket pengar i budgeten som vi har gjort finns det ett hål. Det stora problemet är löne- och kostnadsomräkningspengarna. Det skjuts inte till några medel varje år. Anslaget urgröps och urholkas varje år.

Med det får inte den fria scenkonsten råd att betala sina pensionsåtaganden, de 7 procenten. Det kanske vi hoppas och kan tro om man ser siffrorna svart på vitt. Så är inte verkligheten. En koreograf som till exempel får 100 000 kr för en produktion på ett år har inte möjlighet fullt ut att fixa hela produktionen med allt vad det innebär och betala ut löner och sedan ansvara för de 7 procenten. Avtalet är tvingande. Det var någonting som gjordes just för att de enskilda dansarna, koreograferna och så vidare skulle få någon form av skydd. Men det hänger på att vi från samhället och staten också ställer upp och skjuter till de pengarna för att man ska lyckas.

Herr talman! Med det hoppas jag i varje fall att det har blivit lite mer tydligt var bristen på strukturer finns inom området för den fria scenkonsten. Jag ser fram emot det handlingsprogram som kommer att presenteras av Kulturrådet om den professionella dansen under slutet av det här året. Jag ser också fram emot att kulturministern ser på frågorna med lika stort intresse som han har visat tidigare men också ser hur verkligheten ser ut. Enbart genom att vi tillsammans har en gemensam verklighetsbild kan vi också göra någonting åt det tillsammans. Har vi olika verklighetsbilder är det svårt att göra något konkret.

Anf. 58 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Tasso Stafilidis sade när jag fick ordet: Kanske nästa kulturminister. Det vore förnämligt. I den eran skulle både Tasso Stafilidis och jag vara väldigt överens i flera frågor. Vi har varit det under årens lopp, inte minst när det gäller den här frågan

Jag har uppskattat Tasso Stafilidis vilja att diskutera sakfrågan, och jag hoppas att du kan få fortsätta att påverka den nya kulturministern i den anda som jag tycker att du visar. Jag uppskattar den, och jag vill säga det här i kammaren.

Herr talman! Jag begärde replik därför att det finns ett tillkännagivande som handlar om att se över projektstöden och relationen mellan projektstöd och verksamhetsstöd. Även om det inte klargörs i utskottsbetänkandet så är det nog en annan ordning som gäller. Den känner jag inte till, men tillkännagivandet står fast. Det är intressant att veta att det kom till stånd efter en motion från Kristdemokraterna och Vänsterpartiet. Vi fick övriga partier med oss, sånär som Socialdemokraterna. Vänsterpartiet valde att lägga ned sina röster i kammaren, och därmed fick vi en majoritet för reservationen. Det är bra. I reservationen syftar man till att en snar lösning ska komma till stånd när det gäller frågan om hur pensionerna för de fria grupperna ska säkerställas. Det är viktigt att kulturministern tar till sig det tillkännagivandet.

Jag har en fråga till Tasso Stafilidis. Jag har läst det särskilda yttrandet från Vänsterpartiet när det gäller pensionsvillkoren vid teater-, dans- och musikinstitutionerna. När jag läser det särskilda yttrandet känns det precis som att Vänsterpartiet sitter och väntar på att regeringen ska presentera ett förslag utan att man har något själv. Vänsterpartiet ingår ju i

ett gemensamt samarbete. Jag undrar därför hur Tasso Stafilidis ser på den känslan. Ni väntar på att regeringen ska komma med ett förslag. Men har ni inget förslag själva? Ni har ju alla möjligheter att visa det i ett samarbete.

Prot. 2004/05:44
6 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 59 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Visst har vi egna förslag! Det finns en bred samsyn mellan samarbetspartierna Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i frågan. Det är inte med varandra vi har slagits under budgetförhandlingarna. Tvärtom har vi varit överens. Som jag har talat om i andra debatter om budgeten så är det precis som med er själva inom era partier; vi kulturpolitiker slåss med andra områden för att få ännu mer av den ekonomiska kakan till kulturområdet. Viljan finns alltså.

Enigheten är total, som jag har uppfattat det i alla fall. Saken är bara den att vi behöver lösa det här och frigöra pengar. Vi har inte den totala makten att kunna frigöra de pengarna själva. Det behövs också lite mer underlag. Det underlag som finns i dag räckte tydligen inte fullt ut för att påverka den gamla finansministern. Vi får väl ha mer tilltro till den nya, oavsett på vilket sätt han har uttalat sig i andra frågor. Vi får ha lite mer tilltro till honom vad gäller kulturfrågorna. Det var ju trots allt han som kulturminister som lyckades fixa det slutgiltiga beslut som fattades inför den här budgeten om det som kommer i vårpropositionen.

Det finns en vilja. Vänsterpartiet skriver sina särskilda yttranden eftersom vi gör ett tydligt ställningstagande och har en tydlig vilja och konkreta förslag på området. Vi kan inte reservera oss eller ställa upp på de borgerliga reservationerna enbart på grund av att vi står bakom en större överenskommelse som inbegriper mycket mer än kulturpolitiken.

Anf. 60 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Det var tillfredsställande att ta del av att Tasso Stafilidis med flera reagerade kraftfullt på kulturministerns svar i vår debatt om pris- och löneomräkningen. Det fanns med i ditt anförande, så jag konstaterar att vi är överens om detta.

Det gäller att försöka få ihop det här. Jag förstår teknikaliteterna när det gäller att ni inte kan reservera er. Men jag har svårt att förstå en annan sak. Tasso Stafilidis påpekade att det var tack vare, eller på grund av, att Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna – så tolkar jag det – hade tryckt på som man fick de 20 miljonerna till de fria grupperna för några år sedan.

Ändå finns det ett särskilt yttrande där ni ställer er så helt på sidan om. Det är i stort sett i samklang med den reservation som vi fyra borgerliga har, och som vi har fått ganska kraftfull kritik för från Socialdemokraterna. Ert yttrande inger stor oro. Ni sätter er och väntar och säger: Vi utgår från och förutsätter att regeringen snarast ska återkomma. Regeringen måste ta ansvar för att pensionsproblemen löses även för den fria scenkonsten. När jag läser det känns det ändå som om ni sitter i opposition. Ni väntar er ju att regeringen ska presentera det här i stället för att använda samma metoder som när ni fick de 20 miljonerna, som jag också har hört om tidigare, till den fria scenkonsten. Ni borde påverka, och säga: Det här vill vi ha! Men jag har inte hört det, och det beklagar jag. Jag litar ändå på att det finns ett stort engagemang.

Anf. 61 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Jag är rädd att jag måste upprepa sådant som jag har sagt vartenda år här i talarstolen. Jag får göra det, så att Gunilla Tjernberg kanske ändå kan förstå hur det funkar. Först och främst så sitter inte vi i Vänsterpartiet och väntar på någonting. Tvärtom är vi aktiva och försöker påverka. Vi är tre olika partier som samarbetar om budgetfrågan. Det är självklart att en budget blir en kompromiss mellan tre partier och att vissa får mer i vissa frågor och andra får mindre i andra.

I den överenskommelse som vi hade när de 20 miljonerna kom såg Vänsterpartiet att det skulle vara 20 miljoner som skulle höjas varje år under tre år. Jag tror att hela utskottet var överens om den verklighetsbild som Kulturrådet hade presenterat i en av sina rapporter. Den brist som fanns i kassan motsvarade minus 60–70 miljoner. För att kunna komma upp till en nivå på plus minus noll sade vi att vi måste skjuta till 60 miljoner under tre år framåt. Så blev det tyvärr inte. Det är det som vi kämpar med i varje budgetförhandling ända sedan de 20 miljonerna tickade ut under budgeten 2000 eller 2001 – tror jag att det var.

Jag kan bara upplysa Gunilla Tjernberg än en gång om att Vänsterpartiet kommer att fortsätta ta de här frågorna på stort allvar och fortsätta att försöka påverka våra samarbetspartner för att få en lösning. Den fria scenkonsten måste komma upp ur det svarta ekonomiska hål som den befinner sig i.

Anf. 62 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att citera något av Lars Hauge, en karismatisk norrman med stort engagemang i kulturfrågor. Så här säger han: ”Kultur är viktig för varje enskild människa och är det som håller ihop samhället. Det handlar om en skapande kraft som måste ut i antingen den ena eller den andra formen. Utan kultur går hela samhället åt skogen. Det är genom samarbete mellan amatörer och professionella kulturarbetare som man kan bygga ett samhälle.”

I vår debatt här i dag presenterar de olika partierna önskelistor på hur kulturpengarna ska fördelas. Vi lyssnar på varandra och försöker övertyga varandra om våra förträffliga förslag. Men nu vill jag presentera en annan önskelista. Sydsvenska Dagbladet intervjuade en mängd politiker, kulturtjänstemän och kulturarbetare. Den 17 oktober redovisade tidningen deras tips till nästa kulturminister, som då inte var utnämnd. Men i dag har vi honom här i kammaren, och det vill vi tacka för. Vi som finns lite längre ned på talarlistan är inte bortskämda med att ministrarna är kvar tills vi talar.

Nu vill jag ge några av tipsen. Ge kulturen en chans att segla i medvind. Även en liten förbättring kan få stora konsekvenser. Gör kulturen till en samhällsfråga. Markera att kultur inte bara handlar om pengar utan är något som berör alla. Öka bidraget till kulturen ute i landet. I dag gynnas Stockholm orättvist.

Om dessa intervjupersoner hade läst Centerpartiets budgetförslag hade de säkert uppskattat några avsnitt som jag nu vill ge exempel på.

Jag börjar med bidrag till allmänna samlingslokaler. Dessa rum ger människor tillfällen att komma samman. Inte minst våra barn och ungdomar får här en unik mötesplats. Därför måste det vara praktiskt möjligt för alla att utnyttja dessa lokaler. Rörelsehindrade och alla vi som lider

av någon form av hörselnedsättning ska kunna vara med. Centerpartiet vill tillföra ytterligare 21 miljoner till samlingslokalerna. På så sätt får vi en upprustning och komplettering av dessa lokaler. Det är pengar som kanske en bygdegård någonstans ute i landet kan ta del av och använda till att göra en handikappanpassad toalett och byta ut den dyra oljepannan mot pelletsuppvärmning. Vårt krav på bredband i hela landet omfattar även Internetmöjligheter för samlingslokalerna.

Teater är en viktig del av kulturlivet. Det har vi hört här i dag. Centerpartiet vill ge bättre möjligheter för våra länsteatrar att göra produktioner som är avpassade för mindre spelplatser och för att de ska kunna göra turnéer runtom i länen. På så sätt kommer teatern till människor som annars, på grund av avstånden, inte har möjlighet till de kulturupplevelser som är förbehållna storstäderna och residensstäderna. Genom att vi ökar anslaget med 28 miljoner får vi 1 miljon till varje länsteater.

De fria gruppernas förträfflighet har många talat om här i dag. Jag ska inte gå in vidare på detta. Vi hoppas att det ska bli handling bakom alla de vackra orden.

Kultur är något som berör alla. Våra museer är en form av kultur som ger oss perspektiv på vår bakgrund och vår historia. Trots att kulturarbetare och politiker ute i landet tillhör dem som är privilegierade och har större möjlighet än andra medborgare att besöka vår huvudstad och gå på museum med fri entré, tycker de ändå att Stockholm är orättvist gynnat i bidragshänseende. Fri entré medför inte att fler söker sig till dessa museer, utan det blir de som redan går som går oftare.

Centerpartiet vill i stället att reformen med fri entré ska gälla barn och ungdomar upp till 19 år. Av de 19 museer som från årsskiftet ska få fritt inträde finns 16 i Stockholm. Dessa siffror talar för sig själva. Vi tror att miljonerna till fri entré kan användas på bättre sätt.

Herr talman! När det som inte får hända ändå händer måste alla goda krafter samverka. Då är sjukhuskyrkan ett ovärderligt stöd för alla dem som drabbas, deras anhöriga och den personal som ska ta hand om de utsatta. Präster, pastorer och assistenter gör uppskattade insatser på våra sjukvårdsinrättningar. Centerpartiet anser att det behövs en översyn av stödet till sjukhuskyrkan, och vi vill även ge ytterligare 1 miljon till denna viktiga verksamhet.

Centerpartiet har en dröm om att hela Kultur-Sverige ska kunna blomstra och växa till. Det behövs, som jag tidigare betonat i detta anförande, satsningar som även når människor utanför storstäderna. På så sätt byggs ett kultursamhälle för alla åldrar.

Avslutningsvis ställer jag mig förstås bakom de yrkanden som gjorts av Birgitta Sellén.

Anf. 63 PAAVO VALLIUS (s):

Herr talman! Jag tänkte åter ta upp frågan om bidraget till folkbildningen under utgiftsområde 16. Jag tycker att det är en av de viktigaste frågorna i den här debatten.

Vi talar ofta här i kammaren om bredare definitioner av kultur. Vi säger att kulturen ska komma fler till del och att det är viktigt att många människor både tar del av och själva är med och skapar kultur. En åhörrare som sitter och lyssnar skulle lätt kunna tro att vi alla är överens om

detta. Den skilda synen på folkbildningen mellan partierna visar att så inte är fallet.

Herr talman! Moderaterna vill i sin budgetmotion minska anslaget till utgiftsområdet med 300 miljoner kronor. Det är mycket pengar. Samtidigt vet vi att den ansträngda kommunala ekonomin, och i många fall den ideologiska övertygelsen, redan i dag sätter hård press på våra folkbildningsförbund. En sådan kraftfull nedskärning skulle alltså innebära en fullkomlig katastrof för den lokala verksamheten.

Varför är då folkbildningen viktig? Olof Palme beskrev en gång Sverige som en studiecirkeldemokrati. Jag tror att det ligger mycket i det. När människor kommer samman, studerar och bildar sig är det en investering i demokrati. De fria folkbildningsförbunden står som en garant för självständigt tänkande och respekt, men det är ett arbete som kräver resurser.

Herr talman! Sverige har en av de högsta graderna av bokläsande i världen. Jag tror att studiecirkeln och folkbildningstraditionen är en viktig delförklaring till att det är så. Folkbildningens grundtanke är att bildning inte är för ett fåtal. Bildning är för alla. Ska en än större del av det ekonomiska ansvaret för folkbildningen behöva tas av deltagarna själva enligt den moderata politiken, kommer ojämlikheten att öka här.

Om vi i tanken lämnar detta och ser ut över Sverige ser vi vilken viktig funktion folkbildningen har för kulturen i vårt land. Folkbildningen är som en kulturell infrastruktur. Förbunden agerar motor och nätverk runt nyårsrevyer, trubadurafstämningar, författarkvällar och så vidare. Långt bort från de fina etablerade institutionerna bedrivs ett intensivt vardagsarbete för att verkligen göra kulturen tillgänglig för många. Detta arbete vill Moderaterna skjuta i sank. Det är det den här diskussionen borde handla om.

Herr talman! Det talas om en borgerlig kulturallians. När det gäller folkbildningen är allt jag ser en djup splittring och moderat högerpolitik. Det är möjligt att de borgerliga partierna tycker att folkbildningen är en sådan oväsentlig fråga att det inte är någonting att bråka om när det skiljer nästan 400 miljoner per år mellan de olika förslagen. Det bådär i sådana fall inte gott. Att en moderatledd regering skulle orka stå upp för folkbildningen framstår som fullständigt främmande.

Jag läser i Moderaternas särskilda yttrande hur de ser på kulturpolitiken. De skriver om goda exempel på kultur som kan existera utan garantier från samhället.

Därmed lyfter de fram körsång, bildkonst, amatörteater och hembygdsföreningar. Som jag kan förstå det är detta sådant som Moderaterna inte tycker att man ska satsa på från statens sida.

Mot den bakgrunden är det fullt förståeligt att man sker ned stödet till folkbildningen. Här finns en ideologisk klyfta gentemot oss socialdemokrater. Vi anser att kultur är mer än bara några få institutioner. Detta är fortfarande en stor skiljelinje i svensk kulturpolitik.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och med detta inlägg särskilt lyfta fram de principiella skillnader som finns i synen på folkbildningen mellan oss socialdemokrater och Moderaterna.

Anf. 64 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Det är riktigt, som vi påpekade tidigare i debatten, att vi har olika uppfattningar när det gäller det här. Vi säger inte att folkbildningen är oviktig. Det gör vi verkligen inte. Men vi tycker att det finns gränser för vad samhället trots allt ska finansiera. Därför har vi föreslagit nedskärningen med 300 miljoner för att i stället satsa på annat.

Vi pratade om det tidigare och har läst i tidningarna om bidragsfusket. Jag ska inte strö ännu mer salt i såren genom att tala om vad man har haft för sig inom ABF. Men uppenbarligen finns det ett stort behov av att man granskar den egna verksamheten och funderar över vad man egentligen ska ha folkbildningen till. Vad ska betalas av offentliga medel, och vad kan människor faktiskt betala själva?

Man kan till exempel fundera över om vi behöver tre olika bidragsnivåer för det här. Måste det ligga på stat, kommun och landsting? Det är många frågor man kan ställa sig. Vad ska folkbildningen göra? Kan vi ha större andel uppdragsutbildning? Kan man tänka sig att AMS lägger en del på studieförbunden? Det finns relativt mycket man kan göra. En stor del av de medel som används av studieförbunden i dag går till höga fasta utgifter, till hyror och annat. Då kan man fråga sig om det var det som var tanken. Vi ifrågasätter det.

Anf. 65 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis en ideologisk skiljelinje. Moderaterna vill inte satsa pengar på folkrörelseverksamheter. Jag tänker närmast på amatörculturen. Jag var med förrförra sommaren i Danmark på en Nordlek som folkdansare. De berättade på vilka villkor de måste arbeta. Trots den entusiasm och PR för folkdansen som fanns i Danmark och i de grupperna kan man se när det gäller amatörculturen att de inte alls får för mycket pengar utan för lite. Varje satsad krona till folkbildningen och amatörculturen kommer till de här grupperna och stimulerar deras arbete. Man gör väldigt mycket ungdomsarbete.

När det gäller fusket i Stockholm går pengarna i första hand från andra studiecirkel i ABF i andra delar av landet. Det var faktiskt på initiativ från ABF som man gick igenom och tittade på det här. Jag tycker att det är ett bevis på att man inte accepterar fusket och att man har kontroll över det. Det är de andra ABF-avdelningarna ute i landet som får lida på grund av detta.

Anf. 66 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Paavo Vallius säger att varje satsad krona på folkbildningen är värdefull. Jag är inte helt säker på det. Jag tror att man kan göra en hel del rationaliseringar och förändringar. Eftersom jag har en del kontakt med Medborgarskolan vet jag att det händer väldigt mycket där, säkert inom andra förbund också. Men folkbildningen är till stor del stillastående. Väldigt mycket har inte förändrats sedan 50- och 60-talen. En förändring måste till, kanske också för folkbildningens egen skull. Det finns faktiskt många som värnar folkbildningen och studieförbundens verksamhet som är oroliga för att alltihop kommer att rasa samman därför att man vägrar att förnya sig. Det kan också vara ett skäl till att kommunerna är mindre villiga att satsa än de har varit tidigare plus att det finns andra områden som också behöver pengar.

Frågan är också vad andra människor ska betala. För mig är inte skattepengar något som kommer långt bortifrån. Det är min grannes pengar, inte bara mina egna. Ska min granne vara med och betala när jag ska gå matlagningskurs, kurs i franska, tenntrådsbroderi eller vad det nu kan vara som jag tycker är spännande? Ska det betalas av mina grannar? Jag tycker inte det. Det får jag betala själv. Däremot är det en annan sak med sådant som kan komma alla till nytta i demokratins namn, exempelvis studiecirkel i EU-kunskap. Det är en helt annan sak. Vi måste skilja det åt, anser vi.

Anf. 67 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Herr talman! Det sägs att ingenting har hänt sedan 60-talet. Det är väldigt mycket som har hänt i studieförbunden de senaste åren. På grund av att man inte har haft tillräckligt med pengar har man minskat personalen och effektiviserat förvaltningen. Bland annat i Västmanland där jag kommer ifrån har vi haft gemensamma redovisningscentraler där man sparar pengar på just administrationen. Sedan 60-talet har invandrargrupperna kommit till. Om du Lena skulle undersöka var träffpunkterna finns för de nya svenskarna skulle du se att det ofta är hos studieförbunden. Studieförbunden har tagit väldigt bra hand om alla invandrare, gett dem möjligheter att bekanta sig med det svenska samhället, att läsa svenska och också att utöva sin egen kultur. Om man tittar på kulturen och det mångkulturella samhället är det nog i studieförbunden man har de flesta upplevelserna. Där tycker jag att de gör en värdefull insats. Om vi sedan tittar på institutionerna och deras mångkulturella arbete kan man inte se invandrare eller andra utöva sin kultur på till exempel Dramaten eller Operan. Det gör man ofta som amatörer i studieförbunden. De erbjuder också bra möteslokaler för invandrarföreningar.

Anf. 68 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Herr talman! Tack, Paavo, för alla fina ord om folkbildningen! Folkbildningen behövs, anser vi i Centerpartiet, så länge som till exempel gymnasieskolan misslyckas med att ge fullödiga kunskaper. Det är många av de skoltrötta som kan behöva gå på folkhögskolor för att deras pedagogik är så väldigt bra. Folkbildningen behövs också för vuxna som är i behov av kompetensutveckling till exempel och inte minst för invandrarna. Där ställer jag till 110 % upp på vad Paavo Vallius säger.

Därför är jag så orolig för momsens som jag tog upp i mitt inledningsanförande. Det finns risk att ideella och allmännyttiga organisationer kommer att beläggas med moms enligt EG-rätten. Studieförbunden kommer då, som jag sade, att få räkna med att höja sina avgifter med 21 %. Merkostnaderna blir någonstans runt 200 miljoner. Då undrar jag naturligtvis om Paavo Vallius är redo att jobba för att vi ska slippa momsens?

Anf. 69 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Herr talman! Jag är själv ordförande i ett studieförbunds länsorganisation. Vi har diskuterat problematiken med momsens. Det kommer av EU:s skatteregler. Vad jag har förstått jobbar man väldigt intensivt med att försöka hitta lösningar så man slipper momsens. Jag är beredd att jobba för att hitta lösningar så att man slipper betala momsens. Om detta inte går med de regler som finns inom EU är jag också beredd att diskutera hur

Anf. 70 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Det gläder mig. Då är vi flera som jobbar tillsammans.

Att utöka bidragen till dem i dag är någonting vi från Centerpartiet har motionerat om. Vi hade i vårt budgetförslag, som föll, avsatt 70 miljoner extra till folkbildningen. Att majoriteten i utskottet inte ställer upp på detta motiveras med att man vill se utvecklingen av bidragen inom kommuner och landsting innan man beslutar om framtida resursbehov.

När jag hör de uttrycken blir jag vansinnigt ängslig. Min hemkommun till exempel, som länge har värnat studieförbunden och inte sänkt bidragen, står nu inför en kraftig sänkning. Det är alltså en kommun som är socialdemokratiskt styrd och har varit det sedan urminnes tid. Vi vet att kommunerna i snitt har skurit ned 40 % de senaste tio åren och landstingen någonstans runt 14 %. Hur länge ska vi vänta och se hur resurserna bara försvinner innan vi här i riksdagen fattar ett beslut om att vi måste göra någonting?

Anf. 71 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte om höjda statsbidrag är ett effektivt sätt att kompensera den minskning kommunerna gör på studieförbunden. Jag tror att det är bättre att man från folkbildningens och studieförbundens sida tar en allvarlig diskussion med kommunledningarna om vad besparingarna på folkbildningen leder till i kommunerna.

Nu har man i den här budgeten i stort ökat anslaget till kommunerna. Kommunerna får statliga pengar till att förbättra ekonomin, öka sysselsättningen och så vidare. Jag tror nog att man i dialog med kommunerna kan diskutera också hur de ser på folkbildningen och sådana saker. I alla fall i mitt län och min hemkommun har vi ständigt denna diskussion och dialog med kommunen om just folkbildningen. Jag vet dock inte om en höjning av statsbidraget leder till att också kommunerna höjer. Där är jag lite tveksam.

Sedan håller jag naturligtvis med om att det är viktigt att värna om folkbildningen och eventuellt också höja de här bidragen, men det fick inte plats i årets budget. Jag hoppas att det blir bättre i framtiden.

Anf. 72 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! När Lars Igeland häromåret ledde en folkhögskolekurs för arbetslösa kvinnor i Österfärnebo i Sandvikens kommun fick kursdeltagarna veta att man planerade att lägga ned deltidsbrandkåren i byn. Kursdeltagarna beslutade då att lägga all vanlig undervisning åt sidan och läste på om brandförlopp, utryckningstider och räddningstjänst. De samlade namn, skrev insändare, ringde politiker och ordnade debatter.

Det hela slutade lyckligt. Hela byn reste sig, och brandkåren räddades. På köpet fick kursdeltagarna ökade kunskaper om hur kommunal demokrati fungerar. Självförtroendet ledde till bildandet av en lokal utvecklingsgrupp som sedan har skapat turistbroschyrer, hemsida, vandrарhem, studiecentrum och framtidstro i byn.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Detta är ett exempel på vilka möjligheter som finns i folkbildningens och folkhögskolornas särart. Mycket av det som gjordes på kursen, som att göra om schemat helt efter deltagarnas önskemål och att använda undervisningen för kollektiv politisk kamp, hade varit mycket svårt i den vanliga skolan.

Fru talman! Den liberala synen på bildning utgår från kunskapens egenvärde, tanken om den fria akademien och kvaliteten i undervisningen. Dessa grundsatser är generella och kan appliceras på utbildning i många olika former. Av naturliga skäl har grundskola, gymnasieskola, universitet och högskolor kommit i fokus, men folkhögskolorna har också en betydelsefull roll i bildningshänseende.

Folkhögskolorna är inte bundna till nationella studieplaner. Målen kan sättas upp av de folkrörelser som äger skolan eller av deltagarna som går på en kurs. I folkbildningens särart ingår också att den är frivillig och öppen för alla vuxna.

Folkhögskolornas flexibilitet och höga pedagogiska kvalitet gör att de kan få stor betydelse som aktör inom vuxenutbildningen. Folkbildningens pedagogik är tillämpbar i ett arbetsliv som förändras i snabb takt och där återkommande utbildning och kompetensutveckling blir alltmer framträdande inslag.

Faktum är att folkhögskolor i allt större utsträckning anlitas som utbildningsanordnare av privata och offentliga arbetsgivare. Ofta efterfrågas just det som är folkbildningens kännetecken – förmågan att utgå från den enskilda människans behov, med moderna pedagogiska metoder där det sociala samspelet mellan deltagarna är ett väsentligt inslag.

Våra folkhögskolor ger också många en andra chans att läsa in grundskole- och gymnasiekompetens, vilket ger möjlighet att få behörighet till högskolestudier i framtiden för den som så vill. En fördel är att undervisningsformen ger lärare tillräckligt med tid för undervisning och eleverna tillräckligt med tid för ifrågasättande och reflekterande under inläringen.

Förmedlandet och utvecklandet av kunskap kan inte enbart mätas i kortsiktiga nyttotermer. De nya insikter som kunskapssökandet genererar berikar de enskilda människorna och bidrar till att stärka det gemensamma intellektuella kapitalet. Ett samhälle som inte tar till vara och uppmuntrar människors strävan efter kunskap förtvinar.

Folkhögskolorna fyller ofta nischer som det offentliga utbildningsväsendet inte kan eller ska fylla. Därför vill Folkpartiet uppvärdera deras roll och förstärka resurserna för undervisningen så att fortsatt utveckling av deras speciella pedagogiska former inte blir eftersatt. Under en rad år har mycket lite hänt med anslaget till folkhögskolorna. Fler och fler signaler når oss nu om att resurserna inte längre räcker till för att nå de högt uppställda målen i de former som är folkhögskolornas särskilda styrka. Folkpartiet har därför föreslagit en ökning av bidraget till folkhögskolorna med 31 miljoner kronor.

Fru talman! Det behövs också satsningar på litteratur och läsande eftersom läsandet och läsförståelsen har minskat. Bibliotek är en kulturinstitution och en kunskapsbank som har fortlevt genom årtusenden. I kommuner och kommundelar fungerar de som lokala kulturcentrum och har en nyckelfunktion när det gäller att motverka segregation och kunskapsklyftor. Det är viktigt att slå vakt om alla människors möjlighet till

kostnadsfria boklån ur ett rikt bestånd. Detta vill vi i Folkpartiet speciellt trycka på. Vi vill också ge folk- och skolbiblioteken ytterligare 13 miljoner kronor i utökade resurser för bokinköp. Biblioteken på små orter måste här prioriteras.

En del av medlen skulle kunna användas till att skapa en bättre balans i bibliotekens spegling av samhällsfrågor, i deras för demokratin så utomordentligt viktiga uppgift att vara en källa till kunskap om skeenden och företeelser i vår omvärld. I dag kan dessvärre en medborgare inte alltid vänta sig att finna ett åsiktsneutralt urval av titlar, såsom en undersökning av utbudet på landets bibliotek nyligen visat.

Denna satsning vill vi i Folkpartiet finansiera delvis genom att En bok för alla koncentrerar sig enbart på utgivning av barn- och ungdomslitteratur och upphör med vuxenutgivningen. Det finns nämligen inte längre samma behov av subventionerad vuxenutgivning nu när vi glädjande nog har en så pass låg bokmoms. Redan i dag har också En bok för alla, fick vi lära oss när vi besökte förlaget, i allt högre grad riktat in sin verksamhet på att ge ut barn- och ungdomslitteratur.

Det är genom satsningar på att stimulera barns och ungdomars läsande som vi också kan öka antalet läsare av vuxenlitteratur, och det är viktigt. Bokmomsänkningen har nämligen visat sig leda till att det läses fler böcker, vilket är väldigt bra, men däremot inte till att fler personer läser böcker. Det är naturligtvis också en sak som är viktig att uppnå.

Fru talman! Till sist vill jag säga att i budgetpropositionen framlägger regeringen förslag om att ålägga biblioteken och deras huvudmän ytterligare byråkratiska formaliteter rörande samverkan och framtagande av planer för verksamheten. Det tycker jag är ett utslag av övertro på centraliserad politisk styrning. Hela bibliotekslagen är ett utslag, tycker jag, av misstro mot den kommunala självstyrelsen.

I regeringens förslag om ändring av bibliotekslagen finns för mycket detaljstyrning, anser jag, och det bör därför avvisas. Det är Folkpartiets ställningstagande. Vi i Folkpartiet vill dels avslå förslaget om ändring av bibliotekslagen, dels avskaffa hela bibliotekslagen.

Faktum är att i min kommun, Hofors, har Socialdemokraterna använt bibliotekslagen som ett argument för ett förslag om att lägga ned ett skolbibliotek. Men bibliotekslagen säger ju att vi bara behöver ett folkbibliotek. Hade inte lagen funnits hade man inte kunnat använda det argumentet. Då hade sakargumenten fått stå för sig själva. Nu lyckades en folklig opinion stoppa nedläggningen av skolbiblioteket, och det var väldigt bra. Men det tyder, som sagt var, på att bibliotekslagen kan ställa till det en smula ute i våra kommuner. Lita på kommunerna, avskaffa bibliotekslagen!

Fru talman! Jag står bakom alla Folkpartiets reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall till endast reservationerna 1, 4 och 7.

Anf. 73 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Det mesta har tagits upp i debatten här i dag, men jag vill ändå ta tillfället i akt och i mitt anförande tala om någonting som ligger mig varmt om hjärtat. Det är konstnärernas villkor.

Tyvärr glömmer många, inte bara politiker, ibland bort vad som ligger bakom alla fantastiska konstverk, uppsättningar och föreställningar vi värnar så mycket om. Det är viktigt att lyfta fram människorna bakom kulturen, konstnärerna, och deras möjligheter att basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete.

Fru talman! Politik kan aldrig beordra fram kultur i ett demokratiskt samhälle. Vi skulle aldrig kunna fatta ett beslut här i kammaren om att måla den och den tavlan, skriva den och den boken. Allt vi kan göra är att skapa förutsättningar för konstnärer att verka.

Men samtidigt ska vi komma ihåg att kulturen genom historien alltid har varit beroende av ett visst stöd. Även Shakespeare hade svårt att klara sig utan stöd från den engelske kungen. I vårt demokratiska samhälle är vi alla tillsammans med och bekostar kulturen genom skatten. Politiken har därför till uppgift att skapa ramar och regelverk som gör det möjligt för konstnärer och kulturarbetare att verka under anständiga villkor.

Fru talman! Moderaterna har under hösten försökt bedriva någon form av charmoffensiv gentemot Sveriges konstnärer och kulturarbetare. Man har försökt måla upp en bild av att högerpolitik vore lika bra eller till och med bättre för Sveriges konstnärer och kulturarbetare än en socialdemokratisk politik.

Men Sveriges konstnärer är kloka människor som när de börjar granska förslagen ser igenom de borgerliga dimridåerna. Och jag vill använda tillfället här i dag till att lyfta fram några punkter.

Moderaterna skriver i sitt särskilda yttrande i kulturutskottets betänkande:

”Vår utgångspunkt när det gäller kulturpolitiken är att staten ska koncentrera sina insatser till i princip tre områden, nämligen att främja barn- och ungdomskultur, att värna vårt gemensamma kulturarv samt att ge landets kulturskapare ordentliga förutsättningar för sitt konstnärliga arbete.” Det lyfte också Lena Adelsohn Liljeroth fram tidigare i debatten.

Moderaterna framhåller att ”det finns goda exempel runt omkring oss på hur levande kultur kan existera utan garantier från samhället. Det gäller bl.a. körsång, bildkonst, amatörteater och hembygdsföreningar.”

Moderaterna anser alltså att bildkonsten inte behöver stöd. Bildkonstnärerna är den grupp konstnärer som enligt alla utredningar och rapporter under åren har det absolut svårast att leva på sitt konstnärskap. Men att inte ge stöd till bildkonsten rimmar ju väl med Moderaternas motionsförslag att minska anslaget Ersättningar och bidrag till konstnärer med 50 miljoner kronor. Minskningen av anslaget till konstnärlig gestaltning i den offentliga miljön med ytterligare 11 miljoner kronor minskar också antalet arbetstillfällen för konstnärerna.

Moderaterna påstår att de har en lång rad förslag som gör konstnärernas situation enklare, stabilare och mer förutsägbar. Men bakom den borgerliga retoriken döljer sig en moderat politik som skulle få mycket negativa effekter för Sveriges konstnärer. Detta är inga hemligheter utan står svart på vitt i den moderata budgetmotionen. Som Annika Nilsson sade tidigare i debatten, det räcker inte med vackra ord, det krävs handling också.

Och detta är bara toppen på ett isberg. Någon kilometer härifrån föreslog moderata landstingspolitiker i mitt hemlän för två veckor sedan att Stockholms läns landstings kulturpolitik helt skulle avvecklas. Det bety-

der inga mer pengar till Konserthuset, Folkoperan, folkbildningen, offentliga utsmyckningar eller till ett stort antal ungdomsorganisationer.

Sådan är den moderata kulturpolitiken i verkligheten, och den innebär ett reellt hot mot de människor och den verksamhet som gör Sverige till ett sådant fantastiskt kulturland att leva i.

Socialdemokratin har under de senaste tio åren fört och kommer också att föra en politik som förbättrar konstnärernas villkor. Låt mig bara läsa innantill från budgetpropositionen. Där kan vi se ett axplock av vad som har hänt på konstområdet sedan 1997.

- Stödet för gestaltning av den gemensamma miljön och bidragen till bild- och formområdet har ökat med drygt 15 miljoner.
- Statens konstråd har fått ett ökat uppdrag att inte bara förvärva konst till statliga lokaler utan även verka för att konst blir ett levande inslag i hela samhällsmiljön, i bostadsområden, skolor med mera. För detta ändamål disponerar de i år dryga 36 miljoner.
- Den individuella visningsersättningen har införts.
- Sedan 1997 har socialdemokratiska regeringar satsat totalt 164 miljoner kronor på nivåhöjande insatser vad gäller konstnärernas situation. Regler för kassettersättning och vidareförsäljning av bildkonst är bra exempel.
- Sedan 1999 har vi dessutom det nya stödet till fristående utställningsarrangörer – ett stöd som i dag uppgår till dryga 6,8 miljoner.

Allt detta är saker som har skett därför att det har funnits en politisk vilja och därför att denna vilja har haft ett stöd här i riksdagen. Men stödet har inte kommit från Moderaterna. Det är viktigt att komma ihåg.

Nu gäller det att bygga vidare. Konstnärsnämnden får ett utökat uppdrag som ett led i att förbättra konstnärernas ekonomiska och sociala situation. Konstnärernas arbetsmarknad kan vidgas genom nya arenor. Fler arbetstillfällen för konstnärerna gör att fler konstnärer kommer in i trygghetssystemen.

Jag är stolt över den socialdemokratiska kulturpolitiken, men jag är inte nöjd, för att använda ett populärt uttryck. Vi har gjort mycket, men det finns mycket mer som vi vill göra. Vi kommer att jobba hårt för att få en hållbar kulturpolitik och med kulturen vara med och definiera Sverige i världen, som vår kulturminister uttryckte sig.

Fru talman! Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 74 ANNA LINDGREN (m) replik:

Fru talman! Det var en salva, ska jag säga.

Vi vill när vi utformar vår kulturpolitik sätta in den i det totala sammanhang som utgör den moderata politiken, nämligen att det ska löna sig att arbeta. Vi kan se bara på förslagen att lägga arbetsgivaravgifter och annat på kulturarbetare som reser i väg för att arbeta på andra ställen. De blir nu tvungna att betala skatt. Det skulle vi faktiskt kunna göra någonting åt.

Det jag egentligen begärde ordet för var att i det senaste numret av tidningen Konstnären skriver den politiska sekreteraren för KRO och KIF att vår motion ”innehåller många skarpa förslag”.

Jag ska citera ytterligare: ”Exempelvis delar Moderaterna vår grundsyn om det allmännas ansvar för att ge kulturen gynnsamma förutsättningar. Även i uppfattningen att enskilda konstnärer ska basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete finns en samstämmighet.

Moderaterna vill också, precis som vi, öka efterfrågan på konstnärligt arbete. Därför finns i motionen ett förslag om avdragsrätt för konstinköp. Det är en viktig fråga även för KRO/KIF”. Avdrag genom avskrivning av konst kanske inte exakt skulle göras som avdrag för inventarier, men själva tanken är i alla fall att man kan göra avdrag.

Sedan finns ytterligare ett citat: ”När det gäller våra krav på förändringar av skattesystemet och sänkt moms är det troligen också lättare att få gehör för våra synpunkter hos (m) än hos (s).” Så uttalar de sig. Vi tycker att det är roligt. Vi har ändrat på vår kulturpolitik, och vi tycker att vi är en bra bit på väg.

Anf. 75 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har också läst Konstnären.

Om Anna Lindgren ska citera vore det bra om hon citerade fullt ut vad där står när det gäller avdragsrätten, nämligen att det inte är rätt väg att gå att göra avdrag för inköpta konstverk eftersom de är något som stiger i värde. Den modellen stöder de inte.

Jag säger som vår minister här om problemen på skatteområdet, nämligen att jag lämnar över dem till finansministern. Alla problemen tas upp i utredningen *Konstnärerna och trygghetssystemen*. Man ska nu titta på dem och komma till rätta med dem. Jag kan instämma i att det som lyfts fram som problem är problem. Men där står också att det inte är lagar och regler som är det stora problemet. Däremot är det viktigt att åtgärda tillämpningen av dem.

Anna Lindgren citerade först något om gynnsamma förutsättningar för att kunna basera sin försörjning på konstnärligt arbete. Det tycker vi alla i kammaren. Det är inte något som enbart Moderaterna står för.

Anf. 76 ANNA LINDGREN (m) replik:

Fru talman! Det vet jag. När vi diskuterar vår skattepolitik här och nu handlar våra förslag i skatteutskottet om att ge den gruppen en stor fördel. Det har vi skrivit i vår motion, och det är det de har kommenterat på ett positivt sätt.

Jag ber om ursäkt för citatet, men jag sade att vårt förslag inte var riktigt detsamma som deras. Det handlar om möjligheter för vanliga människor på arbetsplatser. Köper man en affisch på Ikea kan man göra avdrag för den om man putsar upp sitt kontor. Men köper man konst får man inte göra avdrag. Det är det vi är ute efter. Det är väl jättebra om det går att hänga ut vacker konst och låta människor arbeta i miljöer med god konst. Det är det som är ett av våra syften, och därmed skulle också efterfrågan öka.

Vi vet exempelvis att våra 1 400 konstföreningar gör ett jättejobb. Du är själv ordförande i riksdagens konstklubb. Det är jätteviktigt att fler kan

handla konst och att det blir avsättning för de fina verk som görs. Det är själva syftet med vår motion.

Prot. 2004/05:44
6 december

Anf. 77 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Vi kan fortsätta resonemanget om KRO i fråga om en annan modell för skatter och avdrag för inköp av konst. Om man som vuxen har råd att betala inträde på museerna – som ni tycker – kan man säga att det inte är något som hindrar att det kommer konst på väggarna i privata företag, även om de inte får göra avdrag.

För något år sedan fanns en artikel i Dagens Industri om hur mycket bättre man mätte om det fanns konst i kontorsmiljö. Då hade man gjort en jämförelse med ett kontor med god konst och ett kontor utan konst. Det hade visat att det var effektivare och att man jobbade bättre med konst. Det visade sig hur lönsamt det var att köpa in konsten. De företag som har lust att effektivisera sina verksamheter kan nog köpa in konst ändå utan att göra avdrag.

Anf. 78 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! Det är väl jag som är siste man ut, och vi har hållit på i snart fyra och en halv timme. Jag ska förlänga debatten bara en liten stund.

Jag tror att när vi i dag avhandlar kulturfrågor är det många som får en snäv uppfattning om vad vi diskuterar. Kanske tänker man på teatern, sceninstitutionerna, filharmonikerna, kanske dansen och filmen. De är naturligtvis viktiga, och det är kultur som ska värnas. Men jag skulle vilja ta tillfället i akt att bredda kulturbegreppet. Alla upplever inte kulturen som något tillgängligt eller frigörande. Tvärtom finns det ett avstånd. För många finns det en mur mellan dem själva och kulturen. Som jag uppfattar kulturpolitiken syftar den till att minska detta avstånd, att riva muren. Kulturpolitiken är i denna mening ett verkligt frigörelseprojekt.

Jag var för någon månad sedan tillsammans med ledamotskolleger i Malmö och studerade de satsningar som görs där. Malmö är, som ni vet, en stad med stora möjligheter, men också en stad med stora utmaningar i form av sociala problem och utanförskap. Som ledamot var det oerhört inspirerande att se den entusiasm och den energi som kännetecknade den kommunala kulturpolitiken. Bland annat kan nämnas att vi fick information om, se och uppleva Drömmarnas hus. Det berättades att man även hade fått – som vi visste – ett nationellt uppdrag. Man bedriver en imponerande verksamhet mitt i Rosengård. Detta är kulturpolitik när den är som bäst.

Låt oss ta till vara möjligheten att förklara att kultur är någonting som angår alla i vårt land oavsett etnisk eller kulturell bakgrund.

Fru talman! Jag ska inte fördjupa mig i frågorna som vi har diskuterat här tidigare. Vi har tagit upp frågorna om fri entré, folkbildning och ungdomskultur med mera. Jag vill i stället lyfta fram någon fråga och ge ett konkret exempel.

Några fackliga rörelser har fått kritik den senaste tiden, men vi ska veta att det är det lilla som man tar upp som är det dåliga. Där finns oerhört mycket i våra fackliga rörelser som vi inte tänker på dagligdags. Där tänker jag speciellt på de kulturarrangemang som bland annat LO står

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

för, Kultur i arbetslivet, med sponsrade pengar från staten och Kulturrådet. Som det berättades om tidigare gjorde vi i kulturutskottet ett besök på En bok för alla. Där finns en inspirerande verksamhet. LO:s läsprogram har behandlat följande områden

- boken på arbetsplatsen
- fatta pennan
- litteratur på arbetsplatsen
- läs för mig pappa!-projektet

Jag tänkte fördjupa mig i konkreta exempel.

Boken på arbetsplatsen är ett läsprogram som bland annat har berört Kommunals bussförare i Dalarna, ett kassettboksbibliotek i Ystad, arbetsplatsbibliotek bland järnvägsmännen i Ånge, Sundsvall, Gävle och Ljusne. Nu senast står ett vägkrogsbibliotek färdigt i Tönnebro utanför Gävle. Det är LO:s kulturfond som sponsrar, men de lokala projekten är i samtliga fall Kultur i arbetslivet-projekt, som alltså sponsras med statliga medel.

Ett projekt som heter Fatta pennan syftar till att stimulera förbundens medlemmar att skriva. Det är viktigt eftersom det här även kan engagera medlemmar med läs- och skrivsvårigheter.

Ett projekt heter Litteratur på arbetsplatsen där man utbildar bokombud.

För samtliga läsfrämjande projekt spelar ljudboken en viktig roll, som vi kanske inte alltid tänker på. Viktigast är den för dem som är mest läsovana, för dem som har läs- och skrivsvårigheter och för dem som har arbetsuppgifter – exempelvis lastbilschauffören – där det är bättre att lyssna på vad som sägs än att läsa – i varje fall under tiden de utför sin yrkesroll.

Det sista, fru talman, jag vill nämna är Läs för mig pappa!-projektet. Det är ett projekt som har stimulerat männen i LO. Hittills har nära tusen deltagit i pappadagar. Vad är det för något? Jo, förbundens manliga medlemmar med barn i åldern 0–10 år bjuds in till en pappadag, där man möter en författare som talar om den vuxne mannens läsande, lyssnar till en litteraturpedagog som pratar om språkutveckling och får en presentation av böcker och möjlighet att välja bland ett urval barn- och ungdomsböcker. Under varje pappaträff görs ett studiebesök på kommunbiblioteket med papporna. Många av dem har inte varit på biblioteket sedan skoltiden. Flera anmäler sig som låntagare och får lånekort.

Läs-för-mig-pappa-projektet har alltså inneburit att fackliga medlemmar som inte tidigare läst böcker börjat läsa för sina barn och även i många fall börjat läsa egna böcker.

Fru talman! Det är så här man river murar!

Jag ska inte prata längre, utan jag slutar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 79 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag tyckte inte att vi hade debatterat färdigt i dag, utan jag ville förlänga debatten lite. Jag behövde en förklaring.

Inledningsvis sade Göran Persson att vi hade debatterat kultur i tre och en halv timme i dag men att det var en snäv debatt. Jag förstod det inte riktigt. Jag tycker att vi har spänt över ett otroligt brett spektrum i dag.

Sedan nämnde Göran Persson saker som lät ungefär som något jag skulle kunna stå i talarstolen och säga. Han pratade om att kultur angår alla och att det inte får vara en mur mellan kultur och människor. Det är precis det jag också tycker. Ibland kan man uppfatta att kulturen inte är tillgänglig för alla. Nej, det är så jag också ser det många gånger. Det gäller bland annat de fria entréerna till museer. Det handlar om att prioritera framför allt storstad. Vi har pratat om det flera gånger i dag, att av de 19 museerna ligger 16 i Stockholm. Det mesta av de statliga pengarna går alltså till storstad.

Därför funderar jag på om Göran Persson är redo att stötta oss i Centerpartiet när vi säger att vi tycker att statliga pengar ska gå ut i hela landet, att man ska satsa på samlingslokaler, se till att det finns bredband i samlingslokalerna, satsa på amatörkulturen, satsa på länsteatrarna. Jag skulle kunna fortsätta, men jag stannar där.

Anf. 80 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik:

Fru talman! Vad gällde det snäva begreppet var det just tillgängligheten. Vi har bland annat diskuterat tillgängligheten på våra museer här i dag. Men det gäller även tillgängligheten till kulturen i övrigt, att man blir upplyst om vad som finns, att det finns böcker att låna, att det ges incitament till att låna böcker och vad det kan ge. Det var där jag nämnde En bok för alla och projektet Kultur i arbetslivet, att man satsar på människor som tidigare inte har tagit del av kulturen. Det gäller också mycket annat. Vi har olika förutsättningar från barnsben. Det kanske är lättare att komma in i en idrottsförening – och det är viktigt nog – och börja med någon idrott än att komma in i något kulturarrangemang. Det kan bero på att man har föräldrar som inte är intresserade av kultur. Jag menade alltså att man skulle ha möjlighet att få en ingång i kulturen.

När det gäller de fria entréerna till museer och storstadsperspektivet, är det lite svårt att komma ifrån att institutionerna redan nu finns i Stockholm. Om de hade funnits ute i landet hade det varit naturligt att ha tillgång till dem där. Nu finns 16 av de 19 museerna i Stockholm, och Göteborg, Linköping och Karlskrona har var sitt.

Anf. 81 BIRGITTA SELLEN (c) replik:

Fru talman! Ja, men satsa då på saker som finns ute i landet, Göran Persson! Jag fick inget svar på det som jag räknade upp.

Det är precis så som Göran Persson säger, att det är viktigt att det finns till exempel tillgänglighet till böcker överallt och att man behöver bli upplyst. Men då kommer genast min fråga: Av vilken anledning väljer Socialdemokraterna att lägga ned exempelvis Kulturnät Sverige? Det är en informationsplats, inte där man söker saker utan där man kan få information om vad som händer. Det är en förebild för andra delar av världen. Inte minst ungdomarna har detta med på en lista över sådant som för dem är väldigt viktigt när det gäller hur man ska kunna bli upplyst om vad som finns inom kulturen.

Anf. 82 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik:

Fru talman! Jag glömde att nämna samlingslokalerna. Regeringskansliet tittar nu över en utredning, så jag vill inte säga någonting om samlingslokalerna. Man håller på att se över den frågan, och jag vill låta dem göra klart sitt arbete. Det var väl samma sak som var uppe i en interpellationsdebatt härförleden, och det sades att man ville avvakta det hela.

Vilken var den andra frågan?

(BIRGITTA SELLÉN (c): Varför lägger ni ned Kulturnät Sverige?)

Jag ska ärligt säga att jag inte kan detaljerna i det. Men jag tror att de uppgifter som de har fyllt tidigare kommer att bli tillgodosedda i framtiden. Mer kan jag inte kommentera just det.

Anf. 83 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Jag har tagit med mig två betänkanden, för jag tänkte göra en snygg övergång mellan kulturutskottet och bostadsutskottet. Det finns en del gemensamma nämnare mellan våra utskott.

Till att börja med vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Jag kan tala om för er att jag har följt er debatt sedan kl. 10, och det har varit jätteintressant, roligt och livaktigt.

Jag hörde att ordföranden i utskottet började med att efterlysa Miljöpartiet, och inte i så snälla ordalag, tyckte jag. Därför vill jag förklara att det tidigare har hänt att vi har fått förståelse för vår situation, bland annat från kristdemokrater, som har haft liknande svårigheter med att bevaka allting i riksdagen. Det beror helt enkelt på hur många man är här. Nu är vi ett väldigt litet parti – riksdagens minsta parti – och det är naturligtvis lite svårt att ha folk överallt. Det är det som vi har upplevt den här gången.

När det gäller budgetbetänkandet har vi samarbetat om budgeten. Där har vi haft alla möjligheter att påverka. Även om det inte syntes så mycket i utskottet har vi varit med i budgetförhandlingar. Däremot har jag inga som helst detaljer just angående det här.

Den snygga övergången som jag skulle göra innebär att jag nämner stadskärnorna, kulturmiljöer, stadsmiljørådet och de frågorna. Vi har haft en hearing tillsammans, och den var väldigt intressant. Det rörde sig om externhandelsetableringar. Min ståndpunkt där är att det ska bli ett stopp för den utarmning av våra stadskärnor som vi har upplevt med de stormarknader som ligger utanför stadskärnorna.

De 40 miljoner kronorna till konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön är också en sak som vi i bostadsutskottet naturligtvis är väldigt intresserade av finns. Vi är tacksamma för det, åtminstone jag.

Jag tyckte att det emellanåt var en lite konstig debatt om vilka som var minst engagerade i kulturfrågor. Ni bollade mellan varandra, om det var regeringen som inte prioriterade eftersom det inte står i regeringsförklaringen eller om det var någon annan. Jag vill i alla fall tala om för er att det som Miljöpartiet har varit med och påverkat är vi ganska glada för, bland annat den lägre bokmomsen, som nu har funnits i snart tre år. Den har gjort så mycket bra, till exempel att fler författare har fått sina böcker utgivna. Det är man helt klar över.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Prot. 2004/05:44
6 december

Anf. 84 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Min uppgift här är inte precis att vara snäll. Jag var rusigt besviken på Miljöpartiet, att man inte utsåg någon ledamot i kulturutskottet. Helena Hillar Rosenqvist anförde att Kristdemokraterna har varit små. Vi var ännu mindre under förra mandatperioden, men nog hade vi folk i kulturutskottet. Vi var 17 ledamöter till att börja med. Sista perioden var vi 16. Självklart prioriterade vi kulturen. Vad man prioriterar för uppgifter beror helt enkelt på vilket intresse partiet har.

En sak är då att man avstår från ledamotskap i utskottet. En annan är att den enda motion från Miljöpartiet som över huvud taget finns i det här betänkandet är en enskild motion av Ingegerd Saarinen om Museum Anna Nordlander. Den kan i och för sig vara nog så viktig, men det är den enda motionen från Miljöpartiet. Sedan fanns inte Miljöpartiet ens med på talarlistan.

Kontrasten mot förra mandatperioden var liksom av den karaktären att jag inte kunde hålla mig. Då hade vi en miljöpartist som var oerhört engagerad i kulturfrågor och som åtminstone tidsmässigt ibland dominerade tillställningarna och debatterna här. Då är det klart att jag nu känner en besvikelse över att ett riksdagsparti visar kulturen detta lilla intresse. Det var mot den bakgrunden som jag tog upp det här. Sedan kommer Helena Hillar Rosenqvist hit och recenserar tre och en halv timmars debatt, vilket i sig också är rätt intressant.

Anf. 85 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Ja, under de tidigare mandatperioderna har vår representant i kulturutskottet mycket lagt grunden för det arbete som vi försöker fullfölja, dock utanför det ordinarie ledamotskapet. Vi har däremot ersättare i kulturutskottet. Jag har själv varit det ett tag. Sedan får vi, liksom ni gör nu, bevaka olika frågor i kulturutskottet. Någon har hand om vissa saker, och någon har hand om andra. Jag är den första att beklaga att vi inte har möjlighet att besätta alla platser. Självklart är det en prioritering. Vi gjorde den bedömningen att vi skulle klara detta med den bas som vi ändå har haft.

Jag satt i riksdagen under förra mandatperioden. Vad jag kan minnas var vi även då det minsta partiet. Det som ordföranden här hänvisar till måste åtminstone ha varit före min tid i riksdagen.

Anf. 86 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Ja, det är riktigt att Miljöpartiet till att börja med var en mindre än vad vi var förra mandatperioden, dock icke på slutet. Då var vi dessvärre lika små. Men man kan liksom inte vila på gamla lagrar. Det har ju gått över två år sedan riksdagen startade 2002.

Det handlar alltså om en saknad av Miljöpartiets engagemang i kulturfrågor. Egentligen ska du ta det här som en komplimang och en uppmaning om att ni ska engagera er mer inom kulturområdet. Budgetdebatten är ju vår största debatt under året. Det var helt enkelt det som jag avsåg med min förklaring tidigare.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 87 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag är både rörd och tacksam för ordförandens fina ord här. Engagemanget från vår sida är det dessbättre inte något större fel på. Det är precis det som jag har förklarat tidigare. Engagemanget behöver Lennart Kollmats inte vara orolig för. Utanför utskottet träffas Lennart Kollmats och jag i väldigt många sammanhang, i gemensamma kulturaktiviteter. Det hoppas jag att vi kommer att göra även i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 8 december.)

10 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Föredros

bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
(prop. 2004/05:1 delvis).

Anf. 88 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation nr 12, och vi står bakom alla övriga reservationer och särskilda yttranden. Jag vill också säga att om jag skulle överskrida tiden med någon minut kommer det att kompenseras av att min kollega absolut inte kommer att hålla på i tio minuter. Jag hoppas att ni har fördrag med det.

Fru talman! När bostadsutskottet besökte Göteborg fick vi höra av kommunens tjänstemän att politiker har ett för snävt synsätt, glömmer helheten och förbiser de grundläggande förutsättningarna som krävs för att bygga staden och samhället. Det stämmer med den bild vi kristdemokrater har av regeringens bostadspolitik. Det bostadspolitiska målet, med nuvarande formulering, fokuserar direkt på de boende och förbiser det föregående ledet, de som bygger och förvaltar bostäderna. Kristdemokraterna anser att politiken behöver konkretiseras och kompletteras med ett mål om att långsiktiga, förutsägbara och gynnsamma villkor ska finnas för både byggande och ägande av alla typer av bostadsfastigheter. Detta saknas i dagens Sverige, och det är därför som bostadsbristen nu har spritt sig till varannan kommun.

Med otydliga målformuleringar blir inte bara politiken otydlig. Uppföljningen och utvärderingen av politiken omöjliggörs. Det är till och med så att regeringen själv inte har koll på vad de gör. Detta demonstrerades tydligt dagen innan detta betänkande skulle justeras, då majoriteten lämnade förslag på ett utskottsinitiativ därför att man helt enkelt hade glömt bort att lägga in en utgiftspost på 36 miljoner kronor. Utskottsinitiativet presenterades mindre än ett dygn innan utskottets beslut om budgetbetänkandet skulle tas. Ett förslag som innebär så omfattande ekonomiska åtaganden för staten borde självklart ha lagts fram i god tid och på ett sätt som möjliggör en normal beredningsprocess inom riksdagen. Nu har det inte ens varit fråga om att bereda förslaget, utan det har bara gällt att snabbast möjligt expediera det, och det är fel. På detta sätt medverkar riksdagen till att budgetprocessen urholkas, och jag skulle gärna vilja höra av majoriteten om de anser att det här förfarandet är godtagbart.

I reservation 25 tar vi upp en ny politisk inriktning. Vi menar att Socialdemokraternas ensidiga koppling mellan social bostadspolitik och satsningar på hyresbostäder är anmärkningsvärd ur ett internationellt perspektiv. De statliga egnahemslånen som fanns 1905–1948 till förmån för familjer med lägre inkomster för att stödja deras bostadsköp saknar helt efterföljd. Ja, avlägsen är den tid då Gunnar Sträng uttryckte det så här: Egnahemsfolket är vårt eget folk.

I dag uppmärksammas arbetarrörelsen snarare för bostadsfiffel och lägenhetsaffärer. Svenska folket känner till att det var Per Albin som byggde folkhemmet och Ingvar Kamprad som möblerade det. Man brukar säga att Ingvar Carlsson släckte ned det, och nu säger vår nya samhällsbyggnadsminister att hon ska skapa det gröna folkhemmet.

Men alla vet att bostadssektorn är finansministerns feta mjölkko och att boendet beskattas värre än både spriten och tobaken. Nej, vad Sverige behöver är en ny bostadspolitik som innebär att alla har en god bostad och att ingen ska behöva lämna sin bostad på grund av fastighetsskatten. Hur är det ni socialdemokrater sjunger på förstamaj? Under skatter dignar vi ned.

Nej, Kristdemokraterna anser att man bör underlätta för hushåll med lägre inkomster att äga sin bostad. Det grundläggande motivet är att eget ägande i allmänhet leder till billigare fastighetsförvaltning och därigenom billigare boende. I många länder, inte minst i våra grannländer, finns exempel på hur man har lyckats med detta. Medan Sverige avvecklade stödet för låginkomsttagare att äga sitt egnahem har övriga länder fortsatt att utveckla sådana system.

På många platser är det dyrare att bo i en hyreslägenhet än att bo i en egen bostad, och för många familjer skulle ett eget ägande av boendet inte bara bli billigare genom den egna arbetsinsatsen utan också mycket mer ändamålsenligt med förbättrade möjligheter till en utökad familj.

Den löpande ekonomiska situationen hindrar hushåll med låga inkomster att flytta till ett långsiktigt billigare boende. Den utmaning som bostadspolitiken måste ta sig an är att minska den tröskeffekt som krävet på egen kontantinsats innebär. Många familjers svårigheter att bygga upp en egen insats behöver mötas med åtgärder som gör det enklare att spara pengar till en insats och minskar kraven på en alltför omfattande egen insats.

Både för enskilda och för samhällsekonomin finns det mycket goda skäl att underlätta för hushåll med lägre inkomster att äga sin bostad. Därför har Kristdemokraterna föreslagit åtgärder som bland annat inkluderar öronmärkt bosparande, statliga garantier och försäkringar för boplåntagare, skattebefriad uthyrning av del av privatbostad samt fastighetsskattens avskaffande.

I betänkandetexten skriver utskottet att de givetvis ser positivt på om även hushåll med begränsade inkomster i möjligaste mån har möjlighet att välja boende- och upplåtelseform. Men samtidigt ställer man sig avvisande till att staten skulle behöva ta några risker. Majoriteten hänvisar till det uppdrag man gett Statens bostadskreditnämnd att se över om staten genom direkta lån, bidrag eller kreditgarantier kan underlätta för ungdomar att förvärva en bostad. Då blir min nästa fråga till majoriteten: Varför ensidigt rikta en sådan åtgärd till ungdomar, när det finns stora behov också hos något äldre samhällsgrupper, till exempel barnfamiljer?

Socialdemokraternas motstånd mot eget ägande – försvårandet av bostadsrättsomvandlingar och den stängda dörren för ägarlägenheter – måste upphöra att vara regeringspolitik. Vänsterkartellen vill enbart förbjuda, stoppa och hindra, medan vi i alliansen vill tillåta, riva hinder och göra det möjligt. Det är skillnad.

Vi kan konstatera att efter tio år med socialdemokratisk bostadspolitik har bostadssituationen bara blivit allt sämre. Regeringens politik har misslyckats med att få fart på byggandet, och i Stockholm blir detta extra påtagligt. De lägenhetsskandaler som avlöser varandra har inte uppstått ur tomma intet, utan arbetarrörelsen får skörda vad Socialdemokraterna har sått.

Det är där behoven är som störst som den kortsiktiga bidragspolitiken fungerat allra sämst. Stockholms läns kommuner har redovisat ett byggbehov på 56 000 bostäder. Därför har 1 miljard kronor av regeringens investeringsbidrag till hyresbostäder 2001–2006 reserverats för Stockholms län. Men till och med juni 2004 hade Stockholms län beviljats investeringsbidrag med bara 210 miljoner. Det motsvarar 1 582 lägenheter. Intresset för bidraget minskar dessutom konstant. Under första halvåret 2004 beviljades bidrag till endast 143 lägenheter i länet. Trots denna verklighet skriver utskottet i betänkandetexten att de olika stöden har inneburit en kraftfull satsning på att stimulera byggandet av hyresbostäder i de delar av landet där efterfrågan är som störst. Man kallar det till och med glädjande uppgifter! Det är dags att riksdagsmajoriteten öppnar ögonen och ser hur lite denna politiska retorik åstadkommer.

Riksdagen anslår år efter år 600 miljoner kronor till investeringsbidraget, och år 2003 utbetalades bara 215 miljoner. Det gjorde att vi i år gick in med ett anslagssparande på 444 miljoner. Men trots att bostadsbristen ser ut som den gör, var regeringens prognos i budgetpropositionen att bara 339 miljoner kronor går åt i år.

Det är lätt att skryta med satsningar som ser stora ut på papperet, men de gör inte mycket nytta när pengarna, trots de skriande behoven, ligger kvar på Finansdepartementet. Till och med Socialdemokraterna måste inse att bidragspolitiken är felkonstruerad.

Kan majoriteten på min tredje fråga svara mig om man anser att investeringsbidragen och investeringsstimulansen har fungerat på det sätt och givit de effekter som majoriteten eftersträvar, inte minst i Stockholm?

Jag har i en fråga till Mona Sahlin pekat på möjligheterna att förenkla och rationalisera myndighetsutövning och annan service genom att kommunerna och länsstyrelserna med flera utvecklar effektiva e-tjänster. När man läser Statskontorets rapport, *Stor potential för effektivisering hos statliga myndigheter genom automatiserad elektronisk ärendehantering*, inses lätt att det behövs en tydligare styrning från regeringens sida för att påskynda utvecklingen av nya e-tjänster. Denna utvecklingsmöjlighet skapar möjligheter för att minska anslagen till länsstyrelserna och Lantmäteriet i enlighet med vårt förslag.

EU-direktivet om INSPIRE skapar mycket stora möjligheter att effektivisera hanteringen av geografisk information och öka dess användning. Här behövs, som framgår av min motion, en betydligt bättre styrning från regeringens sida. Åtskilliga tiotusentals miljoner kronor kan sparas per år om det nya Samhällsbyggnadsdepartementet tar tag i frågan.

Fru talman! Per Albin byggde folkhemmet och Göran Persson skattade, ja, brandskattade sönder det. Väljarna kan i september 2006 ge uppdraget till alliansen att renovera det förfallna folkhemmet och skapa förutsättningar för det nya.

Jag vill också passa på att säga ett riktigt varmt tack till alla mina kolleger i utskottet för den här terminen och ett varmt tack till kanslipersonalen. Jag önskar er allesammans en riktigt god jul.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 89 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Den socialdemokratiska bostadspolitiken är som en havererad skuta som driver vind för våg på ett stormigt hav med en kapten som navigerar efter utgångna sjökort och som hela tiden lappar hålen i skrovet med tillfälliga bidragsplankor. Han gör hellre det än att inse att det är dags att ta upp skutan för totalrenovering och modernisering och att det är dags att införskaffa uppdaterade sjökort.

De senaste veckornas lägenhets-skandaler är nog den förskjutning i barlasten som fått bostadsskutan att sjunka till botten bortom all räddning. Nu kommer man att upptäcka att livbojen som kastas ut består av gammalt tungt skrot som ett tydligt resultat av Socialdemokraternas 63 år vid makten under de senaste 72 åren.

Fackföreningspampar, socialdemokratiska politiker, alltifrån kommunal- och landstingspolitiker till riksdagsledamöter, ja, till och med förre detta bostadsministern Lars-Erik Lövdén har myglat till sig och sina barn lägenheter i attraktiva lägen i Stockholms innerstad. Det moraliska moraset är fullkomligt.

Fru talman! Två statsråd i regeringen, Jens Orback och Laila Freivalds, har gjort miljonklipp genom ombildning av hyresrätter till bostadsrätter samtidigt som samma regering, samma socialdemokrater, genomfört lagändringar för att försvåra och stoppa bostadsrättsombildningarna. Dubbelmoralen har verkligen fått flera kända ansikten. Varför har Socialdemokraterna så svårt att leva som de lär? Allt detta sker samtidigt som den socialdemokratiska bostadspolitiken sägs vara rosenskimrande bra, i vart fall om Socialdemokraterna får säga det själva.

Min fråga till vänsterkartellen: Ser ni några som helst orsakssamband mellan er bostadspolitik och lägenhetsaffärerna? Vi andra, som inte är döva och blinda, ser haveriet, myglet, dubbelmoralen, den tudelade bostadsmarknaden där det råder bostadsbrist i 107 kommuner och ett överskott på bostäder i 98 kommuner där tusentals lägenheter som är relativt nya och funktionsdugliga rivs varje år på skattebetalarnas bekostnad. Vi ser att i attraktiva områden är det många som får gå från hus och hem på grund av fastighets- och förmögenhetsskatt. Detta är ett sammanfattande facit på hur misslyckad den socialdemokratiska bostadspolitiken är.

Skiljelinjerna i svensk bostadspolitik är tydligare än någonsin mellan en vänsterkartell som vill förbjuda, förhindra och stoppa och den borgerliga alliansen som vill tillåta, riva hinder och göra det möjligt.

Moderaterna vill att bostadsmarknaden ska styras av människors efterfrågan och fria val. Bostadspolitikerna ska ges förutsättningar för olika slags bostäder som kan tillgodose olika individers behov av trygghet och önskemål i olika skeden av livet. Med moderat politik får medborgarna råd och möjlighet att välja boende. Vi vill göra det möjligt för fler att äga sin egen bostad. Det ger förutsägbarhet och frihet för de boende. Ägande-

rätten är en omistlig del i en demokrati som stärker människors oberoende, skapar trygghet och bidrar till integration.

Fru talman! Här kommer nu en lista på det som behövs för att riva hindren för bostadsbyggandet och ta bort hindren för att folk ska kunna förverkliga sina livsdrömmar. Min fråga till vänsterkartellen är: Är ni beredda att ta bort dessa hinder? Det kan ju tyckas som tiotusenkronorsfrågan, men för Socialdemokraterna är frågan mer värd än så med tanke på vallöftet om 120 000 nya lägenheter under mandatperioden. Det är fler än jag som med spänning väntar på svaret. Här kommer nu listan:

Långsiktighet i stället för kortsiktiga, tillfälliga bidrag. Ägarlägenheter för mångfaldens, integrationens och valfrihetens skull. Infrastruktur-satsningar så att det går att bygga i till exempel Stockholmsområdet.

Förenklat strandskydd för att behålla bland annat en levande skärgård året runt. Ändringar i skatteutjämningsystemet så att kommuner med tillväxt får behålla sina extra inkomster. Förenklad plan- och byggprocess.

Bort med stelbent tillämpning av bullernivåer för att underlätta för byggnation i storstäder. Marknadsanpassad fri hyressättning för att hyresrätten över huvud taget ska kunna finnas kvar. Avskaffande av stopplagen, som hindrar folk från att omvandla sina hyresrätter till bostadsrätter och därmed kunna förverkliga sina livsdrömmar. Avskaffa fastighetsskatten, som drabbar alla boendeformer, hyresrätt, bostadsrätt och småhus. Bättre konkurrens inom bygg- och byggmaterialektorn.

Fru talman! Här skulle det som en parentes vara väldigt intressant att få en kommentar från vänsterkartellen med tanke på Byggnads blockad av det lettiska byggföretaget i Vaxholm och med tanke på vad ni själva skriver i betänkandet. Där går det bland annat att läsa att en förbättrad konkurrens inom regionen, och här menas Norden, Baltikum och Polen, skapar möjlighet till lägre bygg- och boendekostnader. Också arbetskraftens rörlighet nämns. Ni beskriver detta, och så säger ni att det här visar på en rad åtgärder som redan har vidtagits i syfte att på olika sätt stärka konkurrensen på byggmarknaden. Vad menar ni med allt detta?

Fru talman! Nu kommer jag till några av Moderaternas budgetförslag. Räntebidrag och andra subventioner har bidragit till att driva upp boendekostnaderna. Systemet med eviga räntebidrag bör avvecklas samtidigt som fastighetsskatten avvecklas. Känslighetsanalysen i budgetpropositionen visar hur de stora kostnaderna för räntebidragen kan öka kraftigt vid ändrade förutsättningar, som till exempel ett kraftigt byggande, som nu alla vill ha, och/eller om räntorna stiger kraftigt.

All erfarenhet visar att finansiering inte är något problem på de områden där staten håller sig borta. Det som behövs är långsiktighet och inte tillfälliga subventioner. Min fråga till vänsterkartellen är om ni håller med statsminister Göran Persson när han säger att det inte är mer av regleringar och subventioner som behövs för att få i gång bostadsbyggandet.

Fru talman! För många ensamstående föräldrar lönar det sig föga att gå upp i arbetstid eller att gå från bidragsförsörjning till försörjning genom eget arbete. Det beror på att många ensamstående föräldrar befinner sig i de inkomstlägen där en ökning av inkomsten leder till att grundavdraget trappas ned, det vill säga att en ökning av lönen leder till att fribeloppet i beskattningen minskar samtidigt som bostadsbidraget minskar.

Vi moderater vill råda bot på detta och föreslår förutom avdrag för arbetsinkomster även att bostadsbidraget ersätts med ett extra barnbidrag per barn och per månad för ensamstående föräldrar samt föräldrar som studerar. Detta extra barnbidrag ska utgå tills barnet är 18 år. För en ensamstående mamma som har två barn och jobbar 75 %, som tjänar 18 000 kr i månaden och bor i en treumslägenhet på 70 kvadratmeter, skulle vårt förslag innebära att om hon började jobba heltid och fick en månadslön på 24 000 kr i månaden skulle hennes disponibla inkomst efter skatt öka med 4 700 kr i månaden. Marginaleffekten, det vill säga hur stor andel av hennes löneökning som försvinner i skatt och minskat bostadsbidrag, minskar från 53 % som det är i dag till 21 % med Moderaternas förslag.

I budgetpropositionen tar regeringen själv upp problematiken med att bostadsbidraget ger stora marginaleffekter, på över 50 % som jag har visat. Det lönar sig sålunda dåligt att gå från deltidsarbete till heltid. Regeringen nöjer sig med detta konstaterande men gör ingenting åt det. Min fråga till vänsterkartellen: Tycker ni att det är bra med så stora marginaleffekter för ensamstående? Om inte, vad tänker ni göra åt det?

Till slut har jag en bild med några siffror från verkligheten. I Stockholms stad står över 100 000 i bostadskö. I Stockholms innerstad färdigställdes 279 lägenheter tredje kvartalet i år. Av den öronmärkta miljarden kronor för bostadsbyggande i Stockholm som landshövdingen fick har han hittills bara betalat ut 14 miljoner kronor. Vilka slutsatser drar vänsterkartellen av detta?

Fru talman! Med tanke på det totala socialdemokratiska bostadspolitiska haveriet skulle det vara ganska naturligt att kräva en bostadspolitisk haverikommission. Jag har dock kommit till slutsatsen att det är hundra gånger bättre att Sverige får en ny, borgerlig regering. Jag vill med de orden yrka bifall till reservation 1, men givetvis står vi moderater bakom samtliga våra reservationer och de särskilda yttranden vi har.

Jag vill också i detta första inledande anförande, medan jag kommer ihåg det, passa på att tillönska utskottskansliet och alla ledamöter en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 90 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill först påtala att vi i Folkpartiet liberalerna har ett särskilt yttrande när det gäller anslagsfördelningen och alltså inte deltar i beslutet angående punkt 1. Men jag vill också uppmärksamma kammaren på att det i betänkandet naturligtvis finns en tabell över Folkpartiets budgetförslag. Den tabellen är felaktig.

Jag yrkar för att vinna tid bifall endast till den gemensamma borgerliga reservationen nr 13, men vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer. Lars Tysklind kommer i sitt anförande att återkomma till Folkpartiets förslag i flera olika avseenden.

Fru talman! De senaste tio åren har Socialdemokraterna regerat oavbrutet och haft många möjligheter att utveckla förutsättningarna för bostadspolitiken i riksdagen – och i Sverige. Ett tungt ansvar vilar på samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin, som tyvärr inte deltar i dagens debatt. Facit: Bostadsbrist i 109 av landets kommuner där 60 % av befolkningen bor.

Tage Erlander har givit sin syn på hur man svarar det bostadssökande paret: Ställ er i bostadskö! Det är uppenbarligen ett recept som gäller än i dag från Socialdemokraternas sida.

I Sverige byggs det få bostäder jämfört med i andra länder. Varför syns inte byggkranarna vid horisonten? Har ni tänkt på det? Ni som reser, se er omkring efter byggkranar nästa gång. I Helsingfors, i Bryssel och i Tokyo ser man byggkranar titt som tätt. Men inte i Stockholm och inte i de flesta kommuner i Sverige. Det finns dock några goda exempel även här i Sverige, och inte minst i den region som vi i dag befinner oss i.

I morgon ska jag och några kolleger åka till Solna kommun. Det är en kommun där det faktiskt byggs, trots att förutsättningarna är så tuffa som de är. Vi ska träffa en kommunpolitiker bland många som vill framföra sina synpunkter och hoppas att riksdagen river de hinder som finns, ett folkpartistiskt kommunalråd som trots allt sett till att det byggs. Men det är tufft.

Vår uppgift från Folkpartiets sida är i riksdagen att belysa alla de hinder som finns, de hinder som gör att det inte byggs. Men det finns också något som vi kan lära av andra länder i Europa. Vi är inte bäst i klassen. Bostadsbyggandet är lågt i Sverige sett till den efterfrågan som finns.

Fru talman! Ökat bostadsbyggande förutsätter långsiktiga, tydliga och förutsägbara spelregler – inte fler kortsiktiga, snåriga och snävt riktade bidrag. Det är en mening som jag upprepat många gånger i denna kammar.

Folkpartiets politik tar sikte på att öka människors möjligheter att ta makten över det egna livet, att även råda över boendet. Inom bostadspolitiken innebär Folkpartiets förslag större utrymme för privat ägande, lägre fastighetsbeskattning, färre krångliga regleringar, ökad konkurrens i byggbranschen, tydligare marknadsmekanismer, pressade produktionskostnader för byggandet och en översyn av finansieringen av byggandet.

Vi vill också förstärka den enskilda konsumentens möjligheter att efterfråga bostäder genom mer pengar i den egna plånboken. Friska människor i arbetsför ålder som kan arbeta ska kunna försörja sig själva. Kvinnor och män ska ha likvärdiga förutsättningar att kombinera familjeliv och yrkesliv så att även kvinnor kan leva på sin lön. Lika lön för lika arbete.

Utanförskapet i det svenska samhället måste brytas. Folkpartiet har presenterat en rapport om hur vi ska motverka utanförskapet. Jag kan konstatera att utskottets majoritet yrkar avslag på alla de förslag som vi presenterat för att motverka segregationen.

Vad vill då utskottsmajoriteten? Jo, utskottsmajoriteten vill, enligt ett regleringsbrev till Boverket, att man ska belysa utvecklingen av integrationen och segregationen i landet, och man ska utveckla lämpliga indikatorer för att följa upp integrationen och segregationen. Min fråga till utskottsmajoriteten är: Tror ni att dessa indikatorer kommer att motverka segregationen? Var är de konkreta förslagen? Ni säger nej till våra förslag, men vilka egna förslag har ni att komma med?

Folkpartiet står bakom det övergripande bostadspolitiska målet som reviderades hösten 2002 och som lyder: Målet för bostadspolitiken är att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljö ska bidra till jämlika och värdiga levnads-

förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.

Detta är ett övergripande mål som behöver tydliggöras genom delmål, som sedan också kan följas upp. Vi menar att bostadskonsumentens behov – valfrihet, boendetrygghet, ett brett utbud av bostäder, fler ägarformer, hållbarhet – ingår i det övergripande målet.

Vad gäller byggande och förvaltning har vi specifikt lyft fram frågan om konkurrens och jämställdhet. Branschen behöver mera mångfald och fler kvinnor. Vi kan konstatera att utskottsmajoriteten säger nej till insatser för att öka antalet kvinnor i byggbranschen.

Mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen behöver enligt vår mening förbättras. Vi menar att det fortfarande brister i transparens. Det är fortfarande svårt att uttyda hur de medel man anslagit använts.

Investeringsbidragen, som hyllas av majoriteten, gillas inte av marknaden. Det kan vi konstatera. Vi säger även detta år nej till investeringsbidragen. De fyller inte den funktion som majoriteten anser att de ska fylla.

Vi säger nej till byggsamordnare och ungdomsbostadssamordnare. Från Folkpartiets sida menar vi att det räcker med *en* samordnare som har helhetsansvaret för alla typer av bostadskonsumenter. Det är samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin. Byggsamordnaren ska utveckla branschen, innovationerna och dela ut priser, står det i betänkandet. Han ska ha koll på företagens produktionskalkyler och stimulera fram nya sätt att bygga. Är detta verkligen en uppgift för en statlig tjänsteman?

Att byggbranschen behöver mera utveckling är uppenbart, men i andra branscher brukar nyckelorden vara konkurrens, forskning och utveckling. Vi säger nej till dessa samordnare. Det räcker med en samordnare – samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin.

Vi vill att man i stället tar fram nyckeltal för att följa utvecklingen vad gäller konkurrens, ökad konkurrensbevakning, produktutveckling och innovationer. Och vi måste se till att ta bort de hinder som motarbetar konkurrensen inom byggsektorn. Vi vill att 1 ½ miljon kronor i stället går till att ta fram nyckeltal för att förbättra beslutsunderlaget vad gäller internationella jämförelser, mångfald och inte minst kvinnor inom byggbranschen.

Vi vill också renodla Boverkets roll. Vi anser det inte vara rimligt att en myndighet bedriver forskning och utveckling. Vi vill också renodla myndigheten utifrån dess roll gentemot SCB, det vill säga den statistik som produceras. Vi anser att i och med att vi inte vill ha de kortsiktiga bidragen kan man utifrån detta minska ramen. Vi anser det inte vara en uppgift för myndigheten att miljöutbilda byggnadsarbetare. Det kan finansieras genom arbetsgivarna. Det är mycket vi vill minska i detta avseende.

Vad gäller räntebidragen är vi inte lika optimistiska som regeringen. Därför anser vi att ramen kan minskas. Vi går efter byggnadsindustrins volymer. Vi säger också nej till övriga kortsiktiga bidrag och anser att hissbidraget på 30 miljoner kronor näst intill är oseriöst.

Vi vill också göra någonting åt bostadsbidragen och deras margina-leffekter som försätter många ensamstående kvinnor i fattigdomsfällan.

Ja, vi har många förslag, och vi skulle gärna i dag vilja höra från majoriteten var deras förslag är. De lyser med sin frånvaro. Var är era förslag för att öka bostadsbyggandet? Vi hoppas få klarhet i dag, för det går inte att utläsa av betänkandet.

Anf. 91 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Det är naturligtvis så att om tre ledamöter ställer sig i talarstolen och kräver svar på en massa frågor räcker inte min talartid. Jag hoppas ändå att i mitt anförande kunna svara på en hel del av dessa frågor.

En fråga ska jag genast svara på, nämligen den som Marietta de Pourbaix-Lundin ställde om byggnadsarbetarna och blockaden. Jag stöder blockaden fullt ut, och den dag Byggnads behöver hjälp utanför porten ställer jag gärna upp som vakt.

Fru talman! Vänsterpartiet har varit delaktigt i arbetet med den budget som ligger till grund för betänkandet. Som vid alla kompromisser finns det en del som vi är nöjda med och en del som vi är mindre nöjda med och som hade sett annorlunda ut om vi fått formulera en budget helt på egen hand.

Efter att ha läst de borgerliga partiernas reservationer kan jag konstatera att deras förutsättningar för att göra det som vi gjort, nämligen en gemensam budget, är lika med noll. För att ta några exempel: Man ställer krav på avskaffande av bostadsbidraget, och man ställer krav på en utökning av bostadsbidraget. Man ställer krav på avskaffande av investeringsstöden för byggandet av studentbostäder, och man kräver utökad stöd för byggandet av studentbostäder. Man säger nej till kvantitativa mål för bostadspolitiken, och man ställer krav på kvantitativa mål för bostadspolitiken. Moderaterna kräver ett marknadsanpassat mål för bostadspolitiken, medan Centern och Kristdemokraterna i olika grad ställer krav på mer statlig styrning av bostadspolitiken.

På punkt efter punkt visar borgarna faktiskt total oförmåga till en gemensam grundsyn och till gemensamma lösningar. Inte ens när det gäller avskaffandet av fastighetsskatten är man överens. Här förekommer allt – från en snabb avveckling till en långsam avveckling och till införandet av en ny form av fastighetsbeskattning.

Om utgiftsområde 18 används som utgångspunkt för budgetarbetet måste jag, med tanke på dem som gjort den här budgeten, säga att det för oss är ren barnlek jämfört med det ni skulle behöva för att klara av ert arbete.

Fru talman! Vänsterpartiet har en rad reservationer i detta betänkande – naturligtvis ingenting som påverkar vår gemensamma budget men som visar hur vi vill se en framtida bostadspolitik. Där hoppas jag att ni kan få en del av de svar ni tidigare efterlyst.

Det råder i dag en mycket stor samstämmighet om att det byggs alldeles för lite i det här landet och om att alltfler har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden. Bostadsbristen ökar inte bara i de så kallade överhettade områdena utan också i en rad kommuner runt om i Sverige. Det är faktiskt så illa att två tredjedelar av befolkningen i dag bor i kommuner med bostadsbrist. Huvudskälet till detta är att finna i den offentliga sektorns kraftiga neddragningar av stödet till bostadsproduktionen och i den mycket höga realräntan i dag.

Ett sätt att öka de samhälleliga insatserna för att nå en rimlig nivå är att inom målet för bostadspolitiken sätta upp kvantitativa mål för byggandet. Kvantitativa mål innebär ett kontrakt med medborgarna om vilken ambition vi på den statliga nivån har. Dessutom är det mycket lätt att mäta utifrån verkligt utfall.

Om Vänsterpartiet hade fått råda skulle det i målet för bostadspolitiken ha stått att under en tioårsperiod ska 40 000 lägenheter per år byggas, varav minst hälften hyresrätter.

Vi vet att behovet av hyresrätter är stort, och vi vet att dagens låga bostadsbyggande leder till hämmad tillväxt, till ökad segregation och till minskad rörlighet på både bostadsmarknaden och arbetsmarknaden.

Dessutom vet vi att under de närmaste 15–20 åren behöver vi bygga om och renovera i storleksordningen 1,3 miljoner lägenheter i flerbostadshus. Många av dessa hus finns i vad som brukar kallas för miljöprogramsområdena.

Det handlar om stambyten, ventilation, elsystem, fasader och så vidare. Om vi inte får i gång renoveringarna och ombyggnationen kommer stora delar av det värde som finns i beståndet att gå förlorade, och vi kommer att se alltför många människor fara illa till följd av en alltför låg boendestandard.

I dag renoveras ungefär 20 000 lägenheter om året, men behovet är antagligen minst det tredubbla. Därför borde vi i det bostadspolitiska målet också ha skrivit in att 60 000 lägenheter årligen ska renoveras. Men, fru talman, det räcker naturligtvis inte att skriva mål, utan man måste också ge redskap för att kunna uppfylla målen. Detta för mig över till reservation 25 där vi försöker visa på hur det framtida bostadsfinansieringsstödet borde vara utformat.

Det grundläggande nyproduktionsstödet i form av räntebidrag har sedan Danellssystemets införande urholkats och räcker inte längre dels därför att subventionsnivån är för låg, dels därför att schablonbeloppen för produktionskostnaderna inte räknats upp på tio år. Detta har medfört att det i det närmaste har blivit omöjligt att producera hyreslägenheter på en rimlig hyresnivå.

Resultatet av detta är ett alltför lågt byggande, ökade köer och ökad bostadslöshet men också att vi under de senaste åren har tvingats kompensera räntebidragssystemet med tillfälliga investeringsstöd som nu gäller fram till år 2006.

Med tanke på den planeringsprocess som föregår en nybyggnation är det av största vikt att vi så snart som möjligt redovisar hur det framtida stödet ska se ut, och då inte bara för nyproduktion utan även för ombyggnation.

Räntebidragets värde när det gäller ombyggnation har sjunkit från 50 % av investeringen till 7 % i dag. Om vi inte skapar rimliga boendekostnader efter renoveringarna kommer många av dem som bor i miljöprogramsområdena att få hyresökningar som de inte klarar av. Det handlar då ofta om ensamstående kvinnor med barn och om stora invandrade familjer som har låga inkomster eller inga inkomster alls.

Fru talman! Vi ska tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna sätta oss ned och gemensamt försöka lösa dessa problem. Men jag vill samtidigt här och nu visa på vilka våra ingångsbud här är.

För det första ska det vara fullt möjligt att ersätta både räntebidraget och det tillfälliga investeringsstödet med ett nytt enhetligt och långsiktigt investeringsstöd.

För det andra ska stödet villkoras med rimliga hyresnivåer och inte omfatta bara små lägenheter.

För det tredje ska miljökraven på stödet vara mycket tydliga.

För det fjärde ska stödet omfatta nyproduktion, ombyggnation och byggande av studentbostäder.

Fru talman! En förutsättning för allas lika rätt till bostad är, förutom ett samhälleligt investeringsstöd, ett riktat stöd till de hushåll som har svårast att klara av sina boendekostnader. Bostadsbidraget har varit, och är i viss mån, ett utmärkt bostadspolitiskt instrument som ger oss större möjligheter att uppnå de mål om allas rätt till goda bostäder till rimliga kostnader som i alla fall de flesta av oss är överens om.

Tyvärr inser inte alla partier detta, utan man vill på olika sätt omforma bostadsbidraget till ett familjepolitiskt redskap. Detta vore att ta ytterligare ett steg bort från den sociala och för den delen också den solidariska bostadspolitiken. Man kommer då att avhända sig ett viktigt redskap för att uppnå de bostadspolitiska målen.

Jag hoppas och tror att även Socialdemokraterna delar vår uppfattning om bostadsbidragets bostadspolitiska betydelse. Därför ställer jag en mycket enkel ja- eller nej-fråga till Socialdemokraternas företrädare: Delar ni vår syn på bostadsbidraget?

Fru talman! Problemet med bostadsbidragen är inte att de i grunden är felaktiga utan snarare att de inte längre uppfyller de krav som man rimligen kan ställa. Vi har under en rad år föreslagit förändringar och förbättringar, och vi fortsätter med att göra detta. I budgeten har vi kommit överens om att höja barndelen i bostadsbidraget. Det är bra, men det räcker inte. Vi vill se fler förändringar.

Hyres- och inkomstgränserna har inte förändrats sedan år 1996. Därmed har bostadsbidragets värde försämrats, och alltfler grupper har tappat ett nödvändigt stöd. Det är dags att göra denna uppräknings och att indexera.

En paragraf om god tro måste införas för att öka tilltron till systemet för dem som har svårast att beräkna sina inkomster. I viss mån har vi fått gehör för våra synpunkter genom höjningen av det så kallade förlåtandeintervall. Men fortfarande skulle vi, precis som finns i Danmark, behöva ett förlåtandeintervall om högst 20 000 kr.

Tillfälliga engångsinkomster till exempel i form av avgångsvederlag som betalas ut vid ett tillfälle men som omfattar ersättning för flera år borde inte få påverka bostadsbidraget och innebära krav på återbetalning.

Kapital- och förmögenhetsuppgifter måste kunna kontrolleras av Riksförsäkringsverket – detta för att också minska riskerna för fusk och för att öka trovärdigheten för bostadsbidragssystemet.

28-årsgränsen måste tas bort. Det livslånga lärandet hyllas av alla. Ska vi förverkliga det måste vi se till att de ekonomiska möjligheterna finns. Därför kan vi inte ha ett system som omöjliggör för dem som är över 28 år och som dessutom saknar barn att ta del av det livslånga lärandet. Men inte bara för dem som vill studera är det viktigt med möjligheten till bostadsbidrag.

Hemlösekommittén visade på betydelsen av bostadsbidrag också för den stora grupp av hemlösa människor som inte har barn och som är över 28 år. Om man hade tillgång till bostadsbidrag skulle man lättare kunna ta sig in på bostadsmarknaden.

Utifrån vad jag sagt om bostadsbidragen yrkar jag bifall till vår reservation 46 under punkt 26.

Vi har också en reservation om förorenad mark. Vi vet att vi behöver bygga ut i storstäderna. Många gånger är den mark som är lättbebyggd redan bebyggd, eller också är den lättbebyggda marken ganska värdefull park- eller åkermark som helst inte alls ska bebyggas. Därför är det viktigt att se till att de pengar som nu går till Naturvårdsverket också i viss utsträckning kan gå till sanering av förorenad mark så att vi kan bygga inne i storstäderna.

Slutligen har vi hissbidraget. Jag håller med dem som sagt att hissbidraget nästan var löjligt. Det blev till och med väldigt löjligt när det bara varade i ett år. Hissbidraget är viktigt; det är viktigt för tillgängligheten.

Det finns i det här landet ungefär 75 000 trappuppgångar i hus med tre våningar eller mer som i dag saknar hiss. Hissbidraget är en viktig förutsättning för att kunna leva upp till detta med kvarboende och för att minska kostnaderna för särskilda boenden liksom för att öka tillgängligheten och möjligheterna för människor att umgås även med vänner och bekanta som inte klarar av att gå. Hissbidraget behövs alltså. Vi i Vänsterpartiet återkommer till frågan. Vi klarade inte detta den här gången. Men vi kommer tillbaka vid nästa budgetförhandling, och då kräver vi inte 30 miljoner. Vi hade hoppats att de 30 miljonerna nu skulle vara en start på något. Hissbidraget kommer, om Vänsterpartiet får styra, att vara en del av det framtida produktionsstödet.

Sedan vill jag kort nämna lägenhetsaffärerna. Jag är lika upprörd som alla andra över klippare och folk som går före kön. Det beror inte på socialdemokratisk politik. Jo, i viss mån, men det beror framför allt på en borgerlig politik där man avskaffade bostadsanvisningslagen och tog bort lagen om obligatorisk bostadsförmedling, de instrument vi har för att kunna fördela bostäder på ett rättvist sätt. De instrumenten valde borgarna, när de hade makten sist, att plocka bort. Skammen för det som har hänt delar ni med socialdemokratin. Socialdemokraterna har än så länge, men jag tror att ganska snart, inte orkat återinföra de här lagstiftningarna. Tillsammans kan vi göra det, och vi tillsammans kan vi få stopp på myglet och det andra.

Anf. 92 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Det här senaste var mycket häpnadsväckande – det är den borgerliga politiken som har gjort att vi har de här bostadsskandalerna. Jag måste igen påminna Sten Lundström om att Socialdemokraterna styr i oavbruten följd de senaste tio åren. Ni har varit med i sex av dessa år. Socialdemokraterna har styr i 63 av de senaste 72 åren. Så har du mage att säga att det är den borgerliga politiken som har gjort att vi har de här bostadsskandalerna. Du har själv varit med i sex år. Varför har du inte gjort någonting åt det tillsammans med Socialdemokraterna? Då kommer jag till det andra. Det är häpnadsväckande att höra vänsterpartister, i och för sig inte första gången och förmodligen inte heller sista gången, prata som om ni befann er i opposition. Ni ingår ju för fasen i majoriteten. Ni

ingår i en majoritet med socialdemokrater och Miljöpartiet, och det har ni gjort i sex år. Ni har haft all möjlighet att påverka politiken. Så står Sten Lundström här i talarstolen och ställer en fråga till Socialdemokraterna: Är ni beredda att ställa upp på min politik? Ni har haft många år på er att försöka påverka, och det enda ni lyckats påverka är hissbidraget under en väldigt kort tid. Det är vad Vänsterpartiet har lyckats åstadkomma.

Min fråga är: Har ni någon gång haft något långsiktigt mål för bostadspolitikerna i vänsterkartellen? Allt som Sten Lundström talade om kommer år 2007 då han förmodligen hoppas att han ska förlora valet. Vad är det långsiktiga mål ni har tillsammans?

Min andra fråga handlar om marginaleffekterna för de ensamstående, som jag pratade ganska mycket om och som jag trodde möjligtvis skulle finnas någon liten lösning för från vänsterkartellens sida för att komma till rätta med detta. Ni skriver själva om detta i budgetpropositionen. Finns det en lösning? är min andra fråga.

Anf. 93 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att kommentera de sex åren. Under alla de här sex åren har jag skrivit en motion om allas rätt till bostad. I den motionen har jag föreslagit bostadsanvisningslag och obligatorisk bostadsförmedling för att komma ifrån det osolidariska sättet att fördela bostäder. Under alla dessa sex år har moderater, kristdemokrater, folkpartister, centerpartister och även socialdemokrater röstat emot. Ni har ett gemensamt ansvar för ni vill inte ge redskap för ett socialt fördelande av bostäder. Ni ställer er utanför och förlitar er på marknaden, som har visat att den inte klarat av det sedan de här instrumenten försvann.

Naturligtvis har vi samtal om långsiktiga lösningar. När vi införde investeringsstödet och när vi sedan införde momsöverföring var det därför att vi tillsammans vill ha en bild som visar att vi inte klarar av att producera de hyresrätter som vi rimligen bör producera för att ge alla rätten till en god bostad.

Därför infördes de här systemen. Vi ställde oss bakom de systemen. Nu ser vi att de inte är tillräckliga och behöver utvecklas. Som jag sade är det här vårt inspel till de förhandlingar om de långsiktiga lösningarna som vi nu ska ha. Vi ska se till att de finns i god tid innan valet så att vi tillsammans i den majoritet som finns kan redovisa för väljarna hur vi långsiktigt tänker lösa problemen.

Anf. 94 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Det ska bli intressant när Lilian Virgin kommer upp, så får vi se en förhandling inför öppen ridå mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det ska som sagt bli väldigt intressant.

Nu kan jag konstatera det som jag nog har sagt ganska många gånger i talarstolen. Vänsterpartisterna vill hellre förmedla och fördela saker än att se till att det finns något att förmedla och fördela. Ni gillar köer. Varför inte se till att det byggs i stället? Varför lägga energin på att förmedla och fördela saker?

Det är som jag sade, ni vill förhindra, försvåra och stoppa. Det är vad ni vill göra i stället för att tillåta och riva hinder och göra det möjligt för folk att bo som de vill. Ni stoppar olika bostadsalternativ. Ni stoppar ägarlägenheter, för att ta ett exempel.

Fru talman! Tillbaka till min fråga som jag inte fick något svar på över huvud taget. Jag kanske förstår varför. Den gällde marginaleffekterna för de ensamstående som är enorma med dagens bostadsbidrag. Jag kan inte förstå när Sten Lundström pratar om solidaritet och om att vara solidarisk. Vad är det för solidariskt med att ha ett system som gör det omöjligt för en ensamstående att gå från bidragsberoende eller från ett deltidsjobb upp till ett heltidsjobb därför att hon får nästan ingenting kvar i plånboken på grund av marginaleffekterna med skatter och bidrag? Var ligger det solidariska och rättvisa i detta?

Anf. 95 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med "förmedla och fördela". Jag påpekar i mitt anförande att vi måste få fart på bostadsbyggandet. Vi är överens, och jag sade det också. Vi är överens om att det byggs för lite. Jag visade på våra vägar för att öka ett byggande. Det innebär inte att det inte behövs ett sätt att socialt och solidariskt fördela bostäder. Jag har varit runt i landet och sett att även i kommuner där man river bostäder sover folk utomhus, detta därför att vi saknar redskap för att fördela och förmedla på ett rättvist sätt. Det är inte bara i storstäderna som det blir övergrepp av den här formen utan även på mindre orter.

När det gäller marginaleffekter är det en sak som jag har lärt mig, och det är att de används för att på något sätt plocka bort det stöd och det skydd från de människor som behöver det bäst. Det har inneburit kraftiga skattesänkningar för folk med höga inkomster. Ert förslag innebär också detta. Det är ett lysande exempel. Jag känner inte många ensamstående kvinnor som jobbar 75 % och får 18 000 i månaden. Jag vet inte vilka kategorier det är. Jobbar man i hemtjänsten och jobbar 75 % får man vara glad om man kommer upp i 10 000 i månaden. Om man skulle gå upp i fulltid skulle man få 14 000. Då skulle man fortfarande behöva ett bostadsbidrag som var riktat just efter ens boendekostnad och lön. Det är det som är den stora skillnaden. Ert förslag kommer bara att innebära att de som är allra fattigast och de som har störst behov av bostadsbidrag inte kommer att få det stöd de behöver. Bostadsbidragets marginaleffekter spelar mig ingen roll. Jag vill stötta de människor som har ett faktiskt behov att kunna bo bra och bo på ett sätt som är rimligt utifrån deras förutsättningar.

Anf. 96 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Sten Lundströms retorik när han försöker ge en bild av en oenig borgerlighet. Han sade så här: På punkt efter punkt visar borgerligheten oenighet. Budgeten hör till rena barnleken för majoriteten. Så växlar han direkt över till sina egna reservationer, och det snällaste man kan säga om detta att det var väldigt opedagogiskt.

Frågan för mig är: Hur känns det för Sten Lundström att stå här i kammaren och försöka framhålla en enig majoritet, samtidigt som hela inlägget handlar om det Sten Lundström inte är nöjd med? Dessutom försöker han kohandla med majoriteten inför öppen ridå. Det skulle ha varit jätteintressant att ha varit en liten fluga och lyssnat på vad Vänsterpartiet fick ut av kohandlingen för att de ställde upp på utskottsinitiativet. Men det är väl en väl förborgad hemlighet. Hade jag varit Sten Lundström hade jag varit mer oroad över det som vi kunde läsa i Dagens Ny-

heter där Ohly kallar samarbetskompisarna miljöpartisterna för principlösa. Han menar att Göran Persson har ett uselt ledarskap, att Socialdemokraterna är högervidna och att Vänsterpartiet är osynliggjort och utfryst. Om Sten Lundström delar den här uppfattningen är det anledning att vara mer orolig för den här majoriteten som hugger varandra i ryggen på det sättet än för alliansen som i alla fall är enig om att vi ingenting vill hellre än att söka få till stånd ett bostadsbyggande i Sverige. Det här skulle jag vilja att Sten Lundström bemöter. Det är avgörande för ert samarbete.

Anf. 97 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att det är särskilt opedagogiskt att först ställa sig bakom en budget, säga att man ställer upp på budgeten och sedan dessutom visa på att man vill gå vidare. Jag tycker att det är mycket pedagogiskt. Jag tycker dessutom att det är ett väldigt sjyst sätt att redovisa sin politik. Politik är inte något statiskt som innebär att den senaste uppgörelsen är den sista. Varje uppgörelse flyttar vi fram mot nästa.

Jag har inte förhandlat öppet. Jag vill bara ha ett svar från socialdemokratin på en enkel fråga, om man fortfarande tycker att bostadsbidragen huvudsakligen är ett bostadspolitiskt redskap eller inte.

Anf. 98 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag lägger märke till att Sten Lundström inte svarar på om han delar sin partiledares uppfattning att miljöpartister är principlösa, Göran Perssons ledarskap uselt, Socialdemokraterna högervidna och Vänsterpartiet osynliggjort och utfruset ur arbetet. Jag skulle gärna vilja veta om Sten Lundström har den uppfattningen.

Han säger att det inte är opedagogiskt, att det är ett sjyst sätt att visa sin politik. Hur sjyst är det då inte från borgerligheten att demonstrera sin politik på det sätt vi gör? Men den angriper ju Sten Lundström. Då måste vi ändå få försvara oss och säga att det förfaringssätt vi har är bättre än det Sten Lundström har som har gått in i en koalition med majoriteten och sedan ställer sig i kammaren, ställer upp villkor och vill ha svar från Socialdemokraterna inför hela borgerligheten. Varje uppgörelse i sig, säger Sten Lundström, är ett steg i rätt riktning. Jag är övertygad, Sten Lundström, att den dag vi får en ny regering med de borgerliga samarbetspartierna kommer varje uppgörelse att vara ett steg i rätt riktning. Det kommer att vara ett rejält fall framåt. Jag tror att oenigheten i vänsterkartellen är mycket större i mycket mer grundläggande och avgörande frågor för Sveriges framtid. Det handlar om utrikespolitik, säkerhetspolitik, arbetsmarknadspolitik och näringspolitik. Det är något som borde oroa alla svenska medborgare. Det oroar mig mer än att vi i den så kallade alliansen inte är riktigt överens om bostadsbidragets utformning och så vidare. Jag skulle gärna ha gett dig ett långt svar, men nu har min talartid gått ut.

Anf. 99 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det jag försökte visa på i er politik och det som skiljer sig från oss som nu har samarbetat är att vi alla fall går åt samma håll. När jag läser era reservationer upptäcker jag att ni springer från centrum,

och sedan springer ni åt olika håll. Det är klart att om man springer tillräckligt långt möts man i centrum igen. Det är väl det ni får göra, miss-tänker jag. Men det är lång väg att springa innan man möts igen i mitten.

Jag konstaterar om investeringsstöd till studentbostäder att Moderaterna säger att det ska man inte ha och Centerpartiet att man ska ha lite mer av det. Ni har över huvud taget inte samma riktning i er politik. Vi har haft samma riktning. Vi har gått in för att bygga. Vi har försökt skapa förutsättningar för att bygga. Nu måste vi gå vidare, för det här räcker inte.

När det gäller debatten om vad Lars Ohly har sagt om mina vänner i alliansen tänker jag inte ta den debatten. Jag föreslår att du tar den debatten med Lars Ohly någonstans ute på stan. Jag tror att det är mycket bättre.

Anf. 100 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det lockar även fram en kommentar från min sida när Sten Lundström säger att det finns en samstämmighet om att det byggs för lite. Då skulle jag vilja veta konkret vad Vänsterpartiet har gjort för att det skulle byggas mer. Den politik som ni har drivit med de så kallade investeringsbidragen, som vi också hörde från talarstolen, visar på att marknaden, det vill säga de som bygger, inte är intresserade av dem. Jag skulle vilja veta på vilket sätt Vänsterpartiet anser att mer av detsamma som inte har fungerat kommer att lösa problemen framåt. Det är den första frågan. Hur tänker ni se till att det byggs mer med mer av samma politik när man har underkänt det tidigare?

Det andra är segregationen. I utskottets betänkande finns det, som jag sade från talarstolen, ett uppdrag till Boverket att ta fram nyckeltal. Jag skulle vilja veta vad Vänsterpartiet tänker göra åt segregationen och inte minst bostadssegregationen. Ni motverkar ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. I de flesta av de här områdena är det till hundra procent hyresrätter. Ni vill inte ha ägarlägenheter. Ni går emot det som skulle kunna blanda upplåtelseformerna. Jag skulle vilja veta varför. Vad är alternativet från Vänsterpartiets sida för att se till att också boendet blir en viktig faktor för att motverka segregation?

Anf. 101 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vad har vi gjort? Vi har försökt med de här bidragen. Det räcker inte hela vägen. Vi måste förstärka dem, se till att de blir permanenta och, precis som ni brukar säga själva från er sida, det måste vara långsiktighet i det. Det är vad vi kommer att försöka skapa.

Marknaden har inte visat sig intresserad, säger man. Jag tycker att det är värre än så. Marknaden har över huvud taget inte visat sig intresserad av att bygga till folk med låga inkomster de senaste tio åren. Om inte marknaden är intresserad av att skapa de bostäder som folk behöver och efterfrågar får vi väl se till att skapa en sådan marknad. Om inte det privata kapitalet vill göra det får vi väl se till att de kommunala bostadsföretagen återigen sätter i gång sin egen byggverksamhet, gärna ihop med Kooperationen. Jag hade gärna sett sådana initiativ. Att ha en bostad eller inte överlåter jag aldrig på marknaden. Det är ett politiskt beslut.

Vi löser naturligtvis inte segregationen genom att Boverket tar fram nyckeltal. Men för att lösa segregationen kan vi behöva en del kunskap som inte alltid finns. Så det är säkert bra.

Tänk om Folkpartiet hade stött våra förslag på obligatorisk boendepaneringsprogram där man klart ska redovisa åtgärder för att bryta segregationen och visa på hur man bygger blandade upplåtelseformer, hur vi bygger fler hyresrätter ute i Limhamn i Malmö, hyresrätter ute på Djurgården och i Djursholm, hur vi bryter upp de riktigt segregerade enkla-erna som finns runt om i vårt land där den vita rika övre medelklassen bor, där det inte finns tillgång till hyresrätter och där det är viktigt att bygga hyresrätter. Om man bara omvandlar en rad hyresrätter till bostadsrätter och tror att man på det viset blandar bebyggelsen minskar man tillgången till hyresrätter. Den dagen Folkpartiet är berett att ställa upp på att vi måste bygga hyresrätter i de områden där det i dag i stort sett inte finns alls kan vi börja prata om blandad bostadsbebyggelse.

Anf. 102 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Inte ens de så kallade offentligtägda företagen, kommunala bostadsföretag, har byggt hyresrätter. Marknaden gick ju fullständigt i stå i och med att det blev politikerhyror som sattes inte minst genom Annika Billströms agerande i Svenska Bostäders styrelse. Den osäkerhet som det innebär att vidta de investeringar som krävs är en grundfaktor. Hur tänker Vänsterpartiet förhålla sig till en reformerad hyressättning för nyproduktion? Det är en oerhört grundläggande faktor som kommer från hela marknaden och där det finns stor konsensus om att det är en viktig bit i att kunna utveckla och bygga nytt, även hyresrätter.

Sten Lundström återkommer till att lösningen inte är att ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Hur ska man då göra i en stadsdel med 100 % hyresrätter? På alla ställen går det inte att kompletteringsbygga. Om det finns ett behov från människor och önskemål om att få äga sin bostad, varför ska Vänsterpartiet motverka det? Hur ser ni på bostadskonsumentens möjligheter att påverka sin vardag och att ta makt över sitt eget liv? Varför är ni sådana motståndare? Det borde vara någonting som gynnar alla. Bostadskonsumenterna blir nöjda. Alla blir nöjda. Dessutom påverkar det det kommunala självstyret.

Jag vill höra från Sten Lundström vilka konkreta åtgärder ni har att komma med vad gäller segregation. Jag har hitintills inte hört någonting. Hur ser ni på en reformering av hyressättningssystemet så att det blir möjligt att bygga hyresrätter igen?

Anf. 103 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis omöjligt att på två minuter svara på båda de frågorna. Men låt oss försöka lite grann när det gäller att bryta segregationen.

Under de senaste åren har jättelika omvandlingar från hyresrätt till bostadsrätt skett i det här landet, långt mycket mer än vad det nyproducerats hyresrätter. Den dag Folkpartiet är berett att säga att dessa lägenheter ska ersättas, och då i de områden där äganderätten är fullständigt dominerande, när vi är beredda att bygga hyresrätter ute på Djurgården, i Limhamn i Malmö, i de stora villaområdena – det behöver inte bli på höjden; att bygga hyresrätter på marken är en jättebra idé och något jag

tycker man skulle göra mycket mer – och att omvandla villor till hyresrätter runtom i landet, då har inte heller jag något problem med detta. Men än så länge har omvandlingen från hyresrätt till bostadsrätt inneburit att tillgången på hyresrätter och därmed möjligheten att bo bra har minskat, och detta har hitintills ökat segregationen.

Det har ökat segregationen i innerstäderna. Det har ökat segregationen i de områden i exempelvis Malmö som är genuina bostadsrättsområden, jättelika kolosser där det fattas hyresrätter. Där ökar segregationen. Kvar blir tyvärr de här öarna med hyresrätter.

Med er politik att omvandla ytterligare fler av dessa hyresrätter utan att ersätta dem någon annanstans kommer segregationen bara att öka. Vi kommer att få en allt större del av bostadsmarknaden som är avhängig att du har pengar och kan betala för att bo. Du förvandlas från att vara en samhällsmedborgare till en kund på en bostadsmarknad. Det är inte jag intresserad av.

Segregationen bryter vi genom en ordentlig samhällsplanering. Rösta därför gärna för Vänsterpartiets förslag om obligatorisk boendeplanering! Det är på det sättet vi kan bryta detta.

Anf. 104 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Balans i livet... Det är snart jul. Vi är inne i adventstiden. Är det någon mer än jag som väntar på och längtar till några dagars julstämning, julklappar och julmat men framför allt julefrid, tända ljus och julsånger? Jag skulle tro det. Vi människor behöver alltemellanåt dagar av vila för att kunna prestera ett bra arbete. Det är nödvändigt för att få balans i livet.

Önskelistor hör också julen till i min familj. Jag tror inte att det är något unikt. Önskelistor har vi, får vi och skriver vi. Det är spännande. Man får inte allt man önskar, men önskar gör vi ändå. Det är kreativt.

Fru talman! Balans i livet ... önskelistor – ja, det har jag även satt som rubrik på mitt anförande om utgiftsområdet Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.

Balans i livet... Bostaden, arbetet, maten – inget av detta kan stå för sig självt. Allt behövs. Alla de tre ingredienserna är grundläggande behov för att få balans i livet.

Jag tycker att det är alldeles utmärkt att vi har fått ett samhällsbyggnadsdepartement. Jag hoppas att man där ska ta ett samlat grepp även på vårt ansvarsområde. Jag tycker att det är bra med en samhällsbyggnadsminister som tar ett samlat ansvar, även om jag undrar var hon är i dag. Det är oerhört viktigt att inget kommer bort. Bostadsfrågorna får inte komma med bara på ett hörn utan måste ha sin beskärda del för att samhällsbyggnaden ska bli bra.

Önskelistor... Ja, man kanske kan kalla programförklaringar och partimotioner för det. Men för det politiska arbetet är detta väldigt bra arbetsinstrument som genomsyrar hela året i riksdagsarbetet.

Centerpartiet har i sin önskelista, sin partimotion för detta utgiftsområde, lagt fram förslag på hur vi vill använda de medel som finns för bostadsutskottets område, en önskelista som inte heller i år har anammats av majoriteten. Centerpartiet har därför valt att inte delta i beslutet om anslagsfördelningen men redovisat detta i ett särskilt yttrande som finns i sin helhet i detta betänkande.

Centerpartiets budgetförslag med förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar ska ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Balans måste råda mellan alla utgiftsområden.

Centerpartiet önskar och arbetar för ett samhälle där man lägger fokus på det friska och inte på det sjuka. Att mer än 20 % av den arbetsföra befolkningen är i arbetsåtgärder, öppen arbetslöshet, sjukskrivning eller förtidspension är inte tillfredsställande. Varje människa är en resurs. Varje individ bidrar till att forma samhället.

För att uppnå en positiv förändring fordras ett annat tänkande än det som dagens regering presenterar. Den syn som den nuvarande finansministern gav uttryck för när han jämförde oss 40-talister med ett krävande köttberg visar alltför tydligt på ett nonchalant och respektlöst tänkande som naturligtvis även sätter sina spår i finansministerns regeringsarbete och budgetplanerande.

Fru talman! Jag vill kortfattat redovisa inriktningen på vårt motionsförslag i förhållande till regeringens förslag.

Vi minskar anslaget till bostadsbidrag med 150 miljoner kronor. Minskningen blir möjlig genom de förslag som Centerpartiet fört fram i andra motioner. Vi anser att människor ska ha mer pengar kvar i sin egen plånbok. Det ska löna sig att arbeta. Det är dock nödvändigt att bostadsbidragen ses över så att de pengar som finns går till dem som verkligen behöver dem.

När det gäller investeringsbidrag tycker vi inte att ett generellt sådant för nybyggande är bra. Det är inte rätt åtgärd för att få till stånd den nyproduktion som behövs av hyresbostäder. Det har mycket tydligt visat sig. Här behövs i stället en reformerad bostadspolitik som tar ett helhetsgrepp där både regelförändringar, konkurrensåtgärder och mark- och planfrågor finns med som ingredienser.

Ingen regel, dock, utan undantag – så är det alltid, och det gäller även för oss i Centerpartiet. Det är därför vi föreslår att investeringsbidraget för studentbostäder ska finnas kvar, dock inte med den ryckighet och knykighet som regeringen visat prov på. Vi vill ha ett långsiktigt tänkande så att planeringen för byggande kan fortgå.

Vi ställer oss avvisande till regeringens förslag att inrätta en tjänst som ungdomsbostadssamordnare. Den uppgiften måste naturligt ligga hos den nya samhällsbyggnadsministern och hennes fögderi. Det behövs inte fler myndighetsorgan, utan det behövs fler bostäder och regler som gör att befintligt bostadsbestånd kan användas mer effektivt.

Fru talman! Under de kommande åren kommer närmare 1,3 miljoner lägenheter i flerbostadshus att kräva ett omfattande bostadsunderhåll. Dessutom behöver 65 000 lägenheter per år få vatten- och avloppsledning utbytta. Det är ett underhållsberg som tornar upp sig. En samlad översyn måste göras av skatteregler, hyressättningssystem och regelverk i syfte att dokumentera behovet av underhåll men framför allt för att säkerställa de ekonomiska villkoren kring detta underhållsberg.

Miljötänkande och kvalitetstänkande måste ingå i allt byggande, anser vi – därför inget extra till det.

Statens bostadsnämnd tar vi bort. Omstruktureringen av kommunala bostadsbolag på orter där det råder bostadsöverskott anser vi att kommunerna själva ska ta ett övergripande ansvar för. Vi anser dock att staten

måste ta ett helhetsgrepp för hela landet. Det måste finnas arbetstillfällen i hela landet, det måste finnas bra kommunikationer i hela landet och det måste finnas bra bostäder i hela landet. Det måste finnas människor i hela landet.

Tomma och förfallna hus mår ingen bra av, oavsett var de finns. Det skapar misstämning och oro.

Fru talman! Vi har ett härligt land! Dessvärre har vi en regering som inte inser betydelsen av att satsa på hela vårt land, att ta till vara, att sprida arbetstillfällen, att sprida allt som man har makt att göra.

I dag råder det fullständig obalans i Sverige. Vi i Centerpartiet önskar verkligen balans.

En omläggning av dagens politik enligt Centerpartiets syn på underifrånperspektivet gör att även Myndighets-Sverige förändras. Dagens länsstyrelser får därmed färre uppgifter. Boverket får färre uppgifter. Vi kräver därför en fortsatt effektivisering av verksamheterna vid länsstyrelserna och vid Boverket.

I det här betänkandet finns det en reservation, fru talman, där vi i Centerpartiet uppmärksammar riksdagen på den brist som finns vid fördelning av de pengar som fördelas till länsstyrelserna. Det är egendomligt att regeringen fördelar pengar till länsstyrelserna efter så oklara principer som man gör i dag. Titta bara på hur man fördelar anslaget till Uppsala! Ett växande befolkningstal återspeglas inte i länets andel av det totala anslaget.

Fru talman! Balans på bostadsmarknaden är något som står högt på Centerpartiets önskelista. I dag ser vi att en tredjedel av kommunerna har bostadsbrist, en tredjedel har bostadsöverskott. Det är bara i en tredjedel av kommunerna i landet det råder balans. De finns faktiskt.

Fru talman! Personligen tycker jag att det skulle vara mycket intressant om bostadsutskottet under år 2005 tittade lite extra på de kommuner som har en balans på bostadsmarknaden. Jag tror att vi har något mycket intressant att lära av dem.

Det är mycket intressant att se att man i många av de kommunerna har en bra fördelningspolitik. Man ger till exempel mark till många nya byggföretag. Men vi ska också se om man har en bra fördelning mellan hyreslägenheter, bostadsrätter och villor och om det finns en bra service samt bra kommunikationer till och från olika orter. Inte minst ska vi se om det finns en balans mellan stad och landsbygd.

Det behövs en rad åtgärder även från statens sida för att alla våra kommuner ska få de allra bästa förutsättningarna för att de ska utvecklas väl och för att alla våra medborgare i Sverige ska få ett bra liv. Det är nödvändigt med en ny borgerlig regering som är tillåtande, som river hinder och gör det möjligt att leva och bo i hela landet.

Fru talman! Balans och önskelistor – jag hade innerligt hoppats att samhällsbyggnadsministern skulle ha varit här i dag. Jag hade velat ge henne Centerpartiets önskelista för en bra bostadspolitik för landet.

Jag skulle vilja ge henne uppmaningen att se till att målet för bostadspolitiken uppfylls. Jag skulle vilja ge henne en önskan om att till målet även foga frågorna om arkitektur och estetik. Vi vet att människor mår bättre i en vacker miljö. Trygghetsfrågan är en av de viktigaste frågorna för människor i deras boendemiljö. I välskötta, sunda och friska

miljöer ser man mindre av skadegörelse, och människor mår mycket bättre.

Till sist, fru talman, har jag naturligtvis mycket mer att önska för att det ska bli balans på det här området. Men låt mig bara önska såväl talman som ärade kolleger, kanslier av alla slag och åhörare en skön vila i juletid så att man kan komma igen med friska tag och känna att man har balans i livet. Tack också för året som har gått!

Jag står bakom alla reservationer men yrkar bifall bara till reservation 16 under punkt 12.

Anf. 105 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill ställa ett par frågor till Rigmor Stenmark.

Rigmor Stenmark avslutade nästan sitt anförande med att se fram mot en borgerlig regering. Det är i och för sig en av mina mardrömmar, men det är en annan sak.

När jag gick igenom de olika budgetförslagen från er sida kunde jag konstatera att det skiljer sig på bostadspolitikens område, från Moderaterna som är klart värst i klassen med en neddragning på 6,2 miljarder av de 9 miljarder som finns till 179 miljoner som jag tror är förslaget från kd som är snällast i det här fallet. Vilken bostadspolitik är det vi får se när den här borgerliga regeringen kommer?

Sedan har jag en fråga som gäller investeringsstöd till studentbostäder.

Fru talman! Jag delar Rigmor Stenmarks uppfattning. Det är betydelsefullt att detta blir tydligt och långsiktigt. Men när jag går till valurnorna och ska rösta på Centerpartiet, får jag då Folkpartiets och Moderaternas förslag om ett skrotande av investeringsbidraget? Vilken politik är det jag får?

När det gäller Statens bostadsnämnd blir jag lite mer förundrad. Rigmor Stenmark säger att hela landet ska leva. Vi ska kunna bo och verka överallt. Menar Rigmor Stenmark på fullt allvar att kommunerna med tomma hus ska stå för de kostnaderna själva? Menar Rigmor Stenmark att äldreomsorgen, barnomsorgen och skolan i de här kommunerna, som en gång byggde lägenheter därför att de i huvudsak behövdes, ska stå för kostnaderna för rivandet själva? Därmed slår man i stort sett undan en stor del av den arbetsmarknad som finns för kvinnor på de här orterna. Är det detta Rigmor Stenmark menar?

Anf. 106 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag kan lova Sten Lundström att det inte blir någon mardröm för Sten Lundström att leva i ett borgerligt samhälle, definitivt inte. Se bara på hur samhället ser ut i dag, Sten Lundström. Jag tror att det är många som känner att det är en mardröm.

Jag läste i dagens Uppsala Nya Tidning om en kvinna, vi kan kalla henne Anna för jag kommer inte ihåg vad hon hette, men ni kan läsa artikeln. Hon trodde hon snart skulle vara hemlös. Hon riskerade att bli vräkt. Varför då? Jo, hon fick inte lån för att skaffa sig en bostad. Hon hade en skilsmässa bakom sig. Hon hade skulder bakom sig som hon nu hade betalat. Men hon var ändå inte kreditvärdig.

Hur ser det samhälle ut som vi har i dag, Sten Lundström, det samhälle som Sten Lundström har varit med och stöttat? Ni har ju själva

stöttat den regering som finns i dag. Var i stället lite självkritisk. Vi kommer att klara av att regera tillsammans. Vi har noga satt på pränt de områden som vi kommer att klara. Vi kommer inte att förbjuda, stoppa och förhindra. Vi kommer att tillåta, riva hinder och göra det möjligt för människor att leva och bo i hela vårt land.

Anf. 107 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det var inte mycket till svar. Jag fick en filosofisk utläggning om hur det är att vara mörkrädd. Det är väl okej.

När det gäller de hemlösa tror jag att vi har en ganska bra politik att falla tillbaka på. Jag satt tre år i Kommittén för hemlösa. Om vi samlar oss och tar till oss Hemlöshetskommitténs förslag tror jag att vi kan lösa ganska många problem.

När man sedan som fattig, nyskild kvinna inte får lån är det lite övermaga att skylla på staten. Hon har, som jag förstår det, vänt sig till marknaden, de privata bankerna. De anser henne inte vara kreditvärdig, därför får hon inte heller något lån till en ny bostad. Det är illa.

Men den kanske viktigaste av de frågor jag ställde till Rigmor Stenmark, fru talman, handlar om regionalpolitik. Hur menar Rigmor Stenmark att kvinnor, äldreomsorg, barnomsorg och skola ska fungera på de orter där man fortfarande behöver riva bostäder därför att de inte längre behövs? Ska man göra det med egen ekonomi? Det system som vi har haft hitintills har drabbat de här kommunerna ganska hårt därför att de har fått vara med och finansiera delvis själva genom försämring av den offentliga servicen.

Med Rigmor Stenmarks förslag och tankar att man ska stå för det här själv kommer inte ens den lilla del som i dag staten har bidragit med för att trots allt underlätta för kommunerna att finnas kvar. Hur menar Rigmor Stenmark att de kommunerna med stor utflyttning och mycket tungt ska klara att bära den bördan på sin egen kommunalskatt?

Anf. 108 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman och Sten Lundström! Centerpartiet har en helt annan politik än vad kommunisterna har. Det är bara så. Vi har inte en sådan politik som till exempel undergräver Norrlandskommunernas möjligheter att satsa på både skola, barnomsorg och äldreomvårdnad. Med Centerpartiets syn skulle vi ha balans i hela landet och människor bo överallt.

Jag var i torsdags kväll och pratade bostadspolitik. Statens bostadsnämnd förklarade och redovisade för mig. De som sitter i den styrelsen sade att det inte är klokt att staten går in och köper bostäder för 2 miljoner i, tror jag, Umeå. Det fanns 76 lägenheter i det bostadshuset. Det skulle finnas möjligheter att i stället försöka flytta människor.

I samma veva diskuterade vi hur det skulle se ut om de myndigheter som fanns i Stockholm skulle flytta ut. Man skulle kunna frigöra – jag tycker att det var häpnadsväckande – bortåt 65 000 lägenheter om samtliga statliga myndigheter flyttade från Stockholm ut i landet. Det är kanske inte riktigt önskvärt, men vi har snuddat vid de bitarna. Vi har också gjort en förteckning över vilka myndigheter som skulle kunna flyttas ut. Nu hjälper i stället Vänsterpartiet till med att till och med lägga ned försvarsanläggningar i Arvidsjaur. Vad säger de socialdemokratiska ledamöterna där uppifrån om det? Det blir inte någon bra politik.

Det behövs definitivt en ny borgerlig regering som tillåter, river hinder och möjliggör för människorna.

Anf. 109 LILIAN VIRGIN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Maria Öberg och jag delar på innehållet i betänkandet, och Maria tar upp frågorna kring bostadsbidragen.

Utskottets ställningstagande och överväganden finns väl beskrivna i betänkandet. Jag vill tacka Miljöpartiet och Vänsterpartiet för ett konstruktivt samarbete som lägger grunden till en framgångsrik, social och hållbar bostadspolitik.

Vi kan visa på att politik gör skillnad. För oss socialdemokrater är bostadspolitiken en viktig del av välfärdspolitiken. Det handlar om att se människors behov och att se till att det finns en god bostad till en rimlig kostnad.

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är utgifterna för samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande för kommande år. Ramen för vårt utgiftsområde är drygt 9 miljarder kronor.

Med hjälp av socialdemokratisk politik har bostadsbyggandet ökat år från år, och vi har nu det högsta bostadsbyggandet på tio år. Vi socialdemokrater lovade att det skulle byggas 120 000 bostäder under mandatperioden. Boverkets prognoser pekar på att vi kommer att nå målet. Regeringens och kommunernas insatser för att komma i gång med bostadsbyggandet börjar ge utdelning.

Nu har byggandet av hyresrätter med hyror som människor med vanliga inkomster kan efterfråga kommit i gång. Det gäller både större och mindre bostäder och studentbostäder. Vi vill se till att byggandet fortsätter.

Fru talman! Vi ser ofta rubriker i medierna som talar om vad som är på gång. Det är många positiva nyheter: "Bostadsbyggandet ökar i Malmö". "Ljusare byggtider – uppåt för Peab, mest fart är det i landets tre storstadsområden Malmö, Göteborg och Stockholm, och bedömningen är att nästa år blir det ännu bättre." Göteborgs-Posten säger att "byggindustrins framtidstro har snabbt gått från att vara riktig svag till urstark". "Byggrusch i Luleå." Hos Riksbyggen ökar byggandet, och de sätter i gång projekt på flera orter runt om i landet. AlmeGas tjänsteindikator för tredje kvartalet 2004, som baseras bland annat på data från Konjunkturinstitutet och 3 000 tjänsteföretag, säger: "Tillväxten i den svenska ekonomin kommer att öka kraftigt sista kvartalet i år. Särskilt ljust är läget för byggbranschen och leverantörer till industrin."

SCB har statistik som visar att de tre första kvartalen i år påbörjades byggandet av 20 900 lägenheter. Det är en ökning med 37 % jämfört med samma period förra året. Bostadsbyggandet ökar i de flesta länen, men särskilt utmärker sig Skåne. I Västerbottens, Södermanlands och Värmlands län byggs det också.

Det märks att det har hänt saker och att byggandet har kommit i gång. Jag ser att det hänger ihop med den politik som vi har fört, och även om investeringsstöd och investeringsstimulanser är tillfälliga stöd visar det att det har bidragit till att bostadsbyggandet har kommit i gång. Det är det jag menar när jag säger att politik gör skillnad.

Vad händer nu om vi, som Moderaterna vill, låter marknaden styra igen? Moderaterna säger att de vill avreglera bostadsmarknaden, att det inte ska behövas några stöd eller kompensationer och att samtliga subventioner ska avskaffas. Det kallar Moderaterna en normaliserad bostadspolitik. Det innebär att marknaden ska styra och att det inte behövs någon politik.

Bostadsbyggandet har kommit i gång, och vi vill göra mer för att trenden ska hålla i sig. Då behövs det politiska överväganden. Det vi ser närmast framför oss är att ersätta de tillfälliga investeringsstöden och stimulanserna med ett mer långsiktigt stöd. Därför har Boverket fått ett uppdrag att utvärdera de statliga insatserna, och det har tillsatts en arbetsgrupp inom regeringen som ska se över de nuvarande systemen för bostadsfinansieringen. Arbetsgruppen ska komma med förslag till ett nytt system som ska gälla sedan de nuvarande stöden upphör 2006.

Vi har inrättat Byggekostnadsforum, som tillför byggbranschen viktiga kunskaper och erfarenheter. De har också visat att det går att pressa byggekostnaderna med 25–30 % med hjälp av skickliga upphandlingar.

Vi har också fått en byggsamordnare, som tillsammans med byggbranschen ska bygga upp och samordna ett utvecklingsprogram som ska gynna konkurrens, kvalitet och också ta till vara erfarenheter. Det ska gynna bostadsbyggandet men också anläggningar och offentliga byggnader.

Fru talman! Den borgerliga bostadspolitikerna finns inte eller är väldigt otydlig. Är det Moderaternas nedskärningar på 6,2 miljarder som ska gälla? Ska bostadsbidragen, räntebidragen och andra stöd avskaffas? Om Moderaterna får bestämma minskar anslagen till samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande från 9,1 miljarder till 2,9 miljarder. Marknaden ska ta över resten enligt Moderaterna.

Det finns stora skillnader mellan de borgerliga partierna. På det här området har alliansen inte nått någon samstämmighet, och vi undrar vilket av de borgerliga partierna som är tongivande. Är det Moderaterna som är störst?

De borgerliga partierna är inte överens om bostadsfinansieringen. Moderaterna vill avreglera, Folkpartiet vill utarbeta långsiktiga lösningar, Kristdemokraterna vill inleda en avveckling, och när det gäller bostadsfinansiering för byggande på landsbygden har Moderaterna och Centern olika uppfattningar.

Det ni borgerliga partier är överens om är att Byggekostnadsforum ska avskaffas och att byggsamordnare inte ska finnas. Det är inte mycket att bygga en bostadspolitik på.

Fru talman! Vi satsar på att utveckla byggsektorn, och vi vet också att lägre byggekostnader ger lägre boendekostnader. Därför är det en medveten satsning på Byggekostnadsforum och byggsamordnare. Vi ser också resultat genom samarbete mellan bostadsbolag och byggbolag och nya sätt att upphandla.

Centern har aviserat att de vill ha marknadshyror. De har anammat Moderaternas tankar: Mindre politik, mer marknad, hyror sätts efter dem som är beredda att betala. Samtidigt säger Centern: Gör något. Det räcker inte med att förbjuda, stoppa, hindra, kontrollera, prata. Det behövs handling. Det har vi hört från Centern. Är medicinen marknadshyror och att avstå från att bedriva politik?

Vi socialdemokrater vill inte ha marknadshyror. Det ger inte fler bostäder. De förstärker i stället segregationen, och vi jobbar i stället med att se över hyressättningsystemet.

När man ser på de ställningstaganden som de borgerliga partierna gör framstår Kristdemokraterna som det parti som står närmast majoritetens uppfattning. Kristdemokraterna har också en ny motion om ett nytt anslag för ett forum för äldres boende. Vi i majoriteten kan instämma i mycket av det som förs fram i motionen, men med hänvisning till det arbete som pågår med att förankra Äldreberedningens över 100 förslag och att kommunerna redan har ett bostadsförsörjningsansvar mot hela befolkningen nöjer vi oss med detta. Intressant är att Moderaterna och Folkpartiet även här säger nej. De har satt ned fötterna och hamnat i ett nej, eftersom motionen har förslag om statliga åtgärder som de inte kan stå bakom.

Fru talman! Utskottet har arbetat med att följa upp och utvärdera hur riksdagens beslut genomförts och vilka resultat som de har fått. Regeringen har inlett ett långsiktigt arbete för att utveckla resultatredovisningen. Det utskottet redovisat i betänkandet vill vi ska vara en del i dialogen mellan riksdag och regering för utvecklingen av den ekonomiska styrningen.

Till sist, fru talman, ser jag att Carl-Erik Skårman är upptagen på talarlistan, och jag tror mig veta vad han ska säga. Han kommer att kritisera regeringen, majoriteten, Socialdemokraterna och mig för att vi tar ett initiativ för att regeringen ska bemyndigas att under anslaget för Byggekostnadsforum ingå åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utbetalningar på högst 36 miljoner kronor efter 2005.

De borgerliga partierna vill inte ge bemyndigandet till regeringen. De har motsatt sig inrättandet av Byggekostnadsforum, och därför tycker de inte heller att det behövs något bemyndigande.

Nu är det så att utskottet har tillstyrkt regeringens förslag om anslag för verksamheten vid Byggekostnadsforum. Då tänker vi praktiskt och ser att det ger klara fördelar om vi bemyndigar regeringen att ingå åtaganden som även sträcker sig över en längre tidsperiod.

Anf. 110 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Lilian Virgin tackar Vänsterpartiet och Miljöpartiet för ett konstruktivt samarbete. Jag tycker att det är en väldigt intressant infallsvinkel, inte minst mot bakgrund av det vi har lyssnat till från Sten Lundström under den här debatten. Jag skulle gärna vilja höra Lilian Virgin förklara för mig hur hon kan tycka att det är ett konstruktivt samarbete när Sten Lundström står här i debatten och i princip sågar allt det som ni tillsammans har gjort, därför att Vänsterpartiet vill någonting annat, vill gå något längre och så vidare.

Sedan säger Lilian Virgin att bostadsbyggandet har ökat. Det håller jag med om, och det tycker vi är bra. Däremot är det inte tillräckligt. Problemet är att det, som vanligt med Socialdemokraternas politik, är så att man bestämmer för svensken och för medborgaren också hur han ska bo. Man bestämmer att barnen ska vistas på dagis, och människor ska bo i en lägenhet som inte får vara större än 60–70 kvadratmeter, därför att man styr bidragen så att de bara gynnar de mindre bostäderna. Efterfrå-

gan är stor, inte minst på större bostäder. 250 000 svenskar säger att de skulle kunna tänka sig att skaffa barn om de hade en större bostad.

Jag skulle gärna vilja höra Lilian Virgin förklara för mig hur hon ser på investeringsstöden. Ska de enbart gynna en viss sorts lägenheter? Vi vet ju att också investeringsstöden haltar en hel del, eftersom av 190 miljoner kronor som fanns att fördela i Stockholm har bara 50 miljoner använts. Vad indikerar det, Lilian Virgin? Det måste ju ringa några klockor om att någonting inte står rätt till med de här stöden.

När det för övrigt gäller det stöd som Lilian Virgin säger att vi inte längre vill stå bakom, är det så att vi i själva verket vill att det ska gynna både privata värdar och andra. Det är inte så att vi avvecklar det, utan vi vill utveckla.

Anf. 111 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Först när det gäller samarbetet visar det sig att vi i alla fall har en bostadspolitik som har lyckats få i gång bostadsbyggandet, och det ser jag som en viktig del i det här samarbetet. Sedan kan vi ha vissa olika uppfattningar, och det ser vi att också de borgerliga partierna har.

Ragnwi Marcelind säger att bostadsbyggandet har ökat. Det var skönt att få ett sådant erkännande, efter de inlägg som har varit här tidigare. Men det är inte tillräckligt. Och jag håller med; det är inte tillräckligt. Därför kommer vi att fortsätta att jobba med det här.

Vi såg hur det såg ut efter den borgerliga regeringen, när politiken retirerade och marknaden fick bestämma. Då var det så att många människor inte kunde fråga efter bostäder. De flyttade ihop, och de blev trångbodda. Det byggdes ingenting. Vi fick till och med ett överskott på bostäder en tid.

Men vad är det sedan som har hänt, när människorna fått en framtidsstro? Jo, då får de råd att flytta och fråga efter en bostad. Vi fick en väldigt stor brist på bostäder. Det vi då såg först och främst var att de små bostäderna behövdes, och de byggdes inte automatiskt. Vi införde stimulansen för små bostäder, därför att vi såg att behovet där var allra störst.

Anf. 112 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag tycker att det är lite tramsigt att ständigt återkomma till att borgerligheten under sina få år i majoritetsställning skulle ha havererat hela bostadspolitiken i Sveriges rike. Det är nästan så att man skäms när man hör de här påståendena hela tiden.

Trots allt har Socialdemokraterna nu under tio års tid varit vid makten och dessutom under högkonjunkturperioder, som skulle ha gynnat och stimulerat till att ta stora initiativ när det gäller byggande. Jag tycker att det är lite dåligt.

Lilian Virgin säger att borgerligheten inte har någon politik. Vi har ju presenterat enormt mycket politik, dessutom ny politik, som över huvud taget inte har funnits med i de politiska resonemangen tidigare. Men allt detta säger majoriteten nej till. Däremot kan vi se att det finns en splittrad hållning i majoriteten, när till exempel Sten Lundströms parti säger att man åtminstone ska ha ett konstruktivt mål på 45 000 nya lägenheter per år. Det stöder inte ens Lilian Virgin – ni avstyrker det ju så att de måste reservera sig i sin egen koalitionsregering.

Vi har lagt ett förslag om att låginkomsttagare ska kunna äga sitt boende, och ni ifrågasätter det och säger att staten ska inte ta några risker. Då skulle jag vilja fråga: Varför är det så angeläget att lägga hundratals miljoner på stimulanser och bidrag till byggherrarna, när man kanske skulle kunna se till att människor, småbarnsfamiljer, unga människor som är beredda att vidga familjen och bli större, fick resurser att kunna göra detta? Det skulle inte bara bli gynnsamt och lönsamt för den enskilde, inte bara för småbarnsföräldrarna, och det skulle inte bara födas mer barn, utan också vara lönsamt för staten. Men det säger ni nej till.

Anf. 113 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Ragnwi Marcelind vill inte höra verklighetsbeskrivningen, som visar att det är brist på bostäder nu men att det när det var sämre tider till och med var överskott på bostäder. Det är fakta. Men det byggs nu, och det beror på de stimulanser som den socialdemokratiska regeringen ser till att vi får.

Det här med mål för nya lägenheter är lite lustigt, för där sitter Ragnwi Marcelind i samma båt som Vänsterpartiet. Där har ni uppfattningen att det är riksdagen som ska fastställa mål för bostadsbyggandet. Jag delar inte den uppfattningen. Bostadspolitiken är ett delat ansvar mellan kommun och stat. Staten kan se till att vi får verktyg men kan inte se till hur mycket det byggs.

Jag tycker att vi kan ha ett mål, som vi pratar om, men vi behöver inte fastställa det i riksdagen. Vi har olika uppfattningar där.

Anf. 114 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Jag ställde fem frågor till vänsterkartellen och då bland annat till Lilian Virgin. Jag har inte fått svar på en enda av mina frågor. Jag tänker inte upprepa alla men några.

Jag frågade om det fanns något orsakssamband mellan Socialdemokraternas bostadspolitik och lägenhetsskandalerna. Sedan var vi inne på bostadsbyggandet. Då pratade Lilian Virgin om att det kommer att byggas mer – ni kan notera att det alltid i prognoserna är nästa år som det kommer att byggas mer.

Det är riktigt att bostadsbyggandet har ökat lite, men det har ökat från en exceptionellt låg nivå, och det är inte tack vare regeringen utan trots regeringen som bostadsbyggandet har ökat. Det säger faktiskt Boverket självt. Det sade man redan när riksdagen skulle fatta beslut om investeringsstimulansen, att två tredjedelar av lägenheterna skulle byggas utan denna investeringsstimulans. Det är egentligen pengar rakt i sjön.

Sedan räknade jag upp ett antal hinder som man skulle kunna ta bort för att få i gång bostadsbyggandet. Det är hinder som det inte kostar några pengar att ta bort, utan det skulle bara få i gång bostadsbyggandet om man gjorde det.

Det har inte kommit ett enda svar, inte en enda reaktion på något av allt det som jag och många andra räknade upp. Min fråga är: När kommer det något förslag? Kommer det över huvud taget några förslag? Vi har inte sett en enda proposition sedan jag vet inte när. Vad sysslar den socialdemokratiska regeringen med? Det borde även ni fråga er. Jag vill inte ha förslag om mer hinder och mer regler, utan jag vill ha förslag som tar bort hindren.

Jag förstår att det kanske inte är så lätt att läsa vad olika partier tycker, men Lilian Virgin försöker göra sig lustig på något sätt när hon säger att Moderaterna ju tar bort 6,2 miljarder när det gäller anslagsområde 18. Ja, det är riktigt, men då har Lilian Virgin inte läst att vi lägger på 5,5 miljarder kronor på det extra barnbidraget till ensamstående föräldrar och studerande. Det är mycket mer än vad Socialdemokraterna lägger på bostadsbidraget.

Anf. 115 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Det var roligt att höra att även Marietta de Pourbaix-Lundin kan tala om att bostadsbyggandet har ökat. Det lät inte så från början i hennes anförande.

Det som vi jobbar med nu är att det ska bli långsiktiga spelregler. Det var ju Centern som hade önskelistan, men när det gäller hela den lista som Marietta hade är det många av de sakerna som är på gång. Vi kan ta långsiktigheten; den fanns där. När det gäller infrastrukturen tittar man på vad man kan göra, hur man kan underlätta för att bygga. Det finns saker som vi inte ställer upp på. Det är att man ska förändra utjämnings-systemet. Vi vill ju ändå att hela Sverige ska leva. Förenkling i PBL ställer vi upp på. Buller tittar vi också på i PBL-utredningen. Så det är väldigt mycket på gång.

Jag valde medvetet att inte svara på de här frågorna från början. Jag förstod att de skulle komma tillbaka i repliken, och jag tycker att det är viktigt att också vi får fram vår bostadspolitik och inte bara svarar på era frågor.

Anf. 116 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Om Lilian Virgin hade lyssnat väldigt noga på mig skulle hon ha hört att jag sade att bostadsbyggandet ökar men att det inte är tack vare regeringen utan trots regeringen. Jag vill upprepa det ännu en gång, för det finns klara bevis för att det är så.

Ja, nu får vi höra att en del av de förslag som vi har inte är så tokiga, men vi sitter ju inte vid regeringsmakten, och ni avslår jämt alla våra motioner med de här förslagen. Då frågar jag: När kommer de konkreta förslagen om att ta bort hinder för bostadsbyggandet? När kommer de konkreta förslagen?

Det hade kanske varit klädsamt om Lilian Virgin hade erkänt att hon hade fel när det gällde siffror när hon sade att vi tar bort 6,2 miljarder. Jag förklarade ju att vi plussar på 5,5 miljarder på det extra barnbidraget. Socialdemokraterna lägger bara 3,3 miljarder på bostadsbidraget, så vi lägger faktiskt mer på barnfamiljer än vad Socialdemokraterna gör. Vi kompenserar för mer.

Sedan ska jag ta upp en annan sak som Lilian Virgin pratar om. Hon säger så här: Vi vill inte ha marknadshyror. Det är ett intressant påpekande, men då måste Lilian Virgin vara både blind och döv, för marknadshyror finns faktiskt redan för hyresrätter. Men det är en svart marknad som råder, och så vill inte jag som moderat ha det. Jag vill att de som bor i hyresrätter precis som de som bor i småhus och bostadsrätter ska kunna skriva avtal om sitt boende på samma villkor. Det kan man inte i dag, utan det är denna svart- och mygelmarknad som Socialdemokraterna

egentligen säger ja till när man säger nej till en marknadsanpassning av hyrorna.

Anf. 117 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Marietta de Pourbaix-Lundin undrar när det kommer några förslag. Marietta borde vara lika väl medveten som jag om att PBL-utredningen sitter och tittar på många av de här frågorna. Det kommer ett betänkande under nästa år, och då får vi ta oss an frågorna. Det har redan kommit ett betänkande som handlar om överklagandeprocessen. Så det är mycket jobb på gång där.

Den här förändringen inom anslaget, att man för över 6,2 miljarder från bostadspolitiken, visar ju att det inte är bostadspolitik som Moderaterna är intresserade av, utan därifrån är det lätt att ta pengar.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga. Marietta de Pourbaix-Lundin kan inte svara nu. Det är synd. Jag glömde att ge ett svar förut på den fråga om mygel och sådant som jag fick, och jag tänkte faktiskt ställa en motfråga: Hur kan er politik förhindra att sådana saker uppstår? Tyvärr blev det ett sent svar, och det blev en fråga, och den är kanske svår att svara på också för Moderaterna.

Anf. 118 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att ta upp den kastade handsken. Det gäller den fråga som Marietta inte kunde svara på. Jag tycker att det är ganska märkligt att man försöker anklaga det ena eller det andra politiska partiet för det som har hänt med mygelaffärerna. Det är uppenbarligen så att vi inte kan stå här och försvara något som är olagligt. Vi kan inte stå här och försvara när man har gått ifrån de stiftelser och deras arkiver som man har att följa. Jag och Centerpartiet tar i alla fall helt avstånd från sådana saker, och det tycker jag även att Socialdemokraterna skulle göra.

Lilian Virgin säger att det finns en bra grund för en bostadspolitik. Jag tror att vi har suttit ungefär lika länge i utskottet. Det är alltför många år som det ständigt bara har hänvisats till utredningar. Det är utredningar dacapo, dacapo, dacapo och inga förslag.

Nu är det halvtid på den här mandatperioden. Nästa år är vi ett år före valet. Valet 2006 ska vinnas av de borgerliga partierna. Jag anser att det har varit lite besvärande när man har varit ute och ständigt har fått höra att det inte finns någon bostadspolitik alls i Sverige. Jag har nästan skämts för det, men så har jag tänkt: Nej, men Rigmor, du ska inte behöva skämmas för det. Det är naturligtvis Socialdemokraterna som ska göra det.

Men ni tycks inte ta åt er ett dugg av det, utan du säger att det finns en grund för en bra bostadspolitik när vi ser den totala obalansen i Sverige. En tredjedel av landets kommuner har överskott. En tredjedel har bostadsbrist. Det är bara en tredjedel av landets kommuner som har balans.

Ja visst, man bygger, men man bygger inte det som egentligen behövs. Det behövs hyresrätter. Man bygger bostadsrätter, och dem skulle man bygga ändå utan investeringsbidrag. Hur hänger det här ihop, Lilian Virgin?

Anf. 119 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Först och främst gäller det det som Rigmor Stenmark säger om olagligheter. Där det finns olagligheter tar vi självklart avstånd från dem. Det är ingenting vi försvarar. Det har ju varit en särskild debatt om det här i kammaren, så det trodde jag var väldigt tydligt från vår sida.

Prot. 2004/05:44
6 december

Rigmor säger också att det är en massa utredningar och inga förslag. Nu har jag i alla fall stått här i talarstolen och talat om vad det är för någonting vi vill göra, vad vi ser framför oss och så vidare. Förslagen kommer.

Jag har också pekat på att inom alliansen, där ni nu har arbetsgrupper på olika områden, har ni ingen arbetsgrupp om bostadspolitiken. Därför spretar det åt så många håll.

En sak som förvånar mig mycket är att Rigmor Stenmark är medveten om att det är ett överskott på bostäder i vissa kommuner och att det är ett problem, men att hon ändå inte kan tänka sig att hjälpa de här kommunerna så att de får en rimlig standard på sina övriga kommunåtaganden som skola, vård och omsorg som är viktiga för kommunmedborgarna. Där vill inte Rigmor Stenmark och Centern vara med och hjälpa till.

Anf. 120 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag har själv varit kommunalråd i en kommun där vi hade ett jättestort problem med att den äldre befolkningen bara ökade och ökade, och vi hade ett totalt befolkningsunderskott i kommunen – det föddes inga barn. Då kan man inte bara säga: Vi hjälper till och begär av staten att bostäderna ska rivas. Det är ingen lösning för en sådan kommun. Lösningen ligger i att vända på det hela och se till att här skapas det arbetstillfällen, hit kommer det folk, här ger man på nytt en framtidstro. Jag vet att Lilian Virgin inte är så okunnig att hon inte vet att det är det som Centerpartiet önskar. Vi vill att det ska bo och leva människor i hela Sverige.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga till Lilian Virgin. Ni har förbjudit ägarlägenheter. Därmed har ni också svikit en uppgörelse. Jag har inte tagit upp det tidigare. Men jag tänkte att jag skulle göra det vid något lämpligt tillfälle, och jag tycker att det är lämpligt nu. Ni har svikit en uppgörelse genom att vi gick med på att införa kooperativa hyreslägenheter mot att ni skulle se till att göra det möjligt att införa ägarlägenheter. Vad blev det? Ingenting.

Ni har försökt att stoppa utförsäljningarna för kommunerna när de har behövt sälja ut och också har sålt ut sina kommunala bolag och sina fastigheter till privata. Det har gått alldeles utmärkt trots att ni har försökt stoppa det.

Ni försöker också förhindra ett nytänkande och försöker hota med Moderaterna. Vad är ni rädda för? Centerpartiet lägger fram egna förslag och en egen rapport om hyressättningsystemet. Vad är ni rädda för?

Anf. 121 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Det låter väldigt vackert när Rigmor Stenmark säger att man ska kunna bo och leva i hela Sverige. Det tycker vi också att man ska ha möjlighet att göra. Men det är flera steg på vägen, och vi tar en del steg för att hjälpa till i de kommuner som behöver stöd för att kommunmedborgarna ska kunna få den service de har rätt att få.

När det gäller att vi har förbjudit ägarlägenheter är det ingen hemlighet att vi inte någon gång har tyckt om det här med ägarlägenheter. Det har gjorts flera utredningar om ägarlägenheter. Jag vet inte vad det är för uppgörelse som Rigmor Stenmark åberopar att vi har svikit. Den senaste

utredningen pekar på att detta med ägarlägenheter är väldigt likt de bostadsrätter som vi har i Sverige. Då tycker vi att det räcker med att ha bostadsrätter.

Men jag tror att när ni pratar om ägarlägenheter har flera av er olika uppfattningar om vad det är för något. Ni borde nog fundera ut vad det är ni egentligen menar med ägarlägenheter.

Sedan säger Rigmor Stenmark att Centerpartiet har sin egen politik och sitt eget program. Jag trodde att det här med alliansen var någonting allvarligt som man skulle jobba vidare på för att få en samstämmighet. Men jag förstår nu att det inte gäller på bostadsområdet.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 122 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Ja, Lilian Virgin, jag kan med emfas säga att alliansen kommer att se till att det blir en ny bostadspolitik. Jag hoppas verkligen att vi får chansen 2006.

Men i dag ska vi diskutera den sittande majoritetens förslag och tillkortakommanden och de hinder som finns inom bostadspolitiken. Då vill jag börja med att ställa en fråga till Lilian Virgin som handlar om bostadssegregationen.

Om man har en stadsdel med 100 % hyresrätter, vill jag veta av Lilian Virgin hur man kan öka mångfalden. Det finns ett antal sådana stadsdelar. Om bostadskonsumenter, fastighetsbolaget och kommunen anser att det vore rimligt att ha upplåtelseformerna bostadsrättsföreningar eller så kallade ägarlägenheter, då vill jag veta varför riksdagen ska bestämma att de inte får det. Varför ska riksdagen bestämma om man kan blanda upplåtelseformerna eller inte? Det är ju det som händer i dag. Lagen om allmännyttiga bostadsföretag förhindrar ombildning av hyresrätter. Det finns ingen möjlighet att bilda ägarlägenheter, för det förbjuder eller omöjliggör riksdagen genom att man inte lägger fram ett lagförslag.

Det intressanta är att det finns länder där det finns både bostadsrättsföreningar och ägarlägenheter. Det finns olika typer av ägarbostäder. Varför är detta omöjligt i Sverige? Och vad har ni för alternativ för att minska segregationen och öka integrationen? Ägandet är en viktig faktor. Men vad är ert alternativ?

Anf. 123 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att alliansen kommer med en ny bostadspolitik 2006. Jag trodde avsikten var att man skulle prata ihop sig innan valet.

Nina Lundström ställer en fråga om segregation och integration. Det är ju väldigt viktiga saker. Vi vill på alla sätt motverka att det blir en segregation. Det finns områden med bara villor där vi tycker att det vore bra om man kunde bygga hyresrätter, och vi tycker att man ska kunna ha bostadsrätter och egnahem i områden som domineras av hyresrätter. Vi säger inte nej till ombildning av hyresrätter, men vi vill ha regler för hur den ska gå till. Vi vill att de som bor i hyresrätterna ska kunna vara med och bestämma om de vill ombilda till bostadsrätter eller inte. Det är därför vi vill ha kravet på två tredjedelsmajoritet. Sedan vill vi inte sälja ut hela bostadsbeståndet så att det inte finns några hyresrätter kvar i området. Det är viktigt.

Vi vill ha blandade former, och det är det vi jobbar för.

Anf. 124 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Men, Lilian Virgin, det finns fall där man faktiskt förhindrar ombildning. Är det så att riksdagen kommer att fortsätta att ha uppfattningen att ägarlägenheter inte ska införas, då blockerar man möjligheten för människor att äga sina bostäder i de här områdena.

Jag förstår mycket väl att områden med villor kan kompletteras med hyresrätter. Men då måste man för det första skapa förutsättningar för att det byggs hyresrätter, och för det andra är det ingen lösning när det gäller hundraprocentsområdena.

Även om bostadskonsumenter, fastighetsbolag och kommuner är överens om att det borde gå att ombilda kan vi konstatera, inte minst efter debatter i denna kammare, att det fortfarande i dag avstyrks och omöjliggörs.

Jag har inte hört någon lösning på hur man ska öka integrationen. Vi från Folkpartiet anser att ägandet av bostaden är en viktig del. Vi vill möjliggöra det i hundraprocentsområdena, och jag hade hoppats på att få ett positivt svar från Socialdemokraterna och utskottsmajoriteten.

Den andra frågan om ägarlägenheter är: Om det nu går i andra länder utanför Sveriges gränser att ha både bostadsrättsföreningar och ägarlägenheter, varför går det inte i Sverige? Har de så fel i de andra länderna?

Den tredje frågan gäller reformering av hyressättningssystemet. Jag tycker att det är glädjande i dag att höra att Socialdemokraterna uppenbarligen är inne på att möjligen vara med på att reformera hyressättningssystemet. Om ni tog tag i den frågan skulle det gå att öka byggandet av hyresrätter och långsiktigt, i de fall man vill, även i villaområden. Men det är en kommunal fråga var man vill ha dem byggda.

När kommer också en reformering av hyressättningssystemet? Det är en viktig långsiktig spelregel. Jag vill också gärna ha svaret om ägarlägenheter. Har alla länder som har båda kombinationerna fel?

Anf. 125 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Angående reformeringen av hyressättningssystemet vet vi ju att det finns den här trepartsöverenskommelsen. Man har fortsatt jobba med den, och det kommer ett förslag. Jag kan inte säga när det kommer, men vi är lika angelägna om att få ett förslag om det som Nina Lundström.

Ägarlägenheter: Har andra länder så fel? När vi var i Finland och tittrade och fick detta med ägarlägenheter beskrivet för oss såg vi att ägarlägenheter där till väldigt stor del liknar våra bostadsrätter. Det var också med det i åtanke som jag sade att jag tror att vi har olika uppfattningar inom olika partier om vad ägarlägenheter egentligen är. Men den utredning som var senast visar att ägarlägenheter som vi skulle kunna tänka oss dem såg ut ungefär som bostadsrättslägenheter.

Vi har sagt från Socialdemokraterna att vi inte vill ha ägarlägenheter. Som jag ser det är det inte något som förhindrar segregationen.

Anf. 126 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Jag trodde att det var budgetbetänkandet som vi skulle diskutera i dag. Jag önskar att få hålla mig till det i mitt anförande. Till att börja med yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet – och genast har Ragnwi Marcelind åsikter om vad jag kommer att säga. Ja, det är bra.

Miljöpartiet är för mångfald i boendet. Detta säger jag med anknytning till den senaste debatten i replikskiftet. När vi hade den här hearingen i bostadsutskottet den 18 november fick vi höra att det var 100 000 människor som stod i kö bara här i Stockholm för att få en lägenhet. Vad jag förstår köar man för hyresrätter. Det är alltså det som efterfrågas, och det är det som vi har prioriterat i budgetsammanhang också. Regeringen har ju lagt fram den här propositionen, och vi står bakom den.

De som har råd att köpa, och som förmodligen inte står bland de 100 000 människorna i kön i Stockholm, har ett enormt utbud till sitt förfogande. Så där kan jag i och för sig också se en viss snedvridning på bostadsmarknaden. Nu fick vi veta att det inte var 100 000 i kö som aktivt söker, utan det handlar om 30 000. Det sade man på hearingen. Varje år förmedlas också mellan 5 000 och 6 000 lägenheter i Stockholm.

Jag tycker att det har varit väldigt bra saker som vi har varit med om, mycket klagande grejer som vi har hållit på med i bostadsutskottet på senaste tiden. Det gäller bland annat vårt besök i Västra Götaland, i Göteborg. Där fick vi också en korrigerande av vår uppfattning av hur mycket studentbostäder som efterfrågades. Vi har fått för oss att det rör sig om mellan 50 000 och 60 000. Jag ser att det också finns motioner och reservationer från tiden innan man visste om hur det egentligen förhöll sig. Då hade vi de här siffrorna från SFS. Nu sade man i Göteborg att det är ungefär 10 000 som är aktivt sökande. Detta visar sig alltså när man väldigt konkret går in i kön: Här är det en student som faktiskt befinner sig utomlands under ett halvår och en annan som har ett tillfälligt jobb och står och väntar på en plats på universitet. Det är mycket sådana saker. Så det är ungefär 10 000, bara för att frisera siffrorna lite.

Det måste byggas. Vi har som sagt prioriterat hyresrätterna, de små hyresrätterna. Det gäller de nya, tillträdande, unga människorna på bostadsmarknaden antingen man är student eller söker sin första bostad – kanske för att man har fått ett tillfälligt jobb ett år. Det är många ungdomar som arbetar med projektjobb. En bostadsrätt är inte det som man i första hand efterfrågar, och man köper inte en villa. Det är sådant som man kanske väntar med. Det svåra för dem är alltså den första bostaden.

Vi fick också höra på bostadsutskottets hearing att omvandlingen till bostadsrätter har ökat segregationen. Det var Hans Lind som uttryckte det. Han gav oss del av forskning, visserligen i ganska liten skala, som han hade utfört. Jag skulle gärna vilja återkomma till de diskussionerna när vi diskuterar bostadsrätter och hyresrätter så småningom, i kommande betänkande om det går för sig.

Som vanligt har det mesta avhandlats när jag kommer upp i talarstolen. Det är lite synd. Men då har jag å andra sidan hunnit sitta och titta efter lite i propositionen om det verkligen inte finns något enda litet förslag om vad det ska komma för proposition där. Det gör det faktiskt, och det är på bostadsbidragens område. Där avser man att komma fram med ett förslag om förbättrade regler för bostadsbidragen under nästa år.

Jag trodde att vi var ganska eniga i det här utskottet om den roll som bostadsbidragen ska spela som ett bostadspolitiskt instrument. Det är ju meningen att det ska ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Det är syftet med det hela. Det är ganska bra träffsäkerhet också, något som vi har kontrollerat i vårt utvärderande arbete i utskottet. Det har en bra träffsäkerhet. Det är alltså

ensamstående kvinnor med barn som till allt övervägande del får del av bostadsbidragen, och det var också syftet med dem.

Jag är lite fundersam över en sak som jag också har hittat bland motionerna. Det var någon som påpekade här, jag tror att det var Rigmor Stenmark, att de äldre ökar i antal. Det har i alla fall kommit upp. Jag vill göra en avvägning här, för det här med hissar har vi ju diskuterat ganska mycket. Det verkar röra sig om väldigt lite. Det här hissbidraget är väl i stort sett redan utnyttjat, antar jag. Sedan finns det en motion, och det är i alla fall en centerpartimotion har jag sett, som handlar om att man inte ska behöva utrusta nya hus med hissar där studenter ska bo. Det är ganska konstigt.

Det byggs ändå inte så förfärligt många nya bostäder. Eftersom vi har sådana problem med de gamla bostäderna som inte har några hissar ska väl åtminstone de nya som vi bygger utrustas med hissar om det är ett par våningar upp? Åtskilliga av oss som sitter här – inte alla, för vi har lite yngre tillskott i bostadsutskottet också men en del av oss i alla fall – kommer inom en inte alltför avlägsen framtid att vara beroende av hiss för att komma upp till bostaden. Jag är alltså lite fundersam till hur man tänker där.

Det är studenterna, ungdomarna, som jag också prioriterar, som ni hör. Sedan är det också inomhusmiljön, och jag vill använda ett par minuter till att prata om fukt, mögel och radon. Det finns alltid motioner om att de bidragen inte ska behövas, återkommande motioner år från år. Jag tycker att de är ganska lätta att bemöta.

När det gäller fukt och mögel gör vi en förändring av bestämmelserna i den här propositionen. Det är att vi utökar antalet år med fem. Det blir alltså från 25 år till 30 år gamla hus som kan omfattas. Jag tror att man kommer att behöva använda sig av det här, för tyvärr är inte nybyggda hus heller alldeles befriade från de här problemen. Jag tror alltså faktiskt inte att det stannar vid 80-talsårgångarna utan att vi kommer att få se sådana här problem även i fortsättningen. Likadant är det med radonet. Svårigheten där är ju att jag som fastighetsägare kanske inte utvecklar symtom förrän efter 30 år i bostaden. Det känns inte så väldigt akut.

En bostad överlever i allmänhet den som bor i den. Det som man gör är alltså sådant som efterlevande nya hyresgäster och villaägare ska kunna ta del av. Det som görs är väldigt viktigt. Varje år dör hundratals människor i lungcancer på grund av radon. Därför är det jättebra att man sänkt gränsen till 200 becquerel och att man satsar på information så att den mycket nödvändiga saneringen får fart.

Anf. 127 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Helena Hillar Rosenqvist inledde sitt anförande med att säga att hon trodde att debatten skulle handla om budgeten, för den tänkte i alla fall hon tala om. När jag sedan begär ordet blir hon något förvånad. Det är inte så konstigt att jag gör det för jag har ju suttit och bearbetat betänkandet tillsammans med Helena Hillar Rosenqvist och upptäckt att där inte finns en enda reservation från Miljöpartiet. Slutsatsen blir att Helena är hundraprocentigt nöjd med den politik som i dag förs av regeringen. Därför har jag några korta frågor:

Vad anser Miljöpartiet om investeringsstöden, inte minst med tanke på att den ena artikeln efter den andra pekar på att dessa stöd inte har den effekt som majoriteten påstår att de ska ha? De utnyttjas alltså inte. I Stockholms län har endast 50 av avsatta 190 miljoner tagits ut för 2003.

Vad anser Miljöpartiet om det uppdrag som getts till Statens bostadskreditnämnd, att ta fram förslag till lösningar för hur ungdomar ska kunna äga sin lägenhet? Anser Helena att det är korrekt, och varför ska i så fall inte andra unga människor, till exempel småbarnsföräldrar, också kunna ha den rättigheten?

Helena säger att för dem som har råd att köpa finns ett stort utbud, och att det finns en snedvridning på bostadsmarknaden. Då förstår jag inte varför hon inte stöder det förslag som Kristdemokraterna lagt fram om att även låginkomsttagare ska kunna äga sitt boende. I stället stöder hon det som sägs i majoritetstexten, nämligen att det kan ifrågasättas om det begränsade utrymme som finns för statliga insatser inom bostadssektorn ska användas på detta sätt – alltså att stödja låginkomsttagare att äga sitt eget boende. Delar inte Miljöpartiet Kristdemokraternas uppfattning i den här frågan?

Anf. 128 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag var inte alls förvånad över att Ragnwi Marcelind begärde replik, utan mera över att det gjordes på det tidiga stadiet eftersom jag ännu inte hade sagt någonting. Men jag förstår att frågorna redan var formulerade.

Beträffande att vi inte har någon reservation och att det skulle vara egendomligt vill jag påpeka att i någon annan debatt är det Vänsterpartiet som får på tafsens för att de *har* reservationer. Vi har ingen koalition, vilket jag hört att några uttryckt här tidigare. Det måste vara ett missförstånd. Det finns ännu icke någon koalitionsregering i det här landet.

I stort sett stöder vi propositionen. Det är på det sättet vi har samarbetat. Vi kan inte skuldbeläggas både för att det ena partiet har reservationer och för att det andra inte har det. Ni får väl bestämma er för vad som är riktigt.

Nu jobbar Vänsterpartiet och Miljöpartiet tydligen på lite olika sätt. Jag försöker som gruppledare att avhålla mina kära partikamrater från att väcka så många motioner, åtminstone vad gäller att väcka samma motioner varje år. I stället tycker jag att vi skulle kunna ha temavisa utskottsbetänkanden och beredningar av ärendena så att vi slapp de upprepanden som nu finns. Jag hittar mycket sådant också här.

Jag fann ingen anledning att själv reservera mig; jag har haft tillräckligt många möjligheter att påverka propositionen. Nu kan jag tala om en hemlighet för er, nämligen att om vi inte stödde detta är det inte säkert att det skulle gå igenom. Som ni vet agerar Miljöpartiet vågmästare, och därför är vi väldigt försiktiga med hur vi tassar fram mellan höger och vänster.

Anf. 129 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Frågorna var inte formulerade i förväg, utan det var när Helena Hillar Rosenqvist så tydligt markerade att det skulle handla om budgetbetänkandet, och att det här är Miljöpartiets politik, som jag begärde replik. Det finns inte en enda reservation. Jag vill inte skuldbelägga

Miljöpartiet utan konstaterar bara att ni står bakom betänkandet. Då frågade jag hur ni kan stå bakom det och gav ett exempel på vad som står där.

När Kristdemokraterna vill införa ett system där även låginkomsttagare ska kunna äga sitt boende säger Helena Hillar Rosenqvist och Miljöpartiet, eftersom de står bakom detta, att det kan ifrågasättas om det begränsade utrymme som finns för statliga insatser inom bostadssektorn ska användas på detta sätt.

Man kan inte i talarstolen säga att marknaden är så problematisk att bara de som har pengar kan skaffa sig ett eget boende när det finns förslag på att vi ska underlätta för låginkomsttagare att också kunna äga sitt boende. Det var precis det som var den gamla folkhemstanken. Men det vill inte Miljöpartiet. Det bra att vi fått detta klart för oss i dag. Det är fint att det förs till protokollet.

Jag frågade också beträffande investeringsstödet ifall Miljöpartiet, i enlighet med Socialdemokraterna och Vänstern, anser att det fungerar bra, att det indikerar att det är ett fungerande system, när man inte ens kan ta ut investeringsstöden. Pengarna blir kvar på Finansdepartementet i stället för att gynna människor som vill ha bostad, som vill ha större bostad, som vill kunna bilda familj. Låginkomsttagare som längtar efter att få en större lägenhet får stå utan eftersom bidragen fryser inne.

Då frågade jag: Är det ett system som Miljöpartiet tycker är bra, eftersom ni inte kommenterar det och ni dessutom säger att ni står bakom den förda politiken? Det var bara det jag ville ha reda på, Helena Hillar Rosenqvist. Det finns många ytterligare frågor, men dem hinner jag tyvärr inte ställa.

Anf. 130 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det räcker så bra med de två som jag redan fått. Jag har skrivit ned dem, och nu ska jag också svara på dem.

Den första frågan, åtminstone i din första replik, handlade om investeringsstöden. Jag anser att det är för tidigt att göra en utvärdering. De är inte slut ännu, och vi ska först se vad de leder till. Det verkar som om ganska mycket nu är på gång. Det hoppas jag, för jag tycker att de har gjort nytta. Jag kan också ställa mig tveksam till den formen av tillfälliga bidrag, men för att få den marknaden var det mycket viktigt.

När det gäller den andra frågan har ju vi som äger våra bostäder dragit stor nytta av den lågräntepolitik som vi haft under den senare tiden. De som inte dragit så mycket nytta av den, där den inte alls kommit till någon nytta, är hyresrätterna. Jag tror att Ragnwi Marcelind kan titta på sina egna inbetalningar till bostadsfinansieringen och se hur mycket lägre boendekostnaden blivit under de senaste åren. Jag var med på den tiden när man betalade 14–15 % i ränta på villalån.

Den som i dag vill köpa sig en bostad inser att priserna tyvärr ökar i samma takt som räntan sjunker, men det är faktiskt upp till marknaden att avgöra var det hela ska hamna. Den låga räntan har dock gynnat oss som äger våra bostäder och fortfarande har lån på dem.

Anf. 131 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag upplever att Helena Hillar Rosenqvist i stor utsträckning recenserar andras politik. Jag fastnade också för det som tidigare

sades om att det inte finns några reservationer i betänkandet. Det tycker jag är ganska intressant att konstatera, särskilt med tanke på Gustav Fridolins inlägg i en tidigare bostadsdebatt. Då hade han väldigt många synpunkter på den förda politiken. Miljöpartiet skulle driva både lex Stockholm och mycket annat. Nu kan jag konstatera att man i Miljöpartiet kanske är både stolta och nöjda.

Den fråga jag tänkte ställa till Helena Hillar Rosenqvist handlar om segregationen. Jag vill veta vad Miljöpartiet avser att göra åt den.

I betänkandet anges det att Boverket ska ges i uppdrag att ta fram nyckeltal – detta för att man ska kunna studera hur det ser ut när det gäller segregationen.

Folkpartiet har kommit med en rapport. Vi beskriver där hur det ser ut när det gäller segregationen. Ett sätt att komma åt det hela är att titta på boendet, exempelvis på frågan om att människor får äga sitt boende.

Jag vill veta varför Miljöpartiet har ändrat uppfattning om ägarlägenheter.

Vidare: Om kommunala bostadsföretag och kommuner är överens om att det är bra att ombilda hyresrätter till bostadsrätter, kan Miljöpartiet då tänka sig att gå med på det? Vi ser i dag exempel på att inte ens det räcker för att man ska kunna göra detta. Det finns många sådana exempel. Men tycker inte Miljöpartiet att det vore bra om alla av de närmast berörda var överens om att man kan få ombilda hyresrätt till bostadsrätt?

Anf. 132 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Vi har ett avtal om samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Den här mandatperioden är det budgeten som det rör sig om. Nu diskuterar vi ett budgetbetänkande, och jag kan lova, Nina Lundström, att vi har åtskilliga reservationer i övriga betänkanden. Jag antog att det var det här betänkandet vi talade om liksom om den recension av andra partiers politik som jag har tillåtit mig att göra. Jag trodde nämligen att vi var här för att kunna tala om varandras politik. Vidare gäller det de frågor som jag har och som jag inte haft möjlighet att ställa eftersom jag står så långt ned på talarlistan men som jag nu kan ställa till Folkpartiet. Jag ber att i kommande debatter få återkomma bland annat till de frågor som Nina Lundström tar upp.

Som jag tidigare påpekat är min åsikt att vi av Hans Lind har fått bekräftat att segregationen har ökat i de områden med ombildningar som han har undersökt. Det manar inte precis till efterföljd.

Det är inte tvärstopp för någonting. Jag vet att man gärna anser att det är fråga om en stopplag. Men det handlar om ett försvårande för ombildning och inte om ett idiotstopp, och detta vet Nina Lundström.

Anf. 133 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Ett sätt att se till att det byggs hyresrätter i stället för att satsa på kortsiktiga bidrag är att reformera hyressättningen, det vill säga att de som ska bygga hyresrätter – oavsett om det är kommunala bostadsföretag eller om det är privata aktörer – vet hur kalkylen ser ut, att den håller.

Kommer Miljöpartiet att ställa upp på en reformerad hyressättning?

Kan Miljöpartiet tänka sig att i framtiden sänka fastighetsskatten och förmögenhetsskatten? Detta påverkar hyreskostnaden. Anser Miljöpartiet att det här är något som man kunde göra något åt, i enlighet med Folkpartiets förslag?

Tycker Miljöpartiet att de bullernormer som finns och att annan lagstiftning som gör att man stoppar byggandet, inte minst av hyresrätter, är rimliga?

Det finns väldigt många olika typer av hinder för att öka bostadsbyggandet. Vi kunde höra här att Miljöpartiet ändå tvekar kring om investeringsbidragen varit speciellt bra. Det har varit viktigt med ett tillfälligt stöd, säger Helena Hillar Rosenqvist. Men det finns ju annat som man kan göra i stället.

Min fråga är därför: Är ni i Miljöpartiet beredda att se över andra åtgärder som skulle vara oerhört mycket bättre och som skulle vara långsiktiga – något som jag förstått att Miljöpartiet gillar? Är alltså långsiktiga förutsättningar som gör att man kan bygga kontinuerligt utifrån bostadskonsumenternas behov och önskemål något som Miljöpartiet kan ställa upp på?

Allra sist: Ser Miljöpartiet ägandet som *en* del av kampen mot segregationen – det vill säga att människor även i så kallade hundraprocentsområden ska kunna äga sin bostad?

Anf. 134 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Ursäkta, med det var alldeles för många frågor. Jag har inte mer tid än vad du har för att svara på frågor. Det var liksom ett rabblande av frågor om sådant som redan varit uppe. En del av svaren från förut kan jag säkert hålla med om – jag har inte noterat dem så otroligt noga. Jag är dock tacksam för passningen här.

Vad jag skulle vilja se är fler byggprojekt där den som bygger också förvaltar fastigheten. Jag glömde det där förut, så det är bra att jag får tillfälle att säga det. Nina nämnde att Miljöpartiet tycker att det är viktigt med ett långsiktigt, hållbart byggande och boende. Däri ingår faktiskt den nämnda frågan. Det där är sådant som jag skulle vilja jobba med.

De andra frågorna om hyresrätter, hyressättningssystem, fastighets-skatt och förmögenhetsskatt är sådant som vi återkommer till i kommande betänkanden. Jag hoppas att jag då får riktigt goda möjligheter att utveckla de frågorna.

Jag är den som kanske starkast har ifrågasatt trepartiöverenskommelsen. Alla ni andra tyckte att det var väldigt bra när vi fick det där klart för oss. Jag var, som sagt, den enda som ifrågasatte trepartiöverenskommelsen. Jag tyckte att det var lite ovanför folks huvuden och att det kunde bli så att man skulle vilja bli av med gamla hyresgäster. Jag har många synpunkter på de sakerna, men det är väl sådant som vi, som sagt, får återkomma till.

Anf. 135 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet när Helena Hillar Rosenqvist inledde mycket positivt om att Miljöpartiet är för mångfald i boendet. *Wow!* Nu kommer Helena Hillar Rosenqvist, tänkte jag, att säga: Vi har ändrat oss när det gäller ägarlägenheterna – en gång till, skulle jag vilja tillägga.

När ert förslag kommer upp kommer vi att stödja förslaget om att få ägarlägenheter även i Sverige.

Nog är det väl, Helena Hillar Rosenqvist, en paradox att man kan äga sin bostad om den så att säga är på marken men inte om huset ställs upp. Nog är det väl en paradox här i Sverige att vi har det på det sättet.

Jag har två frågor till Helena Hillar Rosenqvist. Tidigare hade jag ett antal frågor, men det var till hela vänsterkartellen. Jag har dock inte fått särskilt många svar. Något svar fick jag i samband med att Lilian Virgin var uppe. Därför måste jag kolla med Miljöpartiet. Vi kan ta två av de hinder för bostadsbyggandet som lästes upp och som Lilian Virgin var positiv till.

Först gäller det infrastruktuursatsningar, vägsatsningar, för att få i gång bostadsbyggandet. Landshövdingen i Stockholms län kom i april 2003 med en rapport, *Vägskäl för bostadsbristen*. Där konstaterar landshövdingen att man kanske skulle kunna bygga 56 000 lägenheter i Stockholmsområdet. Men 40 000 av dessa lägenheter är beroende av att det kommer pengar till trafik- och infrastrukturinvesteringar i Stockholms län. Tycker Helena Hillar Rosenqvist att det behövs? Det är min första fråga.

Vidare gäller det bullernivåerna. I Sverige är det så konstigt, för samma regler gäller oavsett om man bygger i en storstad som Stockholm eller om man bygger ute på landsbygden. Var och en förstår att det, av naturliga skäl, bullrar mer i en storstad än det gör ute på landsbygden. Man måste alltså få helt andra regler, mer flexibla regler, när det gäller bullernivåerna.

Min nästa, mycket enkla, fråga blir därför: Tycker Helena Hillar Rosenqvist att vi ska ha en ändring här så att det blir möjligt att bygga även i storstäder?

Anf. 136 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det var två väldigt intressanta frågor. När det gäller den första frågan, den om infrastrukturen, vill jag säga att bostäderna faktiskt ingår i infrastrukturen. Den infrastruktur som Marietta de Pourbaix-Lundin frågar efter gäller främst vägar.

Såvitt jag förstår är det väldigt många människor här som främst efterfrågar kollektivtrafik, så det viktigaste är att man bygger ut kollektivtrafiken. På liknande sätt är det i mitt län. Där bor det inte så hemskt mycket folk, bortsett från Linköping och i Norrköping. Vad man där försöker satsa på är spårvägsutbyggnaden. Kollektivtrafiken är alltså otroligt viktig.

Vidare handlar det om hur man planerar de nya områdena. Det handlar om att det finns mindre köpcentrum och om att det finns en dagligvaruhandel som folk kan ta sig till. Marietta de Pourbaix-Lundin var kanske med när jag här talade om att ha rullatoravstånd till butiken. Det är väldigt viktigt hur vi planerar etableringar av stormarknader, *outlet*-butiker och annat sådant som gör människor otroligt bilberoende. Jag efterlyser alltså att planeringen fullföljs för kollektivtrafiken och även för dagligvaruhandeln och andra butiker i närheten av där man bor.

Det är väldigt många människor som är störda av buller, och det gäller inte bara bullret från gatan och trafiken utan också fläktbuller och lågfrekvent buller. Det är en otroligt stor stressfaktor för många. Man

kanske inte hör det lika mycket som man upplever det inom sig och som det påverkar kroppen. Jag tror att man kan göra väldigt mycket åt det, bland annat att man planerar lägenheterna så att den del av lägenheten där man ska sova är bortvänd från bullerstörningarna.

Anf. 137 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Men det mesta av kollektivtrafiken går faktiskt också på vägar och behöver vägar, så är det. Jag tror inte att man vill ha spårvagnar in i Stockholm utifrån till exempel där jag bor. Det behövs faktiskt vägar.

I Stockholmsområdet har vi en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Man bor inte precis där man jobbar, så man måste kunna förflytta sig. Jag utgår från att alla faktiskt inte har rullator, utan en del arbetar också, och då måste man kunna komma till sitt arbete. Jag tycker inte att jag fick något riktigt svar på min fråga.

Det är bullret utifrån jag pratar om. Det är flera byggprojekt i Stockholms innerstad som har stoppats på grund av bullernivåerna och de bullernormer som gäller i dag. Det gör att bostadsbyggandet i Stockholm, där vi har 100 000 människor i bostadskö, inte blir av. Är det verkligen rimligt? I konsekvensens namn borde egentligen Miljöpartiet säga att de flesta som bor i Stockholms innerstad måste flytta, för de som redan bor där är utsatta för det buller som de som skulle flytta in skulle bli utsatta för. Det vore faktiskt konsekvent om man sade det.

Vi vet alla att det i dag finns väldigt bra isolerande fönster. Man hör inte bullret inne. Men nu bygger allt på att man ska mäta bullret med öppet fönster, och där vet vi hur det fungerar i innerstan. Där fick jag inte heller något bra svar.

Jag vet inte hur ni i vänsterkartellen ska få ihop det. Helena Hillar Rosenqvist tycker inte att det behövs vägar utan kollektivtrafik, och kollektivtrafiken går inte på vägar enligt henne. När det gäller bullret vill inte Helena Hillar Rosenqvist göra några större förändringar utan tycker att allting är bra.

Anf. 138 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Nej, Marietta de Pourbaix-Lundin, jag försöker bara komplicera det hela och påpeka att buller inte bara kommer utifrån. Jag är mycket väl medveten om det, eftersom jag själv lever i två helt motsatta miljöer, nämligen på Munkbron och ute på landet där jag kan ha alla fönster öppna dygnet runt utan att bli störd av så mycket ljud.

Jag vill komplicera det hela lite. Om Marietta de Pourbaix-Lundin inte är nöjd med mina svar beror det antagligen på att jag inte levererade de svar som hon efterfrågade. Jag anser att infrastruktur i städer och i stadsbebyggelse för det mesta åtminstone borde bygga på kollektivtrafik och planering för det och på hur man förlägger dagligvaruhandeln.

Anf. 139 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Även jag blev glatt överraskad när Helena Hillar Rosenqvist sade att Miljöpartiet är för mångfald. Jag skrev ”hoppсан”. Jag tänker fråga lite om det. Det innebär också att Helena Hillar Rosenqvist håller med Centerpartiet om att vi ska utveckla hela landet, att människor ska kunna bo både på landsbygden och i staden. Då undrar jag: Hur ser

Miljöpartiet på landsbygdsbornas möjligheter att ta sig till dagligvaruhandeln, till skolor och olika former av service? Hur ser Helena Hillar Rosenqvist på möjligheten att med en bil ta sig fram ute på landsbygden? Det är alldeles omöjligt att åka en buss som över huvud taget inte finns.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 140 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Mångfalden i boendet för mitt vidkommande består av att försöka värna om hyresrätten, med tanke på de hot som hyresrätten har varit utsatt för. Det har varit en kraftig attack från borgerligt håll och antagligen en from önskan från borgerligt håll att jag, efter det att utredningen om att äga sin lägenhet hade kommit, skulle svälja den med hull och hår. Nu var det så att vi kom överens om att vi skulle låta utreda saken och få en utredning som bland annat tar upp jämförelsen med Finland. Men vi kanske inte ska veckla in oss i det, utan mångfalden för mig är att värna om hyresrätten. Vi kommer till det den 19 januari, tror jag, när vi åter ska samlas här. Vi har en tendens i det här utskottet att prata om allting alltid.

Att bo ute i glesbygden är inte lätt, det kan jag intyga som bor där själv. Nu har jag inte med mig den lapp som jag nästan ständigt haft med mig med uppgift om hur många glesbygdsbutiker som läggs ned varje år. Det är förfärligt många. Det spelar ingen roll att vi i kommunerna har möjlighet att stödja en glesbygdsbutik. Det är inte ett gynnande av en enskild, utan det är fullkomligt tillåtet och önskvärt. Men det hjälper inte om folk inte handlar i den butiken. Då tröttnar till slut handlaren. Det är ett väldigt stort problem.

Hade vi den infrastruktur som nätet av glesbygdsbutiken skulle utgöra skulle vi inte behöva åka på våra vägar i riktigt samma utsträckning. Jag är ingen bilmotståndare. Jag skulle inte själv klara mig utan bil, men det gäller att samordna transporterna och massa annat. Vi har, förmodar jag, en ganska stor samsyn om de miljöfordon som vi ända håller på att utveckla i det här landet.

Anf. 141 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Då vill jag gå till det som Helena Hillar Rosenqvist tyckte att vi skulle hålla oss till, nämligen utgiftsområde 18. Där står det bland annat i propositionen: Vidare föreslår regeringen att 4 miljoner kronor för 2005 förs över från anslag 31.5 – det är bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador – att användas för att utveckla och genomföra en miljöutbildning för byggnadsarbetare.

Man för över det till Boverket. Man tar alltså pengar från Fonden för fukt- och mögelskador samtidigt som vi vet att den här fonden mycket väl behövs då flera och flera, främst barn och ungdomar, drabbas av allergisjukdomar. Varför går Helena Hillar Rosenqvist med på det?

Det är lite anmärkningsvärt att Helena Hillar Rosenqvist är så snabb i sitt omdöme. När en person säger att det inte behövs så många studentbostäder som de samlade studentorganisationerna i landet säger behövs anammar Helena Hillar Rosenqvist vad en vd för ett studentlägenhetsföretag sagt och förkastar hela studentkåren. Det tycker jag är anmärkningsvärt. Lite sakta i backarna, skulle jag vilja säga. Det har dessutom gått en alltför kort tid.

Detsamma gäller den korta tid som vi hade att utvärdera hur omvandling från hyresrätter till bostadsrätter hade slagit. Helena Hillar Rosenqvist tar en persons åsikt, gör den till sin egen, förkastar andra möjligheter och säger att detta är hela sanningen. Det kan inte vara så. Lite sakta i backarna där också.

Vi har ännu inte sett resultaten. Alla var överens i den hearing som var om att det var alltför kort tid för att göra denna utvärdering och dra några slutsatser.

Anf. 142 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Vad gäller Fonden för fukt- och mögelskador har jag tyckt att det har varit väldigt viktigt att utbilda byggnadsarbetare. Det hänger till viss del samman med det här, för det handlar också om att förebygga att man bygger in fukt och mögel i husen. När vi ser att alla pengar inte går åt håller jag självklart stenhårt öga på de här fonderna. De har inte utnyttjats i den utsträckning som de hade behövts. Man behöver se över reglerna. Det blir lite för dyrt för den enskilde fastighetsägaren att åtgärda de här skadorna.

Det kan jag hålla med om. Jag tycker inte att det är något fel att man utbildar byggnadsarbetare.

Som vanligt blir det så mycket frågor. Det är begränsat utrymme för mig att svara på dem. Jag tycker att det är viktigt att lyssna när man är ute och träffar företrädare för studenterna och dem som ska tillhandahålla bostäder. Det står väldigt många i kö. Förvalta en kö kan man göra, och folk står i kö. Men vid två tillfällen har vi hört hur man delar in köandet i dem som står i kö och dem som är aktiva i kön. Det är två olika sätt att förhålla sig till kön. Det tycker jag att vi fick ganska klart för oss i Göteborg när vi var där. Det var intressant att höra. Jag förringar inte problemet på något vis och ställer inga vd:ar emot varandra. Det här är olika sätt att se. Det måste de som handhar köerna ha totalkoll på. När de talar om för oss hur det föreligger tycker jag faktiskt att vi kan lyssna på dem.

Anf. 143 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Det har talats mycket om hur Socialdemokraterna har drivit politiken de senaste tio åren. Egentligen, fru talman, är det ju så att med några mandatperioders undantag har Socialdemokraterna dominerat bostadspolitik under 70 år, ända sedan 30-talets början.

Vad är resultatet? Jo, dessvärre en misslyckad bostadspolitik, omfattande bostadsbrist i storstäderna och stora överskott i glesbygderna. Det är bostadsbrist i varannan kommun, 100 000 bostadssökande i Stockholmsregionen och 26 000 tomma lägenheter i glesbygdskommunerna eller stagnerande kommuner. Inte ens om man anställde Stålmannen som bostadssamordnare kunde man använda de 26 000 tomma lägenheterna för att trycka in Storstockholms bostadssökande.

Varför har det inte byggts bostäder där det har behövts? Och varför har det byggts bostäder där det uppenbarligen inte har behövts? Det är frågor som de socialdemokratiska bostadspolitikerna borde sätta sig ned och tänka på. Är det måhända något systemfel i den socialdemokratiska bostadspolitikerna? Misstanken gnager säkert hos många socialdemokrater. Vad blev det av resultaten, de goda billiga bostäder i mängd som de bostadspolitiska systemen enligt vallöftena skulle ha givit oss?

Raden av misslyckade bidragssystem för bostadsbyggandet talar ett tydligt språk. Hur gick det med den hyresreglering som krigsåren skapade? Hur gick det med paritetslånesystemet som sköt ränteskulderna framför sig tills de blev så tunga att det inte gick att skjuta på dem längre? Hur gick det med de garanterade räntelånen som till sist höll på att få statsbudgeten att kantra? Hur har det gått med de kommunalt styrda hyrorna i bruksvärdessystemet när hyrorna på politiska initiativ, som exempelvis i Stockholm, sattes så lågt att det inte var ekonomiskt möjligt att bygga något nytt?

Fru talman! Försöken att införa planhushållning på bostäder är lika många som dess misslyckanden. En politik som ger konsumenterna möjlighet att inom ramen för de egna resurserna genom fritt val styra de ekonomiska förutsättningarna för vad som ska byggas är vad vårt samhälle behöver. Då kan tillgången på önskvärda bostäder öka och byggandet av bostäder i glesbygder som misslyckade lockbeten för eventuella arbetsplatsetableringar undvikas.

Nu finns det ju olika uppfattningar om planhushållningens attraktivitet. Men jag tror att de flesta ändå är överens om att om man tillämpar planhushållning och försöker dra åt det hållet måste man hålla god ordning på sina siffror. Slarv får förödande effekter i ett planhushållningssystem.

Att det på en minutiöst reglerad marknad uppstår brister och därmed följande grå och svarta affärer är knappast förvånande. Sådant kan iakttas överallt. Rabatterade hyror och förbigående av bostadsköer, till och med datorer, förekommer rentav även i vårt välordnade samhälle. De senaste veckornas avslöjanden visar brutalt och tydligt att det förekommer i stor utsträckning även hos dem som borde veta bättre, vare sig det gäller ombudsmän, politiker eller andra, för all del direktörer också. Nu får de som har skämt ut sig ta ansvar för vad de har gjort.

Någon har frågat här tidigare vad man ska göra för att få en bättre tingens ordning. Vi kan lära oss av bostadsrättsmarknaden som en gång i världen var reglerad och som vidhäftades samma problem med folk som gick omkring med svarta pengar och kontakter. I dag är den ren, därför att det är en öppen marknad där var och en kan se vad som händer. Priserna noteras. Ingen behöver bli lurad.

Att köer, brister och byråkratisk planhushållning leder till missbruk är inget förvånande eller nytt. Vad som är mer förvånande är att de som styr den reglerade bostadsmarknaden gång på gång visar slarv med siffrorna i sin administration. Vanligen inskränker det sig väl till mindre frågor, men i samband med bostadsavsnittet i årets budgetproposition har det varit exceptionellt.

Sista kvällen innan utskottsbetänkandet måste justeras för att passa in i kammarens planering kunde de som satt framför sina datorer se att utskottsmajoriteten krävde att utskottet skulle väcka ett utskottsinitiativ som utökar regeringens bemyndigande till att spendera 36 miljoner kronor på Byggkostnadsdelegationens fleråriga byggprojekt. De som inte satt vid sina datorer fick vänta med att häpna tills dess att de kom till Riksdagshuset inför sammanträdet klockan nio dagen efter.

Häpna var just vad det fanns anledning att göra. För som skäl för ett så sent utskottsinitiativ anfördes att departementet tappat bort och glömt att ta med vad man önskade, och nu var det sista chansen att rätta till

saken. Precis som om man inte hade haft möjlighet att rätta till sina uppgifter under de nära två månader som gått sedan budgetpropositionen lämnades! Att oppositionen inte ens får en sportslig chans att sätta sig in i majoritetsförslagen bryr man sig uppenbarligen inte om. Vilken hänsynslöshet mot utskottet är inte detta! Vilken nonchalans mot hela budgetprocessen!

Regeringskansliet har ökat från 2 435 tjänstemän år 2000 till 3 642 år 2004, det vill säga med 50 %. Man frågar sig hur regeringen drar nytta av sina skickliga tjänstemän. Det är uppenbarligen inte för att hålla rätt på Bostadsdepartementet och ge gott underlag för riksdagen att bedöma regeringens förslag.

Fru talman! I det här läget är det inte bara myglarna på bostadsmarknaden i regleringsiverns bakvatten som har anledning att skämmas. Hela vänsterkartellen har anledning att skämmas. Skäms hela vänsterkartellen! Så där gör man inte!

Anf. 144 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är inte utan att det är härligt att höra en riktig högerpatriark höja rösten och säga till oss andra att vi ska skämmas, att få höra riktig, härlig, gammaldags högerpolitik.

Att titta tillbaka bostadspolitiskt är naturligtvis intressant. Man talar om ett totalt misslyckande. Det är ett misslyckande att vi byggde en miljon bostäder på tio år som gjorde att folk fick någonstans att bo. Det är ett misslyckande att mina föräldrar kunde flytta från en etta med toalett på gården till en nybyggd tvårumslägenhet. Det är naturligtvis ett misslyckande att folk har fått möjlighet att bo bra. Det är naturligtvis ett stort misslyckande att arbetarklassens barn fick ett eget rum så att de kunde sköta sina studier och därmed också öka sina möjligheter i samhället. Det är ett stort misslyckande alltihop – om vi ska tro Carl-Erik Skårman.

Carl-Erik Skårman talar om myglarna på bostadsmarknaden. Ja, tar du bort regelverken, tar du bort bostadsförmedlingarna, tar du bort bostadsanvisningslagen, tar du bort förutsättningarna att överklaga att du inte har fått en bostad, då ökar möjligheten för myglarna.

Vi är överens. Vi ska bekämpa myglarna på bostadsmarknaden. Det kan vi göra tillsammans – men inte genom att göra myglarnas sätt att skaffa sig bostäder till det regelverk som finns. Det är inte att komma till rätta med myglarna. Det är att komma till rätta med problemet på ett helt annat sätt, nämligen att det blir fullt lagligt att vara myglare.

Det är den politiken som Carl-Erik Skårman talar sig varm för: Lämna över allting till marknaden! Låt plånboken bestämma vem som ska få bo och inte bo! Har vi tur kommer sedan den här marknaden att producera en och annan bostad också till dem som inte är särskilt lönsamma att ha i sitt hägn.

Carl-Erik Skårman, du är urtypen för en patriark på högerkanten! Det är kul med sådana också.

Anf. 145 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Om det är att vara urtypen för en patriark på högerkanten att vilja bygga bostäder som folk vill ha är jag gärna en patriark på högerkanten. Jag vet att Sten Lundström inte är det. Han vill nämligen ha regleringar, och regleringar är förutsättningen för att det ska gå att mygla.

Det är då man kan utnyttja sina kontakter för att gå vid sidan om reglerna. Det är då man kan skaffa sig datjor bortåt Nynäshamn. Det är då man kan betala svart för att slippa de regler som finns.

Jag tror att Sten Lundström försöker slå blå dunster i ögonen på folk när han vill förneka att det är just reglerna som är orsaken till att myglarna har sådana framgångar.

Jag tycker inte att det var tråkigt att Sten Lundströms föräldrar kunde skaffa sig en större lägenhet, lika lite som jag tycker att det är tråkigt att Ernst Wigforss föräldrar kunde köpa sitt hus, vilket han i sina memoarer uppskattar mycket då det gav familjen en större säkerhet att vara mindre beroende av godtyckligheten i ett hyresförhållande. Jag hoppas att Sten Lundströms föräldrar också hade den möjligheten. Det skulle ha gett familjen större säkerhet att kunna äga och disponera sin bostad själv. Det är någonting jag önskar alla.

Jag beklagar att Gunnar Sträng inte är kvar. Egnahemsfolket är vårt folk, sade han. Han stödde också den tanken, liksom Ernst Wigforss. Men den moderna socialdemokratin hoppar av detta.

Anf. 146 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Blå dunster är väl ungefär det sista jag försöker slå i ögonen på folk, men det är en annan sak. Jag för en röd politik.

Nej, jag har ingenting emot egnahemsbyggandet. Jag tycker att det är alldeles utmärkt att folk kan bygga sin egen villa eller till och med köpa en villa byggd av någon annan – ägd av banken, vanligtvis, för tid och evighet. Jag har ingenting emot det. Jag har heller ingenting emot bostadsrätten, som är den form jag själv valt att bosätta mig i. Framför allt har jag absolut ingenting emot hyresrätten och alla de människor som behöver hyresrätt, precis som mina föräldrar gjorde under hela sin livstid – eller nästan hela; i slutet köpte de en bostadsrätt.

Men jag har väldigt mycket emot en bostadsmarknad där det är plånbokens storlek som helt avgör din förutsättning att bo. Det är det som Carl-Erik Skårman företräder. Det är den tanken Carl-Erik Skårman har. Det är plånboken och marknaden som ska styra hela bostadssektorn.

Det finns alltid förlorare på en marknad. Det finns de som det inte är lönt att bygga för därför att de inte har något marknadsvärde, och det finns ett marknadsvärde som gör att en del människor aldrig kommer att kunna bli delaktiga. Dessutom har vi behov av hyresrätter inte minst för att kunna ha en arbetsmarknad som är flexibel, där folk har möjlighet att röra på sig.

Jag ska bara ta upp en punkt till. Det finns en myt i diskussionen om vad som byggdes i glesbygden, nämligen att man byggde för skojs skull eller därför att man hade vissa förhoppningar om att det skulle flytta dit folk. Det mesta av det som har byggts har en gång i tiden byggts därför att man på bruksorterna hade behov av industriarbetare. Man hade behov av skogsarbetare. Så byggde man bostäder åt de här människorna. Problemet är att en omstrukturering, som det i sig inte är något större fel i, innebar att dessa arbetstillfällen försvann, och därmed försvann också hyresgäster från de här bostäderna. Det innebär att ungdomar på de här orterna väljer, med all rätt, att söka sig hemifrån, gå in på universitetet eller bara sticka i väg och prova någon annan del av livet.

De tomma bostäderna beror på bristen på arbete i glesbygden, inte på att man byggde fel.

Anf. 147 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! En förutsättning för den socialistiska detaljpolitiken är att vi har en brist. Det är nämligen då det ges möjlighet att gå in och detaljstyra efterfrågan, manipulera människor från deras egentliga önskningar och på det viset kunna styra hur människor bor, allt utifrån ideologiska önskemål. Det är det stora sveket mot människorna och det som ger förutsättningarna för mygel, för kringgående av regler och för att ge den som har goda kontakter och nära kunskaper om hur saker och ting fungerar möjlighet att tricksa sig fram på bostadsmarknaden.

Det behöver inte nödvändigtvis vara så att man går förbi existerande lagar, men man bryter mot den faktiska moralen, något som uppenbarligen har skett i många fall i fackföreningarna. Detta kräver att det finns regler som det går att bryta emot. Därför är de som vinner på ett regleringssamhälle också de som på det här sättet kan dela ut favörerna.

Anf. 148 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! Tänk vad rätt jag hade när jag visste vad Carl-Erik Skårman skulle ta upp och att han skulle kritisera vårt initiativ om bemyndigande till regeringen!

Utskottet anser att verksamheten vid Byggekostnadsforum skulle underlättas och att det är betydelsefullt att pilotprojekt kan genomföras med längre tidsperspektiv. Det var därför vi föreslog det här initiativet. Anslaget finns, och det handlar alltså om användningen av pengarna.

Moderaterna tycker dock inte om detta. Vi ska inte ha något Byggekostnadsforum. Vi ska inte ha en byggsamordnare – inte ens om det var Stålmannen som var byggsamordnare, hörde vi. Det är ändå roligt att se vilket engagemang det finns i bostadsfrågorna trots att Moderaterna inte vill ha någon bostadspolitik.

Vi tycker i stället att det här förslaget är bra och att det ska kunna användas smidigt. Då ställer jag mig frågan: Vad hade Carl-Erik Skårman gjort om han också hade tyckt att detta var ett bra förslag och att vi behöver Byggekostnadsforum för att få i gång byggverksamheten? Hur hade han gjort om han tyckt att denna verksamhet behövdes?

Anf. 149 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Lilian Virgin ska noga notera att det jag kritiserade var regeringen och regeringens sätt att hantera detta. Jag menar att regeringen hänsynslöst har trampat på utskottet. Inte minst dess socialdemokrater har verkligen fått trycka näsan i mattan därför att regeringen har slarvat. Privat tycker jag att det är illa handlat mot utskottets ledamöter. Jag har förståelse för om Lilian Virgin känner sig illa behandlad av regeringen.

Om det inte hade funnits ett bra förslag i samband med den här propositionen skulle jag naturligtvis ha tagit upp detta med departementet på ett tidigt stadium och sagt att det här måste ni ändra på. Kanske hade jag lämnat en motion i anslutning till propositionen för att på det sättet rätta till det som regeringen inte lyckades åstadkomma på ett bra sätt.

Det är alltså en kvalitet på regeringsarbetet som jag tycker är illa. Det gör att det är väldigt tveksamt vad regeringen kan åstadkomma framöver i alla sina planerambitioner om det ska gå till på det här sättet. Det är inte första gången faktiskt. Det finns tidigare exempel på underlåtenhets-synder från departementets sida i det här avseendet, och det tycker jag är mycket oroväckande. Särskilt när man har sådana ambitioner att planera i detalj hur människorna ska ha det i vårt land kan man väl inte slarva på det här viset och lämna sina kamrater i riksdagen att stå här och skämmas.

Anf. 150 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Fru talman! När Carl-Erik Skårman stod i talarstolen sade han att vi skulle skämmas i utskottet. Nu säger han att det inte är oss han kritiserar utan regeringen. Men jag känner inte att regeringen har trampat på utskottet utan att vi har kommit fram till en praktisk lösning, och jag skäms inte för det. Jag tycker att man ska kunna använda de initiativ som är möjliga och rätta till saker om man behöver göra en mer praktisk hantering. Men det var det.

Nu vill jag bara passa på att till utskottskansliet och ledamöterna i bostadsutskottet samt även till talmannen och kammarkansliet säga tack för i år och önska er allihop en god jul.

Anf. 151 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Hela vänsterkartellen ska skämmas när man har en sådan ledning som inte kan sköta sig bättre. Det är därför ni ska skämmas allihop. Men orsaken till det är regeringen.

Med detta önskar jag också gärna god jul.

Anf. 152 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Folkpartiets reservationer i betänkandet, men jag yrkar också bifall till reservation nr 13, så delar Nina och jag det yrkandet.

Min partikollega Nina Lundström har tidigare i debatten gett en bra bild av den liberala bostadspolitik Folkpartiet står för. Jag ska endast försöka komplettera den bilden, men det blir naturligtvis en del överlappningar. Det kan inte hjälpas.

Vi har som huvudtes i Folkpartiet att bostadspolitiken ska utgå från de enskilda bostadskonsumenternas behov och att deras val av bostad står i centrum. Vi gör det i och för sig lite enkelt för oss. Vi behöver inte värdera olika upplåtelseformers värde och användning. Vi låter bostadskonsumenten ta det beslutet. Det innebär naturligtvis att vi måste skapa regelverk från statens sida som gör att det blir möjligt att verkligen göra de här valen.

Vi anser att dagens politik, som har nämnts många gånger av de borgerliga ledamöterna, faktiskt har stora inslag av förbjudande, hindrande och stoppande. Det har det getts exempel på. Det är subventionssystemet, allmännyttiga bostadsbolag, nej till ägarlägenheter och svårigheten att omvandla till bostadsrätter. Det sistnämnda är kanske det tydligaste exemplet, när enskilda bostadskonsumenter verkligen vill ta ansvar för sitt boende, få kontroll över kostnader och så vidare.

Fru talman! Det är helt klart att bostadspolitiken måste byta inriktning mot att tillåta, ta bort hinder och göra enskildas valmöjligheter verkliga. På något vis har mycket handlat om hur vi ska administrera bristen. Men jag skulle vilja höja blicken lite grann. Lösningen är naturligtvis att man bygger mer så att man kan täcka efterfrågan.

Det har tagits upp många synpunkter på detta i debatten, men jag vill lyfta fram några saker som vi i Folkpartiet tycker är viktiga områden. Det är att grundläggande strukturer måste förändras för att ge förutsättningar för ökat byggande. Jag vill börja med konkurrens på byggmarknaden.

Ytterligare konkurrens inom byggandet krävs både för att öka byggandet och för att pressa ned byggkostnaden. Folkpartiet har tillsammans med övriga tre borgerliga partier utvecklat denna fråga i reservation nr 13. Vi anser att Konkurrensverkets roll ska stärkas genom att resurser koncentreras där och att verkets uppdrag att övervaka konkurrensen inom byggsektorn görs tydligare än i dag. Till exempel bör Boverkets resurser inom området överföras till Konkurrensverket. Då jämfälls den här marknaden med andra branscher på ett helt annat sätt.

En viktig del är att göra det lättare för utländska aktörer att komma in på den svenska marknaden. För att EU:s regler om fri rörlighet för varor och tjänster ska kunna fungera fullt ut måste även informella hinder tas bort, som krånglig byråkrati och en stelbent arbetsmarknad.

Folkpartiet har i sin bostadsmotion också tagit upp problemet med svartarbete inom byggbranschen, som ur konkurrenssynpunkt naturligtvis missgynnar seriösa företag. När vi talat om det som behövs har vi använt oss av uttrycket Operation byggsanering, som en jämförelse med det begrepp man använde för några år sedan när det gällde krog-sanering, som man har haft relativt stor framgång med i den branschen.

Nästa punkt som det naturligtvis finns en del enighet om är infrastruktur som förutsättning för byggande. Reservation 16, som också är en gemensam borgerlig reservation, handlar om detta.

Folkpartiet har i en motion lyft fram problematiken att beslut om att bygga bostäder och att bygga infrastruktur ofta ligger i olika beslutsförsamlingar. Regering och riksdag bekostar infrastrukturen på många områden medan kommunerna ska besluta om byggandet. Exemplet från landshövdingen i Stockholm belyser detta mycket väl.

Det är bara att konstatera, som också har nämnts förut, att infrastruktursatsningar är en grundförutsättning för ökat byggande inom många områden. Vi såg vilken vikt detta har vid besöket i Göteborg, som har nämnts några gånger. Vi var även på norra älvstranden och såg hur man byggde ut. Det visade sig att infrastrukturen sviktade ganska snabbt om man inte hade med den i ett tidigt skede i planeringen.

Från Folkpartiets sida har vi i andra sammanhang lagt fram förslag om alternativ finansiering vid infrastrukturutbyggnad. Det förutsätter att staten ändå tar ansvar för dessa investeringar och att de inte ersätts av kommunernas ansvar, som utskottsmajoriteten tar upp. Det är klart att kommunerna i vissa lägen har ett ansvar. Men det kan aldrig ersätta statens övergripande ansvar för de stora infrastruktursatsningarna.

Sedan kommer jag till en tredje punkt som heter bostadsfinansieringsfrågor.

I utskottstexten kan man läsa att det finns flera skäl att nu börja diskutera formerna för den framtida bostadsfinansieringen. Då kan man ställa en berättigad fråga, fru talman: Varför först nu? Det är egentligen helt onödigt att ställa frågan eftersom jag kan läsa mig till svaret i betänkandet. Det står att läget på bostadsmarknaden har nödvändiggjort tillfälliga insatser såsom investeringsbidrag och investeringsstimulanser vilka gjort att behovet av en mer permanent förändring av statens bostadsfinansieringsinsatser fått stå tillbaka för beslut som kan få snabbt genomslag. Det är inget exakt citat.

Från vår sida i Folkpartiet anser vi att man har gjort ett stort tankefel. Detta har egentligen inte bidragit till något positivt på bygg- och bostadsmarknaden utan bara skapat osäkerhet om vilka regler som ska gälla från tid till annan. Det intressanta är att den här marknaden gång på gång faktiskt har efterfrågat långsiktiga och stabila regler.

Enligt Folkpartiets förslag är en grundläggande översyn av statens roll i finansieringssystemet helt nödvändig. Även räntebidragssystemet måste ingå i utredningsuppdraget. Målet är just ett långsiktigt stabilt system i motsats till dagens ryckighet. Vi vill även att enskildas möjligheter att välja upplåtelseform sätts i fokus. Möjligheter för hushåll med lägre inkomst att äga sin bostad bör speciellt uppmärksammas i översynen.

Man kan sammanfatta att vi inte tycker att man ska jobba med de stora produktionsstöden utan att man ska sätta den enskilda individens möjligheter i centrum. Det är viktigt att även ha lite internationella utblickar och se vilka erfarenheter som finns i utlandet. Det finns många länder som har lyckats mer eller mindre med detta. Det är kanske svårt att efterapa precis, men det finns erfarenheter att hämta.

När det gäller översynen av finansieringssystemet kan man i Vänsterpartiets reservation – det framgår med all önskvärd tydlighet – se att partiet vill ha en inriktning på fortsatta statliga investeringsstöd av mer permanent typ.

När det gäller utskottsmajoriteten är man milt sagt lite diffus i frågan om hur man egentligen vill gå vidare. Är Socialdemokraterna också av den åsikten att det är den inriktningen man jobbar med, det vill säga att investeringsstöd till produktionen ska lösas? Det vore intressant om någon i något sammanhang kunde ha synpunkter kring vad som är den grundläggande idén i den framtida bostadsfinansieringen.

Jag önskar alla närvarande god jul – ingen glömd.

Anf. 153 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag vill bara kort förklara vad vi säger. Det är ett investeringsstöd för produktion men också mycket tydligt kopplat till boendekostnad. Det är grunden för vårt förslag. Det ska inte utgå något stöd om det inte går att prestera ett bygge med rimliga hyresnivåer.

Orsaken till att jag begärde replik har snarare att göra med konkurrensutsättning. Vi är överens om att byggsektorn behöver konkurrensutsättning för att få ned byggkostnaderna. Det som gör mig lite orolig är när man pratar om utländsk arbetskraft. Därför vill jag ställa några tydliga frågor till Lars Tysklind.

Tycker Lars Tysklind att det är rimligt att byggnadsarbetare som har tillkämpat sig kollektivavtal med rimlig lön för sitt arbete ska konkurreras ut av till exempel lettiska arbetare som jobbar för helt andra timlöner? Är det det som är konkurrens enligt Lars Tysklind? Ställer Lars Tysklind upp på den gamla traditionen att en svensk arbetare eller en som arbetar på svensk arbetsmarknad lyder under de kollektivavtal som finns i det här landet?

Anf. 154 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Låt oss se på utländska företags möjligheter att komma in på den svenska marknaden. Vi har ett tydligt exempel i Vaxholm. Problemet är att vi inte kan hantera frågan. Vi har hamnat i det läget att ett EU-företag har kommit till Sverige och anser sig ha fri rätt att komma hit. Man har en regering bakom sig. Å andra sidan har vi också en regering och fackförening bakom oss. Här måste naturligtvis finnas ett system för detta. Det kan inte vara så att så fort ett utländskt företag kommer hit ska frågan om hur det ska gå till avgöras i arbetsdomstolar.

Jag anser naturligtvis att om man jobbar på den svenska arbetsmarknaden ska man ha lön efter svenska avtal. Sedan finns det övergångsregler kring hur länge man är här. I dagsläget är det svårt för ett utländskt företag att över huvud taget förhandla till sig ett läge om minimilöner. Även om företaget går in på en minimilönenivå godkänns inte det heller.

Är det rimligt att en svensk byggarbetare blir utkonkurrerad av någon som gör arbetet billigare? Det kan hända att de utländska företagen också kan importera material billigare. Det är en verklighet som finns i de flesta branscher att den som gör jobbet billigast och bäst blir den som levererar.

Anf. 155 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är inte helt lätt att förstå vad Lars Tysklind säger. Det har inte ett dugg med dialekten att göra. Den förstår jag alldeles utmärkt.

Det finns ingen, vad jag vet, som har protesterat mot att ett lettiskt företag eller något annat företag bygger en skola i Sverige. Det är det det här handlar om. Det handlar om att när man jobbar på den svenska arbetsmarknaden jobbar man under svenska kollektivavtal. Minimilöner är en av de saker som inte finns på svensk arbetsmarknad. Det är kollektivavtalen som styr lönesättningen.

Det är ingenting som hindrar samma företag om de kan bygga billigare att komma hit och bygga skolan, under förutsättning att arbetskraften jobbar under svenska kollektivavtal.

Om det finns brister får vi väl skärpa lagstiftningen, Lars Tysklind, så att vi kan garantera att de svenska kollektivavtalen gäller för dem som finns på svensk arbetsmarknad. Jag är inte heller särskilt glad över att Arbetsdomstolen eller EG-rätten eller någon annan ska avgöra löneförhållandena på svensk arbetsmarknad. Vi har haft en lång tradition med den fria förhandlingsrätten som vi ska slå vakt om. Risken är att vi får se något annat, till exempel en statlig lönepolitik, som inte är särskilt ovanligt runtom i världen, med garanterade minimilöner och annat – som vi till exempel ser i USA. Vi måste slå vakt om den fria förhandlingsrätten och kollektivavtalen. Det kan vi säkert göra tillsammans i riksdagen, men jag är inte riktigt säker på att jag förstod Lars Tysklind alldeles rätt.

Anf. 156 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag kanske använde fel ord i sammanhanget, och då får jag be om ursäkt för det.

Jag ställer mig bakom att vi ska värna kollektivavtalen. Men det finns även lägstralönenivåer, och det vore rimligt om vi även använde dem. Många länder i övriga Europa har minimilöner. Det är kanske inget vi ska eftersträva, men vi måste ha något som åtminstone går att använda i systemet. Annars blir det mycket informella hinder för utländska företag att ta sig hit i alla fall. Det måste finnas en arbetsmarknad som trots allt fungerar för ett utländskt företag att jobba på.

Anf. 157 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! Det har gått lång tid. Vi har diskuterat i flera timmar. Det står att jag ska använda tio minuter, men jag kommer nog inte att använda hela den tiden. Dessutom har jag gett bort lite av tiden till den förste talaren i vår debatt.

Det här är den årligen återkommande och omfattande budgetdebatten. Den är stimulerande på många olika sätt. Det har varit en frisk debatt här, och det har framkommit klara skiljelinjer mellan de olika politikgrupperingarna. Det här är också en möjlighet för alla partier att föra fram sina förslag i budgetprocessen, vilket vi naturligtvis tar vara på.

Jag ska kommentera några ytterligare områden som vi kristdemokrater tar upp i våra bostadspolitiska motioner och som innehåller konkreta budgetförslag. De framkommer också i de kristdemokratiska reservationerna och i det särskilda yttrandet. För att inte ytterligare förlänga voteeringen framöver har jag inga ytterligare yrkanden, men jag står naturligtvis bakom de kristdemokratiska reservationerna och det yrkande som har lagts fram förut.

Vi har också ett omfattande särskilt yttrande, vilket betyder att vi kristdemokrater inte deltar i beslutet under punkt 1.

Jag ska ta upp några områden som har berörts här. Vad jag förstår återkommer Maria till några av områdena. Det gäller först bostadsbidragen.

Den förändring av bostadsbidragssystemet som Socialdemokraterna genomförde 1997 har faktiskt drabbat många barnfamiljers ekonomi hårt. Den har flera anmärkningsvärda brister ur en fördelningspolitisk synvinkel. Vi kristdemokrater har under flera år krävt en ordentlig genomgång och en utredning som konstruerar ett bättre bidragssystem. En översyn bör snarast göras av bostadsbidragsreglerna och av de konsekvenser de lett fram till. Regeringen har, precis som har sagts här, aviserat att man ska återkomma till riksdagen med en proposition om förbättrade regler för just bostadsbidraget under 2005. Vi ska kanske lätta lite på förlåten och ta reda på hur det går i det arbetet när det gäller översynen av bostadsbidragen.

Vi tror att det tar lite tid för ett nytt system att träda i kraft, och därför föreslår vi flera förändringar i det nuvarande regelverket, för att få bort de värsta orättvisorna. Kristdemokraterna satsar 450 miljoner kronor på bostadsbidragen utöver regeringens budget för 2005.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Endast bostadsbidraget kan sägas ha en särskild inriktning mot de resursvaga hushållen särskilt. Barnomsorgssubventionerna gynnar i dag de resursstarka hushållen. Föräldrapenningen följer förälderns inkomst innan barnet har fötts. Barnbidraget utbetalas lika till alla.

Låt mig bara nämna några av de konkreta förslag till ändringar som vi lägger när det gäller bostadsbidragen.

1. Avstämningsperioden för beräkning av bidraget bör göras kortare. Den nuvarande årsvisa avstämningen är alltför lång och ger oönskade effekter. På grund av inkomstförändringar får alltför många för lite eller för mycket i bidrag. Det slutar i många fall med stora återbetalningskrav.
2. En höjning med 100 kr per barn och månad till de hushåll med barn som är berättigade till bostadsbidrag.
3. Den samlade familjeinkomsten ska läggas till grund för bostadsbidraget.
4. Inkomst understigande 20 000 kr för hemmaboende barn under 20 år ska inte ingå i underlaget när man räknar fram bostadsbidraget.

Genom dessa åtgärder som vi föreslår rättas de värsta orättvisorna till i dagens system. Men på sikt är naturligtvis inte detta tillräckligt, utan bostadsbidragen måste förändras i sin helhet. Vi kanske får höra mer från nästa talare om vilka förbättringar ni föreslår.

Jag vill också säga någonting om studentbostäder, som har varit uppe på agendan tidigare i dag. För att kunna börja studera på universitet eller högskola måste man ha en bostad. De senaste åren har det skett en enorm expansion på universitetsorterna, och det innebär att alla universitet har problem med att skaffa bostäder till alltför många studenter. Man skulle kunna säga att det minsann inte bara är att öka antalet studieplatser. Både staten och kommunerna har ett stort ansvar för bostadssituationen för studenterna. Studenternas bekymmersamma boendesituation beror också på bristen på bostäder i samhället i allmänhet. Den långsiktigt viktigaste förändring som behövs för att också alla studenter ska kunna skaffa sig en bostad är ett ökat byggande totalt.

Först och främst anser vi kristdemokrater att det ska finnas en tydlig koppling mellan antalet studieplatser och bostadsmöjligheterna på högskoleorterna. Tilldelningen av nya studieplatser bör ske med beaktande av hur bostadsmöjligheterna ser ut i den aktuella kommunen.

Vi menar att det behövs en särskild bostadspolitisk stimulans också för studentbostäder. Vi föreslår därför att ett nytt investeringsbidrag inrättas. Det investeringsbidrag för studentbostäder som fanns tidigare har fungerat bra och har haft avsedd effekt. Vi har stött detta bidrag även om kritik riktats mot att regeringen vid upprepade tillfällen har ändrat villkoren. Det är ett av bekymren med regeringens bostadspolitiska tillfälliga stimulanser att de blir svårtolkade och att en ryckighet uppstår.

En annan åtgärd som vi tror skulle ge fler bostäder till studenter är att skattebefria uthyrning för privatpersoner av lägenheter eller delar av hus eller lägenhet till studenter. I dag är det inte lönsamt på grund av skattesystemet, och därför avstår husägare. Det finns massor av fritidshus och även villor som står tomma periodvis. Det enklaste sättet att få i gång

andrahandsuthyrningen vore att lyfta ut den ur hyresregleringen och ur skattesystemet. I vårt grannland Norge finns ett sådant system, där man kan hyra ut en del av sin bostad som inte överstiger 50 % av kvadratmeterytan utan att behöva betala skatt. Genom denna åtgärd skulle fler studenter få en bostad även i vårt land ganska snabbt.

Jag är medveten om att uthyrningsfrågan naturligtvis i första hand är en skattefråga, men det vore intressant att höra regeringspartiets konkreta recept för att få fram betydligt fler bostäder till studenterna. Vi kanske kan få höra det här.

Anf. 158 MARIA ÖBERG (s):

Herr talman! I dag har vi här i kammaren länge och väl debatterat bostadspolitiken som helhet, men jag hade tänkt rikta in mig endast på bostadsbidragen och deras roll som ett viktigt bostadspolitiskt verktyg.

För oss socialdemokrater är en god bostad en social rättighet. Boendet är en grundläggande del av välfärden. Känslan som ett eget hem ger kan aldrig underskattas. Friheten, allvaret och ansvaret börjar där, i ens första egna hem.

Det finns stora klyftor i boendet, framför allt kanske när det gäller storstadsregionerna. Men det finns också helt olika förutsättningar mellan olika delar i en och samma kommun. Vi vet att segregationen i boendet följer med barnen och ungdomarna in i skolan och med de vuxna in i arbetslivet och kulturlivet. Vi kan inte acceptera att boendet cementerar klassklyftor. Alla ska ha råd att bo bra.

För många, inte minst barnfamiljer, går en alltför stor del av den disponibla inkomsten till boendet. Därför är bostadsbidraget viktigt för många grupper med låg betalningsförmåga för att man ska kunna tillhandahålla en god boendestandard.

Vi har en genomgående hög och relativt jämn boendestandard i Sverige. Att sträva efter någonting annat är inte acceptabelt för oss socialdemokrater. Lösningen finns faktiskt inte i att några grupper ska nöja sig med sämre standard.

Bostadsbidraget ska tillsammans med andra stöd användas för att förbättra boendestandarden för människor med låg inkomst. Men det är framför allt barnfamiljernas boendesituation som ska säkerställas.

Herr talman! Jag sade för en kort stund sedan att boendestandarden är relativt jämn, men vi har lärt oss att det är just barnfamiljerna som har en mindre bostadsyta och färre rum per person. Tyvärr är det barnfamiljerna som är trångboddade. Men det ska också tilläggas att trångboddheten har minskat de senaste tio åren, och det är bra.

Därför är det så viktigt att just se att det ofta är bostadsbidraget som gör det möjligt att efterfråga en bostad som motsvarar familjens behov. Familjeutredningen gjorde för några år sedan i sitt arbete också en översyn av bostadsbidraget. Av kommitténs betänkande framgår att bostadsbidraget har fyllt sin funktion. Olika uppföljningar som har gjorts av bostadsbidraget visar också att det är familjer med den svagaste ekonomin som får bostadsbidrag. Den stora gruppen bland dem är ensamstående föräldrar med barn, oftast kvinnor.

Bostadssituationen i storstäderna har urartat. Priserna på lägenheter haussas upp till rekordnivåer. Men det råder ingen brist på bostadsrätter i våra storstäder. Det finns bostadsrätter till salu både här och där, både

utanför och inne i städerna. Det råder en brist på hyresrätter, som människor har råd att betala. Hyresgäster med låga men ibland också vanliga inkomster är helt utestängda från den här marknaden. Det råder en diskriminering på bostadsmarknaden i dag. Med fel inkomst eller fel namn är det oerhört svårt att få en bostad.

I en sådan situation är bostadsbidraget fortfarande nödvändigt för många barnfamiljer som ska se till att deras ekonomi går ihop. Det kanske är just de extra hundralapparna som gör det möjligt att få någonting över när alla nödvändiga kostnader är betalda. Det kanske är det som ger den lilla guldkanten i tillvaron så att man orkar streta vidare. Det är en viktig uppgift för oss i riksdagen att se till att vi genom bostadsbidraget ger ett rättvist stöd till landets barnfamiljer så att de kan tillhandahålla en god boendestandard.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 159 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Maria Öberg säger att man genom bostadsbidraget ska ge stöd till landets barnfamiljer. Låt mig då påminna om att det bostadsbidrag som finns i dag har snävats in genom många regelförändringar, så att det i dag i princip går till ensamstående kvinnor med barn och till en liten andel studerande. Det är inget generellt stöd till barnfamiljer.

Folkpartiets uppfattning är att barnfamiljernas ekonomiska situation ska stärkas men att det finns delar i bostadsbidraget som skapar bekymmer. Det är bland annat marginaleffekter, och det handlar också om att barnfamiljerna inte kan styra sin konsumtion, utan man låser det vid bostadskonsumtionen. Därför skulle jag vilja höra vad Maria Öberg menar med att alla barnfamiljer behöver bostadsbidraget eller att bostadsbidraget ska ges som ett stöd till landets barnfamiljer, för så ser inte regelverket ut i dag.

Jag delar uppfattningen att prisbilden när det gäller bostadsrätter och det generella bostadsköandet är ett resultat av att det inte byggs tillräckligt. Ett sätt att pressa priser och se till att det finns bostäder utifrån bostadskonsumenternas efterfrågan är att se till att skapa de strukturer som Lars Tysklind var inne på. Det handlar om att skapa strukturer så att det byggs mer och så att man genom konkurrensen också pressar produktionskostnaderna.

Framför allt handlar det också om att se till att den disponibla inkomsten hos barnfamiljer är rimlig, att det lönar sig även för kvinnor att arbeta och att man kan disponera sin inkomst friare. Men vad menar Maria Öberg med att bostadsbidraget är ett stöd till landets barnfamiljer?

Anf. 160 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kanske uttryckte mig otydligt, men när vi tittar på bostadsbidraget ser vi faktiskt att det i dag oftast är barnfamiljer som har bostadsbidrag. Det har visat sig vara ett väldigt effektivt instrument när det gäller att kunna efterfråga en bostad. Det gör faktiskt att barnfamiljer har en möjlighet att på bostadsmarknaden tillhandahålla en god bostad.

Sedan tänkte jag prata lite grann om konkurrensen på byggmarknaden. Lars Tysklind var inne på det. Men i Socialdemokraternas värld konkurrerar man faktiskt inte med andra människors löner för att hålla

ner bostadsproduktionen på bostadsmarknaden, utan där stimulerar vi faktiskt. Det är brist på hyresrätter i dag. Det är brist på små hyresrätter. Därför har vi infört ett investeringsstöd, just för att stimulera byggandet av små hyresrätter, men kravet är att det faktiskt ska vara rimliga hyror också.

Prot. 2004/05:44
6 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 161 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Ja, regeringen och Socialdemokraterna i utskottet tycker att det är bra att stimulera byggandet av de små hyresrätterna, och vi var inne på barnfamiljerna. Vi vet att trångboddheten bland barnfamiljer ökar. Jag kan konstatera, i egenskap av fyra barns förälder, att det är långt ifrån alla barn som i dag har rätten till ett eget rum. Det är i de flesta familjer ganska självklart att man i dag återigen delar rum med sina syskon.

Men jag vill ändå uppehålla mig kring bostadsbidraget. Är det inte så att Maria Öberg också kan konstatera att det finns marginaleffekter? Inte minst utredningen *Ur fattigdomsfällan* visade ju hur svårt det är för en del barnfamiljer att öka sin arbetstid eller öka sin inkomst därför att bidragen då försvinner med en gång. Det är svårt att komma ur detta. Är inte detta ett bekymmer?

Det andra problemet med bostadsbidragen har varit att de också har drivit på prisbilden i fråga om vad det kostar att bo. Det finns en snedvridning i själva bostadsbidragets konstruktion. Men vi i Folkpartiet är fullt medvetna om att så länge vi inte kan föreslå en annan typ av stödssystem för de ensamstående föräldrarna kommer vi att fortsätta att hålla fast vid att bostadsbidraget behövs, men vi är på intet sätt nöjda med de konsekvenser det får. Och vi kommer att arbeta för att hitta ett annat slags stöd så att det även lönar sig för ensamstående kvinnor med barn att arbeta och att öka sin inkomst.

Anf. 162 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite slarvigt att stå här i kammaren och säga att det ska löna sig för ensamstående föräldrar att arbeta. Min erfarenhet som ensamstående förälder är att man arbetar, och man arbetar väldigt mycket. Jag tror inte att det första man tänker på som ensamstående förälder är: Ska jag jobba 25 % extra, eller påverkar det mitt bostadsbidrag? Jag tror inte att det är så människor resonerar.

Vad som fascinerar mig med Folkpartiet är att man säger att bostadsbidragen tenderar att höja hyrorna på marknaden, att bostadsbidraget till ensamstående mammor på något vis skulle vara det som gör att bostadsproducenterna på marknaden inte producerar hyresrätter. Det fascinerar mig väldigt mycket att ni tycker att bostadsbidraget just är det avgörande för att man inte producerar bostäder på Sveriges bostadsmarknad i dag.

Anf. 163 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag har också en fråga om bostadsbidragen. Precis som jag sade i mitt anförande aviserar regeringen att man under 2005 ska återkomma till riksdagen med en proposition avseende förslag om förbättrade regler för bostadsbidraget. Så står det i propositionen.

Då tänker jag så här: Med andra ord tycker också regeringen eller majoriteten, som Maria Öberg tillhör, att det finns stora brister i dagens system. Jag har pekat på några konkreta förslag som vi kristdemokrater har på det här området. Det skulle vara intressant att höra Maria Öbergs synpunkter och funderingar på det här området. Vad är det som är dåligt i dag, och vad behöver enligt er förbättras?

Anf. 164 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det var Rigmor Stenmark som pratade om önskelistor och julafton. Tyvärr är det inte julafton nu. Man kan inte alltid veta vad som komma ska, inte ens så här före jul. Det är precis så med den utredning om bostadsbidraget som vi har aviserat ska komma 2005. Det vore fel av mig att stå här och ha åsikter om någonting som är under utredning. Vi får nog allt vänta på *den* så kallade julafton.

Jag tänkte på det som Kristdemokraterna vill, att man ska ha en avstämningstid i mitten av året. Bostadsbidraget grundar sig ju på den taxerade inkomsten. När jag skilde mig och flyttade och fick bostadsbidrag var man från försäkringskassan väldigt noga med att informera mig. Man sade: Maria, får du förändringar i din inkomst under året så anmäl det.

Det fascinerar mig att en del av borgerligheten helt plötsligt inte har tilltro till att människor, om det vet att de får en ökad eller minskad inkomst under året, anmäler det till försäkringskassan. Men för mig blir det knepigt om man ska ha en avstämning mitt i ett år när det bygger på en taxerad inkomst. Vi deklarerar uppenbarligen bara en gång per år.

Anf. 165 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det står ändå ganska mycket i propositionen om att det slår ganska fel när vi nu gör årsvisa avstämmningar. Det är många procent – jag har inte de siffrorna i huvudet. Men det slår åt båda hållen, så någonting måste göras på det här området. Och de här avstämmningarna finns när det gäller studiebidrag och annat, så det borde kunna gå på det här området också.

Nu frågade jag inte i första hand efter en åtgärdslista från Socialdemokraterna och om vad som skulle göras. Min fråga gällde mer att det, eftersom den här översynen ska göras, måste finnas brister. Då tänkte jag att Maria Öberg kanske skulle ha kunnat nämna något om vilka brister ni ser att det finns i dagens system.

Sedan vill jag säga något när vi ändå är inne på det här med bostadsbidragen och diskussionen om familjer. Maria tog i inledningen av sitt anförande också upp hur viktigt det är att man kan vara med och påverka sin egen boendesituation och så vidare. Vi kristdemokrater har då lagt fram ett förslag om en möjlighet också för låginkomsttagare att äga sitt boende. Vi tycker att det är lite märkliga svar vi får i betänkandet. Det är nämligen många miljoner i bidrag och stöd som ges. Man skulle kunna säga så här: En annan infallsvinkel på en sådan fråga skulle kunna vara att staten bestämmer sig för att stödja låginkomsttagare på annat sätt, så att de kan äga sitt boende. Det är en annan infallsvinkel när man har en viss summa att använda. Det vore intressant att höra hur Maria Öberg ser på det.

Anf. 166 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte bara kort kommentera din fråga om Socialdemokraterna inte ser några brister i dagens system och bostadsbidraget. Jo, men Socialdemokraterna är inget statiskt parti som tycker att om man har tillsatt någonting för ett visst antal år så fungerar det till punkt och pricka. Det är därför vi ser över det. Vi avser att återkomma i den frågan.

Det är klart att det finns saker att förbättra. Vi kan också se att det är barnfamiljerna som är de som är trångbodda och att det är svårt att komma in på bostadsmarknaden i dag, så det är klart att vi ser brister. Men vi avser, som sagt var, att återkomma i den frågan.

Anf. 167 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det råder en diskriminering på bostadsmarknaden i dag, sade Maria Öberg. Jag tycker att det var klädsamt och att Lilian Virgin ska lyssna till det erkännandet.

När det gäller bostadsbidraget har jag en gång varit med och förhandlat fram det. Jag har också varit med och sett till att det har ändrats. Efter det att bostadsbidraget en gång hade beslutats rullade det på, och det tog en alltför stor del av riksdagens anslag för att betala ut bostadsbidrag. Det var inte träffsäkert, och sedan ändrade man på reglerna för bostadsbidrag. Men nu ser vi återigen att det inte har träffsäkerhet.

Det som jag tycker är mest anmärkningsvärt är att människor får vänta upp till två år för att få rättelse. Det är ju inte så farligt om man har fått för mycket pengar och ska betala tillbaka. Jo, det kan ju också vara farligt om man inte har varit så framsynt att man har pengarna i sin hand. Men om man har fått för lite pengar är det inte heller så kul att behöva vänta två år för att få rättelse. Det här måste vi se över. Jag tycker att det är bra att Maria Öberg också här ger ett erkännande och säger att man måste se över det.

Men frågan är om vi ska fortsätta med den här formen av bostadsbidrag, eftersom vi så klart ser att det genererar ogynnsamma marginaleffekter. Alla har inte små barn som de behöver vara hemma hos. För dem tycker jag att man ska ha ett annat system. Barnen växer ganska snabbt, och ensamstående mammor vill också komma ut på arbetsmarknaden men blir fast i en fattigdomsfälla. Det tycker jag inte att Maria Öberg kan vara glad för.

Jag skulle också vilja pressa Maria Öberg lite på vad som finns i julklappen.

Anf. 168 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Som Rigmor säkert vet har jag barn och är van att säga: Nej, det får ni vänta med till julafton. Och jag säger igen: Nej, jag har inte för avsikt att stå här och debattera ett kommande ärende som inte är färdigbehandlat. Det vore inte rätt av mig.

Enligt mig finns det inget borgerligt parti i dag som föreslår löneökningar och skattesänkningar som kan hjälpa mina medsystrar från Kommunal som jobbar inom vården. Det finns ingen undersköterska i Sverige i dag som jobbar 75 % och tjänar 18 000. Tjänar man 10 000 eller 11 000 är det bra.

Bostadsbidraget är ju så viktigt för att man ska kunna efterfråga en bostad. Det är ett bostadspolitiskt verktyg. Det är så vi ser det. Det är viktigt att hålla i fokus att det handlar om ett verktyg för att du ska kunna efterfråga en bostad, en god bostad, som jag vet att Rigmor också tycker att människor ska ha.

Anf. 169 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Centerpartiet har föreslagit ett helt nytt system när det gäller inkomstskatterna för framför allt dem med låga inkomster, för de grupper som du tog upp. Det har vi gjort väldigt seriöst. Riksdagens utredningstjänst har räknat på det, och jag lovar att jag ska distribuera ett av mina exemplar till dig.

Det är inte så, Maria Öberg, att det inte finns något riksdagsparti som inte har räknat på hur man skulle kunna förändra situationen för människor med låga inkomster. Centerpartiet har gjort det mycket seriöst. Vi skickar med på julklappsönskelistan att ni ser över det. Och var lika ärlig som du var när du sade att det råder diskriminering på bostadsmarknaden. Jag lovar att jag ska stödja ett annorlunda system om det är i enlighet med vad vi har sagt, att låginkomsttagare blir vinnare på ett sådant system.

Anf. 170 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Jag ska inte veckla ut mig. Jag ska bara säga till Rigmor Stenmark att vi förutsätter inte att de partier som är representerade i Sveriges riksdag är oseriösa, utan vi tror mycket väl att varje parti utifrån sina partiideologier gör olika framställningar i den här kammaren. Vad jag menar är att jag tvivlar på – men jag ska titta på det – att det finns ett enda riksdagsparti som kan höja lönerna och sänka skatterna i det tempo som gör att en ensamstående undersköterska kan efterfråga en god och rimlig boendestandard.

Anf. 171 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag redovisade ganska tydligt vad Vänsterpartiet vill se i bostadsfrågan, men jag har förstått att Maria Öberg inte ska dela ut några julklappar eller berätta något om vad som komma ska.

Först och främst skulle jag vilja tacka för att jag fick svar på den fråga jag ställde från talarstolen. Vi är överens om att bostadsbidragen är ett bostadspolitiskt instrument.

Jag har trots allt några frågor som jag skulle vilja att du svarar på. Tycker du att det är rimligt, Maria, att man inte har räknat upp bostadsbidragen efter inkomst- och hyresnivåerna sedan 1996? Det är alltså åtta år sedan nu. Vilka är det enligt ditt förmenande som har hamnat utanför bostadsbidraget och som kanske skulle behöva det?

Det andra gäller 28-årsgränsen som finns i systemet, det vill säga att om du är över 28 år och inte har barn kan du inte få bostadsbidrag. Kommittén för hemlösa visar ganska tydligt att det skulle förbättra situationen för många hemlösa om hyresvärdarna visste att betalningsförmågan ökade hos de här grupperna.

Har det någonsin föresvävat er att det kanske är fel att ha en 28-årsgräns? Det kanske vore ganska bra om fler människor som är svaga – jag vet att de hemlösa oftast är mycket svagare än de ensamstående föräld-

rarna – också kunde använda sig av bostadsbidraget som ett sätt att komma in på eller stanna kvar på arbetsmarknaden.

Prot. 2004/05:44
6 december

Anf. 172 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Jag skulle bara vilja säga om de hemlösa och bostadsbidragen att jag vet att det finns ett instrument i kommunerna som gör att kommunerna kan försäkra sig om att det finns ett antal lägenheter till hemlösa. Då vet jag inte om det är bostadsbidragens roll i den frågan som är mest avgörande, utan jag tror att det handlar mer om ett ansvarstagande från kommunerna. Har man hemlösa i en kommun har man faktiskt möjlighet i dag att hyra lägenheter via socialtjänsten för att hemlösa ska ha någonstans att bo, så jag vet inte om bostadsbidragets roll i detta är avgörande. Jag tror inte det.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

Anf. 173 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det finns sociala eller kommunala kontrakt – man kan kalla det vad man vill. Det är inget som en kommun är tvungen att ha. Det finns kommuner som inte har det, och det finns kommuner som har det. Problemet är att det inte är en egen bostad, utan du hyr den i andra hand. Det är när du vill söka dig ut på den öppna bostadsmarknaden som problemen uppstår. Det är många som inte kommer ifrån sina sociala kontrakt. Det finns exempel på folk som har bott med sociala kontrakt i både fyra och fem år, inte för att de inte skulle klara av ett annat boende utan därför att den öppna bostadsmarknaden inte tar emot dem. För just den gruppen hade ett bostadsbidrag varit alldeles lysande för att komma ifrån det många gånger ganska förnedrande sättet att leva på som det är att bo med kommunala kontrakt. Kontrakten innehåller en massa förbud, som att du inte får ha övernattningsgäster, inte får ha husdjur, inte får ha fester, inte får dricka sprit.

För att komma ifrån den här typen av kontrakt och få ett normaliserat boende och rätt till ett eget kontrakt, hade bostadsbidragen behövts. Det hade varit en signal till hyresvärdarna att här finns en finansiering.

När vi var i USA såg vi ett jättelikt system av bostadsbidrag, så kallade voucher, som hade precis den funktionen. Man hade ett eget kontakt och en voucher i handen som gjorde att hyresvärderna visste om att du kunde betala för dig varje månad. Och det var inte enbart ensamstående föräldrar eller föräldrar över huvud taget. Det omfattade alla som inte kunde skaffa sig en egen bostad. Nog borde vi klara det här bättre än USA?

Anf. 174 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Eftersom Sten Lundström och jag tillhör de partier som samarbetar kan vi kanske fram till julafton prata om det vi upplevde i USA, fördelar och nackdelar. Det vore återigen fel av mig att stå i den här talarstolen och läcka om vad som kanske ska hända på julafton. Jag föreslår att vi i god samarbetsanda diskuterar de förslag och de åtgärder som vi båda upplevde i USA.

Anf. 175 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Maria Öberg pratar om känslan av att ha en egen lägenhet. Tänk om hon hade pratat med samma entusiasm om känslan av att kunna försörja sig själv! Så pratar hon om att alla ska ha råd att bo bra. Ja, det är ju faktiskt så att den största utgiften är skatten. Det gäller även låg- och medelinkomsttagare. Det är därför vi moderater sänker skatten extra mycket just för låg- och medelinkomsttagare, för att man ska ha känslan av att kunna försörja sig själv och ha sitt liv i sina egna händer.

Sedan har det varit mycket diskussion om bostadsbidraget. Jag vill citera från budgetpropositionen, avsnittet som handlar om bostadsbidrag: ”Tillsammans med skatt innebär det att bidragstagaren får behålla cirka hälften av löneökningen som han eller hon får, till exempel genom att gå från del- till heltidsarbete. Detta kan medföra att det uppfattas som att det lönar sig dåligt att öka arbetstiden.”

Ja, det är väl inte bara så att det kan ”uppfattas”. Det *är* så att det lönar sig dåligt att gå från deltid till heltid om man har bostadsbidrag kombinerat med skatterna vi har i Sverige. Nästan alla partier har stått här och pratat om de förskräckliga marginaleffekter som bostadsbidraget medför. Det står också i budgetpropositionen. Men det finns bara ett parti här som gör något åt det, och det är Moderaterna. Vi gör något åt det. Vi föreslår ju att man ersätter bostadsbidraget med ett barnbidrag till ensamstående föräldrar och studerande, ett barnbidrag per barn fram till 18 års ålder.

Jag har en fråga om det. Jag antar att även Maria Öberg tycker att det är oroande med de här marginaleffekterna, för det står ju i budgetpropositionen. Vad tänker ni göra för att komma åt de här marginaleffekterna och för att de som är i den här situationen ska kunna ha den självkänsla det innebär att kunna försörja sig själv?

Anf. 176 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! När man säger att det lönar sig dåligt att arbeta och att det uppstår marginaleffekter av arbete ska man veta att Socialdemokraterna har ett mål när det gäller arbetslösheten. Vi har alltid stått för arbetslinjen. Vi har haft ett mål under lång tid: att vi ska halvera arbetslösheten. Det om något tycker jag är ett bra och vettigt mål för politiken, att se till att människor inte står utanför arbetsmarknaden.

Som jag sade tror jag inte att det första mina medsysstrar i Kommunal som jobbar inom vården – som är slavar under deltiden, brukar jag säga, för de får inga heltidsarbeten; det finns inga – tänker på när de vaknar på morgonen är: Oj, det blir så mycket marginaleffekter så jag ska nog inte jobba extra i dag. Nej, jag tror att mina medsysstrar och andra som jobbar inom till exempel vården, och som jobbar väldigt mycket, gärna tar på sig att jobba mer. Jag tror inte att man, som Moderaterna säger, vaknar på morgonen och säger: Oj, det har blivit en marginaleffekt, så jag kan nog inte gå till jobbet när de ringer till mig i dag.

Anf. 177 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Det var väl inte riktigt ett svar på min fråga, detta om arbetslösheten och att det är er målsättning att bekämpa den. Det kan man säga som en parentes att ni inte har lyckats med heller. Ni har ju suttit vid makten så länge. Ändå säger Maria Öberg att det inte finns

några heltidsarbeten. Vems fel är det? Inte är det mitt fel i alla fall, kan jag ju säga.

Som sagt, tillbaka till Moderaternas förslag: Vi lägger faktiskt 5,5 miljarder för att kompensera att vi tar bort detta. Regeringen lägger 3,3 miljarder på bostadsbidraget. Vi lägger 5,5 miljarder på att kompensera för att vi tar bort bostadsbidraget. Det är lite som i Fem myror är fler än fyra elefanter. Nog är väl ändå 5,5 miljarder kronor mer än 3,3 miljarder kronor? Det kan väl inte vara så att socialdemokratiska miljarder är mer värda än moderata miljarder? Det betyder att vi faktiskt lägger mer pengar på att göra det möjligt för ensamstående och studerande med barn att arbeta mer utan att drabbas av den margineffekt som alla här i kammaren i dag har bekräftat finns och inte är bra. Vi kommer med förslaget. Vad gör Socialdemokraterna?

Anf. 178 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Det är lite fascinerande, och det skulle jag vilja veta mer om. 17 % av de människor som har bostadsbidrag är sammanboende. De uppbär 20 % av den totala budgeten för bostadsbidraget i dag. Jag blir lite fascinerad – men det kan jag kanske inte få svar på nu – över hur man ser på familjepolitiken i stort när man säger att ensamstående föräldrar ska få ett extra barnbidrag. Hur får man ihop det i den borgerliga alliansen, alltså just den synen på familjepolitiken? Jag vet att det är ensamstående föräldrar som har det svårast i samhället i dag. Däremot fascinerar jag över hur man med ert sätt att se kanske ska stimulera till fler skilsmässor för att folk ska få ett extra bostadsbidrag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2004/05:45 En ny sexualbrottslagstiftning

2004/05:Ju22 av Ulla Hoffmann och Siv Holma (v)

2004/05:Ju23 av Beatrice Ask m.fl. (m)

2004/05:Ju24 av Peter Althin m.fl. (kd)

2004/05:Ju25 av Johan Pehrson m.fl. (fp)

2004/05:Ju26 av Johan Linander m.fl. (c)

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2004/05:SfU5 Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro

2004/05:SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

2004/05:SfU7 Bostadsersättning för asylsökande

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2004/05:AU1 Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

Prot. 2004/05:44

6 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande*

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 3 december

2004/05:238 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till näringsminister Thomas Östros

Småföretagarpolitik

2004/05:239 av *Tobias Billström* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Journalister anställda i *public service*-företag

2004/05:240 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till statsrådet Lena Somestad

Skydd för orörda älvar

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 december.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 december

2004/05:524 av *Lars Johansson* (s) till statsrådet Carin Jämtin

Nytt institut för utvärdering av bistånd

2004/05:525 av *Kerstin Kristiansson Karlstedt* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan

Utbildning i kost- och näringslära

2004/05:526 av *Linnéa Darell* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm

Funktionshindrade och idrott

2004/05:527 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Jens Orback

Jämställdhetsarbete för män

2004/05:528 av *Krister Hammarbergh* (m) till statsrådet Lena Somestad

Gränsproblematik inom avfallshantering

2004/05:529 av *Claes Västerteg* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Förbud att passera stillastående skolskjuts

2004/05:530 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds

Mänskliga rättigheter i Kina

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 december.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 3 december

2004/05:437 av *Kent Olsson* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Kulturpengar

2004/05:452 av *Lennart Kollmats* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Offentlig redovisning av det statliga kulturstödet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 december.

15 § Kammaren åtskildes kl. 18.47.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 9 § anf. 32 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med anf. 70 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 104 (delvis).

av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 152 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet och EU-nämnden	1
4 § Anmälan om ersättare för talmannen och för statsråd	2
5 § Meddelande om frågestund	2
6 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet.....	2
7 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid.....	2
8 § Förnyad bordläggning.....	3
9 § Kultur, medier, trossamfund och fritid	3
Kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU1	3
Anf. 1 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	3
Anf. 2 LENNART KOLLMATS (fp)	4
Anf. 3 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	7
Anf. 4 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	9
Anf. 5 PETER PEDERSEN (v).....	13
Anf. 6 LENNART KOLLMATS (fp) replik	15
Anf. 7 PETER PEDERSEN (v) replik	15
Anf. 8 LENNART KOLLMATS (fp) replik	16
Anf. 9 PETER PEDERSEN (v) replik	16
Anf. 10 BIRGITTA SELLÉN (c).....	17
Anf. 11 PETER PEDERSEN (v) replik	20
Anf. 12 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	21
Anf. 13 PETER PEDERSEN (v) replik	21
Anf. 14 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	21
Anf. 15 ANNIKA NILSSON (s).....	21
Anf. 16 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	24
Anf. 17 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	25
Anf. 18 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	25
Anf. 19 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	25
Anf. 20 LENNART KOLLMATS (fp) replik	26
Anf. 21 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	26
Anf. 22 LENNART KOLLMATS (fp) replik	27
Anf. 23 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	27
Anf. 24 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	27
Anf. 25 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	28
Anf. 26 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	28
Anf. 27 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	29
Anf. 28 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	29
Anf. 29 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	30
Anf. 30 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	30
Anf. 31 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	31

Anf. 32 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	31
Anf. 33 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	34
Anf. 34 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	35
Anf. 35 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	35
Anf. 36 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	35
Anf. 37 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	36
Anf. 38 LENNART KOLLMATS (fp) replik	36
Anf. 39 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	37
Anf. 40 LENNART KOLLMATS (fp) replik	37
Anf. 41 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	38
Anf. 42 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	38
Anf. 43 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	39
Anf. 44 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	40
Anf. 45 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	40
Anf. 46 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	41
Anf. 47 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	41
Anf. 48 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	42
Anf. 49 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s) replik.....	42
Anf. 50 ANNA LINDGREN (m)	43
Anf. 51 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	45
Anf. 52 PETER PEDERSEN (v) replik.....	48
Anf. 53 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	48
Anf. 54 PETER PEDERSEN (v) replik.....	49
Anf. 55 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	49
Anf. 56 KENNETH LANTZ (kd)	50
Anf. 57 TASSO STAFILIDIS (v)	52
Anf. 58 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	54
Anf. 59 TASSO STAFILIDIS (v) replik	55
Anf. 60 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	55
Anf. 61 TASSO STAFILIDIS (v) replik	56
Anf. 62 LARS-IVAR ERICSON (c)	56
Anf. 63 PAAVO VALLIUS (s).....	57
Anf. 64 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	59
Anf. 65 PAAVO VALLIUS (s) replik.....	59
Anf. 66 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	59
Anf. 67 PAAVO VALLIUS (s) replik.....	60
Anf. 68 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	60
Anf. 69 PAAVO VALLIUS (s) replik.....	60
Anf. 70 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	61
Anf. 71 PAAVO VALLIUS (s) replik.....	61

Anf. 72 HANS BACKMAN (fp)	61
Anf. 73 EVA ARVIDSSON (s)	63
Anf. 74 ANNA LINDGREN (m) replik	65
Anf. 75 EVA ARVIDSSON (s) replik	66
Anf. 76 ANNA LINDGREN (m) replik	66
Anf. 77 EVA ARVIDSSON (s) replik	67
Anf. 78 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	67
Anf. 79 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	68
Anf. 80 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik	69
Anf. 81 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	69
Anf. 82 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik	70
Anf. 83 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	70
Anf. 84 LENNART KOLLMATS (fp) replik	71
Anf. 85 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	71
Anf. 86 LENNART KOLLMATS (fp) replik	71
Anf. 87 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	71
(Beslut skulle fattas den 8 december.)	72
10 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	72
Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU1	72
Anf. 88 RAGNWI MARCELIND (kd)	72
Anf. 89 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	75
Anf. 90 NINA LUNDSTRÖM (fp)	77
Anf. 91 STEN LUNDSTRÖM (v)	80
Anf. 92 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	83
Anf. 93 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	84
Anf. 94 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	84
Anf. 95 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	85
Anf. 96 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	85
Anf. 97 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	86
Anf. 98 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	86
Anf. 99 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	86
Anf. 100 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	87
Anf. 101 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	87
Anf. 102 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	88
Anf. 103 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	88
Anf. 104 RIGMOR STENMARK (c)	89
Anf. 105 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	92
Anf. 106 RIGMOR STENMARK (c) replik	92
Anf. 107 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	92
Anf. 108 RIGMOR STENMARK (c) replik	93
Anf. 109 LILIAN VIRGIN (s)	93
Anf. 110 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	96
Anf. 111 LILIAN VIRGIN (s) replik	97
Anf. 112 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	97
Anf. 113 LILIAN VIRGIN (s) replik	98
Anf. 114 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	98

Anf. 115 LILIAN VIRGIN (s) replik	99	Prot. 2004/05:44
Anf. 116 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)		6 december
replik.....	99	
Anf. 117 LILIAN VIRGIN (s) replik	99	
Anf. 118 RIGMOR STENMARK (c) replik	100	
Anf. 119 LILIAN VIRGIN (s) replik	100	
Anf. 120 RIGMOR STENMARK (c) replik	101	
Anf. 121 LILIAN VIRGIN (s) replik	101	
Anf. 122 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	102	
Anf. 123 LILIAN VIRGIN (s) replik	102	
Anf. 124 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	103	
Anf. 125 LILIAN VIRGIN (s) replik	103	
Anf. 126 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	103	
Anf. 127 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	105	
Anf. 128 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	106	
Anf. 129 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	106	
Anf. 130 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	107	
Anf. 131 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	107	
Anf. 132 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	108	
Anf. 133 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	108	
Anf. 134 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	109	
Anf. 135 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)		
replik.....	109	
Anf. 136 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	110	
Anf. 137 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)		
replik.....	111	
Anf. 138 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	111	
Anf. 139 RIGMOR STENMARK (c) replik	111	
Anf. 140 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	112	
Anf. 141 RIGMOR STENMARK (c) replik	112	
Anf. 142 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	113	
Anf. 143 CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	113	
Anf. 144 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	115	
Anf. 145 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	115	
Anf. 146 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	116	
Anf. 147 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	117	
Anf. 148 LILIAN VIRGIN (s) replik	117	
Anf. 149 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	117	
Anf. 150 LILIAN VIRGIN (s) replik	118	
Anf. 151 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	118	
Anf. 152 LARS TYSKLIND (fp).....	118	
Anf. 153 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	120	
Anf. 154 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	121	
Anf. 155 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	121	
Anf. 156 LARS TYSKLIND (fp) replik.....	122	
Anf. 157 DAN KIHSTRÖM (kd)	122	
Anf. 158 MARIA ÖBERG (s).....	124	
Anf. 159 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	125	
Anf. 160 MARIA ÖBERG (s) replik.....	125	

Anf. 161	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik.....	126
Anf. 162	MARIA ÖBERG (s) replik	126
Anf. 163	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	126
Anf. 164	MARIA ÖBERG (s) replik	127
Anf. 165	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	127
Anf. 166	MARIA ÖBERG (s) replik	128
Anf. 167	RIGMOR STENMARK (c) replik	128
Anf. 168	MARIA ÖBERG (s) replik	128
Anf. 169	RIGMOR STENMARK (c) replik	129
Anf. 170	MARIA ÖBERG (s) replik	129
Anf. 171	STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	129
Anf. 172	MARIA ÖBERG (s) replik	130
Anf. 173	STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	130
Anf. 174	MARIA ÖBERG (s) replik	130
Anf. 175	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	131
Anf. 176	MARIA ÖBERG (s) replik	131
Anf. 177	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	131
Anf. 178	MARIA ÖBERG (s) replik	132
	(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	132
11 §	Bordläggning.....	132
12 §	Anmälan om interpellationer	133
13 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	133
14 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	134
15 §	Kammaren åtskildes kl. 18.47.	134

Elanders Gotab, Stockholm 2004